

KRAKOWSKI INFORMATOR

DLA OSÓB
Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Wydawca:

Urząd Miasta Krakowa
Wydział Polityki Społecznej, Równości i Zdrowia
30-703 Kraków
ul. Dekerta 24
tel. 12 616 51 19
sz.umk@um.krakow.pl
www.krakow.pl

Redakcja:

Aleksandra Łukasik-Kapica

Skład:

Artur Brożonowicz, frontart@frontart.eu

Druk:

DRUKARNIA SIL-VEG-DRUK s.c. J. Pawelak, D. Pełka, D. Śmich
42-700 Lubliniec, ul. Niegolewskich 12

Kraków, 2025/2026

Egzemplarz bezpłatny

ISBN 978-83-67818-33-9

Zapraszamy do zgłaszania spostrzeżeń i propozycji drogą elektroniczną na adres: Aleksandra.Lukasik@um.krakow.pl

Projekt jest finansowany ze środków Miasta Krakowa.

Spis treści

1. Orzecnictwo	9
1.1. Status osoby niepełnosprawnej	10
1.2. Rodzaje orzeczeń o niepełnosprawności	10
1.3. Równoważność zapisów stopni niepełnosprawności w obecnym i byłym systemie orzecnictwa	11
1.4. Orzecnictwo dla celów pozarentowych	12
1.4.1. Instytucje orzekające – wprowadzenie	12
1.4.2. Orzekanie o stopniu niepełnosprawności	13
1.4.3. Orzekanie o wskazaniach do ulg i uprawnień	16
1.4.4. Orzekanie o niepełnosprawności	16
1.4.5. Legitymacje osoby niepełnosprawnej	18
1.5. Orzecnictwo dla celów rentowych	19
1.5.1. Dodatki i świadczenia przysługujące do świadczeń emerytalno-rentowych	25
2. Charakterystyka szkolnictwa specjalnego i integracyjnego	32
2.1. Szkolnictwo specjalne	33
2.1.1. Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, a także o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych	34
2.1.2. Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim	34
2.2. Szkolnictwo integracyjne	35
2.3. Wybór oferty kształcenia	36
2.4. Wizyta w poradni psychologiczno-pedagogicznej	37
2.5. Wczesne wspomaganie rozwoju	42
2.6. Transport uczniów z niepełnosprawnością	45
2.6.1. Dowóz dzieci, uczniów i młodzieży niepełnosprawnej do i ze szkół, placówek oświatowych, placówek oświatowo-wychowawczych, przedszkoli oraz oddziałów przedszkolnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków	45
2.6.2. Zwrot rodzicom kosztów przewozu dzieci, młodzieży i uczniów niepełnosprawnych do i ze szkół, placówek oświatowych, placówek oświatowo-wychowawczych, przedszkoli oraz oddziałów przedszkolnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków	47

3. Rehabilitacja zawodowa osób z niepełnosprawnością	48
3.1. Informacje ogólne	49
3.2. Uprawnienia pracownicze osób z niepełnosprawnościami	51
3.3. Zadania Grodzkiego Urzędu Pracy w Krakowie z zakresu rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnością	56
3.3.1. Zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu	58
3.3.2. Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej	59
3.3.3. Szkolenia osób niepełnosprawnych	60
3.3.4. Staże dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu	61
3.3.5. Środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej	63
3.4. Dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników z niepełnosprawnością	64
3.5. Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne ZUS	68
3.6. Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne KRUS	70
3.7. Biura pośrednictwa pracy i urzędy pracy	71
3.7.1. Grodzki Urząd Pracy w Krakowie	72
3.7.2. Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego	73
3.7.3. Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie	74
4. Zadania Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie	77
4.1. Zadania realizowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	78
4.1.1. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej	79
4.1.2. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych	80
4.1.3. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny	81
4.1.4. Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów	82
4.1.5. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	84

4.1.6. Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	85
4.1.7. Dofinansowanie likwidacji barier technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych	87
4.1.8. Dofinansowanie usług tłumacza migowego	88
4.1.9. Program „Aktywny samorząd”	88
4.1.9.1. Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym w ramach „Modułu II”	89
4.1.9.2. Pomoc w likwidacji bariery transportowej w ramach „Obszaru A”	91
4.1.9.3. Pomoc w likwidacji barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym w ramach „Obszaru B”	93
4.1.9.4. Pomoc w likwidacji barier w poruszaniu się w ramach „Obszaru C”	95
4.1.9.5. Pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej w ramach „Obszaru D”	98
4.1.9.6. Pomoc w kontynuowaniu rehabilitacji w formie wentylacji domowej w ramach „Obszaru E”	100
4.2. Świadczenia pieniężne	101
4.2.1. Zasiłek stały	102
4.2.2. Zasiłek okresowy	102
4.2.3. Zasiłek celowy	103
4.2.4. Pomoc dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz dla osób usamodzielnianych	104
4.2.5. Dopłaty do zwiększonych kosztów grzewczych	108
4.3. Świadczenia niepieniężne	109
4.4. Program kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”	121
4.4.1. Formy pomocy w ramach programu „Za życiem” realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie	125
4.5. Prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych	126

5. Świadczenia	129
5.1. Zasiłek pielęgnacyjny	130
5.2. Świadczenie pielęgnacyjne	131
5.3. Zachowanie praw nabytych do świadczenia pielęgnacyjnego i specjalnego zasiłku opiekuńczego dla osób, które uzyskały prawo do tych świadczeń przed dniem 1.01.2024 r.	133
5.4. Dodatek opiekuńczy	135
5.5. Świadczenie wspierające	136
5.6. Jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu „Za życiem”	141
5.7. Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego	142
5.7.1. Zasiłek rodzinny	142
5.7.2. Dodatek z tytułu urodzenia dziecka	144
5.7.3. Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	145
5.7.4. Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka	146
5.7.5. Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	146
5.7.6. Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	147
5.7.7. Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	147
5.7.8. Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	148
5.8. Świadczenie rodzicielskie	149
5.9. Jednorazowa ustawowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. becikowe)	151
5.10. Jednorazowa gminna zapomoga finansowa z tytułu urodzenia się dziecka (becikowe)	153
5.11. Świadczenie wychowawcze – program „Rodzina 800+”	154
5.12. Dobry Start (300+)	158
5.13. 500+ Świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji	163
5.14. Program Aktywny Rodzic	167
5.14.1. Świadczenie aktywni rodzice w pracy	168
5.14.2. Świadczenie aktywnie w żłobku	171

5.14.3. Świadczenie aktywnie w domu	173
5.15. Dodatek mieszkaniowy	174
6. Ulgi, uprawnienia i inne formy pomocy	178
6.1. Ulgi w podatku dochodowym	179
6.2. Podatek od czynności cywilnoprawnych	186
6.3. Opłata skarbową	186
6.4. Usługi pocztowe	187
6.5. Abonament RTV	190
6.6. Paszport	198
6.7. Dowód osobisty	207
6.8. Program „Opieka wytchnieniowa”	210
6.9. Wspornik – Punkt Wsparcia Opiekunów	211
6.10. Kluby/centra rodzica z niepełnosprawnym dzieckiem	212
6.10.1. Klub rodzica z dzieckiem do lat 3 o specjalnych potrzebach rozwojowych	212
6.10.2. Integracyjne Centrum Rodziców z dzieckiem po 6 roku życia o specjalnych potrzebach rozwojowych	213
6.10.3. Centrum Wsparcia dla rodziców wychowujących dziecko w wieku szkolnym oraz starsze ze sprzężonymi niepełnosprawnościami	214
6.10.4. Świetlica Interwencyjno-Wytchnieniowa dla dzieci w wieku szkolnym oraz starszych ze sprzężonymi niepełnosprawnościami	215
6.10.5. Klub Rodzica z dzieckiem z niepełnosprawnością wzroku	215
6.10.6. Klub Rodzica z dzieckiem z niepełnosprawnością słuchu i mowy	216
6.10.7. Krakowskie Centrum Aktywności Osób z Niepełnosprawnościami	217
6.11. Karta parkingowa	217
6.11.1. Wykaz stanowisk zastrzeżonych dla pojazdów osób z niepełnosprawnościami	223
6.12. Wyznaczanie stanowiska postojowego na drodze publicznej dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową wydaną dla osoby niepełnosprawnej	225
6.13. Wyznaczanie ogólnodostępnego stanowiska postojowego na drodze wewnętrznej dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową wydaną dla osoby z niepełnosprawnością	227

6.14. Abonament postojowy typu „N” – zasady korzystania z obszaru płatnego parkowania w Krakowie przez osoby niepełnosprawne	229
6.15. Przewóz osób z niepełnosprawnościami zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków	233
6.16. Krakowska Karta Rodzinna 3+	236
6.17. Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny	238
6.18. Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem	240
6.19. Karta Krakowska	242
6.20. Ulgi w komunikacji miejskiej w Krakowie	244
6.21. Ulgi i uprawnienia w przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego	254
6.21.1. Udogodnienia dla osób o ograniczonej mobilności	256
6.21.2. Ulgi w przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego (dawne PKP i PKS)	261
7. Przydatne adresy	276
7.1. Instytucje i organizacje	277
7.2. Nieodpłatna pomoc prawna, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie oraz mediacja	304
7.3. Narodowy Fundusz Zdrowia	308
7.3.1. Telefoniczna Informacja Pacjenta	318
7.4. Wypożyczalnie sprzętu ortopedycznego i pomocniczego	321
7.5. Biura ds. osób z niepełnosprawnościami krakowskich uczelni i pełnomocnicy rektorów ds. osób niepełnosprawnych	322
7.6. Dostępność budynków Urzędu Miasta Krakowa dla osób z niepełnosprawnościami	324
7.7. Wykaz ogólnodostępnych toalet miejskich dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością	326
7.8. Apteki ogólnodostępne działające w Krakowie w systemie całodobowym, w pełnym zakresie usług farmaceutycznych w 2024 roku	328
7.9. Przydatne strony www	329
7.10. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami na terenie Gminy Miejskiej Kraków	330

1. ORZECZNICTWO

1.1. Status osoby niepełnosprawnej

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych „niepełnosprawnymi są osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności ogranicza zdolności do wykonywania pracy zawodowej”.

Ustawa ta określa **trzy stopnie niepełnosprawności**:

- **znaczny** – do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji;
- **umiarkowany** – do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej, wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych;
- **lekki** – do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością fizyczną, lub mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

1.2. Rodzaje orzeczeń o niepełnosprawności

Rodzaje orzeczeń o niepełnosprawności:

- orzeczenie o lekkim, umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień: lekki, umiarkowany lub znaczny stopień niepełnosprawności,
- orzeczenie o niepełnosprawności wydane dla osób przed ukończeniem 16. roku życia.

Od 1 stycznia 1998 r. podstawą do uznania osoby za niepełnosprawną jest wyłącznie orzeczenie wydane przez powiatowy/miejski lub wojewódzki zespół do

spraw orzekania o niepełnosprawności lub orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Orzeczenia innych organów, wydane po 31 grudnia 1997 roku nie stanowią podstawy do uznania osoby za niepełnosprawną w rozumieniu ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Osoby posiadające takie orzeczenia, jeśli chcą być traktowane jako osoby niepełnosprawne, mogą wystąpić z wnioskiem do powiatowego/miejskiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności o ustalenie stopnia niepełnosprawności.

Ważne orzeczenia o zaliczeniu do grupy inwalidzkiej, wydane przed 1 stycznia 1998 roku, traktuje się na równi z odpowiednim orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności.

Wyjątek stanowi orzeczenie III grupy inwalidztwa wydane przez organy orzecznicze Ministerstwa Obrony Narodowej i organy orzecznicze Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji. Traktowane jest ono jako orzeczenie o braku niepełnosprawności, ponieważ dotyczy osób zdolnych do pracy poza służbą. Zakwalifikowanie do lekkiego stopnia niepełnosprawności może mieć miejsce tylko wtedy, gdy orzeczenie o III grupie inwalidztwa z tytułu niezdolności do służby mundurowej zawiera równocześnie orzeczenie III grupy inwalidztwa z ogólnego stanu zdrowia.

1.3. Równoważność zapisów stopni niepełnosprawności w obecnym i byłym systemie orzecznictwa

ODPOWIADAJĄCE SOBIE ORZECZENIA O STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI			
orzeczenie powiatowego/miejskiego lub wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności	orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych	orzeczenie komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia	orzeczenie Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego
lekki stopień niepełnosprawności	częściowa niezdolność do pracy	III grupa inwalidzka	stała lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym bez prawa do zasiłku pielęgnacyjnego

umiarkowany stopień niepełnosprawności	częściowa niezdolność do pracy na orzeczeniu wydanym w okresie od 1 stycznia do 16 sierpnia 1998 roku	II grupa inwalidzka	brak
	całkowita niezdolność do pracy		
znaczný stopień niepełnosprawności	całkowita niezdolność do pracy i do samodzielnej egzystencji	I grupa inwalidzka	stała lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym z prawem do zasiłku pielęgnacyjnego
	niezdolność do samodzielnej egzystencji		

1.4. Orzecznictwo dla celów pozarentowych

1.4.1. Instytucje orzekające – wprowadzenie

Do orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności powołane są Powiatowe/Miejskie Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności jako organy I instancji oraz Wojewódzkie Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności działające jako II instancja – odwoławcza. Orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności jest orzecznictwem dla celów pozarentowych, a orzeczenia wydawane są w celu korzystania z ulg i uprawnień przysługujących na podstawie odrębnych przepisów.

Właściwość miejscową Powiatowego/Miejskiego i Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności ustala się według miejsca stałego pobytu osoby zainteresowanej lub dziecka w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności. W przypadku osób bezdomnych, przebywających poza miejscem stałego pobytu ponad dwa miesiące ze względów rodzinnych lub zdrowotnych, przebywających w zakładach karnych i poprawczych, w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej, właściwość miejscową ustala się według ich miejsca pobytu.

W przypadku osób zameldowanych na terenie Gminy Miejskiej Kraków lub przebywających na jej terenie z powodów wskazanych powyżej, właściwym miejscowo jest **Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie** funkcjonujący w strukturze Urzędu Miasta Krakowa z siedzibą przy ulicy Dekerta 24 w Krakowie – tel. 12 616 52 12

Zespół przyjmuje osoby zainteresowane od poniedziałku do piątku w godzinach 7:40–15:30.

Druki niezbędne do ubiegania się o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności udostępniane są osobom zainteresowanym w siedzibie Zespołu oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu Miasta Krakowa, zakładka „USŁUGI – ZAŁĄTWTW SPRAWĘ” – www.bip.krakow.pl

1.4.2. Orzekanie o stopniu niepełnosprawności

Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie wydaje orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób po ukończeniu 16. roku życia, na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego, albo za ich zgodą na wniosek ośrodka pomocy społecznej.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dołącza się dokumentację medyczną, w tym: zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia wydane dla potrzeb Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności zawierające opis stanu zdrowia, rozpoznanie chorób zasadniczych i współistniejących, wydane (nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku) przez lekarza, pod opieką którego osoba zainteresowana lub dziecko pozostaje, a także inne posiadane dokumenty medyczne mogące mieć wpływ na ustalenie stopnia niepełnosprawności.

Wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności następuje na posiedzeniu składu orzekającego po przeprowadzonym uprzednio badaniu lekarskim. Osoba zainteresowana zawiadamiana jest o terminie badania lekarskiego i posiedzenia składu orzekającego listownie, na co najmniej 7 dni przed jego datą, nie później niż w ciągu 1 miesiąca od daty złożenia wniosku, a w przypadku spraw szczególnie skomplikowanych w terminie do dwóch miesięcy od daty złożenia wniosku.

Skład orzekający wydaje orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zaliczające osobę zainteresowaną lub dziecko do jednego z trzech stopni niepełnosprawności – znacznego, umiarkowanego lub lekkiego.

Stopień niepełnosprawności orzekany jest:

- na stałe – jeżeli według wiedzy medycznej stan zdrowia nie rokuje poprawy,
- na okres – jeżeli według wiedzy medycznej może nastąpić poprawa stanu zdrowia.

Każde orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zawiera cyfrowo-literowe określenie symbolu przyczyny niepełnosprawności, a także wskazania dotyczące

w szczególności: odpowiedniego zatrudnienia, szkolenia, zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej, uczestnictwa w terapii zajęciowej, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, konieczności stałego współudziału opiekuna prawnego dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, korzystania z karty parkingowej, zamieszkiwania w oddzielnym pokoju.

W orzeczeniu może być podany więcej niż jeden symbol niepełnosprawności, nie więcej jednak niż trzy. Ważne jest to, że każdy z symboli zawartych w orzeczeniu, niezależnie od pozostałych, musi stanowić samodzielną przyczynę niepełnosprawności. Oznacza to, że wszystkie schorzenia uwzględnione w orzeczeniu muszą w porównywalnym stopniu wpływać na zaburzenie funkcji organizmu. Zawarte w orzeczeniu o niepełnosprawności czy stopniu niepełnosprawności symbole nie odpowiadają określonym jednostkom chorobowym, a jedynie grupom uszkodzonych narządów. W orzeczeniach wydawanych przed 2003 r. symbole przyczyn niepełnosprawności zapisane były w innej formie (np. § 26 pkt 1 lit. a oznaczało dysfunkcję narządu ruchu). Jeśli wydane wówczas orzeczenie było wydane na stałe, to jest w dalszym ciągu ważne.

Obowiązujące obecnie symbole przyczyny niepełnosprawności:

01-U – upośledzenie umysłowe (począwszy od upośledzenia umysłowego w stopniu umiarkowanym).

02-P – choroby psychiczne, w tym m.in. zaburzenia psychotyczne, zaburzenia nastroju, utrwalone zaburzenia lękowe o znacznym stopniu nasilenia czy zespoły otępienne.

03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu, w tym m.in. trwałe uszkodzenie czynności ruchowej jednego lub obu fałdów głosowych, częściowa lub całkowita utrata krtani z różnych przyczyn, zaburzenia mowy spowodowane uszkodzeniem mózgu, głuchoniemota, głuchota oraz wiele innych schorzeń powodujących dysfunkcję narządu słuchu lub mowy.

04-O – choroby narządu wzroku, w tym m.in. wrodzone lub nabyte wady narządu wzroku, powodujące ograniczenie jego sprawności, prowadzące do obniżenia ostrości wzroku w oku lepszym do 0,3 według Snellena po wyrównaniu wady wzroku szklami korekcyjnymi lub ograniczenie pola widzenia do przestrzeni zawartej w granicach 30 stopni.

05-R – upośledzenie narządu ruchu, w tym m.in. wady wrodzone i rozwojowe narządu ruchu, układowe choroby tkanki łącznej, zapalenie stawów, choroby zwyrodnieniowe stawów, nowotwory narządu ruchu czy amputacje oraz wiele innych schorzeń w obrębie narządu ruchu.

06-E – epilepsja w postaci nawracających napadów padaczkowych spowodowanych różnymi czynnikami etiologicznymi lub wyraźnymi następstwami psychoneurologicznymi.

07-S – choroby układu oddechowego i krążenia, w tym m.in. przewlekła obturacyjna choroba płuc (POChP), zakaźne choroby płuc, prowadzące do niewydolności oddechowej, nowotwory płuc i opłucnej, wrodzone i nabyte wady serca, choroba niedokrwienna serca, kardiomiopatie, nadciśnienie tętnicze z powikłaniami i wiele innych.

08-T – choroby układu pokarmowego, np. stany po resekcji żołądka z różnych przyczyn z licznymi powikłaniami, przewlekłe choroby jelit o różnej etiologii, powikłane zespołem złego wchłaniania, przewlekłe choroby wątroby, przewlekłe zapalenie trzustki, nowotwory układu pokarmowego i wiele innych.

09-M – choroby układu moczowo-płciowego, w tym m.in. zaburzenia czynności dróg moczowych, choroby nerek, nowotwory układu moczowego i narządów płciowych i wiele innych.

10-N – choroby neurologiczne, w tym m. in. naczyniopochodny udar mózgu, guzy centralnego układu nerwowego, pourazowa cerebriastenia i encefalopatia, choroby rdzenia kręgowego i inne.

11-I – inne schorzenia, w tym: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, choroby układu krwiotwórczego i inne.

12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe, powstałe przed 16. rokiem życia, z utrwalonymi zaburzeniami interakcji społecznych lub komunikacji werbalnej oraz stereotypiami zachowań, zainteresowań i aktywności o co najmniej umiarkowanym stopniu nasilenia.

Od orzeczenia Miejskiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie zaliczającego do jednego z trzech stopni niepełnosprawności **przysługuje odwołanie** do Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie, za pośrednictwem Zespołu, który orzeczenie wydał, składane w terminie 14 dni od daty jego odbioru.

Z kolei orzeczenie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie może być zaskarżone w terminie 30 dni od daty jego doręczenia do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie.

Postępowanie w sprawach odwoławczych wolne jest od kosztów i opłat sądowych.

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze SZ-1:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SZ-1>

1.4.3. Orzekanie o wskazaniach do ulg i uprawnień

Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie wydaje orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień na wniosek osoby zainteresowanej posiadającej ważne orzeczenie o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów lub niezdolności do pracy.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień dołącza się posiadaną przez osobę zainteresowaną dokumentację medyczną, orzeczenie o inwalidztwie lub niezdolności do pracy oraz inne posiadane dokumenty mogące mieć wpływ na ustalenie wskazań do ulg i uprawnień.

W postępowaniu w sprawach, o których mowa powyżej, stopień niepełnosprawności określa się na podstawie przedłożonych orzeczeń, a wskazania zawarte w orzeczeniu ustala się stosownie do naruszonej sprawności organizmu i ograniczeń funkcjonalnych uzasadniających korzystanie z ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów.

Od wydanego przez Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień nie przysługuje, zgodnie z obowiązującymi przepisami, odwołanie.

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze SZ-3:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SZ-3>

1.4.4. Orzekanie o niepełnosprawności

Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie wydaje orzeczenia o niepełnosprawności dla osób przed ukończeniem 16. roku życia, na

wniosek przedstawiciela ustawowego dziecka lub jego opiekuna prawnego albo za ich zgodą na wniosek ośrodka pomocy społecznej.

Do wniosku o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności dołącza się dokumentację medyczną, w tym: zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia wydane dla potrzeb Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności zawierające opis stanu zdrowia, rozpoznanie chorób zasadniczych i współistniejących, wydane (nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku) przez lekarza pod opieką którego dziecko pozostaje, a także inne posiadane dokumenty medyczne mogące mieć wpływ na ustalenie niepełnosprawności, a także formularz informacji o uczniu wypełniany przez pedagoga szkolnego lub wychowawcę klasy.

Wydanie orzeczenia o niepełnosprawności następuje na posiedzeniu składu orzekającego po przeprowadzonym uprzednio badaniu lekarskim. Przedstawiciel ustawowy dziecka lub opiekun prawny zawiadamiany jest o terminie badania lekarskiego i posiedzenia składu orzekającego listownie, na co najmniej 14 dni przed jego datą, nie później niż w ciągu 1 miesiąca od daty złożenia wniosku, a w przypadku spraw szczególnie skomplikowanych w terminie do 2 miesięcy od daty złożenia wniosku.

Ocena niepełnosprawności dziecka dokonywana jest na podstawie przewidywanego okresu trwania upośledzenia stanu zdrowia przekraczającego okres 12 miesięcy, niezdolności do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych takich jak samoobsługa, samodzielne poruszanie się, komunikowanie się z otoczeniem, powodującej konieczność zapewnienia stałej opieki lub pomocy, w sposób przewyższający zakres opieki nad zdrowym dzieckiem w danym wieku albo znacznego zaburzenia funkcjonowania organizmu, wymagającego systematycznych i częstych zabiegów leczniczych i rehabilitacyjnych w domu i poza domem.

Orzeczenie zaliczające dziecko do osób niepełnosprawnych stanowić może podstawę do uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego i/lub świadczenia pielęgnacyjnego, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie, a także korzystania z karty parkingowej.

Od orzeczenia Miejskiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie zaliczającego dziecko do osób niepełnosprawnych przysługuje odwołanie do Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie, za pośrednictwem Zespołu, który orzeczenie wydał, składane w terminie 14 dni od daty jego odbioru.

Z kolei orzeczenie Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie może być zaskarżone w terminie 30 dni od daty jego doręczenia do Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie.

Postępowanie w sprawach odwoławczych wolne jest od kosztów i opłat sądowych.

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze SZ-2:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SZ-2>

1.4.5. Legitymacje osoby niepełnosprawnej

Orzeczenia wydawane przez Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie stanowią podstawę do przyznania ulg i uprawnień przysługujących na podstawie odrębnych przepisów.

Dokumentem potwierdzającym status osoby niepełnosprawnej jest legitymacja dokumentująca niepełnosprawność/stopień niepełnosprawności wydawana przez Miejski Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie.

Wniosek o wydanie legitymacji osoba zainteresowana lub przedstawiciel ustawowy, bądź opiekun prawny dziecka składa w zespole dołączając do niego fotografię o wymiarach 35 mm x 45 mm, odzwierciedlającą aktualny wizerunek osoby, której wniosek dotyczy, przedstawiającą tę osobę bez nakrycia głowy i okularów z ciemnymi szklami – wyjątek: osoba z wrodzonymi lub nabytymi wadami narządu wzroku może dołączyć do wniosku fotografię przedstawiającą ją w okularach z ciemnymi szklami, a osoba nosząca nakrycie głowy zgodnie z zasadami swojego wyznania – fotografię przedstawiającą osobę z nakryciem głowy, pod warunkiem że fotografia taka jest umieszczona w dokumencie potwierdzającym tożsamość tej osoby, kserokopię orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień (oryginał orzeczenia i dowód osobisty do wglądu przy składaniu wniosku), a w przypadku osób przed ukończeniem 16. roku życia – kserokopię orzeczenia o niepełnosprawności (oryginał orzeczenia i dowód osobisty przedstawiciela ustawowego dziecka lub opiekuna prawnego do wglądu przy składaniu wniosku).

W przypadku gdy osoba niepełnosprawna posiada więcej niż jedno orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności, legitymację dokumentującą niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności wystawia się na podstawie ostatniego ważnego, prawomocnego orzeczenia.

Na wniosek osoby zainteresowanej lub przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego dziecka, w legitymacji wpisywany jest symbol przyczyny niepełnosprawności, a w przypadku orzeczeń o stopniu niepełnosprawności również stopień niepełnosprawności za pomocą fotokodu QR.

Równocześnie legitymacje wydawane są na okres ważności orzeczenia, nie dłużej jednak niż na okres:

- 5 lat – w przypadku legitymacji dokumentującej niepełnosprawność,
- 10 lat – w przypadku legitymacji dokumentujących stopień niepełnosprawności wystawionych osobom, które nie ukończyły 60. roku życia,
- w przypadku osób, które ukończyły 60. rok życia legitymację wydaje się na okres ważności orzeczenia stanowiącego podstawę do wydania legitymacji bez ograniczeń czasowych, takich jak w przypadku legitymacji dokumentujących niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności osób, które nie ukończyły 60. roku życia – w przypadku tych osób możliwe jest wydanie legitymacji na stałe.

O terminie odbioru legitymacji dokumentującej niepełnosprawność lub stopień niepełnosprawności osoba zainteresowana powiadamiana jest telefonicznie, za pośrednictwem poczty elektronicznej lub w formie korespondencji tradycyjnej.

Postępowanie w sprawie wydania legitymacji nie podlega opłatom. Natomiast za wydanie duplikatu legitymacji dokumentującej stopień niepełnosprawności pobierana jest opłata w wysokości 15 złotych.

Szczegółowy opis zadań znajduje się w procedurach:

- SZ-4 (legitymacja o stopniu niepełnosprawności):

<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SZ-4>

- SZ-5 (legitymacja o niepełnosprawności):

<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SZ-5>

1.5. Orzecznictwo dla celów rentowych

Orzekaniem o niezdolności do pracy do celów rentowych zajmują się lekarze orzecznicy i komisje lekarskie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Oceniają oni niezdolność do pracy, jej stopień, przewidywany czas trwania oraz wydają orzeczenia, na podstawie którego ZUS podejmuje decyzje w sprawie świadczeń rentowych. Lekarze orzecznicy **działają w wyznaczonych jednostkach ZUS** na terenie woj. małopolskiego, podobnie komisje lekarskie, które działają w Krakowie.

Osoba ubiegająca się o rentę z tytułu niezdolności do pracy składa wniosek o rentę we właściwym terenowo inspektoracie lub oddziale ZUS. Z wnioskiem o wydanie orzeczenia występuje właściwa komórka organizacyjna oddziału ZUS.

Sprawę załatwia:

oddział ZUS właściwy dla miejsca zamieszkania wnioskodawcy.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Krakowie
31-080 Kraków, ul. Pędzichów 27.

Centrum Obsługi Telefonicznej:

Informacja COT działa pod numerem telefonu **22 560 16 00** z telefonów stacjonarnych i komórkowych (koszt połączenia wg umowy klienta z operatorem telekomunikacyjnym). Po połączeniu słyszymy komunikat powitalny, a po nim można wybrać jedną z następujących opcji (w tym celu należy wybrać odpowiednią cyfrę na klawiaturze numerycznej telefonu):

- 1** – można odsłuchać komunikaty informacyjne z wybranego zakresu funkcjonowania ZUS (**24 godziny na dobę przez 7 dni w tygodniu**),
- 2** – można się uwierzytelnić,
- 3** – można uzyskać dane adresowe placówek ZUS,
- 0** – połączenie z konsultantem COT po wybraniu zakresu rozmowy.

Konsultanci COT są dostępni pon. – pt. w godz. 7:00–18:00.

Uwaga! W trakcie rozmowy z konsultantem można przejść uwierzytelnienie za pomocą pytań zadawanych przez konsultanta – pozwoli to mu potwierdzić stwierdzenie osoby zainteresowanej lub mu zaprzeczyć albo udzielić niektórych informacji z konta w ZUS. Pełne informacje w swojej sprawie można uzyskać przez telefon wyłącznie w przypadku podania identyfikatora PUE i hasła (PIN) do COT. W przypadku nie podania wymaganych danych, konsultant będzie mógł udzielić wyłącznie informacji ogólnych.

Adres e-mail do zapytań ogólnych: cot@zus.pl

Za pośrednictwem poczty elektronicznej należy kierować wszelkie pytania ogólne z zakresu działalności ZUS. Poczta elektroniczna nie gwarantuje bezpieczeństwa przekazywanych informacji, dlatego nie należy za jej pośrednictwem przekazywać informacji osobistych.

Orzeczenie lekarza orzecznika, od którego nie wniesiono sprzeciwu lub wobec którego nie zgłoszono zarzutu wadliwości, stanowi dla organu rentowego podstawę do wydania decyzji w sprawie świadczeń (np. renty), do których prawo uzależnione jest od stwierdzenia niezdolności do pracy. Lekarz orzecznik i komisja lekarska wydają orzeczenie na podstawie bezpośredniego badania osoby ubiegającej się o świadczenie oraz posiadanej dokumentacji. Orzeczenie może zostać wydane bez przeprowadzania bezpośredniego badania, jeżeli dokumentacja dołączona do wniosku jest wystarczająca do wydania orzeczenia.

Przed wydaniem orzeczenia lekarz orzecznik i komisja lekarska może zlecić uzupełnienie dokumentacji, w szczególności o opinię lekarza konsultanta lub psychologa albo o wyniki badań dodatkowych lub obserwacji szpitalnej.

Lekarz orzecznik i komisja lekarska wydaje orzeczenie o „niezdolności do pracy”. Oznacza to, że odpowiednio do: stanu zdrowia, sprawności organizmu, wieku, zawodu, wykonywanej pracy, możliwości dalszego wykonywania pracy zarobkowej, a także możliwości przywrócenia zdolności do pracy przez leczenie, rehabilitację lub przekwalifikowanie zawodowe, kwalifikuje osobę jako:

- całkowicie niezdolną do pracy oraz samodzielnej egzystencji,
- całkowicie niezdolną do pracy,
- częściowo niezdolną do pracy.

ZUS nie ma wpływu na ewentualne wykonywanie pracy przez ubezpieczonego, co do którego orzeczono o niezdolności do pracy. Może jedynie zawiesić rentę w całości lub w części, w zależności od uzyskiwanego dochodu.

Orzeczona niezdolność do pracy, ze względu na czas jej trwania, może być:

- okresowa,
- trwała.

Warunki jakie należy spełnić, aby otrzymać rentę z tytułu niezdolności do pracy.

Samo orzeczenie o niezdolności do pracy nie jest równoznaczne z prawem do renty. Prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy przysługuje osobie, która spełni jednocześnie następujące warunki:

- jest niezdolna do pracy,
- ma wymagany okres ubezpieczenia (składkowy i nieskładkowy) – warunek ten nie jest wymagany od ubezpieczonego, którego niezdolność do pracy jest spowodowana wypadkiem w drodze do pracy lub z pracy,

- niezdolność do pracy powstała w okresie składkowym lub nieskładkowym (są one wymienione w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych Dz. U. z 2023 r. poz. 1251) albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów. Warunek ten nie dotyczy ubezpieczonego całkowicie niezdolnego do pracy, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 dla mężczyzny,
- nie ma ustalonego prawa do emerytury lub nie spełnia warunków do jej uzyskania.

Staż ubezpieczeniowy

Okres ubezpieczenia wymagany do przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy zależy od wieku osoby, w którym powstała niezdolność do pracy. Okres ten wynosi:

- **1 rok** – jeśli niezdolność do pracy powstała przed ukończeniem 20 lat,
- **2 lata** – jeśli niezdolność do pracy powstała między 20 a 22 rokiem życia,
- **3 lata** – jeśli niezdolność do pracy powstała między 22 a 25 rokiem życia,
- **4 lata** – jeśli niezdolność do pracy powstała między 25 a 30 rokiem życia,
- **5 lat** – jeśli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat.

Okres wymaganych 5 lat w odniesieniu do osób powyżej 30. roku życia musi przypadać w ciągu ostatniego 10-lecia przed dniem zgłoszenia wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy. Od tej zasady jest jednak wyjątek. Nie wymaga się spełnienia tego warunku od ubezpieczonego całkowicie niezdolnego do pracy, który udowodnił okres składkowy co najmniej 25 lat dla kobiety i 30 lat dla mężczyzny.

Jeżeli ubezpieczony nie osiągnął wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, warunek posiadania wymaganego okresu uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony został zgłoszony do ubezpieczenia przed ukończeniem 18 lat albo w ciągu 6 miesięcy po ukończeniu nauki w szkole ponadpodstawowej, ponadgimnazjalnej lub w szkole wyższej oraz do dnia powstania niezdolności do pracy miał bez przerwy lub z przerwami nieprzekraczającymi 6 miesięcy okresy składkowe i nieskładkowe.

Rodzaje rent z tytułu niezdolności do pracy

- **renta stała** – jeżeli niezdolność do pracy jest trwała i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy,

- **renta okresowa** – jeżeli niezdolność do pracy jest okresowa, renta ta przysługuje przez okres wskazany w decyzji organu rentowego, istnieją rokowania do odzyskania zdolności,
- **renta szkoleniowa** – jeżeli wobec tej osoby orzeczono celowość przekwalifikowania zawodowego, ponieważ nie może ona pracować w dotychczasowym zawodzie, renta szkoleniowa przysługuje przez 6 miesięcy, z możliwością przedłużenia, ale nie dłużej niż o 30 miesięcy (o ile jest to niezbędne do przekwalifikowania się).

O terminie wstrzymania wypłaty oraz o warunkach przywrócenia prawa do renty z tytułu okresowej niezdolności do pracy, organ rentowy pisemnie zawiadamia osobę uprawnioną nie później niż na 3 miesiące przed ustaniem prawa do renty. Osoba zainteresowana dalszym pobieraniem renty powinna złożyć wniosek o przywrócenie do niej prawa wraz z zaświadczeniem o stanie zdrowia wydanym przez lekarza opiekującego się tą osobą, zależnie od rodzaju niepełnosprawności.

Inne świadczenia z ZUS

- **zasiłek chorobowy** – dla ubezpieczonego, którego niezdolność do pracy spowodowana została wypadkiem przy pracy lub chorobą zawodową,
- **świadczenie rehabilitacyjne** – dla ubezpieczonego, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego jest nadal niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub rehabilitacja lecznicza rokuje odzyskanie zdolności do pracy,
- **zasiłek wyrównawczy** – dla ubezpieczonego będącego pracownikiem, którego wynagrodzenie uległo obniżeniu wskutek stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu,
- **renta rodzinna** – dla uprawnionych członków rodziny po osobie, która w chwili śmierci miała prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy oraz po osobie ubezpieczonej, która spełniała warunki do przyznania emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy,
- **renta socjalna** – przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:
 - przed ukończeniem 18 lat,
 - w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 lat,
 - w trakcie kształcenia w szkole doktorskiej, studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Uwaga: Osobą pełnoletnią jest osoba, która ukończyła 18. rok życia. Za osobę pełnoletnią uważa się również kobietę, która zawarła związek małżeński po ukończeniu 16. roku życia, a nie ukończyła 18 lat.

Ustalenia całkowitej niezdolności do pracy dokonuje lekarz orzecznik ZUS lub komisja lekarska ZUS na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. W świetle tej ustawy za całkowicie niezdolną do pracy uważa się osobę, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy. **Nie jest istotne kiedy powstała całkowita niezdolność do pracy, lecz to czy niezdolność była skutkiem naruszenia sprawności organizmu, które powstało w wyżej wymienionych okresach.**

Rentę socjalną przyznaje się nie wcześniej, niż od miesiąca w którym złożono wniosek o to świadczenie, nawet jeśli przesłanki zostały spełnione wcześniej. Jeśli osoba ubiegająca się o rentę socjalną jest jednocześnie uprawniona do renty rodzinnej, której wysokość nie przekracza 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, to przysługuje jej prawo do obydwu tych świadczeń. Wysokość renty rodzinnej oraz renty socjalnej nie może przekraczać 200% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy. Gdy łączna wysokość tych świadczeń przekracza 200% najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, obniżeniu podlega wysokość renty socjalnej. Kwota obniżonej renty socjalnej nie może być niższa niż 10% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Tryby odwoływania się od orzeczenia lekarza orzecznika oraz od decyzji w sprawie świadczenia:

- od orzeczenia lekarza orzecznika osobie zainteresowanej przysługuje sprzeciw do komisji lekarskiej ZUS w ciągu 14 dni od dnia doręczenia tego orzeczenia; sprzeciw wnosi się za pośrednictwem jednostki organizacyjnej ZUS właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby zainteresowanej;
- Prezes ZUS, w terminie 14 dni od dnia wydania orzeczenia, może zgłosić zarzut wadliwości orzeczenia i przekazać sprawę do rozpatrzenia komisji lekarskiej, o czym osoba zainteresowana jest niezwłocznie zawiadamiana;
- od decyzji organu rentowego w sprawie świadczenia przysługują osobie zainteresowanej środki odwoławcze określone w odrębnych przepisach;

osoba zainteresowana, niezgadzająca się z wydaną decyzją, ma prawo wnieść odwołanie, w terminie miesiąca od dnia doręczenia decyzji, do okręgowego sądu pracy i ubezpieczeń społecznych; odwołanie wnosi się za pośrednictwem organu rentowego, który wydał decyzję.

1.5.1. Dodatki i świadczenia przysługujące do świadczeń emerytalno-rentowych

Do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy, renty z tytułu wypadku przy pracy albo przy wykonywaniu innej działalności niż zatrudnienie, renty z tytułu wypadku w drodze do pracy lub z pracy, renty z tytułu choroby zawodowej, renty szkoleniowej, renty rodzinnej – przysługują następujące dodatki i świadczenia pieniężne:

- **dodatek pielęgnacyjny** – przyznawany jest osobie uprawnionej do emerytury lub renty, która została uznana za całkowicie niezdolną do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo ukończyła 75 lat życia. Dodatek pielęgnacyjny przyznawany jest – na wniosek zainteresowanego – na podstawie orzeczenia lekarza orzecznika ZUS lub komisji lekarskiej ZUS, ustalającego całkowitą niezdolność do pracy oraz do samodzielnej egzystencji. Dla osoby, która ukończyła 75 lat życia, dodatek pielęgnacyjny przyznawany jest przez organ rentowy z urzędu. Dodatek pielęgnacyjny nie będzie przysługiwał, jeżeli osoba przebywa w zakładzie opiekuńczo-leczniczym lub zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym powyżej 2 tygodni w miesiącu. Dodatek pielęgnacyjny będzie przysługiwał osobie przebywającej w zakładzie opiekuńczo-leczniczym lub zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym, jeżeli będą opłacane pełne koszty pobytu i nie będą przyznane żadne ulgi w wysokości odpłatności za pobyt. Kwotę dodatku pielęgnacyjnego podwyższa się przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent od miesiąca, w którym przeprowadzana jest waloryzacja.

Podstawa prawna: art. 75 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;

- **dodatek dla sierot zupełnych** wypłacany jest przy rencie rodzinnej. Dodatek przysługuje osobie, której obydwój rodzice nie żyją bądź matka nie żyje a ojciec jest nieznan. Kwota dodatku jest stała, ale ulega podwyższeniu wskaźnikiem waloryzacji emerytur i rent od miesiąca,

w którym przeprowadzana jest waloryzacja. Dodatek dla sieroty zupełnej wypłacany jest każdej sierocie, uprawnionej do renty rodzinnej.

Podstawa prawna: art. 76 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;

- **dodatek kombatancki oraz dodatek kompensacyjny** – osobie uprawnionej do emerytury lub renty, która posiada uprawnienia kombatanckie potwierdzone przez: szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych lub kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych lub Zakładu Ubezpieczeń Społecznych sprzed 18 maja 2014 r. lub ministra pracy i polityki socjalnej od 24 stycznia 1991 r. do 1 sierpnia 1991 r. przysługuje dodatek kombatancki i kompensacyjny. Osobie, która pobiera emeryturę lub rentę i jest wdową lub wdowcem po osobie, która była kombatantem lub była uprawniona do otrzymania dodatku przysługuje dodatek kompensacyjny. Do wniosku należy przedłożyć zaświadczenie Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, które potwierdza uprawnienia członka rodziny. Kwota dodatku kompensacyjnego wynosi 15% dodatku kombatanckiego. Kwota dodatku kombatanckiego i kompensacyjnego ulega podwyższeniu przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent. Jeżeli osoba uprawniona jest do kilku świadczeń o charakterze emerytalno-rentowym, przysługuje tylko jeden dodatek kombatancki i kompensacyjny. Osobie uprawnionej jednocześnie do dodatku kombatanckiego i dodatku z tytułu tajnego nauczania przysługuje tylko jeden z tych dodatków – wyższy lub wybrany.

Podstawa prawna: ustawa z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego;

- **dodatek za tajne nauczanie** – przyznawany jest nauczycielom, uprawnionym do emerytury lub renty, którzy w czasie okupacji prowadzili tajne nauczanie albo przed dniem 1 września 1939 r. nauczali w języku polskim w szkołach polskich na terenie III Rzeszy Niemieckiej oraz byłego Wolnego Miasta Gdańska. Przyznanie dodatku następuje na wniosek. Osobie uprawnionej jednocześnie do dodatku kombatanckiego i dodatku z tytułu tajnego nauczania przysługuje tylko jeden z tych dodatków – wyższy lub wybrany przez zainteresowanego. Kwota dodatku za tajne nauczanie ulega podwyższeniu przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent – od miesiąca, w którym jest przeprowadzana waloryzacja.

Podstawa prawna: art. 90 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 roku Karta Nauczyciela;

- **dodatek weterana poszkodowanego** ustala się w przypadku weterana poszkodowanego uprawnionego do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy lub renty rodzinnej – wniosek rozpatrywany jest przez właściwy organ emerytalno-rentowy wypłacający świadczenie. Weteranem poszkodowanym jest osoba, która na podstawie skierowania brała udział w działaniach poza granicami państwa (np. w misji pokojowej lub stabilizacyjnej, akcjach ratowniczych) i doznała uszczerbku na zdrowiu w następstwie: wypadku pozostającego w związku z tymi działaniami lub choroby nabytej podczas wykonywania tych działań i przyznano jej z tego tytułu świadczenie odszkodowawcze. Status weterana poszkodowanego w formie decyzji administracyjnej może przyznać m.in. Minister Obrony Narodowej – w odniesieniu do żołnierzy i pracowników jednostek wojskowych; Minister właściwy do spraw wewnętrznych – w odniesieniu do funkcjonariuszy; szef Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego – w odniesieniu do funkcjonariuszy ABW; szef Agencji Wywiadu – w odniesieniu do funkcjonariuszy AW. Wysokość dodatku uzależniona jest od ustalonego procentu uszczerbku na zdrowiu oraz podlega waloryzacji. W przypadku zbiegu prawa do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy lub renty rodzinnej przyznanych na podstawie odrębnych przepisów przysługuje tylko jeden dodatek weterana poszkodowanego.

Podstawa prawna: art. 36 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 roku o weteranach działań poza granicami państwa;

- **świadczenie pieniężne dla byłych żołnierzy przymusowo zatrudnianych** przysługuje żołnierzom zastępczej służby wojskowej, którzy w latach 1949–1959 byli przymusowo zatrudnieni w kopalniach węgla, kamieniołomach lub zakładach pozyskiwania i wzbogacania rud uranowych; żołnierzom przymusowo zatrudnionym w batalionach budowlanych w latach 1949–1959, żołnierzom z poboru w 1949 wcielonym do ponadkontyngentowych brygad „Służby Polsce” i byli przymusowo zatrudnieni w kopalniach węgla i kamieniołomach. W celu rozpatrzenia świadczenia należy złożyć wniosek wraz z zaświadczeniem z Wojskowej Komendy Uzupełnień potwierdzający rodzaj i okres wykonywanego przymusowego zatrudnienia w ramach służby zastępczej. Świadczenie przysługuje w kwocie dodatku kombatanckiego i podlega podwyższeniu przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent od miesiąca, w którym

przeprowadzana jest waloryzacja. Osobie uprawnionej jednocześnie do dodatku kombatanckiego lub świadczenia przysługującego w wysokości tego dodatku, dodatku określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, dodatku za tajne nauczanie, świadczenia pieniężnego dla osób deportowanych przysługuje tylko jeden z tych dodatków – wyższy albo wybrany.

Podstawa prawna: ustawa z dnia 2 września 1994 roku o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych;

- **świadczenie pieniężne dla osób deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR** – przysługuje obywatelom polskim, którzy: w latach 1939–1945 byli osadzeni w obozie pracy przymusowej z przyczyn politycznych, narodowościowych, rasowych lub religijnych albo zostali deportowani (wywiezieni) do pracy przymusowej – na co najmniej 6 miesięcy – w granicach państwa polskiego sprzed 1 września 1939 r. lub z terytorium państwa polskiego do: III Rzeszy i na tereny przez nią okupowane w latach 1939–1945; Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich i na tereny przez niego okupowane od 17 września 1939 r. do 5 lutego 1946 r. lub po tym okresie do końca 1948 r. z terytorium państwa polskiego w jego obecnych granicach. Świadczenie to uzależnione jest od liczby pełnych miesięcy pracy przymusowej. Przysługuje za każdy miesiąc pracy (co najmniej 6 miesięcy), nie więcej jednak niż za 20 miesięcy pracy. Świadczenie pieniężne dla osób deportowanych jest co roku waloryzowane. Świadczenie pieniężne przysługuje wyłącznie osobom, które nie mają ustalonego prawa do dodatku kombatanckiego oraz do dodatku za tajne nauczanie. Osobie uprawnionej jednocześnie do dodatku określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, o uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu przysługuje tylko jeden z tych dodatków – wyższy albo wybrany.

Podstawa prawna: ustawa z dnia 31 maja 1996 roku o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich;

- **świadczenie pieniężne dla osób będących cywilnymi niewidomymi ofiarami działań wojennych** – osobami uprawnionymi do świadczenia pieniężnego są obywatele polscy, posiadający stałe miejsce zamieszkania w Rzeczypospolitej Polskiej, którzy, nie wchodząc w skład formacji wojskowych, zmilitaryzowanych służb państwowych lub formacji zbrojnych ruchu oporu, doznali naruszenia sprawności organizmu powodującego całkowitą niezdolność do pracy, poprzez utratę wzroku w wyniku: działań wojennych w okresie wojny 1939–1945 lub eksplozji niewypałów lub niewybuchów pozostałych po wojnie 1939–1945 na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Osobie uprawnionej równocześnie do świadczenia pieniężnego dla osób będących cywilnymi niewidomymi ofiarami działań wojennych i do dodatku kombatanckiego lub świadczenia przysługującego w wysokości tego dodatku, określonych w przepisach o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, dodatku określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników, dodatku za tajne nauczanie, świadczenia pieniężnego określonego w przepisach o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych, świadczenia pieniężnego określonego w przepisach o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR, przysługuje tylko jedno z tych świadczeń lub jeden z tych dodatków – wyższy lub wybrany przez zainteresowanego. W przypadku osób uprawnionych do świadczenia, które mają ustaloną niezdolność do samodzielnej egzystencji – wysokość dodatku pielęgnacyjnego ulega zwiększeniu o 50%. W razie zbiegu prawa do tego dodatku z dodatkiem pielęgnacyjnym z innego tytułu – przysługuje tylko jeden dodatek.

Podstawa prawna: ustawa z dnia 16 listopada 2006 roku o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługującym cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych;

- **ryczałt energetyczny** – przysługuje do emerytury kombatanom oraz innym osobom uprawnionym na podstawie decyzji szefa Urzędu do Spraw Kombatanów i Osób Represjonowanych; żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach oraz zakładach pozyskiwania rud uranowych i batalionach

budowlanych na podstawie zaświadczenia z Wojskowej Komendy Uzupelnień, potwierdzającego okres i rodzaj przymusowego zatrudnienia w ramach zastępczej służby wojskowej; wdowom lub wdowcom pobierającym emeryturę lub rentę, pozostałym po kombatantach i innych osobach uprawnionych – na podstawie decyzji szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych; wdowom po żołnierzach przymusowo zatrudnianych, pobierającym emeryturę lub rentę na podstawie zaświadczenia właściwego organu wojskowego. Wysokość ryczałtu energetycznego ogłasza w formie komunikatu szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych. Komunikat ogłaszany jest w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. Nowa kwota ryczałtu energetycznego obowiązuje od 1 marca danego roku.

Podstawa prawna: ustawa z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego;

- **ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla** – przysługuje osobom, które uzyskały emeryturę i rentę przed 1 stycznia 2007 r. i były wtedy uprawnione do bezpłatnego węgla z kopalń całkowicie zlikwidowanych; wdowom, wdowcom i sierotom mającym ustalone prawo do renty rodzinnej po byłym pracowniku kopalń całkowicie zlikwidowanych; pracownikom kopalni likwidowanej wchodzącej w skład Spółki Restrukturyzacji Kopalń S.A. w Bytomiu, którzy przeszli na emeryturę lub rentę; wdowom, wdowcom i sierotom mającym ustalone prawo do renty rodzinnej po emerycie lub renciście, który pobierał ekwiwalent pieniężny wypłacany przez ZUS; osobom, którym ustało prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinnej przyznanej na czas określony (wraz z ekwiwalentem pieniężnym wypłacanym przez ZUS), a następnie zostało ono przywrócone; osobom, które przeszły na emeryturę, a wcześniej otrzymywały rentę z tytułu niezdolności do pracy wraz z ekwiwalentem pieniężnym; osobom, którym ZUS przyznał i wypłacał ekwiwalent pieniężny na podstawie przepisów obowiązujących od 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2007 r. Jeżeli do renty rodzinnej uprawnionych jest kilka osób, przysługuje łącznie jeden ekwiwalent pieniężny, który jest dzielony w równych częściach dla każdej osoby uprawnionej.

Podstawa prawna: ustawa z dnia 7 września 2007 roku o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego;

- **ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych** – przysługuje emerytom i rencistom, którzy pobierali bezpłatny węgiel od przedsiębiorstw robót górniczych albo przeszli na emeryturę lub rentę z tych przedsiębiorstw oraz wdowom, wdowcom i sierotom pobierającym rentę rodzinną po byłych pracownikach przedsiębiorstw robót górniczych, którzy mieli prawo do bezpłatnego węgla na podstawie Układu zbiorowego dla pracowników zakładów górniczych z 21.12.1991 r.; uzyskali emeryturę lub rentę przed 01.01.2007 r. a po 31.12.2001 r. nie pobrali ekwiwalentu. Jeżeli osobie przysługuje kilka ekwiwalentów, wypłacany jest tylko jeden. Jeżeli do renty rodzinnej uprawnionych jest kilka osób, przysługuje łącznie jeden ekwiwalent pieniężny, który jest dzielony w równych częściach dla każdej uprawnionej osoby. Ekwiwalent nie przysługuje osobie, której roszczenia dotyczące otrzymania bezpłatnego węgla zostały zaspokojone w całości przed 29.08.2007 r.

Podstawa prawna: ustawa z dnia 6 lipca 2007 roku o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstwa robót górniczych, zwanej ustawą o ekwiwalencie pieniężnym;

- **ekwiwalent pieniężny dla byłych pracowników kolejowych** – przysługuje byłym pracownikom kolejowym, którym przysługiwało prawo do tego deputatu w zatrudnieniu oraz prawo do emerytury lub renty powstało z tytułu tego zatrudnienia. Deputat ten przysługuje również członkom rodziny pobierającym rentę rodzinną po byłym pracowniku kolejowym, uprawnionym do emerytury lub renty albo spełniającym w dniu śmierci warunki do przyznania jednego z tych świadczeń. Deputat węglowy wypłacony jest w formie ekwiwalentu pieniężnego stanowiącego równowartość 1800 kg węgla kamiennego rocznie.

Podstawa prawna: art. 74 ustawy z dnia 8 września 2000 roku o komercjalizacji i restrukturyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe”.

2. CHARAKTERYSTYKA SZKOLNICTWA SPECJALNEGO I INTEGRACYJNEGO

2.1. Szkolnictwo specjalne

Kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież niepełnosprawną, w tym niepełnosprawną intelektualnie, niedostosowaną społecznie oraz zagrożoną niedostosowaniem społecznym, wymagającą stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy.

Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki w szkołach ogólnodostępnych, szkołach lub oddziałach integracyjnych, albo specjalnych i w specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych. W zależności od stopnia niepełnosprawności uczniowie realizują różne podstawy programowe. Uczniowie z niepełnosprawnością w stopniu lekkim realizują podstawę programową taką samą, jak uczniowie w szkołach ogólnodostępnych, uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym realizują odrębną podstawę programową. Podstawą do objęcia ucznia kształceniem specjalnym jest orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez publiczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne.

Liczba uczniów w oddziale szkoły specjalnej i oddziale specjalnym w szkole ogólnodostępnej powinna wynosić:

1. w oddziale dla uczniów z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera – nie więcej niż 4;
2. w oddziale dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym – nie więcej niż 4;
3. w oddziale dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z wyłączeniem uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – nie więcej niż 6;
4. w oddziale dla uczniów niesłyszących i słabosłyszących – nie więcej niż 8;
5. w oddziale dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – nie więcej niż 8;
6. w oddziale dla uczniów niewidomych i słabowidzących – nie więcej niż 10;
7. w oddziale dla uczniów z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją – nie więcej niż 12;
8. w oddziale dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim – nie więcej niż 16;

9. w oddziale zorganizowanym dla uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności, o których mowa w pkt 1,3,4 oraz pkt 6–8 – nie więcej niż 5;
10. w oddziale szkoły specjalnej liczba uczniów niedostosowanych społecznie i uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym wynosi nie więcej niż 16.

2.1.1. Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, a także o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych

Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, a także o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych wydają zespoły orzekające, działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym w poradniach specjalistycznych. Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego określa zalecane formy kształcenia specjalnego, z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności, stopnia niepełnosprawności intelektualnej lub innego zaburzenia. Kształcenie dzieci i młodzieży niepełnosprawnych w tym z niepełnosprawnością intelektualną oraz niedostosowanych społecznie w szkołach specjalnych jest prowadzone nie dłużej niż do ukończenia przez ucznia:

- 20. roku życia – w przypadku szkoły podstawowej,
- 24. roku życia – w przypadku szkoły ponadpodstawowej.

Natomiast uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim realizują obowiązek szkolny w formie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, które mogą być organizowane od 3. do 25. roku życia.

2.1.2. Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim

Zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze są formą realizacji obowiązku szkolnego przez dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim w wieku od 3 do 25 lat w szkołach specjalnych. Mogą być prowadzone indywidualnie lub zespołowo. Minimalny wymiar zajęć, w zależności od możliwości psychofizycznych oraz specyficznych potrzeb rewalidacyjnych uczestników zajęć, wynosi:

- 20 godzin tygodniowo, nie więcej niż 6 godzin dziennie – w przypadku zajęć zespołowych (2–4 osób),

- 10 godzin tygodniowo, nie więcej niż 4 godziny dziennie – w przypadku zajęć indywidualnych.

Godzina zajęć trwa 60 minut. Nie wyodrębnia się etapów edukacyjnych i klas, uczestnicy zajęć nie podlegają przepisom w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania, nie otrzymują świadectw, nie obowiązuje ich żadna podstawa programowa. Zajęcia prowadzone są w oparciu o indywidualny program opracowany przez prowadzących je nauczycieli we współpracy z psychologiem oraz w zależności od potrzeb, z innymi specjalistami pracującymi z dziećmi i młodzieżą, na podstawie wskazań zawartych w orzeczeniu o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, wydawanych na okres do pięciu lat.

2.2. Szkolnictwo integracyjne

Szkoły integracyjne przeznaczone są dla uczniów posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego uprawniające do kształcenia specjalnego w formie kształcenia integracyjnego. Dzieci niepełnosprawne uczą się razem ze swoimi pełnosprawnymi rówieśnikami. Liczba uczniów niepełnosprawnych w oddziale szkoły integracyjnej i oddziale integracyjnym w szkole ogólnodostępnej wynosi nie więcej niż 20, w tym nie więcej niż 5 dzieci lub uczniów z niepełnosprawnościami.

W szkołach ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi i szkołach integracyjnych zatrudnia się dodatkowo nauczycieli posiadających kwalifikacje w zakresie pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania procesu kształcenia lub specjalistów lub pomoc nauczyciela, z uwzględnieniem realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego. W klasie integracyjnej wymaga się ścisłej współpracy nauczyciela wspomagającego z nauczycielem przedmiotu. W czasie prowadzenia lekcji nauczyciel wspomagający bierze w nich udział i pomaga w nauce osobom objętym kształceniem specjalnym/o szczególnych potrzebach edukacyjnych. Nauczyciele i specjaliści, prowadzący zajęcia z uczniem układają indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny. W klasie integracyjnej realizowany jest taki sam program nauczania, jak w każdej innej równoległej klasie, realizuje się podstawę programową kształcenia ogólnego. Klasy integracyjne umożliwiają niepełnosprawnym uczniom rozwój w warunkach typowej grupy rówieśniczej, wzrastanie w gronie zdrowych rówieśników, a także przygotowują uczniów do samodzielności w życiu dorosłym. Ponadto dzieci/uczniowie zdrowi uczą się tolerancji, niesienia pomocy, wzajemnej współpracy oraz demokracji w odniesieniu do swoich niepełnosprawnych koleżanek i kolegów. Inną formą kształcenia

integracyjnego jest włączanie pojedynczych uczniów niepełnosprawnych w ogólnodostępnych oddziałach przedszkoli i szkół. Za zgodą organu prowadzącego szkołę lub przedszkole liczba dzieci niepełnosprawnych w oddziale przedszkola integracyjnego i oddziale integracyjnym w przedszkolu ogólnodostępnym oraz liczba uczniów niepełnosprawnych w oddziale szkoły integracyjnej i oddziale integracyjnym w szkole ogólnodostępnej może być wyższa, jeżeli uczeń uczęszczający do tego oddziału uzyska orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane z uwagi na niepełnosprawność w trakcie roku szkolnego.

2.3. Wybór oferty kształcenia

Wybór przedszkola/szkoły, to niezwykle istotny moment, w którym rodzice decydują, czy ich dziecko dostanie szansę na rozwój swoich możliwości, czy też zamknie je w sobie pod ciężarem, którego nie będzie mogło udźwignąć.

Ważna jest tu świadomość, że rodzice wybierają przedszkole/szkołę dla swojego dziecka, a nie dla siebie.

Dokonując wyboru oferty kształcenia, wychowania i opieki w przedszkolu/szkole:

- specjalnej,
- integracyjnej,
- ogólnodostępnej,

należy uwzględnić wyniki, diagnozy i opinie specjalistów pamiętając, że istnieje możliwość przejścia ze szkoły specjalnej do ogólnodostępnej, jeżeli przewiduje to orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub z ogólnodostępnej do specjalnej, choć nie bez znaczenia jest kierunek i czas tego przejścia.

Podstawą do podjęcia decyzji o wyborze przedszkola czy szkoły dla dziecka powinna być rzetelna diagnoza. Kryteriami do dokonaniu wyboru właściwej edukacji są:

- aktualny poziom rozwoju i wynikające z niego potrzeby dziecka,
- możliwości wyznaczone poziomem intelektualnym i funkcjonowaniem zmysłów wzroku i słuchu,
- dotychczasowy postęp dydaktyczny ucznia.

We wskazaniu właściwej ścieżki edukacyjnej dla dziecka, to jest w dokonaniu wyboru pomiędzy szkołą ogólnodostępną, integracyjną lub specjalną, pomagają odpowiedzialni i kompetentni specjaliści.

W podjęciu właściwej decyzji niezwykle istotna jest też rola rodziców. Mogą oni uzyskiwać rzetelne informacje o możliwościach i osiągnięciach szkolnych dziecka, uczestniczyć w podejmowaniu decyzji o wyborze odpowiedniej dla niego formy kształcenia oraz mieć możliwość udziału w ocenie skuteczności przebiegu procesu edukacyjnego.

Każdy przypadek ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego winien być rozpatrywany indywidualnie, dlatego też ścieżka edukacyjna ucznia kształcenie ogólnodostępne, integracyjne lub specjalne jest wyborem adekwatnym do możliwości i jego potrzeb.

Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej:

Podnieść skrzydła – poradnik dla dzieci o szczególnych potrzebach edukacyjnych – Portal Edukacyjny

https://portaledukacyjny.krakow.pl/start/198439,artykul,dokumenty_-_podniesc_skrzydla.html

2.4. Wizyta w poradni psychologiczno-pedagogicznej

Na terenie Miasta Krakowa funkcjonuje 8 poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym 4 poradnie rejonowe (obejmujące swoim zasięgiem rejony Podgórze, Śródmieście, Krowodrzy i Nowej Huty) i 4 poradnie specjalistyczne. Teren działania poradni został określony uchwałą Nr LXXVI/2141/22 Rady Miasta Krakowa z dnia 12 stycznia 2022 r. w sprawie określenia terenu działania samorządowych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych prowadzonych przez Gminę Miejską Kraków.

Uwaga: Korzystanie z pomocy udzielanej przez poradnie jest dobrowolne i nieodpłatne oraz nie wymaga skierowania!

Z wnioskiem o objęcie pomocą psychologiczno-pedagogiczną może wystąpić rodzic lub prawny opiekun dziecka, a w przypadku ucznia pełnoletniego on sam lub osoba przez niego upoważniona. Może się okazać, że dziecko będzie potrzebowało stosownej opinii lub orzeczenia dla zapewnienia najwłaściwszej formy kształcenia uwzględniającej stan zdrowia i jego potrzeby. Takie opinie i orzeczenia wydają Zespoły Orzekające działające w krakowskich poradniach psychologiczno-pedagogicznych.

Rodzaje orzeczeń i opinii:

- orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w tym niepełnosprawnej intelektualnie, niedostosowanej społecznie oraz zagrożonej niedostosowaniem społecznym, wymagającej stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy,
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego dla dzieci, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola lub oddziału przedszkolnego zorganizowanego w szkole podstawowej,
- orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania dla dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do przedszkola oraz szkoły,
- orzeczenia o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej intelektualnie w stopniu głębokim,
- opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole.

W poradniach psychologiczno-pedagogicznych mogą zarówno rodzice jak i dzieci uzyskać pomoc psychologiczno-pedagogiczną polegającą w szczególności na:

- diagnozowaniu psychologicznym i pedagogicznym dzieci i młodzieży,
- rozpoznawaniu potencjalnych możliwości oraz indywidualnych potrzeb ucznia,
- rozpoznawaniu przyczyn trudności w nauce i niepowodzeń szkolnych,
- wspieraniu ucznia z wybitnymi uzdolnieniami,
- organizowaniu różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- podejmowaniu działań profilaktyczno-wychowawczych wynikających z programu wychowawczego szkoły i wspieraniu nauczycieli w tym zakresie,
- wspieraniu uczniów metodami aktywnymi w dokonywaniu wyboru kierunku dalszego kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej oraz udzielaniu informacji w tym zakresie,
- wspieraniu nauczycieli i rodziców w działaniach wyrównujących szanse edukacyjne ucznia,
- udzielaniu nauczycielom pomocy w dostosowaniu wymagań edukacyjnych, wynikających z realizowanych przez nich programów nauczania do możliwości psychofizycznych ucznia,

- wspieraniu rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych,
- umożliwianiu rozwijania umiejętności wychowawczych rodziców i nauczycieli,
- podejmowaniu działań mediacyjnych i interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych,
- wielospecjalistycznej diagnozie i terapii nasilonych zaburzeń u dzieci i młodzieży, ze specyficznymi problemami w uczeniu się, o typie dysleksji, dysgrafii, dysortografii, dyskalkulii,
- wczesnej interwencji i wspomagania rozwoju dziecka w wieku od urodzenia do czasu podjęcia nauki szkolnej,
- udzielaniu pomocy dzieciom i młodzieży niepełnosprawnym lub z dysfunkcjami rozwojowymi oraz ich rodzicom,
- udzielaniu pomocy młodzieży w rozwiązywaniu problemów okresu dojrzewania,
- profilaktyce problemowej, w tym profilaktyce uzależnień dzieci i młodzieży,
- wspomaganiu wychowawczej funkcji rodziny.

Zgodnie z § 3 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 roku w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych, orzeczenia i opinie dla dzieci i uczniów niesłyszących, słabosłyszących, niewidomych, słabowidzących i z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, wydają zespoły działające w poradniach wskazanych przez kuratora oświaty, za zgodą organów prowadzących te poradnie.

Zarządzeniem nr 33/21 Małopolskiego Kuratora Oświaty z dnia 8 lipca 2021 r. w sprawie wskazania poradni psychologiczno-pedagogicznych, w których będą działały zespoły wydające orzeczenia i opinie dla dzieci i uczniów niesłyszących, słabosłyszących, niewidomych i słabowidzących i z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, Małopolska Kurator Oświaty wskazała wszystkie krakowskie poradnie psychologiczno-pedagogiczne w tym poradnie specjalistyczne jako te, w których będą działały zespoły orzekające wydające orzeczenia i opinie dla dzieci i uczniów niesłyszących, słabosłyszących, niewidomych i słabowidzących i z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera zgodnie z terenem działania każdej z krakowskich poradni.

Poradnie rejonowe obejmują opieką dzieci i młodzież zgodnie z lokalizacją szkoły, przedszkola, a w przypadku dzieci nieuczęszczających do przedszkola decyduje miejsce zamieszkania.

Rejonowe poradnie psychologiczno-pedagogiczne w razie potrzeby mogą skierować dziecko do specjalistycznych poradni psychologiczno-pedagogicznych.

Adresy rejonowych poradni psychologiczno-pedagogicznych:

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1
ul. Chmielowskiego 1, 31-067 Kraków
tel. 12 430 50 52, e-mail: ppp1@mjo.krakow.pl
<http://www.poradnia.oswiata.org.pl>
teren działania: dzielnice I – III Miasta Krakowa (Śródmieście)
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 2
ul. Siewna 23d, 31-231 Kraków
tel. 12 415 69 68, e-mail: ppp2@mjo.krakow.pl
<http://www.poradnia2krakow.pl>
teren działania: dzielnice IV – VII Miasta Krakowa (Krowodrza)
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 3
ul. Konfederacka 18, 30-306 Kraków
tel. 12 266 19 50, e-mail: ppp3@mjo.krakow.pl
teren działania: dzielnice VIII – XIII Miasta Krakowa (Podgórze)
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 4
os. Kalinowe 18, 31-814 Kraków
tel. 12 644 18 85
e-mail: ppp4@mjo.krakow.pl
<http://www.poradnia4.krakow.pl>
teren działania: dzielnice XIV–XVIII Miasta Krakowa (Nowa Huta)

Adresy specjalistycznych poradni psychologiczno-pedagogicznych (wszystkie działają na terenie całego Krakowa):

- Specjalistyczna Poradnia Wczesnej Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej
os. Willowe 35, 31-902 Kraków
tel. 12 412 15 66, e-mail: sekretariat@owpp.pl
<http://www.owpp.pl>

Prezydent Miasta Krakowa wskazał Specjalistyczną Poradnię Wczesnej Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Krakowie jako pełniącą funkcję ośrodka koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczego na terenie miasta Krakowa.

Ośrodek koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczy (w skrócie OKRO) ma za zadanie wspierania dzieci niepełnosprawnych i zagrożonych niepełnosprawnością oraz ich rodzin.

Poradnia świadczy kompleksową pomoc przeznaczoną dla dzieci od narodzin do czasu podjęcia nauki szkolnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci do 3. roku życia. Dyrektor Poradni pełni funkcję koordynatora zajęć wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w Gminie Miejskiej Kraków.

- Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

„Krakowski Ośrodek Terapii”

ul. Helclów 23 A, 31-148 Kraków

tel. 12 422 18 58, e-mail: kot@mjo.krakow.pl

<http://kot.krakow.pl>

Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna pn. „Krakowski Ośrodek Terapii” prowadzi diagnozę i poradnictwo psychologiczno-logopedyczno-pedagogiczne.

- Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

pn. „Krakowski Ośrodek Kariery”

ul. Popławskiego 17, 30-818 Kraków

tel. 12 632 87 73, e-mail: kok@mjo.krakow.pl

<http://www.poradniakrakow.com.pl>

Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna pn. „Krakowski Ośrodek Kariery” oferuje wsparcie w zakresie doradztwa zawodowego, mającego na celu wzmacnianie funkcjonowania procesu wyboru właściwej drogi kariery zawodowej ucznia. Prowadzi diagnozę i poradnictwo psychologiczno-logopedyczno-pedagogiczne.

- Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla Dzieci

z Niepowodzeniami Edukacyjnymi

ul. Św. Gertrudy 2, 31-046 Kraków

tel. 12 422 43 83, e-mail: spppdne@mjo.krakow.pl

<http://poradnia-psychologiczna.com>

Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla Dzieci z Niepowodzeniami Edukacyjnymi oferuje diagnozę i terapię dzieci ze specyficznymi problemami w uczeniu się (dysleksja, dysgrafia, dysortografia). Poradnia świadczy wsparcie dla dzieci i młodzieży cudzoziemców.

2.5. Wczesne wspomaganie rozwoju

Każdy rodzic lub opiekun, który niepokoi się rozwojem swojego dziecka, powinien niezwłocznie zgłosić się do poradni psychologiczno-pedagogicznej rejonowej lub specjalistycznej i – w porozumieniu ze specjalistami – dokonać wstępnej wielospecjalistycznej diagnozy rozwoju dziecka, w wyniku której ustalone zostanie dalsze postępowanie. Jeżeli znajdzie podejrzenie o nieprawidłowy rozwój dziecka, rodzice zostaną zachęceni do pogłębienia diagnozy i sięgnięcia po profesjonalną pomoc specjalistów.

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka to wielospecjalistyczna, kompleksowa, skoordynowana i ciągła pomoc dziecku i jego rodzinie od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole podstawowej.

Zorganizowane zajęcia mają za zadanie skorygowanie stwierdzonych u dziecka nieprawidłowości w rozwoju. W trakcie prowadzonej pomocy rodzina otrzymuje precyzyjne informacje na temat stanu zdrowia dziecka, możliwości pomocy i najważniejszych działań wychowawczych. Dzieci, które są uznane za niepełnosprawne na podstawie odpowiedniego zaświadczenia lekarza pediatry lub specjalisty, mogą otrzymać **opinię o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju** i na tej podstawie będą miały zorganizowane zajęcia wczesnego wspomagania. **Taką opinię wydaje każda rejonowa poradnia psychologiczno-pedagogiczna właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka lub poradnia specjalistyczna.**

Zgodnie z §3 Zarządzenia Nr 352/2015 Prezydenta Miasta Krakowa z dnia 17.02.2015 r. w sprawie zasad organizacji zajęć wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez Gminę Miejską Kraków (z późn. zm), na koordynatora zajęć wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w Krakowie został wskazany Dyrektor Specjalistycznej Poradni Wczesnej Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w Krakowie – Pani Ewa Pohorecka.

Do zadań koordynatora należy:

1. przygotowywanie wykazu szkół i placówek realizujących zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka,
2. opracowywanie sprawozdań z realizacji zajęć wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w Gminie Miejskiej Kraków,
3. opracowanie regulaminu organizacji wczesnego wspomagania rozwoju dziecka w Gminie Miejskiej Kraków,

4. popularyzacja problematyki rozwoju i wychowania małego dziecka poprzez udzielenie instruktażu specjalistom z innych placówek,
5. ujednolicenie działań specjalistów szkół i placówek w zakresie diagnozowania dzieci,
6. wydawanie skierowań na zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, do zespołów wczesnego wspomagania działających na terenie Gminy Miejskiej Kraków,
7. prowadzenie ewidencji wydanych skierowań na zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka,
8. pomoc rodzicom w wyborze zespołu wczesnego wspomagania rozwoju dziecka stosownie do niepełnosprawności dziecka i jego potrzeb oraz możliwości organizacyjnych placówki.

W celu uzyskania skierowania na zajęcia w ramach wczesnego wspomagania rozwoju dziecka nie jest konieczne posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności wydawanego dla celów zasiłkowych przez Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Placówki samorządowe realizujące w krakowie zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka:

- **Samorządowe Przedszkole Nr 122**
ul. Fiołkowa 13, 31-457 Kraków
tel. 12 411 85 62
- **Szkoła Podstawowa Nr 142**
ul. Drożyska 13, 31-998 Kraków
tel. 12 645 04 20
- **Specjalistyczna Poradnia Wczesnej Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej**
Osiedle Willowe 35, 31-902 Kraków
tel. 12 412 15 66
- **Samorządowe Przedszkole Specjalne Nr 100**
os. Urocze 15, 31 -954 Kraków
tel. 12 644 36 85
- **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2**
ul. Zamoyskiego 100, 30-523 Kraków
tel. 12 656 13 56

- **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 4**
ul. Wietora 7, 31-067 Kraków
tel. 12 430 54 00
- **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 6**
ul. Niecała 8, 30-425 Kraków
tel. 12 268 11 67
- **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy dla Dzieci Niewidomych i Słabowidzących**
ul. Tyniecka 6, 30-319 Kraków
tel. 12 267 44 20
- **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy „Centrum Autyzmu i Całościowych Zaburzeń Rozwojowych”**
ul. Spadochroniarzy 1, 31-455 Kraków
tel. 12 411 17 22
- **Zespół Szkół Specjalnych Nr 4**
ul. Zakątek 2, 30-076 Kraków
tel. 12 422 57 12
- **Zespół Szkół Specjalnych Nr 6**
ul. Ptaszyckiego 9, 31-979 Kraków
tel. 12 644 07 83
- **Filia Nr 1 Szkoły Podstawowej nr 6**
os. Zielone 28, 31-971 Kraków
tel. 12 684 17 72
- **Zespół Szkół Specjalnych Nr 11**
al. Dygasińskiego 25, 30-820 Kraków
tel. 12 659 15 12
- **Zespół Szkół Specjalnych Nr 14**
os. Sportowe 28, 31-966 Kraków
tel. 12 644 34 17
- **Samorządowe Przedszkole Nr 14**
ul. Młyńska Boczna 4, 31-470 Kraków
tel. 12 411 74 30
- **Zespół Szkolno-Przedszkolny Nr 9**
ul. Prawocheńskiego 7, 31-998 Kraków
tel. 12 645 08 87, 660 637 401, 660 637 402

- **Centrum Rozwoju Jarzębinka**

ul. Starowiejska 30, 30-698 Kraków

tel. 663 444 526

(placówka niepubliczna podejmująca stałą współpracę ze Specjalistyczną Poradnią Wczesnej Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej w ramach realizacji zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju).

i

Zespoły Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka prowadzone są również w niepublicznych placówkach oświatowych. Bieżących informacji udziela: Wydział Edukacji Urzędu Miasta Krakowa, ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków, tel. 12 616 52 40 lub 519 323 667.

Zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka prowadzone są także w niepublicznych placówkach oświatowych. Bieżące informacje można uzyskać u koordynator zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka P. Ewy Pohoreckiej, tel. 12 412 15 66.

2.6. Transport uczniów z niepełnosprawnością

i

Sprawę załatwia:

Wydział Edukacji Urzędu Miasta Krakowa

Referat Szkolnictwa Technicznego, Specjalnego i Placówek

ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków

tel. 12 616 52 00, faks 12 616 52 01

e-mail: ek.umk@um.krakow.pl

2.6.1. Dowóz dzieci, uczniów i młodzieży niepełnosprawnej do i ze szkół, placówek oświatowych, placówek oświatowo-wychowawczych, przedszkoli oraz oddziałów przedszkolnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków

Zgodnie z 39 ust. 4 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe bezpłatny transport przysługuje:

- uczniom niepełnosprawnym objętym kształceniem specjalnym – do najbliższej szkoły podstawowej,

- uczniom z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym – do najbliższej szkoły ponadpodstawowej, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym uczeń kończy 21. rok życia,
- dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim na zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze – do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 25. rok życia,
- dzieciom i młodzieży z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z których jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność intelektualna, do ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego – do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym kończą 24. rok życia.

Ponadto na podstawie art. 32 ust. 6 ww. ustawy niepełnosprawnym dzieciom pięcioletnim i sześciolatniom oraz dzieciom objętym wychowaniem przedszkolnym przysługuje bezpłatny transport i opieka w czasie przewozu do najbliższego przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej, innej formy wychowania przedszkolnego lub ośrodka rewalidacyjno-wychowawczego.

Od 1 września 2019 r. Gmina Miejska Kraków organizuje niepełnosprawnym dzieciom trzyletnim i czteroletnim bezpłatny transport i opiekę w czasie przewozu do najbliższego przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej lub innej formy wychowania przedszkolnego.

Niezbędne dokumenty:

- Wniosek rodziców/opiekunów prawnych dziecka o przyznanie bezpłatnego dowozu do szkoły/przedszkola dostępny na stronie: <https://www.bip.krakow.pl/uslugi/EK-19>
- kserokopia orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną.

Jeżeli wnioskodawca ubiega się o dowóz na okres całego roku szkolnego to wniosek należy złożyć do 31 lipca roku poprzedzającego rok szkolny, którego on dotyczy.

Dowóz realizowany jest przez zewnętrzną firmę transportową wybieraną na dany rok szkolny w przetargu organizowanym przez Miejskie Centrum Obsługi Oświaty w Krakowie.

2.6.2. Zwrot rodzicom kosztów przewozu dzieci, młodzieży i uczniów niepełnosprawnych do i ze szkół, placówek oświatowych, placówek oświatowo-wychowawczych, przedszkoli oraz oddziałów przedszkolnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków

Istnieje również możliwość zwrotu kosztów przejazdu dziecka/ucznia niepełnosprawnego oraz jego opiekuna do przedszkola, szkoły lub ośrodka na zasadach określonych w umowie zawartej między wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta) a rodzicami, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice.

Niezbędne dokumenty:

- wniosek rodziców/opiekunów prawnych dziecka o przyznanie zwrotu kosztów przewozu niepełnosprawnego dziecka do szkoły/przedszkola dostępny na stronie: <https://www.bip.krakow.pl/uslugi/EK-20>
- kserokopia orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydanego przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną.

Jeżeli wnioskodawca ubiega się o zwrot kosztów przewozu za okres całego roku szkolnego, to wniosek należy złożyć do 31 sierpnia roku poprzedzającego rok szkolny, którego on dotyczy.

W sytuacji złożenia wniosku po terminie przyznanie zwrotu kosztów przewozu obejmuje okres od dnia złożenia wszystkich wymaganych dokumentów.

3. REHABILITACJA ZAWODOWA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

3.1. Informacje ogólne

Osoby z orzeczonym stopniem niepełnosprawności mogą poszukiwać zatrudnienia zarówno na otwartym rynku pracy, jak i w zakładach pracy chronionej, w zależności od wskazań zawartych w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności. Zaliczenie do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie wyklucza możliwości zatrudnienia u pracodawcy niezapewniającego warunków pracy chronionej, w przypadku:

- przystosowania przez pracodawcę stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej,
- zatrudnienia w formie pracy zdalnej.

Do urzędów pracy mogą być zgłaszane oferty zarówno z otwartego rynku pracy jak i zakładów pracy chronionej.

Informacja na temat małopolskich zakładów pracy chronionej znajduje się na stronie Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie.

Pozostałe oferty pracy dla osób z orzeczonym stopniem niepełnosprawności znajdują się między innymi na stronach:

- www.niepelnosprawni.pl
- www.ppon.pl

Osoba niepełnosprawna może być zarejestrowana w urzędzie pracy jako:

- **bezrobotny** – to osoba, która posiada ustaloną niepełnosprawność, jednak nie jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego,
- **poszukujący pracy** – to osoba, która oprócz ustalonej niepełnosprawności jest uprawniona m.in. do renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej, zasiłku stałego.

Osoba z orzeczonym stopniem o niepełnosprawności, która jest zdolna do podjęcia zatrudnienia w co najmniej połowie wymiaru czasu pracy, posiadająca status „bezrobotnego” może skorzystać ze wszystkich usług urzędu pracy i instrumentów przewidzianych dla osoby bezrobotnej.

Osoba niepełnosprawna, zarejestrowana w urzędzie pracy jako „poszukujący pracy”, niepozostający w zatrudnieniu, może również korzystać na zasadach takich jak bezrobotni z następujących usług lub instrumentów określonych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy:

-
- szkoleń,
 - stażu,
 - prac interwencyjnych,
 - przygotowania zawodowego dorosłych,
 - badań lekarskich lub psychologicznych, o których mowa w art. 2 ust. 3 ustawy o promocji,
 - zwrotu kosztów, o których mowa w art. 45 ust. 1, 2 i 4 ustawy o promocji,
 - finansowania kosztów, o których mowa w art. 45 ust. 3 ustawy o promocji,
 - studiów podyplomowych,
 - szkoleń na podstawie trójstronnych umów szkoleniowych zawieranych pomiędzy starostą, pracodawcą i instytucją szkoleniową,
 - bonu na zasiedlenie,
 - bonu szkoleniowego,
 - bonu stażowego.

Dla osób z niepełnosprawnością posiadających status „poszukujący pracy”, a nie pozostających w zatrudnieniu, przewidziane są usługi urzędu pracy i instrumenty finansowane ze środków PFRON.

Uprawnienia osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności zdolnej do pracy, posiadającej status „bezrobotny” lub „poszukujący pracy”:

- pomoc w znalezieniu zatrudnienia (pośrednictwo pracy),
- możliwość nabycia, uzupełnienia, podniesienia kwalifikacji zawodowych lub zdobycia doświadczenia zawodowego (szkolenia, studia podyplomowe, staż),
- pomoc w wyborze odpowiedniego miejsca pracy przy uwzględnieniu predyspozycji zawodowych i możliwości zdrowotnych oraz wymagań w danym środowisku pracy (pomoc doradcy zawodowego).

Osoby niepełnosprawne podejmujące i prowadzące działalność gospodarczą lub rolniczą mogą otrzymać:

- wsparcie finansowe na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej,
- dofinansowanie do oprocentowania kredytu bankowego,
- refundacja składek ZUS.

Uprawnienia pracodawcy zatrudniającego osobę z orzeczonym stopniem niepełnosprawności posiadającą status „poszukujący pracy”:

- miesięczne dofinansowanie do wynagrodzenia pracownika,
- zwrot kosztów przystosowania stanowiska pracy,
- zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy,
- zwrot kosztów szkolenia pracownika,
- zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy,
- zwolnienie z wpłat na PFRON,
- refundacja części wynagrodzenia lub składek na ubezpieczenia społeczne.

3.2. Uprawnienia pracownicze osób z niepełnosprawnościami

Uprawnienia pracownicze osób niepełnosprawnych zostały uregulowane w rozdziale 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, a także w rozporządzeniach wykonawczych do tej ustawy.

Uprawnienia pracownicze przysługują osobie niepełnosprawnej od dnia, od którego ta osoba została wliczona do stanu zatrudnienia osób niepełnosprawnych u danego pracodawcy, czyli od dnia przedstawienia pracodawcy orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność.

W stosunkach pracy, tak jak wszystkich innych pracowników, zasady zatrudniania, prawa i obowiązki pracowników niepełnosprawnych regulują przepisy prawa pracy, przede wszystkim Kodeks Pracy.

Osoby z orzeczeniem o niepełnosprawności podlegają tym samym zasadom w zakresie podejmowania pracy, jak osoby ubiegające się o zatrudnienie nieposiadające orzeczenia. Pracodawca nie może dyskryminować pracowników m.in. ze względu na niepełnosprawność.

Zaliczenie osoby do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, nie wyklucza możliwości zatrudnienia jej u pracodawcy, niezapewniającego warunków pracy chronionej, w przypadkach:

- przystosowania przez pracodawcę stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej,
- zatrudnienia w formie pracy zdalnej.

CZAS PRACY

Zgodnie z obowiązującymi przepisami czas pracy osoby niepełnosprawnej (bez względu na stopień jej niepełnosprawności) nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo. Czas pracy pracowników niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo.

Osoba niepełnosprawna nie może być również zatrudniona w porze nocnej i w godzinach nadliczbowych. Od tych ograniczeń pracodawca może odstąpić, o ile lekarz medycyny pracy, który działając na wniosek niepełnosprawnego pracownika wyrazi na to zgodę.

Ustalony zgodnie z powyższymi zasadami wymiar czasu pracy obowiązuje od dnia następującego po dniu przedstawienia pracodawcy orzeczenia o niepełnosprawności. Niezbędnym będzie skierowanie przez pracodawcę pracownika niepełnosprawnego do lekarza medycyny pracy na badania kontrolne. Krótszy wymiar czasu pracy osoby zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie powoduje obniżenia przysługującego wynagrodzenia. Osobie, która otrzymywała wynagrodzenie w stałej miesięcznej stawce i przedstawiła orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, przysługuje wynagrodzenie w dotychczasowej wysokości. Natomiast pracownikowi, którego wysokość wynagrodzenia jest określona w stawce godzinowej, przechodzącemu na skrócony wymiar czasu pracy – należy stawkę wynagrodzenia zasadniczego odpowiednio podwyższyć (w stosunku, w jakim pozostaje dotychczasowy wymiar jego czasu pracy do czasu skróconego).

UWAGA! Wymienionych wyżej ograniczeń czasu pracy osób niepełnosprawnych nie stosuje się:

- do osób zatrudnionych przy pilnowaniu,
- gdy na wniosek osoby zatrudnionej, lekarz przeprowadzający badania profilaktyczne pracowników lub – w razie jego braku – lekarz sprawujący opiekę nad tą osobą wyrazi na to zgodę.

PRZERWY W PRACY

Na podstawie art. 134 Kodeksu pracy wszystkim pracownikom, których dobowy wymiar czasu pracy wynosi co najmniej 6 godzin, przysługuje prawo do przerwy w pracy, trwającej co najmniej 15 minut. Osobie niepełnosprawnej – bez względu na dobowy wymiar czasu pracy – przysługuje ponadto prawo do dodatkowej przerwy w pracy w wymiarze 15 minut na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek. Czas obu wymienionych wyżej przerw jest wliczany do czasu pracy.

PRAWO DO DODATKOWEGO URLOPU

Osobie zaliczonej do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności przysługuje dodatkowy urlop wypoczynkowy w wymiarze 10 dni roboczych w roku kalendarzowym. Prawo do pierwszego urlopu dodatkowego osoba ta nabywa po przepracowaniu jednego roku po dniu zaliczenia jej do jednego z tych stopni niepełnosprawności. Przepracowanie jednego roku od daty posiedzenia przyznającego stopień niepełnosprawności może mieć miejsce u tego pracodawcy lub pracodawcy następnego tj. łącznie 12 miesięcy.

Urlop dodatkowy nie przysługuje osobie uprawnionej do urlopu wypoczynkowego w wymiarze przekraczającym 26 dni roboczych lub uprawnionej do urlopu dodatkowego na podstawie odrębnych przepisów. Jeżeli osoba niepełnosprawna jest uprawniona, na podstawie odrębnych przepisów, do urlopu dodatkowego w wymiarze niższym niż 10 dni roboczych – zamiast tego urlopu przysługuje jej urlop dodatkowy z tytułu niepełnosprawności w wymiarze 10 dni.

TURNUS REHABILITACYJNY

Osoba zaliczona do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności ma także prawo do zwolnienia od pracy w wymiarze do 21 dni roboczych w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym, nie częściej niż raz w roku.

Pracownik ubiegający się o udział w turnusie rehabilitacyjnym powinien uzyskać od lekarza sprawującego nad nim opiekę wniosek o skierowanie na taki turnus, w którym lekarz określa rodzaj turnusu oraz czas jego trwania. Skierowanie na turnus rehabilitacyjny pracownik powinien przedstawić pracodawcy w takim terminie, który umożliwi zapewnienie normalnego toku pracy w zakładzie pracy.

Podstawą wypłaty wynagrodzenia za czas zwolnienia od pracy w związku z pobytem na turnusie rehabilitacyjnym jest przedłożony pracodawcy dokument potwierdzający pobyt na turnusie (najczęściej jest to faktura), wystawiony przez jego organizatora. Za czas omawianego zwolnienia od pracy pracownikom niepełnosprawnym przysługuje prawo do wynagrodzenia obliczonego tak, jak ekwiwalent pieniędzy za urlop wypoczynkowy.

Wskazać należy, że uprawnienie do ww. zwolnienia od pracy w celu udziału w turnusie rehabilitacyjnym jest niezależne od uprawnień do dodatkowego urlopu. Jednak łączny wymiar urlopu dodatkowego i zwolnienia od pracy w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym nie może przekroczyć 21 dni roboczych w roku kalendarzowym.

DODATKOWE UPRAWNIENIA

Pracownikowi niepełnosprawnemu legitymującemu się orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje ponadto zwolnienie od pracy w celu wykonania badań specjalistycznych, poddania się zabiegom leczniczym lub usprawniającym, a także w celu uzyskania zaopatrzenia ortopedycznego lub jego naprawy, jeżeli czynności te nie mogą być wykonane poza godzinami pracy. Za czas zwolnienia od pracy pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia obliczonego tak jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy.

UTRATA ZDOLNOŚCI DO PRACY NA DOTYCHCZASOWYM STANOWISKU

Osobie zatrudnionej, która w wyniku wypadku przy pracy lub choroby zawodowej utraciła zdolność do pracy na dotychczasowym stanowisku, pracodawca jest obowiązany wydzielić lub zorganizować odpowiednie stanowisko pracy z podstawowym zapleczem socjalnym, nie później niż w okresie trzech miesięcy od daty zgłoszenia przez tę osobę gotowości przystąpienia do pracy. Zgłoszenie gotowości przystąpienia do pracy powinno nastąpić w ciągu miesiąca od dnia uznania osoby za niepełnosprawną.

Jeżeli wyłączną przyczyną wypadku przy pracy było naruszenie przepisów w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przez pracownika z jego winy lub w wyniku jego stanu nietrzeźwości – pracodawca jest zwolniony ze wskazanych wyżej obowiązków.

ZATRUDNIENIE OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ U PRACODAWCY NIEZAPEWNIAJĄCEGO WARUNKÓW PRACY CHRONIONEJ (NA OTWARTYM RYNKU PRACY)

Orzeczenie znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, czyli niezdolności do pracy albo zdolności do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej, nie wyklucza możliwości zatrudnienia osoby niepełnosprawnej u pracodawcy niezapewniającego warunków pracy chronionej, pod warunkiem przystosowania stanowiska pracy do potrzeb takiej osoby lub w przypadku wykonywania pracy zdalnej (zgodnie z art. 4 ust. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych). Pracodawca nie mający praktyki w ocenie, czy pracownik wymaga przystosowania stanowiska pracy do potrzeb wynikających z jego niepełnosprawności, może skorzystać z pomocy służby medycyny pracy. Kontrolę w zakresie przystosowania stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej sprawuje Państwowa Inspekcja Pracy.

RACJONALNE USPRAWNIENIA

Pracodawca jest obowiązany zapewnić niezbędne racjonalne usprawnienia dla osoby niepełnosprawnej: pozostającej z nim w stosunku pracy, uczestniczącej w procesie rekrutacji lub odbywającej szkolenie, staż, przygotowanie zawodowe albo praktyki zawodowe lub absolwenckie.

Niezbędne racjonalne usprawnienia polegają na przeprowadzeniu koniecznych w konkretnej sytuacji zmian lub dostosowań do szczególnych potrzeb (zgłoszonych pracodawcy) wynikających z niepełnosprawności danej osoby, o ile przeprowadzenie takich zmian lub dostosowań nie skutkuje nałożeniem na pracodawcę nieproporcjonalnie wysokich obciążeń. Obciążenia, o których mowa powyżej, nie są nieproporcjonalne, jeżeli są w wystarczającym stopniu rekompensowane ze środków publicznych. Niedokonanie niezbędnych racjonalnych usprawnień, o których mowa, uważa się za naruszenie zasady równego traktowania w zatrudnieniu w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy.

NAJWAŻNIEJSZE INFORMACJE:

Osoba posiadająca lekki stopień niepełnosprawności	<ul style="list-style-type: none">• czas pracy nie może przekraczać 8 godzin na dobę i 40 godzin tygodniowo• nie może być zatrudniona w godzinach nocnych i w godzinach nadliczbowych• ma prawo do dodatkowej przerwy w pracy na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek, czas przerwy wynosi 15 minut i jest wliczany do czasu pracy
Osoba posiadająca umiarkowany lub znaczny stopień niepełnosprawności	<ul style="list-style-type: none">• czas pracy nie może przekraczać 7 godzin na dobę i 35 godzin tygodniowo• nie może być zatrudniona w godzinach nocnych i w godzinach nadliczbowych• ma prawo do dodatkowej przerwy w pracy na gimnastykę usprawniającą lub wypoczynek, czas przerwy wynosi 15 minut i jest wliczany do czasu pracy• ma prawo do dodatkowego urlopu wypoczynkowego w wymiarze 10 dni roboczych w roku kalendarzowym• ma prawo do czasu wolnego od pracy z zachowaniem prawa do wynagrodzenia w wymiarze do 21 dni roboczych w celu uczestniczenia w turnusie rehabilitacyjnym lub w celu wykonania badań specjalistycznych, zabiegów leczniczych lub usprawniających, jeżeli czynności te nie mogą być wykonane poza godzinami pracy

3.3. Zadania Grodzkiego Urzędu Pracy w Krakowie z zakresu rehabilitacji zawodowej osób z niepełnosprawnością

Zadania z zakresu aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnością w Grodzkim Urzędzie Pracy w Krakowie realizowane są przez Referat Aktywizacji Osób z Niepełnosprawnością.

Do głównych zadań **Referatu Aktywizacji Osób z Niepełnosprawnością**, należy:

- pomoc osobom z niepełnosprawnością w poszukiwaniu pracy,
- świadczenie usług poradnictwa zawodowego,
- realizacja programów z zakresu rehabilitacji zawodowej finansowanych ze środków PFRON.

Do głównych zadań **Pośrednictwa Pracy**, należy:

- pozyskiwanie ofert pracy,
- realizowanie ofert pracy (kierowanie, zgodnie z kryteriami wskazanymi przez pracodawcę, zarejestrowanych osób na wolne miejsca pracy),
- kierowanie osób na staże, prace interwencyjne, roboty publiczne,
- współdziałania z instytucjami zajmującymi się problematyką osób niepełnosprawnych,
- informowanie pracodawców oraz osób niepełnosprawnych o realizowanych zadaniach.

Do głównych zadań **Poradnictwa Zawodowego**, należy:

- pomoc w wyborze odpowiedniego rodzaju szkolenia,
- pomoc w określeniu obszarów poszukiwania pracy z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z niepełnosprawności,
- pomoc w zaplanowaniu ścieżki kariery zawodowej,
- przygotowanie do kontaktu z pracodawcą (pomoc w napisaniu CV, przygotowaniu się do rozmowy kwalifikacyjnej itp.),
- przedstawienie metod i techniki poszukiwania pracy.

Do głównych zadań **Stanowiska Programów Rehabilitacji Zawodowej**, należy:

- rozpatrywanie wniosków o jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej (dotacje),

- rozpatrywanie wniosków o zawarcie umowy o zorganizowanie stażu dla osób niepełnosprawnych,
- rozpatrywanie wniosków o zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy,
- rozpatrywanie wniosków o zwrot kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy w czynnościach ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem,
- informowanie pracodawców oraz osób niepełnosprawnych o realizowanych zadaniach.

DANE KONTAKTOWE STANOWISK W GRODZKIM URZĘDZIE PRACY W KRAKOWIE ZAJMUJĄCYCH SIĘ AKTYWIZACJĄ ZAWODOWĄ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie, ul. Wąwozowa 34, 31-752 Kraków				
Nazwa referatu	Nazwa stanowiska	Numer pokoju	Numer telefonu	Adres e-mail
Referat Aktywizacji Osób z Niepełnosprawnością	Stanowisko Pośrednictwa Pracy	105	12 68 68 105	niepelnosprawni@gupkrakow.pl
	Stanowisko Poradnictwa Zawodowego	204-208	12 68 68 204/ 205/206/ 207/208	grodzki@gupkrakow.pl
	Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej	109	12 68 68 109	rehabilitacja-niepelnosprawni@gupkrakow.pl
Dział Instrumentów Rynku Pracy Stanowiska Wsparcia Pracodawców	dofinansowanie 50+, doposażenie stanowiska pracy	214	12 68 68 214	grodzki@gupkrakow.pl
	PSU, świadczenia integracyjne, (CIS), pomoc publiczna	214A	12 68 68 265	
	prace interwencyjne, bon zatrudnieniowy	213	12 68 68 213	
Dział Instrumentów Rynku Pracy Stanowiska Wsparcia Bezrobotnych	dotacje na działalność	108	12 68 68 108	grodzki@gupkrakow.pl
	dodatek aktywizacyjny i opieka nad dzieckiem	106	12 68 68 106 12 68 68 284	
	staże	107	12 68 68 111	
Referat Obsługi Krajowego Funduszu Szkoleniowego i Organizacji Szkoleń		235	12 68 68 235	grodzki@gupkrakow.pl

3.3.1. Zwrot miesięcznych kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu

Pracodawca, który zatrudnia pracownika niepełnosprawnego, może otrzymać ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zwrot:

- miesięcznych kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy,
- kosztów szkolenia tych pracowników w zakresie czynności ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem, a także czynności niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez pracownika niepełnosprawnego na stanowisku pracy.

Wysokość pomocy

Wysokość zwrotu stanowi iloczyn kwoty najniższego wynagrodzenia i ilorazu liczby godzin w miesiącu przeznaczonych wyłącznie na pomoc pracownikowi niepełnosprawnemu i miesięcznej liczby godzin pracy pracownika niepełnosprawnego w miesiącu, przy czym liczba godzin przeznaczonych wyłącznie na pomoc pracownikowi niepełnosprawnemu nie może przekraczać liczby godzin odpowiadającej 20% liczby godzin pracy pracownika w miesiącu.

Zwrot kosztów szkolenia pracowników pomagających pracownikowi niepełnosprawnemu w pracy obejmuje 100% kosztów szkolenia, nie więcej jednak niż równowartość kwoty najniższego wynagrodzenia.

Kto się może ubiegać

- pracodawca, który:
 - nie posiada zaległości w zobowiązaniach wobec PFRON,
 - nie zalega z opłacaniem w terminie podatków i składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
 - nie znajduje się w trudnej sytuacji ekonomicznej.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy

Pracodawca zobowiązuje się do utrzymania stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej wymagającej pomocy w pracy w zakresie czynności ułatwiających komunikowanie się z otoczeniem oraz czynności niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez pracownika niepełnosprawnego na stanowisku pracy przez okres, za który przyznana jest pomoc.

Forma realizacji

Pomoc udzielana jest na podstawie umowy cywilnoprawnej zawieranej ze starostą (refundacja nie może dotyczyć kosztów poniesionych przez pracodawcę przed dniem zawarcia umowy).

Wnioski

Pomoc przyznawana jest na podstawie: „wniosku o zwrot dodatkowych kosztów związanych z zatrudnieniem pracowników niepełnosprawnych” (wniosek Wn-KZ część I i III).

Miejsce realizacji w Krakowie:
Grodzki Urząd Pracy w Krakowie –
Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej

3.3.2. Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej

W ramach refundacji pracodawca może otrzymać zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej.

Wysokość pomocy

Maksymalnie 15-krotność przeciętnego wynagrodzenia.

Kto się może ubiegać

- pracodawca, który:
 - prowadzi działalność gospodarczą co najmniej 12 miesięcy,
 - nie posiada zaległości wobec PFRON,
 - nie posiada zaległości z opłacaniem w terminie podatków i składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne oraz na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych,
 - nie znajduje się w trudnej sytuacji ekonomicznej,
 - nie toczy się w stosunku do niego postępowanie upadłościowe lub nie został złożony wniosek o likwidację.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy

Pracodawca korzystający z pomocy zobowiązany jest do:

- przedłożenia pozytywnej opinii Państwowej Inspekcji Pracy odpowiednio: o przystosowaniu stanowiska pracy do potrzeb wynikających z niepełnosprawności osoby zatrudnionej na wyposażonym stanowisku pracy lub o spełnieniu warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na tym stanowisku,

- poniesienia wskazanych w umowie kosztów oraz zatrudnienia osoby niepełnosprawnej, której dotyczy refundacja, w terminie ustalonym w umowie,
- utrzymania stanowiska pracy przez okres co najmniej 36 miesięcy.

Forma realizacji

Zwrot kosztów przyznawany jest na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej ze starostą (zwrotowi nie podlegają koszty poniesione przed dniem zawarcia umowy).

Dostępne formy zabezpieczenia

- weksel z poręczeniem wekslowym,
- gwarancja bankowa,
- blokada rachunku bankowego,
- akt notarialny o poddaniu się egzekucji przez dłużnika,
- zastaw na prawach i rzeczach,
- poręczenie.

Wnioski

Pomoc przyznawana jest na podstawie: „wniosku o przyznanie refundacji kosztów wyposażenia stanowiska pracy osoby niepełnosprawnej” (Wn-W).

Miejsce realizacji w Krakowie:
Grodzki Urząd Pracy w Krakowie –
Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej

3.3.3. Szkolenia osób niepełnosprawnych

Szkolenie ma na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych oraz innych kwalifikacji zwiększających szanse na podjęcie zatrudnienia.

Osoba niepełnosprawna zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu ma prawo korzystać ze szkoleń na zasadach określonych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Wysokość pomocy

- w okresie odbywania szkolenia, osobie skierowanej przez powiatowy urząd pracy przysługuje stypendium, które wynosi miesięcznie 120% zasiłku dla osób bezrobotnych, jeżeli miesięczny wymiar godzin szkolenia wynosi co najmniej 150 godzin,

- w przypadku niższego miesięcznego wymiaru godzin szkolenia wysokość stypendium ustala się proporcjonalnie, z tym że stypendium nie może być niższe niż 20% zasiłku dla osób bezrobotnych.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy

Osoba skierowana na szkolenie ma obowiązek:

- uczestnictwa w szkoleniu w dniach i godzinach ustalonych harmonogramem szkolenia i przestrzegania regulaminu obowiązującego w jednostce szkolącej,
- zwrotu kosztów szkolenia – jeśli z własnej winy nie ukończyła szkolenia, z wyjątkiem przypadku gdy przyczyną nieukończenia szkolenia było podjęcie zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub działalności gospodarczej.

Wnioski

Pomoc przyznawana jest na podstawie:

- „wniosku osoby poszukującej pracy niepełnosprawnej, niepozostającej w zatrudnieniu o skierowanie na wskazane przez nią szkolenie”;
- „wniosku osoby bezrobotnej niepełnosprawnej o skierowanie na wskazane przez nią szkolenie”.

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Referat Obsługi Krajowego Funduszu Szkoleniowego i Organizacji Szkoleń

3.3.4. Staże dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu

Staż stanowi jedną z form aktywizacji zawodowej polegającą na nabywaniu przez stażystę umiejętności praktycznych do wykonywania pracy przez wykonywanie zadań w miejscu pracy bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą.

Na staże finansowane ze środków PFRON może zostać skierowana osoba z niepełnosprawnością, zarejestrowana jako poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu.

Wysokość pomocy

W trakcie odbywania stażu osoba niepełnosprawna otrzymuje stypendium w wysokości 120% zasiłku dla bezrobotnych miesięcznie. Z tytułu organizacji stażu organizator nie ponosi żadnych kosztów.

Kto się może ubiegać

- pracodawca
- jednostka organizacyjna, a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudnia co najmniej jednego pracownika,
- przedsiębiorca niezatrudniający pracownika na zasadach przewidzianych dla pracodawców,
- rolnicza spółdzielnia produkcyjna lub pełnoletnia osoba fizyczna, zamieszkująca i prowadząca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, osobiście i na własny rachunek, działalność w zakresie produkcji roślinnej lub zwierzęcej, w tym ogrodniczej, sadowniczej, pszczelarskiej i rybnej, w pozostającym w jej posiadaniu gospodarstwie rolnym obejmującym obszar użytków rolnych o powierzchni przekraczającej 2 ha przeliczeniowe lub prowadzącej dział specjalny produkcji rolnej, o którym mowa w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy

Do obowiązków organizatora stażu należy:

- zapewnienie osobie odbywającej staż bezpiecznych i higienicznych warunków odbywania stażu,
- przeszkolenie osoby odbywającej staż w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów przeciwpożarowych oraz zapoznanie jej z obowiązującym regulaminem pracy,
- wydanie osobie odbywającej staż, niezwłocznie po zakończeniu stażu opinii zawierającej informacje o zadaniach realizowanych przez tę osobę i umiejętnościach praktycznych pozyskanych w trakcie stażu,
- przedłożenia, każdorazowo co miesiąc do urzędu pracy, w terminie do 5. dnia każdego miesiąca listy obecności osoby odbywającej staż,
- na wniosek uprawnionego odbywającego staż organizator jest obowiązany do udzielenia dni wolnych w wymiarze 2 dni za każde 30 dni kalendarzowych odbywania stażu.

Forma realizacji

Staż realizowany jest na podstawie umowy cywilnoprawnej pomiędzy starostą a organizatorem stażu.

Formy zabezpieczenia

Zabezpieczenie nie jest wymagane.

Wnioski

Staż organizowany jest na podstawie „wniosku o zawarcie umowy o zorganizowanie stażu”.

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej – dla osób niepełnosprawnych poszukujących pracy niepozostających w zatrudnieniu,

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Dział Instrumentów Rynku Pracy (ze środków Funduszu Pracy) – dla niepełnosprawnych osób bezrobotnych,

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie – Dział Instrumentów Rynku Pracy (ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego) – dla niepełnosprawnych osób bezrobotnych.

3.3.5. Środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej

Osoba z niepełnosprawnością może otrzymać jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na podjęcie działalności w formie spółdzielni socjalnej na jednego członka założyciela spółdzielni oraz na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu.

Wysokość pomocy

- **nie więcej niż 6-krotność** przeciętnego wynagrodzenia, w przypadku zobowiązania do prowadzenia działalności gospodarczej, rolniczej lub członkostwa w spółdzielni socjalnej nieprzerwanie przez okres co najmniej 12 miesięcy,
- **od 6-krotności do 15-krotności** przeciętnego wynagrodzenia w przypadku zobowiązania do prowadzenia działalności gospodarczej, rolniczej lub członkostwa w spółdzielni socjalnej nieprzerwanie przez okres co najmniej 24 miesięcy.

Kto się może ubiegać

Z pomocy tej może skorzystać osoba z niepełnosprawnością zarejestrowana w powiatowym urzędzie pracy jako bezrobotna lub poszukująca pracy niepozostająca w zatrudnieniu, która:

- od co najmniej 12. miesięcy nie posiada wpisu do ewidencji działalności gospodarczej jako osoba prowadząca działalność gospodarczą,
- nigdy nie otrzymała bezzwrotnych środków publicznych na ten cel,
- nie posiada zaległości w zobowiązaniach wobec PFRON,
- nie zalega z opłacaniem w terminie podatków.

Zobowiązania wynikające z przyznania pomocy

Obowiązek prowadzenia działalności przez okres co najmniej odpowiednio 12 lub 24 miesięcy.

Forma realizacji

Pomoc udzielana jest na podstawie umowy cywilnoprawnej zawieranej ze starostą.

Formy zabezpieczenia

Dostępne formy zabezpieczenia przyznanych środków:

- weksel z poręczeniem wekslowym,
- gwarancja bankowa,
- blokada rachunku bankowego,
- akt notarialny o poddaniu się egzekucji przez dłużnika,
- zastaw na prawach i rzeczach,
- poręczenie, w tym poręczenie spółdzielni socjalnej.

Wnioski

Pomoc przyznawana jest na podstawie wniosku „osoby niepełnosprawnej dotyczący środków na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo działalności w formie spółdzielni socjalnej” (Wn-O).

Miejsce realizacji w Krakowie:

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie –
Stanowisko Programów Rehabilitacji Zawodowej

3.4. Dofinansowanie do wynagrodzeń pracowników z niepełnosprawnością

Pracodawca, który zatrudnia osoby niepełnosprawne może ubiegać się o dofinansowanie do wynagrodzeń tych osób. Musi on jednak spełnić określone przepisami prawa warunki. Pomoc ta jest przyznawana pracodawcom z otwartego i chronionego rynku pracy na tych samych zasadach.

Pracodawca składa wnioski o dofinansowanie co miesiąc, jeśli spełnia warunki konieczne do otrzymania tej pomocy. Pierwszy wniosek, który jest jednocześnie zgłoszeniowy, można złożyć wyłącznie w wersji:

- papierowej (na adres: Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych al. Jana Pawła II 13 00-828 Warszawa) lub
- elektronicznie przez Elektroniczną Platformę Usług Administracji Publicznej (ePUAP).

Natomiast po zarejestrowaniu pracodawcy w dedykowanym do tego Systemie Obsługi Dofinansowań i Refundacji (dalej SODiR), pracodawca może składać wnioski za kolejne miesiące, w zależności od wybranej formy składania dokumentów:

- w wersji papierowej lub
- elektronicznie za pośrednictwem SODiR (do którego PFRON nada hasło i login) lub
- elektronicznie przez Elektroniczną Platformę Usług Administracji Publicznej (ePUAP).

WARUNKI UZYSKANIA POMOCY

Pracodawca, który chce otrzymać to dofinansowanie powinien:

1. Zatrudniać osobę niepełnosprawną zgodnie z przepisami prawa pracy. Zakłady pracy chronionej mogą też otrzymać dofinansowanie na osoby niepełnosprawne wykonujące pracę nakładczą. Dofinansowanie nie przysługuje na osoby zaliczone do umiarkowanego lub lekkiego stopnia niepełnosprawności, które mają ustalone prawo do emerytury.
2. Zatrudniać co najmniej 6% osób niepełnosprawnych, jeśli zatrudnia co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy. Pracodawca, który jest zakładem pracy chronionej co do zasady spełnia ten warunek, w związku z otrzymaniem decyzji w sprawie przyznania statusu zakładu pracy chronionej. Warunek ten nie dotyczy pracodawcy z otwartego rynku pracy, który zatrudnia poniżej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy. W takim przypadku wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych jest nieistotny.
3. Posiadać kopię dokumentu, który potwierdza status pracownika jako osoby niepełnosprawnej.
4. Nie mieć zaległości wobec PFRON na więcej niż 100 zł.
5. Wypłacać wszystkie składniki kosztów płacy (wynagrodzenie, składki ZUS,

zaliczka na podatek dochodowy) w terminach określonych w przepisach odrębnych bądź z uchybieniem terminu nie dłuższym niż 14 dni. Dopuszczalna jest dopłata składek ZUS z uchybieniem terminu powyżej 14 dni, o ile nie przekroczy ona 2% należnych składek za dany okres sprawozdawczy.

6. Wypłacać wynagrodzenie pracownika na jego:
 - rachunek bankowy lub
 - rachunek w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej albo
 - na adres zamieszkania, za pośrednictwem osób prawnych prowadzących działalność w zakresie doręczenia kwot.

Wynagrodzenie nie może być wypłacane pracownikowi w gotówce.

7. Złożyć wniosek o dofinansowanie za dany okres sprawozdawczy dopiero po wypłacie pracownikowi wynagrodzenia za ten okres. Pracownik musi dysponować wynagrodzeniem przed złożeniem wniosku o dofinansowanie.
8. Wypłacać wynagrodzenie pracownika niepełnosprawnego ze środków innych niż środki publiczne. Wyjątek stanowi przypadek, gdy pracodawca wypłacił wynagrodzenie pracownika niepełnosprawnego ze środków publicznych z prowadzonej działalności lub z dochodów publicznych, którymi są wpływy ze sprzedaży wyrobów i usług świadczonych przez jednostki sektora finansów publicznych.
9. Złożyć wniosek Wn-D wraz z informacją INF-D-P (oraz formularzem INF-O-PP lub INF-O-PR, jeśli dofinansowanie stanowi pomoc publiczną) w terminie do 25. dnia miesiąca następującego po miesiącu, którego dotyczą. Dofinansowanie przysługuje na wniosek, który pracodawca powinien złożyć w terminie, osobno za każdy okres.
10. Przedsiębiorca, dla którego dofinansowanie stanowi pomoc publiczną, powinien spełniać dodatkowe warunki:
 - Nie może znajdować się w trudnej sytuacji ekonomicznej według kryteriów określonych w przepisach unijnych.
 - Musi wykazać spełnienie efektu zachęty. Efekt zachęty może być wykazany na miesiąc zatrudnienia osoby niepełnosprawnej metodą ilościową lub jakościową. Efekt zachęty nie dotyczy pracowników, którzy stali się niepełnosprawni w trakcie zatrudnienia u pracodawcy.
 - Nie może być zobowiązany do zwrotu pomocy, wynikającego z wcześniejszych decyzji Komisji Europejskiej, która uznała pomoc za niezgodną z prawem oraz ze wspólnym rynkiem.

- Wsparcie na wynagrodzenia osób niepełnosprawnych dla przedsiębiorcy nie może przekroczyć kwoty 10 mln euro rocznie.

WYSOKOŚĆ POMOCY

Kwoty podane w ustawie o rehabilitacji są kwotami maksymalnego dofinansowania, jakie pracodawca może otrzymać na pracownika, który zatrudniony jest na cały etat. Od wniosku składanego za styczeń 2023 r. kwoty te wynoszą:

- 2400 zł – na pracowników ze znacznym stopniem niepełnosprawności,
- 1350 zł – na pracowników z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności,
- 500 zł – na pracowników z lekkim stopniem niepełnosprawności.

Jeżeli pracownik posiada schorzenie szczególne, to powyższe kwoty zwiększa się o:

- 1200 zł – na pracowników ze znacznym stopniem niepełnosprawności (w sumie kwota dofinansowania wynosi 3600 zł),
- 900 zł – na pracowników z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (w sumie kwota dofinansowania wynosi 2250 zł),
- 600 zł – na pracowników z lekkim stopniem niepełnosprawności (w sumie kwota dofinansowania wynosi 1100 zł).

Stwierdzenie dotyczące schorzenia szczególnego musi wynikać z sentencji, symbolu przyczyny niepełnosprawności, wskazań lub uzasadnienia podanego na orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności. Do schorzeń szczególnych zalicza się:

- chorobę psychiczną (02-P),
- upośledzenie umysłowe (01-U),
- całościowe zaburzenia rozwojowe (12-C),
- epilepsję (06-E),
- niewidomych w stopniu znacznym i umiarkowanym (04-O).

UWAGA!

Planowana jest zmiana wysokości maksymalnych kwot dofinansowania od stycznia 2025 r. Nie ma jeszcze pewności co do ostatecznego kształtu ustawy zmieniającej, dlatego nie można jednoznacznie potwierdzić poniżej zaprezentowanych założeń i terminu ich wdrożenia.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w aktualnej wersji zakłada podwyższenie kwot dofinansowania do następującej wysokości:

- 2760 zł w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności (dotąd 2400 zł);
- 1550 zł w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności (dotąd 1350 zł);
- 575 zł w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności (dotąd 500 zł).

Zwiększą się również dodatkowe kwoty, w odniesieniu do osób niepełnosprawnych, którym orzeczono chorobę psychiczną, upośledzenie umysłowe, całościowe zaburzenia rozwojowe lub epilepsję oraz niewidomych. Kwoty te wzrosną do następującej wysokości:

- 1380 zł – w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności (dotąd 1200 zł);
- 1035 zł – w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności (dotąd 900 zł);
- 690 zł – w przypadku osób niepełnosprawnych zaliczonych do lekkiego stopnia niepełnosprawności (dotąd 600 zł).

Kwota miesięcznego dofinansowania nie może przekroczyć:

- 75% poniesionych kosztów płacy – jeżeli pracodawca prowadzi działalność gospodarczą,
- 90% poniesionych kosztów płacy – jeżeli pracodawca nie prowadzi działalności gospodarczej.

Więcej informacji w sprawie dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych można znaleźć na witrynie PFRON.

Po wpisaniu w pasku adresu przeglądarki: www.pfron.org.pl trzeba wybrać zakładkę „Pracodawcy”, a następnie „Dofinansowanie wynagrodzeń”.

Adres strony internetowej: <https://www.pfron.org.pl/pracodawcy/dofinansowanie-wynagrodzen/>

3.5. Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne ZUS

Osoba mająca orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub równoważne i prowadząca działalność gospodarczą może uzyskać refundację obowiązkowych składek na ubezpieczenia społeczne.

Pierwszy wniosek Wn-U-G z załącznikami należy złożyć:

- w formie papierowej osobiście lub pocztą na adres Biura Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, al. Jana Pawła II 13, 00-828 Warszawa lub
- elektronicznie przez ePUAP na adres /PFRON/SkrytkaESP

WARUNKI UZYSKANIA POMOCY

Aby otrzymać tę pomoc należy spełnić poniższe warunki:

- posiadać orzeczenie o stopniu niepełnosprawności;
- opłacać (zawsze przed złożeniem wniosku Wn-U-G) obowiązkowe składki na ubezpieczenia społeczne w całości i w terminie lub z uchybieniem terminu nie większym niż 14 dni;
- nie mieć zaległości wobec PFRON większych niż 100 zł;
- złożyć wniosek Wn-U-G (wraz z załącznikiem INF-O-PdM lub INF-O-PdR, o ile jest wymagany w danym miesiącu) w odpowiednim terminie za każdy miesiąc, za który składany jest wniosek o refundację;
- nie przekraczać indywidualnego limitu pomocy de minimis oraz indywidualnego limitu pomocy de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie jak też pomoc nie może przekraczać limitów określonych dla Polski (dotyczy tylko pomocy de minimis w rolnictwie i rybołówstwie).

WYSOKOŚĆ REFUNDACJI

Refundacji podlega tylko składka emerytalna i rentowa. Muszą to być składki obowiązkowe, a nie dobrowolne. Wysokość refundacji zależna jest od stopnia niepełnosprawności i wynosi:

- **100% składki emerytalnej i rentowej** – gdy wnioskodawca posiada znaczny stopień niepełnosprawności;
- **60% składki emerytalnej i rentowej** – gdy wnioskodawca posiada umiarkowany stopień niepełnosprawności;
- **30% składki emerytalnej i rentowej** – gdy wnioskodawca posiada lekki stopień niepełnosprawności.

Więcej informacji w sprawie dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych można znaleźć na witrynie PFRON. Po wpisaniu w pasku adresu przeglądarki: www.pfron.org.pl trzeba wybrać zakładkę „Osoby niepełnosprawne”, a następnie „Dofinansowanie działalności gospodarczej” i „Refundacja składek ZUS”. Adres strony internetowej: <https://www.pfron.org.pl/osoby-niepelnosprawne/dofinansowanie-dzialalnosci-gospodarczej/refundacja-skladek-zus/>

Kontakt z Departamentem ds. Rynku Pracy w PFRON
 Infolinia: 22 581 84 10 wew. 1
 Infolinia czynna jest od poniedziałku do piątku w godzinach
 9:00-15:00.
 Zapytania należy kierować na adres: sod@pfron.org.pl

3.6. Refundacja składek na ubezpieczenia społeczne KRUS

Rolnik z niepełnosprawnością lub rolnik zobowiązany do opłacania składek za domownika z niepełnosprawnością może ubiegać się o refundację własnych i/lub domownika składek na ubezpieczenie społeczne KRUS. Musi on jednak spełnić warunki określone przepisami prawa. Refundacją mogą być objęte obowiązkowe i dobrowolne składki KRUS (składka emerytalna, rentowa, wypadkowa, chorobowa i macierzyńska).

Rolnik składa wnioski o refundację co kwartał, jeśli spełnia warunki konieczne do otrzymania tej pomocy. Pierwszy wniosek, który jest jednocześnie zgłoszeniowy, można złożyć wyłącznie w wersji:

- papierowej (na adres: Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych al. Jana Pawła II 13, 00-828 Warszawa) lub
- elektronicznie przez ePUAP na adres /PFRON/SkrytkaESP.

WARUNKI UZYSKANIA POMOCY

Aby otrzymać tę pomoc należy spełnić poniższe warunki:

- podlegać ubezpieczeniu społecznemu rolników w rozumieniu przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników;
- posiadać orzeczenie o stopniu niepełnosprawności własne i/lub domownika;
- opłacać (zawsze przed złożeniem wniosku Wn-U-A) składki na ubezpieczenia społeczne w całości i w terminie lub z uchybieniem terminu nie większym niż 14 dni;
- nie mieć zaległości wobec PFRON większych niż 100 zł;
- złożyć wniosek Wn-U-A wraz z formularzem INF-O-PdR w terminie do ostatniego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym upłynął termin do opłacenia składek za dany kwartał. Tak więc wniosek o refundację składek KRUS za dany kwartał trzeba złożyć pomiędzy pierwszym

a ostatnim dniem drugiego miesiąca kwartału. Refundacja przysługuje na wniosek, który rolnik powinien złożyć w terminie, osobno za każdy kwartał;

- nie przekraczać indywidualnego limitu pomocy de minimis w rolnictwie lub rybołówstwie jak też pomoc nie może przekraczać limitów określonych dla Polski.

WYSOKOŚĆ REFUNDACJI

Fundusz refunduje w całości – bez względu na stopień niepełnosprawności rolnika i/lub domownika – składki:

- wypadkowe,
- chorobowe,
- macierzyńskie,
- emerytalno-rentowe.

Z refundacji wyłączone są:

- składka zdrowotna,
- składki finansowane ze środków publicznych.

Jeżeli rolnik prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą i płaci zwiększoną składkę KRUS, to może ubiegać się o refundację składek KRUS w takiej wysokości, w jakiej zostały opłacone.

Więcej informacji w sprawie refundacji składek KRUS można znaleźć na witrynie PFRON.

Po wpisaniu w pasku adresu przeglądarki: www.pfron.org.pl trzeba wybrać zakładkę „Osoby niepełnosprawne”, a następnie „Wsparcie dla rolników”.

Adres strony internetowej: <https://www.pfron.org.pl/osoby-niepelnosprawne/wsparcie-dla-rolnikow/>

3.7. Biura pośrednictwa pracy i urzędy pracy

W celu wpisania się do rejestru bezrobotnych lub uzyskania informacji na temat ofert pracy, należy kontaktować się z właściwym powiatowym/grodzkim urzędem pracy, zapoznać się z informacjami zamieszczonymi na stronie: www.praca.gov.pl lub znaleźć ofertę w Centralnej Bazie Ofert Pracy na stronie: <https://oferty.praca.gov.pl/portal/index.cbop#/listaOfert?>

Pomoc osobom bezrobotnym świadczy również **Centrum Informacyjno-Konsultacyjne Służb Zatrudnienia Zielona Linia** – www.zielonalinia.gov.pl
 Infolinia dla klientów urzędów pracy – tel. 195 24 – czynna jest od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00–18:00.

Opłata za połączenie jest zgodna z taryfą operatora osoby dzwoniącej. W niektórych połączeniach z telefonów komórkowych wymagane jest dodanie numeru kierunkowego. Właściwym numerem będzie: 22 195 24.

Numer infolinii dla połączeń zagranicznych: +48 22 195 24.

3.7.1. Grodzki Urząd Pracy w Krakowie

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie

ul. Wąwózowa 34, 31-752 Kraków

faks: 12 645 12 70

tel. 12 686 80 00

e-mail: grodzki@gupkrakow.pl

strona internetowa: <https://gupkrakow.praca.gov.pl/>

Godziny przyjmowania klientów: poniedziałek – piątek w godz. 7:45–14:45

Krakowskie Centrum Kontakt: tel. 12 616 55 55

Punkt Obsługi Przedsiębiorcy: Urząd Miasta Krakowa, ul. Zabłocie 22

Stanowisko Promocji i Informacji Grodzkiego Urzędu Pracy w Krakowie:

Infolinia 12 616 56 00

Grodzki Urząd Pracy w Krakowie zapewnia dostęp do świadczenia usług tłumacza języka migowego. Klienci, o których mowa w ustawie o języku migowym i innych środkach komunikowania się, zgłaszający chęć skorzystania z usług Urzędu Pracy powinni:

- zgłosić ten fakt co najmniej 3 dni robocze wcześniej, (z wyłączeniem sytuacji nagłych) do Referatu Aktywizacji Osób z Niepełnosprawnością GUP ul. Wąwózowa 34, bądź telefonicznie (tel. 12 68 68 105) lub elektronicznie na adres: grodzki@gupkrakow.pl
- wskazać metody komunikowania się tj.:
 - polski język migowy (PJM),
 - system językowo-migowy (SJM),
 - sposoby komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN).

W godzinach pracy Urzędu pracownik ochrony służy wszelką pomocą. Pomieszczenie ochrony znajduje się bezpośrednio przy wejściu do budynku GUP. Pomoc pracowników ochrony dotyczy zwłaszcza osób z niepełnosprawnościami i osób z dziećmi w wózkach, chcących skorzystać z usług Urzędu.

Osoby zainteresowane mogą również zarejestrować się w Grodzkim Urzędzie Pracy drogą elektroniczną. Informacje w sprawie rejestracji w GUP znajdują się na stronie: <https://gupkrakow.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/rejestracja-w-urzedzie>

Dodatkowe informacje dla osób z niepełnosprawnościami: <https://gupkrakow.praca.gov.pl/dla-bezrobotnych-i-poszukujacych-pracy/dla-niepelnosprawnych>

3.7.2. Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego

Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego

ul. Wesoła 48, 32-085 Szyce

e-mail: krkrpow@uppk.pl; sekretariat@uppk.pl;

faks 12 623 74 80

- dziennik podawczy: tel. 12 416 74 03
- sekretariat: tel. 12 416 74 72
- infolinia: tel. 195 24

Urząd Pracy Powiatu Krakowskiego, ul. Wesoła 48, 32-085 Szyce, obsługuje gminy: Jerzmanowice-Przeginia, Wielka Wieś, Zielonki.

Pozostałe adresy Urzędu Pracy Powiatu Krakowskiego:

- Filia w Krakowie, ul. Prądnicka 12, 30-002 Kraków, obsługuje mieszkańców gmin: Igołomia-Wawrzeńczyce, Liszki, Czernichów oraz Świątyniki Górne, faks: 12 632 52 15
e-mail: filia_krakow@uppk.pl; sekretariat@uppk.pl;
bezpłatna infolinia z telefonów stacjonarnych – tel. 800 121 645
dziennik podawczy – tel. 12 623 03 55
- Filia w Krzeszowicach, ul. Kolejowa 1, 32-065 Krzeszowice, obsługuje mieszkańców gmin: Krzeszowice i Zabierzów
faks: 12 282 20 52; e-mail: filia_krzeszowice@uppk.pl
dziennik podawczy – tel. 12 282 20 51
- Filia w Skawinie, ul. Ogrody 17, 32-050 Skawina, obsługuje mieszkańców gmin: Skawina i Mogilany
faks: 12 276 70 98; email: filia_skawina@uppk.pl
dziennik podawczy – tel. 12 276 16 93

- Filia w Słomnikach, ul. Kościuszki 64, 32-090 Słomniki, obsługuje mieszkańców gmin: Iwanowice, Kocmyrzów-Luborzyca, Michałowice, Skąta, Słomniki oraz Sułoszowa
faks: 12 388 13 98
email: filia_slomniki@uppk.pl
dziennik podawczy – tel. 12 388 23 98

Zadania Centrum Aktywizacji Zawodowej w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, organizacji szkoleń oraz spraw związanych z Krajowym Funduszem Szkoleniowym dla wszystkich mieszkańców Powiatu Krakowskiego są realizowane w siedzibie Urzędu w miejscowości Szyce, ul. Wesota 48, 32-085 Szyce.

Dodatkowe informacje, wykaz obecnie realizowanych projektów i programów oraz bazę aktualnych, lokalnych ofert pracy można znaleźć na stronie: <https://uppkrakow.praca.gov.pl/>

3.7.3. Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie

plac Na Stawach 1, 30-107 Kraków

Dziennik podawczy:

tel. 12 428 78 70, fax: 12 422 97 85

e-mail: kancelaria@wup-krakow.pl;

<https://wupkrakow.praca.gov.pl/>

- **Informacja ogólna o ofercie urzędu:** tel. 12 424 07 38
- **Osoby niesłyszące zapraszamy do skorzystania z Wideo tłumacza.** Zapraszamy do kontaktu na żywo z tłumaczem języka migowego w siedzibie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie, w Punkcie Informacyjnym na parterze. Usługa jest bezpłatna, dostępna w godzinach 8:00–16:00 i nie wymaga wcześniejszego umawiania. Z usługi tłumacza języka migowego można też skorzystać on-line pod adresem <https://wideo.tlumacz.wup-krakow.pl/>. Rozmowa odbywa się za pośrednictwem połączenia wideo na komputerze, tablecie lub smartfonie Klienta. Tłumacz PJM będzie pośredniczył w rozmowie Klient – Urzędnik na interesujący klienta temat w zakresie spraw realizowanych w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Krakowie. Koszt usługi z wyłączeniem kosztów połączenia internetowego ponosi Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie.
- **Rejestr Agencji Zatrudnienia** – zawiera informacje o agencjach zatrudnienia. Uzyskanie wpisu do rejestru jest warunkiem prowadzenia działalności przez

agencje zatrudnienia. Kwestiami związanymi z agencjami zatrudnienia zajmuje się w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Krakowie Zespół Programów i Obsługi Instytucji Rynku Pracy. Informacje można uzyskać:

- telefonicznie: 12 424 07 00, 12 428 78 00,
- e-mailowo: kraz@wup-krakow.pl

- **Rejestr Instytucji Szkoleniowych** – instytucja szkoleniowa może uzyskać zlecenie finansowane ze środków publicznych na prowadzenie szkoleń dla bezrobotnych i poszukujących pracy po dokonaniu wpisu do rejestru instytucji szkoleniowych, prowadzonego przez wojewódzki urząd pracy właściwy ze względu na siedzibę instytucji szkoleniowej. Kwestiami związanymi z Rejestr Instytucji Szkoleniowych zajmuje się w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Krakowie Zespół Programów i Obsługi Instytucji Rynku Pracy. Informacje można uzyskać:

- telefonicznie: 12 424 07 31,
- e-mailowo: ris@wup-krakow.pl, beata.szpila@wup-krakow.pl

- **Zaświadczenia potwierdzające wykonywanie działalności** – wniosek o wydanie zaświadczenia stwierdzającego charakter, okres i rodzaj działalności wykonywanej na terenie Rzeczypospolitej Polskiej składają osoby zamierzające podjąć lub wykonywać działalność poza granicami kraju i potrzebują udokumentowania doświadczenia zawodowego. Zaświadczenie wydawane jest osobom zamierzającym podjąć pracę lub wykonywać inną działalność zawodową na terenie państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Szwajcarii lub kraju będącego członkiem Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Wydawaniem zaświadczeń zajmuje się Zespół Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego.

- telefonicznie: 12 350 73 14,
- e-mailowo: ks@wup-krakow.pl, mbienkowska@wup-krakow.pl
- osobiście: Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, ul. Józefa Ignacego Kraszewskiego 36, pok. 29 (parter), 30-110 Kraków.

- **Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych** – wszelką korespondencję do Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych należy kierować na adres: Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, 30-107 Kraków, ul. Kraszewskiego 36 (I piętro, pok. 123-126)

- stanowisko ds. wypłaty świadczeń – obsługa wniosków indywidualnych – tel. 12 350 73 09,
- stanowisko ds. wypłaty świadczeń – obsługa wykazów i przedsiębiorców z zakresu ustawy ochrony miejsc pracy – tel. 12 350 73 08,

- stanowiska windykacyjne – tel. 12 350 73 02 do 05,
- faks 12 422 97 85.

- **Ogłoszenia o pracy za granicą** – oferty pracy za granicą w państwach Unii Europejskiej oraz w Islandii, Liechtensteinie, Norwegii i Szwajcarii, ogłaszane są na Europejskim Portalu Mobilności Zawodowej (https://eures.europa.eu/index_en). Oferty na tym portalu są dostępne w językach narodowych. Ponadto oferty pracy za granicą w tych państwach, ogłaszane przez polską sieć EURES, są dostępne w języku polskim na krajowej stronie <https://eures.praca.gov.pl/>. Oferty pracy za granicą ogłaszane są również przez agencje zatrudnienia, np. na stronach internetowych tych agencji. Należy pamiętać, aby sprawdzić czy dana agencja działa legalnie i posiada certyfikat. Wykaz certyfikowanych agencji zatrudnienia znajduje się na stronie <https://stor.praca.gov.pl/>.

- **Informacje dla powracających do kraju** – Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie pełni funkcję instytucji właściwej z zakresu koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego na wypadek bezrobocia. W sprawach zasiłku dla bezrobotnych, którzy wyjeżdżają za granicę lub powracają do Polski, należy kontaktować się z Zespołem Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego:

- telefonicznie: 12 350 73 17,
- e-mailowo: ks@wup-krakow.pl
- osobiście: Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie, ul. Kraszewskiego 36, 30-110 Kraków.

Pozostałe informacje z zakresu koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego można znaleźć w innych instytucjach właściwych:

- zasiłki rodzinne – Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie;
- ubezpieczenia zdrowotne – Narodowy Fundusz Zdrowia;
- emerytury, renty – Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

4. ZADANIA MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W KRAKOWIE

Informacja na temat form pomocy realizowanych przez MOPS w Krakowie:

Krakowskie Centrum Kontakt

tel. 12 616 55 55

4.1. Zadania realizowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Ze środków PFRON realizowane są zadania określone ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Część zadań wynikających z ustawy o rehabilitacji realizowana jest przez samorządy powiatowe i wojewódzkie, które uzyskują na ten cel środki PFRON. Realizatorzy to instytucje, za pośrednictwem których PFRON wydatkuje środki na określone zadania. Instytucje te przyjmują i rozpatrują wnioski o dofinansowania oraz przekazują środki finansowe.

Dofinansowania w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej ze środków Funduszu przyznawane są na podstawie podziału środków finansowych PFRON na realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej dla Gminy Miejskiej Kraków, Uchwały Rady Miasta Krakowa oraz zasad rozpatrywania wniosków ustalonych na dany rok budżetowy.

Wnioski o dofinansowanie ze środków Funduszu można znaleźć na stronie internetowej MOPS: www.mops.krakow.pl, w zakładce „Jak uzyskać pomoc”, punkt „Formy pomocy” – punkt 3 „Rehabilitacja zawodowa i społeczna”.

Wnioski o dofinansowanie można składać elektronicznie przez System Obsługi Wsparcia SOW.

Dofinansowanie ze środków PFRON nie przysługuje, jeżeli podmiot ubiegający się o dofinansowanie ma zaległości wobec PFRON lub podmiot ten był w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku stroną umowy o dofinansowanie ze środków PFRON, rozwiązanej z przyczyn leżących po stronie tego podmiotu.

Poniżej opisano rodzaje zadań realizowanych z myślą o indywidualnych osobach z niepełnosprawnościami, których realizatorem jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie

Dział Wsparcia Osób Niepełnosprawnych

30-529 Kraków, ul. Józefińska 14

e-mail: dr@mops.krakow.plwww.mops.krakow.pl

4.1.1. Dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej

Warsztat terapii zajęciowej jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką, stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Realizacja przez warsztat powyższych celów odbywa się poprzez codzienne zajęcia w grupie uczestników, którzy posiadają wskazanie do uczestniczenia w warsztatach terapii zajęciowej, przy zastosowaniu technik terapii zajęciowej realizowanych w ramach pracowni m.in. gospodarstwa domowego, stolarskich, krawieckich, edukacyjnych, plastycznych, komputerowych, gospodarczo-ogrodniczych. Osoba niepełnosprawna nie ponosi kosztów związanych z uczestnictwem w warsztacie. Jej pobyt w 90% finansowany jest ze środków PFRON, a w 10% ze środków samorządu powiatowego. Na terenie Gminy Miejskiej Kraków działa 12 warsztatów terapii zajęciowej, przeznaczonych dla osób z chorobami psychicznymi, upośledzeniem umysłowym oraz innymi rodzajami niepełnosprawności.

Warsztaty terapii zajęciowej:

- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Chrześcijańskim Stowarzyszeniu Osób Niepełnosprawnych, Ich Rodzin i Przyjaciół „Ognisko”, ul. Basztowa 3, 31-134 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Duszpasterskim Stowarzyszeniu Osób z Upośledzeniem Umysłowym, os. Centrum C nr 7, 31-930 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Fundacji im. Brata Alberta, os. Dywizjonu 303 nr 65, 31-875 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Katolickim Stowarzyszeniu Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół „Klika”, ul. Podchorążych 3, 30-084 Kraków; ul. Dietla 27, 31-070 Kraków,

- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Integracji oraz Aktywizacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych „EMAUS”, ul. Rondo Mogiłskie 1, 31-516 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej, ul. Miodowa 9, 31-055 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”, ul. Królowej Jadwigi 77 i 81, 30-209 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu Pomocy Socjalnej „Gaudium et Spes”, os. Górali 19, 23 i 24, 31-917 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Towarzystwie Przyjaciół Dzieci Kraków Oddział Nowa Huta, os. Wandy 18, 31-906 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Towarzystwie Przyjaciół Dzieci Kraków Oddział Nowa Huta, ul. Truskawkowa 4, 31-985 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Szpitalu Specjalistycznym im. dr J. Babińskiego, ul. Babińskiego 29, 30-393 Kraków,
- Warsztat Terapii Zajęciowej przy Domu Pomocy Społecznej ul. Łanowa 41, 30-962 Kraków; ul. Cechowa 142, 30-685 Kraków; ul. Kamieńskiego 51, 30-524 Kraków.

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze MOPS-41:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/MOPS-41>

4.1.2. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych

Turnus rehabilitacyjny oznacza zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji zawodowej i społecznej, połączonej z elementami wypoczynku, których celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych. Turnusy rehabilitacyjne dofinansowane ze środków PFRON organizowane są wyłącznie na terenie kraju. Czas trwania turnusów wynosi co najmniej 14 dni. Turnus musi odbyć się w okresie obowiązywania orzeczenia o niepełnosprawności oraz musi się rozpocząć w roku kalendarzowym, w którym osoba niepełnosprawna uzyskała dofinansowanie. Osoba niepełnosprawna, której przyznano dofinansowanie,

dokonuje wyboru turnusu sama, zgodnie z zaleceniami i przeciwwskazaniami lekarza zawartymi we wniosku lekarskim.

Dokumenty od wnioskodawcy:

- wniosek o dofinansowanie,
- wniosek lekarza o skierowanie na turnus rehabilitacyjny wydany przez lekarza, pod opieką którego znajduje się osoba niepełnosprawna,
- kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu),
- kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego,
- oryginał aktualnego zaświadczenia ze szkoły/uczelni o kontynuowaniu nauki, w przypadku osoby niepełnosprawnej uczącej się i niepracującej w wieku 16–24 lat.

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze MOPS-40: <https://www.bip.krakow.pl/uslugi/MOPS-40>

4.1.3. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny

Osoba niepełnosprawna może ubiegać się o dofinansowanie zakupu sprzętu rehabilitacyjnego do rehabilitacji w warunkach domowych, stosownie do potrzeb wynikających z jej niepełnosprawności.

Warunkiem przyznania dofinansowania jest posiadanie przez wnioskodawcę udziału własnego w kwocie nie niższej niż 20% kosztów realizowanego przedsięwzięcia. Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON. Wnioskodawca musi również spełniać kryterium dochodowe, co oznacza, że o dofinansowanie mogą ubiegać się te osoby, których przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:

- 50% przeciętnego wynagrodzenia, na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym;
- 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej.

Przeciętne wynagrodzenie ustala się w oparciu o dane publikowane przez Główny Urząd Statystyczny w każdym kwartale roku kalendarzowego.

Dokumenty od wnioskodawcy

- wniosek o dofinansowanie,
- kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu),
- faktura proforma lub oferta cenowa na zakup urządzeń wystawiona przez dostawcę sprzętu rehabilitacyjnego na:
 - wnioskodawcę lub
 - rodzica lub przedstawiciela ustawowego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku małoletniego dziecka) lub
 - opiekuna prawnego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej),
- kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze MOPS-34:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/MOPS-34>

4.1.4. Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów

Osoba niepełnosprawnością, która otrzymała dofinansowanie z Narodowego Funduszu Zdrowia do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, może starać się również o dofinansowanie do tych przedmiotów z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, jeżeli otrzymane dofinansowanie z NFZ nie pokryło całkowitego kosztu zakupu.

Wysokość dofinansowania dla osób z niepełnosprawnością wynosi:

- do 100% udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny wyznaczonej przez ministra właściwego do spraw zdrowia, jeżeli taki udział jest wymagany,

- do 150% limitu NFZ oraz wymaganego udziału własnego, jeżeli taki udział był wymagany, a cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit.

Podstawowymi warunkami uzyskania dofinansowania są:

- posiadanie odpowiedniego dokumentu potwierdzającego niepełnosprawność,
- spełnienie kryterium dochodowego.

O dofinansowanie mogą ubiegać się te osoby, których przeciętny miesięczny dochód, w rozumieniu przepisów o świadczeniach rodzinnych, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie przekracza kwoty:

- 50% przeciętnego wynagrodzenia, na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym,
- 65% przeciętnego wynagrodzenia w przypadku osoby samotnej.

Przeciętne wynagrodzenie ustala się w oparciu o dane publikowane przez Główny Urząd Statystyczny w każdym kwartale roku kalendarzowego.

Dokumenty od wnioskodawcy:

- wniosek o dofinansowanie,
- kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu),
- faktura VAT zapłacona gotówką, faktura VAT z przedłużonym terminem płatności, nie krótszym niż 60 dni lub faktura proforma zawierająca między innymi informacje o całkowitym koszcie zakupu sprzętu ortopedycznego lub środka pomocniczego, kwocie opłaconej w ramach ubezpieczenia zdrowotnego, limicie cenowym oraz wymaganym udziałem własnym wnioskodawcy wystawiona na:
 - wnioskodawcę lub
 - rodzica lub przedstawiciela ustawowego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku małoletniego dziecka) lub
 - opiekuna prawnego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej),
- kopia zrealizowanego zlecenia na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze potwierdzona za zgodność z oryginałem, przez świadczeniodawcę realizującego zlecenie (dotyczy faktur VAT). W przypadku faktur proforma kopia zlecenia potwierdzona za zgodność przez świadczeniodawcę realizującego zlecenie,

- kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia Sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze MOPS-36:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/MOPS-36>

4.1.5. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych

Barьеры architektoniczne to wszelkie utrudnienia uniemożliwiające lub zmniejszające swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym. Likwidacja barier w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej ma na celu umożliwienie jej lub ułatwienie w znacznym stopniu wykonywania podstawowych, codziennych czynności, a przede wszystkim poruszania się w miejscu zamieszkania.

O dofinansowanie ze środków PFRON na likwidację barier architektonicznych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne, w tym małoletnie, jeśli:

- rodzaj niepełnosprawności wymaga likwidacji barier architektonicznych ze względu na występujące trudności w poruszaniu się,
- wnioskodawca potwierdzi stałe zamieszkanie w lokalu, w którym ma nastąpić likwidacja barier architektonicznych,
- wnioskodawca jest właścicielem nieruchomości lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości, w której ma nastąpić likwidacja barier architektonicznych,
- wnioskodawca uzyska pisemną zgodę właściciela/właścicieli budynku i lokalu na wykonanie robót we wnioskowanym zakresie.

Osoba niepełnosprawna mająca trudności w poruszaniu się może otrzymać dofinansowanie do likwidacji barier architektonicznych w wysokości do 95% zakwalifikowanych prac, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia.

Dokumenty od wnioskodawcy:

- wniosek o dofinansowanie,
- kopia orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność wnioskodawcy (oryginał do wglądu),

- aktualne zaświadczenie lekarskie wystawione przez lekarza pod opieką, którego znajduje się osoba niepełnosprawna potwierdzające, iż następstwem schorzeń stanowiących podstawę wydania orzeczenia o niepełnosprawności jest dysfunkcja narządu ruchu (nie dotyczy osób niepełnosprawnych, posiadających orzeczenie, z symbolem przyczyny niepełnosprawności 05-R),
- kopie orzeczeń o niepełnosprawności osób mieszkających wspólnie z wnioskodawcą oraz zgoda na przetwarzanie danych osobowych tych osób,
- kopia aktualnego dokumentu potwierdzającego tytuł prawny do lokalu, w którym ma nastąpić likwidacja barier architektonicznych: akt notarialny lub umowa najmu na czas nieokreślony,
- pisemna zgoda właściciela/właścicieli budynku/lokalu na wykonanie robót we wnioskowanym zakresie,
- kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego,
- zdjęcia stanu obecnego pomieszczenia, których dotyczy likwidacja barier architektonicznych,
- odręczny szkic pomieszczeń, których dotyczy likwidacja barier architektonicznych wraz z podaniem ich wymiarów (stan obecny i pożądany stan po dostosowaniu uwzględniający wytyczne wskazane w procedurze MOPS – 37).

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze MOPS-37:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/MOPS-37>

4.1.6. Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych

Bariery w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej porozumiewanie się. Likwidacja tych barier ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie wykonywania przez osobę niepełnosprawną podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem, powodując poprawę funkcjonowania w społeczeństwie. Warunkiem przyznania dofinansowania jest posiadanie przez wnioskodawcę udziału własnego w kwocie nie niższej niż 5% kosztów realizowanego przedsięwzięcia. Sprzęt,

który może być przedmiotem dofinansowania w ramach zadania likwidacji barier w komunikowaniu się powinien cechować się indywidualnym przeznaczeniem oraz być urządzeniem specjalistycznym.

Dofinansowanie likwidacji barier w komunikowaniu się nie przysługuje osobom niepełnosprawnym, które w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku uzyskały odpowiednio na te cele dofinansowanie ze środków PFRON.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON.

Dokumenty od wnioskodawcy:

- wniosek o dofinansowanie,
- kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu),
- faktura proforma lub oferta cenowa na zakup urządzeń, wystawiona na:
 - wnioskodawcę, lub
 - rodzica lub przedstawiciela ustawowego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku małoletniego dziecka) lub
 - opiekuna prawnego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej),
- kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego,
- orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego/indywidualnego nauczania lub aktualna opinia psychologa/pedagoga/logopedy z informacją w jaki sposób wnioskowany sprzęt wpłynie na rozwój osoby ubiegającej się o dofinansowanie (jeżeli osoba składająca wniosek posiada taki dokument),
- zaświadczenie lekarskie potwierdzające występujące trudności w komunikowaniu się, wypełnione czytelnie w języku polskim i wystawione nie wcześniej niż 120 dni przed dniem złożenia wniosku (w przypadku gdy osoba nie dysponuje dokumentem wskazanym w punkcie poprzednim).

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze MOPS-38:

<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/MOPS-38>

4.1.7. Dofinansowanie likwidacji barier technicznych w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych

Bariery techniczne to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej pokonywanie przez nią pewnych ograniczeń. Likwidacja tych barier ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie wykonywania przez osobę niepełnosprawną podstawowych, codziennych czynności, powodując poprawę funkcjonowania w społeczeństwie. Warunkiem przyznania dofinansowania jest posiadanie przez wnioskodawcę udziału własnego w kwocie nie niższej niż 5% kosztów realizowanego przedsięwzięcia. Sprzęt, który może być przedmiotem dofinansowania w ramach zadania likwidacja barier technicznych powinien cechować się indywidualnym przeznaczeniem oraz być urządzeniem specjalistycznym.

Dofinansowanie likwidacji barier technicznych nie przysługuje osobom niepełnosprawnym, które w ciągu trzech lat przed złożeniem wniosku uzyskały odpowiednio na te cele dofinansowanie ze środków PFRON.

Dofinansowanie nie może obejmować kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie ze środków PFRON.

Dokumenty od wnioskodawcy:

- wniosek o dofinansowanie,
- kopia aktualnego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność (oryginał do wglądu),
- faktura proforma lub oferta cenowa na zakup urządzeń wystawiona na:
 - wnioskodawcę lub
 - rodzica lub przedstawiciela ustawowego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku małoletniego dziecka) lub
 - opiekuna prawnego ze wskazaniem osoby, której dotyczy zakup (w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej),
- kopia pełnomocnictwa lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego (oryginał do wglądu) w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze MOPS-39:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/MOPS-39>

4.1.8. Dofinansowanie usług tłumacza migowego

O dofinansowanie może ubiegać się osoba z niepełnosprawnością legitymująca się ważnym dokumentem potwierdzającym niepełnosprawność oraz będąca mieszkańcem Gminy Miejskiej Kraków. Dofinansowanie do usługi tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika mogą otrzymać osoby z niepełnosprawnością narządu słuchu, jeżeli jest to uzasadnione ich potrzebami. Dofinansowaniu nie podlega świadczenie usług przez tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika w organach administracji publicznej w rozumieniu art. 5 § 2 pkt 3 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego. Dofinansowanie nie obejmuje kosztów realizacji zadania poniesionych przed przyznaniem środków finansowych i zawarciem umowy o dofinansowanie.

Dokumenty od wnioskodawcy:

- wniosek o dofinansowanie złożony w formie elektronicznej w Systemie Obsługi Wsparcia (dalej: SOW) lub w wersji papierowej (załącznik do procedury MOPS-46),
- orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność,
- pełnomocnictwo lub odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez pełnomocnika lub opiekuna prawnego.

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze MOPS-46:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/MOPS-46>

4.1.9. Program „Aktywny samorząd”

W Gminie Miejskiej Kraków realizatorem programu „Aktywny samorząd” jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Program jest finansowany ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Głównym jego celem jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. PFRON każdego roku określa szczegółowe zasady realizacji programu. Poniżej wymienione są zadania w zakresie programu, w ramach których osoby niepełnosprawne mogą ubiegać się o dofinansowanie.

4.1.9.1. Pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym w ramach „Modułu II”

W ramach programu w „Module II” można uzyskać dofinansowanie lub refundację kosztów uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym w formie:

- opłaty za naukę (czesne),
- dodatku na pokrycie kosztów kształcenia (nie podlega rozliczeniu),
- dodatku na uiszczenie opłaty za przeprowadzenie przewodu doktorskiego – w przypadku osób, które mają wszczęty przewód doktorski, a nie są uczestnikami studiów doktoranckich.

Refundacja może dotyczyć kosztów opłaty za naukę (czesnego) dotyczących bieżącego roku szkolnego lub akademickiego, niezależnie od daty ich poniesienia pod warunkiem posiadania przez Realizatora programu wystarczających środków PFRON.

Warunki uczestnictwa osoby niepełnosprawnej w programie w „Module II”:

- znaczny lub umiarkowany stopień niepełnosprawności,
- nauka w szkole wyższej lub szkole policealnej lub kolegium lub przewód doktorski otwarty poza studiami doktoranckimi.

Warunki wykluczające uczestnictwo osoby niepełnosprawnej w programie w „Module II”:

- wymagalne zobowiązania wobec PFRON lub wobec Realizatora programu,
- przerwa w nauce.

Dokumenty wymagane od wnioskodawcy:

1. Wniosek złożony w formie elektronicznej w Systemie Obsługi Wsparcia (SOW). Do wniosku składanego w formie elektronicznej należy dołączyć poniższe załączniki zawarte w pkt 2–11 w formie skanu/zdjęcia.
2. Oświadczenie wnioskodawcy – załącznik nr 1 do wniosku dostępnego w SOW.
3. Zgoda dotycząca przetwarzania danych osobowych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie (zwany dalej: Realizatorem) oraz klauzula informacyjna – załącznik nr 2 do wniosku dostępnego SOW.
4. Zaświadczenie wystawione przez właściwą jednostkę organizacyjną szkoły/uczelni, tj. dokument potwierdzający rozpoczęcie lub kontynuowanie nauki (dotyczy również studentów uczelni zagranicznych) – załącznik nr 3 do

wniosku dostępnego w SOW, a w przypadku osób mających wszczęty przewód doktorski, które nie są uczestnikami studiów doktoranckich lub doktorantami szkoły doktorskiej – dokument potwierdzający wszczęcie przewodu doktorskiego (według wzoru obowiązującego w danej szkole).

5. Zaświadczenie wypełnione przez pracodawcę w przypadku zatrudnionych Wnioskodawców – załącznik nr 4 do wniosku dostępnego w SOW.
6. Ankieta dotycząca form kształcenia i semestrów, które zostały dofinansowane/ zrefundowane ze środków PFRON – załącznik nr 5 do wniosku dostępnego w SOW.
7. Aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne.
8. W przypadku refundacji kosztów czesnego, zapłacono (opatrzone adnotacją: zapłacono gotówką/przelewem w dniu.....) faktura VAT wskazująca miejsce zamieszkania w Krakowie (lub inne dowody księgowe, a także potwierdzenie poniesienia kosztu w formie zaświadczenia wydane przez uczelnię/szkolę, gdy wystawienie faktury VAT nie jest możliwe), dotycząca opłat za naukę (czesne) za semestr/półrocze, na które ma być udzielona pomoc.
9. Karta Dużej Rodziny – o ile dotyczy.
10. Decyzja o przyznaniu zasiłku celowego w związku z wystąpieniem zdarzenia noszącego znamiona klęski żywiołowej dla osób lub rodzin, które poniosły straty w gospodarstwach domowych albo dokument potwierdzający inne zdarzenie losowe, skutkujące stratami materialnymi w gospodarstwie domowym (np. pożar, kradzież, zalanie), wystawiony przez właściwą jednostkę (np. jednostkę pomocy społecznej, straż pożarną, Policję) – o ile dotyczy.
11. W przypadku studentów/uczniów, którzy powtarzają semestr nauki i wnioskuje ponownie o dofinansowanie semestru na tej samej formie kształcenia, dokument potwierdzający, że powtarzanie semestru/półrocza/roku szkolnego lub akademickiego jest spowodowane przyczynami od niego niezależnymi (np. stan zdrowia, likwidacja kierunku).

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze MOPS-51:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/MOPS-51>

4.1.9.2. Pomoc w likwidacji bariery transportowej w ramach „Obszaru A”

W ramach programu, w Obszarze A, pomoc realizowana jest poprzez:

- **Zadanie 1 i 4** – dofinansowanie kosztów zakupu i montażu oprzyrządowania do samochodu;
- **Zadanie 2 i 3** – dofinansowanie lub refundacja kosztów uzyskania prawa jazdy.

Adresaci Obszaru A:

- **w Zadaniu 1** – pomoc kierowana jest do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu, w wieku do lat 18 lub w wieku aktywności zawodowej lub osób zatrudnionych;
- **w Zadaniu 2** – pomoc kierowana jest do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu, w wieku aktywności zawodowej;
- **w Zadaniu 3** – pomoc kierowana jest do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu, w stopniu wymagającym korzystania z usług tłumacza języka migowego, w wieku aktywności zawodowej;
- **w Zadaniu 4** – pomoc kierowana jest do osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu, w wieku aktywności zawodowej lub osób zatrudnionych.

Wymagane dokumenty od wnioskodawcy:

1. Wniosek złożony w formie elektronicznej w Systemie Obsługi Wsparcia (SOW). Do wniosku składanego w formie elektronicznej należy dołączyć poniższe załączniki, o których mowa w pkt 2–12, w formie skanu/zdjęcia, o ile dotyczą.
2. Oświadczenie wnioskodawcy dotyczące realizacji programu – załącznik nr 1 do wniosku dostępnego w SOW.
3. Zgoda dotycząca przetwarzania danych osobowych przez realizatora oraz klauzula informacyjna – załącznik nr 2 do wniosku dostępnego w SOW.
4. Zaświadczenie wydane przez lekarza specjalistę o specjalizacji adekwatnej do rodzaju niepełnosprawności, zawierające opis rodzaju schorzenia/niepełnosprawności osoby niepełnosprawnej, której wniosek dotyczy, wypełnione

czytelnie w języku polskim i wystawione nie wcześniej niż 120 dni przed dniem złożenia wniosku:

- w Zadaniu 1 i 2 – załącznik nr 3 do wniosku dostępnego w SOW tylko w przypadku, jeżeli dysfunkcja narządu ruchu, nie jest wskazana w orzeczeniu;
 - w Zadaniu 4 – załącznik nr 4 do wniosku dostępnego w SOW tylko w przypadku, jeżeli dysfunkcja narządu słuchu, nie jest wskazana w orzeczeniu.
5. Aktualne orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne, a w przypadku osób do 16. roku życia orzeczenie o niepełnosprawności.
 6. Akt urodzenia dziecka – w przypadku wniosku dotyczącego niepełnoletniej osoby niepełnosprawnej. Jeżeli w dokumencie są dane osobowe drugiego rodzica, który nie jest Wnioskodawcą, wówczas należy dołączyć również załącznik nr 2 do wniosku dostępnego w SOW podpisany przez drugiego rodzica.
 7. Odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez opiekuna prawnego.
 8. Faktura proforma (oferta cenowa) określająca koszt i przedmiot dofinansowania wskazany we wniosku w SOW – w przypadku dofinansowania.
 9. Ewentualnie podpisane przez wnioskodawcę zapłacone faktury VAT lub rachunki w okresie do 180 dni przed złożeniem wniosku, jednakże nie wcześniej niż przed dniem 1 stycznia 2024 r. – wyłącznie dotyczące refundacji kosztów uzyskania prawa jazdy (dotyczy Zadania 2 i 3).
 10. Dowód rejestracyjny pojazdu (dotyczy Zadania 1 i 4).
 11. Pisemne oświadczenie wnioskodawcy o zamiarze zakupu samochodu – w przypadku, gdy wnioskodawca na dzień złożenia wniosku nie jest posiadaczem samochodu, tj. dopiero zamierza zakupić samochód (dotyczy Zadania 1 i 4).
 12. Decyzja o przyznaniu zasiłku celowego w związku z wystąpieniem zdarzenia noszącego znamiona klęski żywiołowej dla osób lub rodzin, które poniosły straty w gospodarstwach domowych albo kserokopia dokumentu potwierdzającego inne zdarzenie losowe, skutkującego stratami materialnymi w gospodarstwie domowym (np. pożar, kradzież, zalanie) wystawionego przez właściwą jednostkę (np. jednostkę pomocy społecznej, straż pożarną, policję) – jeśli dotyczy.

W przypadku uruchomienia naboru wniosków, szczegółowy opis zadania zostanie umieszczony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Miasta Krakowa: <https://www.bip.krakow.pl/uslugi/wydzialy/MOPS> procedura MOPS-47

4.1.9.3. Pomoc w likwidacji barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym w ramach „Obszaru B”

W ramach programu w Obszarze B pomoc realizowana jest poprzez:

- **Zadanie 1, 3, 4** – dofinansowanie kosztów zakupu sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania;
- **Zadanie 2** – dofinansowanie kosztów szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania;
- **Zadanie 5** – dofinansowanie lub refundację kosztów utrzymania sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego.

Adresaci Obszaru B:

- **w Zadaniu 1** – pomoc kierowana jest do osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności lub w przypadku osób do 16. roku życia – z orzeczeniem o niepełnosprawności, z dysfunkcją obu kończyn górnych lub narządu wzroku, w wieku do lat 18 lub w wieku aktywności zawodowej lub osób zatrudnionych;
- **w Zadaniu 2** – pomoc kierowana jest do osób, którym udzielono dofinansowania do zakupu sprzętu elektronicznego w programie Aktywny Samorząd;
- **w Zadaniu 3** – pomoc kierowana jest do osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu wzroku, w wieku aktywności zawodowej lub osób zatrudnionych;
- **w Zadaniu 4** – pomoc kierowana jest do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16. roku życia) lub osób ze znacznym albo umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu słuchu i trudnościami w komunikowaniu się za pomocą mowy, w wieku do lat 18 lub w wieku aktywności zawodowej lub osób zatrudnionych;
- **w Zadaniu 5** – pomoc kierowana jest do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16 roku życia) lub osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, którym udzielono pomocy w Obszarze B w Zadaniu 1, 3 lub 4.

Wymagane dokumenty od wnioskodawcy:

1. Wniosek złożony w formie elektronicznej w Systemie Obsługi Wsparcia (SOW).
Do wniosku składanego w formie elektronicznej należy dołączyć poniższe załączniki zawarte w pkt 2–10, w formie skanu/zdjęcia, o ile dotyczą.
2. Oświadczenie wnioskodawcy dotyczące realizacji programu – załącznik nr 1 do wniosku dostępnego w SOW.
3. Zgoda dotycząca przetwarzania danych osobowych przez Realizatora oraz klauzula informacyjna – załącznik nr 2 do wniosku dostępnego w SOW.
4. Zaświadczenie wydane przez lekarza specjalistę o specjalizacji adekwatnej do rodzaju niepełnosprawności, zawierające opis rodzaju schorzenia/niepełnosprawności osoby niepełnosprawnej, której wniosek dotyczy, wypełnione czytelnie w języku polskim i wystawione nie wcześniej niż 120 dni przed dniem złożenia wniosku:
 - w Zadaniu 1 i 3 – załącznik nr 3 do wniosku dostępnego w SOW – w przypadku osoby z dysfunkcją narządu wzroku, nie wskazaną w orzeczeniu lub osoby do 16. roku życia z dysfunkcją narządu wzroku – nawet jeżeli jest ona wskazana w orzeczeniu;
 - w Zadaniu 1 – załącznik nr 6 do wniosku dostępnego w SOW – w przypadku osoby z dysfunkcją narządu wzroku, nie wskazaną w orzeczeniu lub osoby do 16. roku życia z dysfunkcją narządu wzroku, która wnioskuje o sprzęt elektroniczny w tym o sprzęt brajlowski;
 - w Zadaniu 1 – załącznik nr 4 do wniosku dostępnego w SOW – w przypadku osoby z dysfunkcją obu kończyn górnych;
 - w Zadaniu 4 – załącznik nr 5 do wniosku dostępnego w SOW – w przypadku osoby z dysfunkcją narządu słuchu nie wskazaną w orzeczeniu lub osoby do 16. roku życia z dysfunkcją narządu słuchu – nawet jeżeli jest ona wskazana w orzeczeniu.
5. Aktualne orzeczenie o niepełnosprawności w przypadku osób do 16. roku życia lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne.
6. Akt urodzenia dziecka – w przypadku wniosku dotyczącego niepełnoletniej osoby niepełnosprawnej. Jeżeli w dokumencie są dane osobowe drugiego rodzica, który nie jest wnioskodawcą, wówczas należy dołączyć również załącznik nr 2 do wniosku dostępnego w SOW podpisany przez drugiego rodzica.
7. Odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez opiekuna prawnego.

8. Faktura proforma (oferta cenowa) określająca koszt i przedmiot dofinansowania wskazany we wniosku w SOW wraz z jego specyfikacją. W specyfikacji muszą być określone dokładne parametry sprzętu lub oprogramowania, a w przypadku szkoleń związanych tylko i wyłącznie z obsługą dofinansowanego sprzętu lub oprogramowania należy podać: dokładny zakres tematyczny zajęć; ilość godzin przewidzianą na daną tematykę; umiejętności, które winny być nabyte po jego przeprowadzeniu; adres, gdzie będzie przeprowadzone szkolenie; termin szkolenia.
9. Dokumenty, potwierdzające wysokość poniesionych kosztów w okresie do 180 dni przed złożeniem wniosku, jednakże nie wcześniej niż przed dniem 1 stycznia 2024 r., podpisane przez wnioskodawcę tj. faktura VAT lub rachunek, dotyczące refundacji utrzymania sprawności technicznej posiadanego sprzętu elektronicznego, dla osób ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, lub z orzeczeniem o niepełnosprawności w przypadku osób do 16. roku życia – dotyczy wyłącznie Zadania 5.
10. Decyzja o przyznaniu zasiłku celowego w związku z wystąpieniem zdarzenia noszącego znamiona klęski żywiołowej dla osób lub rodzin, które poniosły straty w gospodarstwach domowych albo dokument potwierdzający inne zdarzenie losowe, skutkujące stratami materialnymi w gospodarstwie domowym (np. pożar, kradzież, zalanie) wystawiony przez właściwą jednostkę (np. jednostkę pomocy społecznej, straż pożarną, Policję) – jeśli dotyczy.

W przypadku uruchomienia naboru wniosków, szczegółowy opis zadania zostanie umieszczony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Miasta Krakowa: <https://www.bip.krakow.pl/uslugi/wydzialy/MOPS> procedura MOPS-48

4.1.9.4. Pomoc w likwidacji barier w poruszaniu się w ramach „Obszaru C”

W ramach Obszaru C pomoc realizowana jest poprzez:

- **Zadanie 1** – dofinansowanie kosztów zakupu wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym;
- **Zadanie 2** – dofinansowanie lub refundacja kosztów utrzymania sprawności technicznej posiadanego skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym;

- **Zadanie 3** – dofinansowanie kosztów zakupu protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (co najmniej na III poziomie jakości);
- **Zadanie 4** – dofinansowanie kosztów utrzymania sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne (co najmniej na III poziomie jakości);
- **Zadanie 5** – dofinansowanie kosztów zakupu skutera inwalidzkiego o napędzie elektrycznym lub oprzyrządowania elektrycznego do wózka ręcznego.

Adresaci Obszaru C:

- **w Zadaniu 1** – pomoc kierowana jest do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16. roku życia) lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności i dysfunkcją uniemożliwiającą samodzielne poruszanie się za pomocą wózka inwalidzkiego o napędzie ręcznym, zatrudnionych lub pobierających naukę (rokowania uzyskania zdolności do pracy albo do podjęcia nauki w wyniku wsparcia udzielonego w programie mogą być potwierdzone opinią eksperta PFRON), w wieku do 18. roku życia, w wieku aktywności zawodowej lub osoby zatrudnione;
- **w Zadaniu 2** – pomoc kierowana jest do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16. roku życia) lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności;
- **w Zadaniu 3 i 4** – pomoc kierowana jest do osób ze stopniem niepełnosprawności, w wieku aktywności zawodowej lub zatrudnionych, (rokowania uzyskania zdolności do pracy w wyniku wsparcia udzielonego w programie oraz stabilność procesu chorobowego muszą być potwierdzone otrzymaną pozytywną opinią eksperta PFRON);
- **w Zadaniu 5** – pomoc kierowana jest do osób z orzeczeniem o niepełnosprawności (do 16. roku życia) lub osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, z dysfunkcją narządu ruchu powodującą problemy w samodzielnym przemieszczaniu się i posiadających zgodę lekarza specjalisty na użytkowanie przedmiotu dofinansowania, w wieku do 18. roku życia, wieku aktywności zawodowej lub zatrudnionych.

Dokumenty wymagane od wnioskodawcy:

1. Wniosek złożony w formie elektronicznej w Systemie Obsługi Wsparcia (SOW). Do wniosku składanego w formie elektronicznej należy dołączyć poniższe załączniki, o których mowa w pkt 2-14, w formie skanu/zdjęcia, o ile dotyczą.

2. Oświadczenie wnioskodawcy dotyczące realizacji programu – załącznik nr 1 do wniosku dostępnego w SOW.
3. Zgoda dotycząca przetwarzania danych osobowych przez realizatora oraz klauzula informacyjna – załącznik nr 2 do wniosku dostępnego w SOW.
4. Zaświadczenie wydane przez lekarza specjalistę o specjalizacji adekwatnej do rodzaju niepełnosprawności, zawierające opis rodzaju schorzenia/niepełnosprawności wnioskodawcy, wypełnione czytelnie w języku polskim i wystawione nie wcześniej niż 120 dni przed dniem złożenia wniosku:
 - w Zadaniu 1 – załącznik nr 3 – do wniosku dostępnego w SOW;
 - w Zadaniu 5 – załącznik nr 4 – do wniosku dostępnego w SOW.
5. Dwie niezależne propozycje (oferty cenowe), dotyczące przedmiotu dofinansowania:
 - w Zadaniu 3 – załącznik nr 5 – do wniosku dostępnego w SOW;
 - w Zadaniu 4 – załącznik nr 6 – do wniosku dostępnego w SOW.
6. Aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne albo orzeczenie o niepełnosprawności – osoby do 16. roku życia.
7. Akt urodzenia dziecka – w przypadku wniosku dotyczącego niepełnoletniej osoby niepełnosprawnej (dotyczy Zadań 1, 2 oraz 5). Jeżeli w dokumencie są dane osobowe drugiego rodzica, który nie jest wnioskodawcą, wówczas należy dołączyć również załącznik nr 2 do wniosku dostępnego w SOW podpisany przez drugiego rodzica.
8. Odpis postanowienia sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego w przypadku, gdy osoba niepełnosprawna działa przez opiekuna prawnego.
9. Zlecenie na zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze potwierdzone przez NFZ – w przypadku, gdy wnioskodawca wystąpił o dofinansowanie, refundację lub dotację ze środków NFZ na cel objęty wnioskiem; osoba niepełnosprawna ubiegająca się o pomoc w ramach Obszaru C Zadanie 1, która nie jest zatrudniona, ani nie uczy się, zobowiązana jest dostarczyć wraz z wnioskiem zlecenie na zaopatrzenie w wyroby medyczne na wózek inwalidzki o napędzie elektrycznym (wózek specjalny) potwierdzone przez Narodowy Fundusz Zdrowia.
10. Dwie niezależne oferty (od dwóch niezależnych sprzedawców/usługodawców) dotyczące zakupu wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym z uwzględnieniem ewentualnego dodatkowego wyposażenia wskazanego w zaświadczeniu lekarskim – dotyczy Zadania 1.

11. Faktura proforma (oferta cenowa) określająca koszt i przedmiot dofinansowania wskazany we wniosku w SOW – w przypadku dofinansowania – dotyczy Zadania 2 lub Zadania 5.
12. Dokument potwierdzający posiadanie: skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym – dotyczy Zadania 2 – lub protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne – dotyczy Zadania 4, np. faktura zakupu lub imienna karta gwarancyjna.
13. Dokumenty, potwierdzające wysokość poniesionych kosztów w okresie do 180 dni przed złożeniem wniosku, jednakże nie wcześniej niż przed dniem 1 stycznia 2024 r. – podpisane przez Wnioskodawcę, tj. faktura VAT lub rachunek za zakupione towary lub usługi – dotyczy wyłącznie Zadania 2, tj. refundacji utrzymania sprawności technicznej skutera lub wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym.
14. Decyzja o przyznaniu zasiłku celowego w związku z wystąpieniem zdarzenia noszącego znamiona klęski żywiołowej dla osób lub rodzin, które poniosły straty w gospodarstwach domowych albo kserokopia dokumentu potwierdzającego inne zdarzenie losowe, skutkującego stratami materialnymi w gospodarstwie domowym (np. pożar, kradzież, zalanie) wystawionego przez właściwą jednostkę (np. jednostkę pomocy społecznej, straż pożarną, policję) – jeśli dotyczy.

W przypadku uruchomienia naboru wniosków, szczegółowy opis zadania zostanie umieszczony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Miasta Krakowa: <https://www.bip.krakow.pl/uslugi/wydzialy/MOPS> procedura MOPS-49

4.1.9.5. Pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej w ramach „Obszaru D”

W ramach Obszaru D pomoc realizowana jest poprzez dofinansowanie lub refundację kosztów opieki nad osobą zależną (opłata za pobyt dziecka w żłobku lub przedszkolu, albo inny koszt zapewnienia opieki nad dzieckiem).

Adresaci Obszaru D:

Pomoc kierowana jest do zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków osób aktywnych zawodowo ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, które pełnią rolę przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego dziecka.

Dokumenty wymagane od wnioskodawcy:

1. Wniosek złożony w formie elektronicznej w Systemie Obsługi Wsparcia (SOW). Do wniosku składanego w formie elektronicznej należy dołączyć poniższe załączniki zawarte w pkt 2-12 w formie skanu/zdjęcia.
2. Oświadczenie wnioskodawcy – załącznik nr 1 do wniosku dostępnego w SOW.
3. Zgoda dotycząca przetwarzania danych osobowych przez realizatora oraz klauzula informacyjna (niniejsze oświadczenie składa wnioskodawca oraz inne pełnoletnie osoby posiadające zdolność do czynności prawnych, których dane osobowe zostały zawarte we wniosku) – załącznik nr 2 do wniosku dostępnego w SOW.
4. Wnioskowana kwota dofinansowania – załącznik nr 3 do wniosku dostępnego w SOW.
5. Zaświadczenie potwierdzające pobyt dziecka w żłobku lub przedszkolu w 2024 roku (w przypadku refundacji) – załącznik nr 4 do wniosku dostępnego w SOW.
6. Zaświadczenie wydane przez pracodawcę w przypadku zatrudnienia – załącznik nr 5 do wniosku dostępnego w SOW.
7. Zaświadczenie wydane przez urząd pracy poświadczające rejestrację w urzędzie pracy jako osoba bezrobotna, lub rejestrację w urzędzie pracy jako osoba poszukująca pracy i nie pozostająca w zatrudnieniu – jeśli dotyczy.
8. Aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne.
9. Akt urodzenia dziecka/dzieci. Jeżeli w dokumencie są dane osobowe drugiego rodzica, który nie jest wnioskodawcą, wówczas należy dołączyć również załącznik nr 2 do wniosku dostępnego w SOW podpisany przez drugiego rodzica.
10. Dokument ustanawiający opiekę prawną nad podopiecznym – jeśli dotyczy.

11. Dokumenty potwierdzające wysokość poniesionych kosztów w każdym miesiącu – podpisane przez wnioskodawcę: faktury VAT lub inne dowody księgowe (gdy wystawienie faktury VAT nie jest możliwe).
12. Decyzja o przyznaniu zasiłku celowego w związku z wystąpieniem zdarzenia noszącego znamiona klęski żywiołowej dla osób lub rodzin, które poniosły straty w gospodarstwach domowych albo dokument potwierdzający inne zdarzenie losowe, skutkujące stratami materialnymi w gospodarstwie domowym (np. pożar, kradzież, zalanie) wystawione przez właściwą jednostkę (np. jednostkę pomocy społecznej, straż pożarną, Policję) – jeśli dotyczy.

W przypadku uruchomienia naboru wniosków, szczegółowy opis zadania zostanie umieszczony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Miasta Krakowa: <https://www.bip.krakow.pl/uslugi/wydzialy/MOPS> procedura MOPS-50

4.1.9.6. Pomoc w kontynuowaniu rehabilitacji w formie wentylacji domowej w ramach „Obszaru E”

W ramach Obszaru E, pomoc realizowana jest poprzez refundację kosztów energii elektrycznej związanych ze zwiększonym jej zużyciem w związku ze stałym intensywnym korzystaniem z koncentratora tlenu lub respiratora.

Adresaci Obszaru E:

Pomoc kierowana jest do zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków osób posiadających stopień niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne albo orzeczenie o niepełnosprawności (w przypadku osób do 16. roku życia), które korzystają z koncentratora tlenu lub respiratora w ramach świadczenia udzielanego przez ośrodek domowego leczenia tlenem lub ośrodek wentylacji domowej, tj. pod opieką zespołu długoterminowej opieki domowej dla pacjentów wentylowanych mechanicznie lub pod opieką poradni/ośrodka/zespołu domowego leczenia tlenem.

Dokumenty wymagane od wnioskodawcy:

1. Wniosek złożony w formie elektronicznej w Systemie Obsługi Wsparcia (SOW). Do wniosku składanego w formie elektronicznej należy dołączyć poniższe załączniki zawarte w pkt. 2–5 w formie skanu/zdjęcia.
2. Oświadczenie wnioskodawcy – załącznik nr 1 do wniosku dostępnego w SOW.

3. Zgoda dotycząca przetwarzania danych osobowych przez Realizatora oraz klauzula informacyjna (niniejsze oświadczenie składa Wnioskodawca oraz inne pełnoletnie osoby posiadające zdolność do czynności prawnych, których dane osobowe zostały zawarte we wniosku) - załącznik nr 2 do wniosku dostępnego w SOW.
4. Aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne albo orzeczenie o niepełnosprawności (osoby do 16. roku życia).
5. Zaświadczenie potwierdzające korzystanie ze świadczenia w ramach ośrodka domowego leczenia tlenem lub ośrodka wentylacji domowej, zgodnie ze wzorem określonym w SOW.

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze MOPS-75:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/MOPS-75>

4.2. Świadczenia pieniężne

O świadczenia pieniężne z pomocy społecznej, co do zasady, mogą ubiegać się osoby jeżeli ich dochód jest niższy niż 1010,00 złotych w przypadku osoby samotnie gospodarującej lub 823,00 złotych na osobę w rodzinie. Osoby, których dochody przekraczają kryterium dochodowe mogą ubiegać się o zasiłek celowy specjalny lub zasiłek okresowy na zasadach zwrotu.

Wnioski należy składać w Filii MOPS w Krakowie, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania.

- Filia nr 1, os. Teatralne 24, 31-946 Kraków,
- Filia nr 2, ul. Radzikowskiego 39, 31-315 Kraków,
- Filia nr 3, ul. Rzeźnicza 2, 31-540 Kraków,
- Filia nr 4, os. Szkolne 34, 31-978 Kraków,
- Filia nr 5, ul. Praska 52, 30-322 Kraków,
- Filia nr 6, ul. Mazowiecka 4-6, 30-019 Kraków,
- Filia nr 7, ul. Mazowiecka 4-6, 30-036 Kraków,
- Filia nr 8, ul. Na Kozłówce 27, 30-664 Kraków,
- Filia nr 9, os. Teatralne 24, 31-946 Kraków,
- Dział Pomocy Bezdomnym, os. Teatralne 24, 31-946 Kraków.

4.2.1. Zasiłek stały

Zasiłek stały przysługuje:

- pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zasiłek stały ustala się w wysokości:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej – różnicy między kwotą stanowiącą 130 % kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym, że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 1229,00 zł miesięcznie;
- w przypadku osoby w rodzinie – różnicy między kwotą stanowiącą 130% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie a dochodem na osobę w rodzinie.

Kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 100,00 zł miesięcznie.

4.2.2. Zasiłek okresowy

Zasiłek okresowy przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

- osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej;
- rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny.

Zasiłek okresowy ustala się:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej – do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym że miesięczna kwota zasiłku nie może być wyższa niż kwota kryterium dochodowego na osobę w rodzinie;
- w przypadku rodziny – do wysokości różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 50% różnicy między:

- kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby;
- kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20,00 zł miesięcznie.

W przypadku podjęcia zatrudnienia przez osobę objętą kontraktem socjalnym pobierającą zasiłek okresowy, może być on wypłacany nadal niezależnie od dochodu, do dnia wynikającego z decyzji przyznającej zasiłek okresowy, nie dłużej jednak niż do 2 miesięcy od dnia, w którym osoba została zatrudniona. W tej sytuacji zasiłek okresowy jest wypłacany niezależnie od dochodu nie częściej niż raz na 2 lata.

Okres, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy.

4.2.3. Zasiłek celowy

Jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, ogrzewania w tym opał, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Zasiłek celowy może być przyznany osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, albo klęski żywiołowej lub ekologicznej. Przeznaczony jest na pokrycie wydatków powstałych w ich wyniku. Może być przyznany niezależnie od dochodu osoby lub rodziny i nie podlega zwrotowi.

Specjalny zasiłek celowy

Może być przyznany w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium ustawowe – w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny i nie podlega zwrotowi.

4.2.4. Pomoc dla rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz dla osób usamodzielnianych

Dziecko, któremu rodzice biologiczni przejściowo lub trwale nie mogą zapewnić opieki i wychowania może zostać umieszczone w pieczy zastępczej na podstawie orzeczenia sądu. Piecza zastępcza sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej. Rodzinna piecza zastępcza to rodzina zastępcza spokrewniona, niezawodowa, zawodowa (w tym pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna) oraz rodzinne domy dziecka.

Rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka, w których umieszczone zostały dzieci lub pozostają osoby po osiągnięciu pełnoletności i spełniają wymogi wynikające z ustawy, przysługują następujące świadczenia:

- świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w pieczy zastępczej w kwocie – 1002,00 zł miesięcznie dla rodziny zastępczej spokrewnionej; 1517,00 zł miesięcznie, dla rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka;
- w przypadku, gdy dziecko legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje również dodatek w kwocie 306,00 zł miesięcznie;
- rodzinie zastępczej zawodowej przysługuje dodatek w kwocie nie niższej niż 306,00 zł miesięcznie, gdy dziecko zostało umieszczone na podstawie ustawy z 9 czerwca 2022 r. o wspieraniu i resocjalizacji nieletnich.

Ponadto rodzinne domy dziecka otrzymują obligatoryjnie:

- środki finansowe na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym prowadzony jest rodzinny dom dziecka (do wysokości środków określonych w umowie na prowadzenie rodzinnego domu dziecka),
- środki finansowe na pokrycie innych niezbędnych i nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowywaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka (do wysokości środków określonych w umowie na prowadzenie rodzinnego domu dziecka),
- środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego.

Świadczenia oraz dodatki przysługują rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka do ukończenia przez dziecko 18. roku życia, a także

dotychczasowym rodzinom, w których pozostają osoby po osiągnięciu pełnoletniości do 25. roku życia, pod warunkiem dalszej nauki albo posiadania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności umiarkowanym lub znacznym.

Oprócz świadczeń obligatoryjnych rodziny zastępcze mogą starać się o świadczenia, które wynikają z ich pojawiających się potrzeb. Są to:

- dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka,
- jednorazowe świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka,
- świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki, przyznawanych jednorazowo lub okresowo,
- środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego,
- świadczenie na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego przyznawane raz do roku.

Rodzinne domy dziecka również mogą się starać o świadczenia wynikające z ich pojawiających się potrzeb. Są to:

- dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka,
- jednorazowe świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka,
- świadczenia na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki przyznawanych jednorazowo lub okresowo.

Na podstawie umów zawartych z Gminą Miejską Kraków osobie prowadzącej Rodzinny Dom Dziecka przysługuje wynagrodzenie:

- 7250,00 zł brutto miesięcznie (obowiązek opieki nad 4–5 dziećmi),
- 7800,00 zł brutto miesięcznie (obowiązek opieki nad 6–8 dziećmi).

Rodzinom zastępczym zawodowym na podstawie umów zawartych z Gminą Miejską Kraków przysługują wynagrodzenia w zależności od liczby dzieci oraz typu rodziny.

Pomoc niefinansowa skierowana do rodzin zastępczych obejmuje:

- szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji spokrewnionej rodziny zastępczej oraz nowo powstałych rodzin zastępczych spokrewnionych

– jest to cykl spotkań mających na celu zapoznanie rodzin z psychologicznymi aspektami funkcjonowania dziecka umieszczanego w pieczy zastępczej, zadaniami i uprawnieniami oraz systemem wsparcia rodzin zastępczych,

- szkolenie dla kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej i zawodowej rodziny zastępczej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka
 - uczestnicy mają możliwość zdobycia wiedzy i umiejętności z zakresu: zagadnień prawnych dotyczących pieczy zastępczej, wybranych elementów pedagogiki, psychologii rozwojowej i wychowawczej, efektywnej komunikacji, znaczenia rodziny, jej funkcji i zadań. Ponadto nabywają wiedzę o oddziaływaniu sytuacji kryzysowych na dziecko, uzależnieniach i ich wpływie na funkcjonowanie rodziny, a w szczególności na rozwój dziecka. Podnoszą i wzmacniają kompetencje rodzicielskie, przygotowują do korzystania ze wsparcia w pełnieniu roli rodziców zastępczych,
- konsultacje logopedyczne, dietetyczne, pomoc w nauce, jazdę konną, naukę pływania oraz inne zajęcia rozwijające talenty i zainteresowania, warsztaty integracyjne, wyjazdy integracyjno-edukacyjne,
- grupy wsparcia dla rodzin zastępczych,
- superwizje i szkolenia dostosowane do potrzeb zgłaszanych przez osoby sprawujące pieczę zastępczą,
- wolontariat – jest skierowany do dzieci z rodzin zastępczych i ma formę pomocy w nauce i organizacji czasu wolnego,
- poradnictwo psychologiczne i prawne,
- grupę profilaktyczno-rozwojową dla nastolatków przebywających w pieczy zastępczej, skierowaną do młodzieży w wieku 14–17 lat. Jej celem jest poprawa samooceny i poczucia wartości u uczestników, samopoznanie, pokonywanie lęków i słabości, doświadczenie poczucia akceptacji przez grupę rówieśniczą oraz wskazanie zdrowych, akceptowalnych społecznie, ciekawych sposobów organizowania czasu wolnego.

Zadania pomocy finansowej realizowane są przez **Dział Pomocy Dzieciom Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie**, ul. Mostowa 4 i ul. Limanowskiego 13/5-6, tel. 12 616 54 75

Zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej prowadzi **Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie**, ul. Na Kozłowie 10, tel. 12 422 29 94

Osoba, która w wyniku sieroctwa lub niewłaściwej opieki rodzicielskiej została umieszczona przez sąd rodzinny w pieczy zastępczej i w niej osiągnęła pełnoletniość, może po opuszczeniu pieczy otrzymać wsparcie, które ma jej pomóc w usamodzielnieniu się.

Wsparcie to otrzymuje także osoba, która opuszcza dom pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy, specjalny ośrodek wychowawczy, młodzieżowy ośrodek socjoterapii zapewniający całodobową opiekę i młodzieżowy ośrodek wychowawczy. Osoba ta, zwana „osobą usamodzielnianą” zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem.

Osoba usamodzielniana może ubiegać się o pomoc finansową:

- na usamodzielnienie,
- na kontynuowanie nauki,
- na zagospodarowanie.

Osobie usamodzielnianej udziela się też pomocy w uzyskaniu:

- odpowiednich warunków mieszkaniowych w tym w mieszkaniu treningowym,
- zatrudnienia,
- pomocy prawnej i psychologicznej.

Osoba usamodzielniana ma obowiązek opracowania wspólnie z opiekunem usamodzielnienia **indywidualnego programu usamodzielnienia**. Program powinien zawierać wszystkie ważne dla przyszłości młodego człowieka aspekty usamodzielnienia. Program określa poszczególne etapy procesu usamodzielnienia oraz zakres współdziałania osoby usamodzielnianej z opiekunem usamodzielnienia, w tym: sposób uzyskania przez osobę usamodzielnianą wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, podjęcie zatrudnienia, uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych, uzyskanie należnych świadczeń wraz z terminem ich realizacji. Dobrze opracowany program pozwala na szczegółowe zaplanowanie drogi życiowej.

Pomoc dla osób usamodzielnianych realizowana jest przez **Dział Pomocy Dzieciom Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie**, ul. Mostowa 4, tel. 12 616 54 75

4.2.5. Dopłaty do zwiększonych kosztów grzewczych

Lokalny Program Ośłonowy został opracowany z myślą o osobach, które ponoszą zwiększone koszty grzewcze lokalu, związane z trwałą zmianą systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych.

Pomoc można uzyskać, jeśli spełnione są łącznie następujące warunki:

- przeprowadzono w okresie od dnia 14.09.2011 roku do dnia 10.10.2019 roku (tj. w okresie obowiązywania Programu Ograniczania Niskiej Emisji dla Miasta Krakowa – Program PONE) trwałą zmianę systemu ogrzewania opartego na paliwie stałym na jeden z systemów proekologicznych, takich jak: ogrzewanie gazowe, elektryczne, olejowe (lekki olej opałowy), podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej,
- dochód nieprzekraczający, w przypadku:
 - osoby samotnie gospodarującej – kwoty 2010,00 zł netto (200% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej),
 - wspólnego gospodarstwa domowego – 1646,00 zł netto na osobę (200% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie),
- zobowiązanie do uregulowania opłat na rzecz dostawcy energii cieplnej służącej ogrzaniu lokalu,
- faktyczne zamieszkiwanie na terenie Gminy Miejskiej Kraków w lokalu, w którym w sposób trwały zmieniono system ogrzewania.

Pomoc przyznawana jest **raz w roku kalendarzowym** w formie zasiłku celowego.

Warunkiem wszczęcia postępowania o udzielenie pomocy na dany rok kalendarzowy jest złożenie wniosku wraz z wymaganą dokumentacją we właściwej ze względu na miejsce zamieszkania Filii MOPS. Wniosek można pobrać ze strony internetowej: <https://www.bip.krakow.pl/uslugi/MOPS-27>

Wniosek można także złożyć elektronicznie poprzez ePUAP (dotyczy osób, które mają założoną skrzynkę oraz posiadają profil zaufany): <https://epuap.gov.pl/wps/portal/strefa-klienta/katalog-spraw/opis-uslugi/dofinansowanie-do-zwiekszonych-kosztow-grzewczych-lokalu-zwiazanych-z-trwala-zmiana-systemu>

Przyznanie pomocy nie wymaga przeprowadzenia wywiadu środowiskowego – sytuację osoby lub rodziny ustala się na podstawie wniosku i załączanych dokumentów, w tym potwierdzających wysokość dochodu ustalanego zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.

Sprawę prowadzi **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie przy udziale Wydziału ds. Jakości Powietrza Urzędu Miasta Krakowa**, który potwierdza dokonanie trwałej zmiany systemu ogrzewania na jeden z systemów proekologicznych.

Potwierdzenie dokonania trwałej zmiany system ogrzewania dokonywane jest:

- w przypadku lokalu, w którym zmieniono system ogrzewania z wykorzystaniem dotacji otrzymanej w ramach Programu PONE – na podstawie dokumentów posiadanych przez Wydział ds. Jakości Powietrza,
- w przypadku lokalu, w którym zmieniono system ogrzewania przy pomocy innych źródeł finansowania – na podstawie dokumentów załączanych przez stronę do wniosku oraz kontroli w lokalu przeprowadzanej przez Wydział ds. Jakości Powietrza celem stwierdzenia braku czynnych pieców i kotłowni węglowych.

4.3. Świadczenia niepieniężne

- **PRACA SOCJALNA** – świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Praca socjalna prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej lub ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspokajania potrzeb członków społeczności. W pracy socjalnej wykorzystuje się właściwe tej działalności metody i techniki, stosowane z poszanowaniem godności osoby i jej prawa do samostanowienia. Praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód.
- **BILET KREDYTOWANY** – bilet kredytowany jest formą zasiłku celowego. Bilet kredytowany przyznaje się na przejazdy pociągami realizowanymi przez przewoźnika POLREGIO S.A.

Bilet uprawnia do przejazdu po legalizacji w kasie biletowej, wyłącznie w klasie 2 pociągu uruchamianego przez przewoźnika, przewidzianego w rozkładzie jazdy PKP, na trasie i w terminie ważności wskazanym w bilecie.

Przyznanie biletu kredytowanego nie wymaga wydania decyzji administracyjnej, a decyzja o odmowie przyznania tej formy pomocy nie wymaga przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego.

- **SKŁADKI NA UBEZPIECZENIA SPOŁECZNE** – ośrodek pomocy społecznej opłaca składkę na ubezpieczenia emerytalne i rentowe od kwoty kryterium

dochodowego na osobę w rodzinie za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem, teściem, teściową lub rodzeństwem, jeżeli dochód na osobę w rodzinie osoby opiekującej się nie przekracza 150% kwoty kryterium dochodowego na osobę w rodzinie i osoba opiekująca się nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów lub nie otrzymuje emerytury albo renty.

- **POMOC W POSTACI SCHRONIENIA, POSIŁKU, ODDZIEŻY** – osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona. Udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi. Tymczasowe schronienie może być udzielone również w formie ogrzewalni.

Schronisko dla osób bezdomnych zapewnia osobom bezdomnym, które podpisały kontrakt socjalny, całodobowe, tymczasowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wzmacnianie aktywności społecznej, wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej. W szczególnie uzasadnionych przypadkach przyznanie osobie bezdomnej tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych przez gminę miejsca jej pobytu, nie wymaga podpisania przez osobę bezdomną kontraktu socjalnego.

Schronisko dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi zapewnia osobom bezdomnym, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, ale nie wymagają usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki, zakład opiekuńczo-leczniczy lub zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy, tymczasowe schronienie wraz z usługami opiekuńczymi oraz usługami ukierunkowanymi na wzmacnianie aktywności społecznej, w miarę możliwości wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobom bezdomnym przebywającym w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi, zapewnia się posiłek lub całodzienne wyżywienie.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach dopuszcza się przyznanie tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi osobom bezdomnym, które posiadają decyzję o skierowaniu do

domu pomocy społecznej, przez okres oczekiwania na umieszczenie w domu pomocy społecznej, jednak nie dłużej niż przez 4 miesiące.

Jeżeli w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi są przewidziane miejsca dla osób niewymagających usług opiekuńczych, osobie bezdomnej zdolnej do samoobsługi i niewymagającej usług opiekuńczych może być przyznane tymczasowe schronienie w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi.

W schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi mogą przebywać jedynie osoby na podstawie decyzji o przyznaniu tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi albo decyzji o przyznaniu tymczasowego schronienia w schronisku dla osób bezdomnych, wydanej przez gminę.

Noclegownia zapewnia schronienie osobom bezdomnym, świadcząc tymczasową pomoc w postaci miejsca noclegowego, w ramach której umożliwia spędzenie nocy w warunkach gwarantujących ochronę życia i zdrowia.

Ogrzewalnia umożliwia interwencyjny, bezpieczny pobyt w ogrzewanych pomieszczeniach wyposażonych co najmniej w miejsca siedzące.

W noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych, ogrzewalni mogą przebywać osoby zdolne do samoobsługi, których stan zdrowia nie zagraża zdrowiu i życiu innych osób przebywających w placówce.

W schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi mogą przebywać osoby, których stan zdrowia nie zagraża zdrowiu i życiu innych osób przebywających w placówce.

Pomoc przyznawana w formie tymczasowego schronienia w ogrzewalni lub noclegowni nie wymaga przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz wydania decyzji administracyjnej, a wydatki poniesione za udzieloną pomoc nie podlegają zwrotowi.

Przyznanie niezbędnego ubrania następuje przez dostarczenie osobie potrzebującej bielizny, odzieży i obuwia odpowiednich do jej indywidualnych właściwości oraz pory roku.

- **SPRAWIENIE POGRZEBU** – odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego.

• POMOC W ZAKRESIE DOŻYWIANIA

Posiłek dla dzieci i uczniów to pomoc w postaci zapewnienia posiłku dla dzieci i uczniów korzystających z żywienia w szkole, przedszkolu lub żłobku, która udzielana jest, gdy:

- dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 1646 zł,
- dochód na osobę w rodzinie przekracza 1646 zł, ale nie przekracza 2057,50 zł, wówczas pomoc może być przyznana pod warunkiem zwrotu 50% kosztów posiłku.

Posiłek dla pozostałych osób to pomoc w postaci jednego gorącego posiłku, z którego można skorzystać w barze, jadłodajni, z którą MOPS zawarł umowę. Udzielana jest, gdy:

- dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 2020 zł w przypadku osoby samotnie gospodarującej lub 1646 zł na osobę w rodzinie.

Zasiłek celowy na zakup posiłku lub żywności przyznawany jest w sytuacji, jeśli nie ma możliwości zapewnienia posiłku lub jeśli przemawia za tym sytuacja rodzinna lub osobista. Może być przyznany, gdy dochód na osobę w rodzinie nie przekracza 2020 zł w przypadku osoby samotnie gospodarującej lub 1646 zł na osobę w rodzinie wieloosobowej.

Pomoc żywnościowa – w formie paczek żywnościowych, przeznaczona jest dla osób samotnych, których dochód nie przekracza 2676,50 zł oraz osób w rodzinach, których dochód nie przekracza 2180,95 zł na osobę. Pomoc jest realizowana w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-27 (FEPŻ), współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus. Warunkiem skorzystania z pomocy jest otrzymanie skierowania z MOPS, które jest wydawane na podstawie oświadczenia o dochodach z miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku. Skierowania po pomoc żywnościową wydawane są przez wszystkie filie Ośrodka. Na terenie Krakowa żywność dystrybuują organizacje partnerskie Banku Żywności, Caritas Archidiecezji Krakowskiej oraz Polski Komitet Pomocy Społecznej. Paczki żywnościowe przekazywane zainteresowanym zawierają podstawowe produkty żywnościowe: makaron, mąkę, kaszę, cukier, dżem, koncentrat pomidorowy, olej, konserwy i mleko. Osoby korzystające z pomocy mają również możliwość uczestniczenia w różnych warsztatach m.in. kulinarno-żywnościowych oraz z zakresu zarządzania domowym budżetem.

• OŚRODKI PORADNICTWA I TERAPII RODZIN

Specjalistyczne poradnictwo psychologiczne i terapia są realizowane przez dwa ośrodki poradnictwa i terapii rodzin:

- Ośrodek Poradnictwa i Terapii, ul. Batorego 5 i ul. Stoczniewców 7,
- Krakowski Instytut Psychoterapii, ul. Podbrzezie 6.

Pomoc oferowana jest osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. Pomoc jest udzielana bez względu na posiadany dochód. Działania prowadzone przez ośrodki służą przede wszystkim wzmocnieniu samodzielności oraz kompetencji rodzin i osób.

Formy pomocy: terapia indywidualna skoncentrowana na problemach indywidualnych dziecka lub osoby dorosłej, terapia rodzinna koncentrująca się na diagnozie problemów utrudniających funkcjonowanie całej rodziny lub poszczególnych jej członków oraz na zmianie destrukcyjnych wzorców funkcjonowania, terapia grupowa, w której uczestniczy kilka lub kilkanaście osób doświadczających podobnych problemów, poradnictwo psychologiczne i rodzinne mające charakter spotkania informacyjnego, nastawionego na rozpoznanie problemu i wskazanie możliwych form uzyskania wsparcia w ośrodku.

Decyzja o kwalifikacji do poszczególnych form terapii podejmowana jest wspólnie z terapeutą w zależności od problemu, jaki zgłasza osoba. Usługi są świadczone zarówno w siedzibach ośrodków poradnictwa, jak również w miejscu zamieszkania osób/rodzin korzystających z tego typu wsparcia.

• USŁUGI OPIEKUŃCZE

Usługi opiekuńcze mogą być przyznane osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona. Usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonkowie, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Wymiar i zakres usług opiekuńczych uzależniony jest od stanu zdrowia podopiecznych, ich sytuacji rodzinnej i materialnej, sprawności psychofizycznej, jak również możliwości wsparcia i udzielenia pomocy ze strony rodziny i środowiska.

Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania mogą zostać przyznane również w formie usług sąsiedzkich. **Usługi opiekuńcze w formie usług sąsiedzkich** świadczone są przez osobę zamieszkującą w najbliższej okolicy osoby potrzebującej wsparcia i obejmują pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno-pielęgniacyjną niewymagającą specjalistycznej wiedzy i kompetencji oraz w miarę możliwości zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

● SPECJALISTYCZNE USŁUGI

Specjalistyczne usługi to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi obejmują: uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia oraz pielęgnację rozumianą jako wspieranie procesu leczenia. Mają charakter wspierająco-aktywizujący, czyli czynności podejmowane w ramach tego wsparcia winny być organizowane i realizowane w sposób zapewniający możliwie jak najszersze uczestnictwo w nich osoby objętej wsparciem oraz współpracy w realizacji usług z najbliższym otoczeniem osoby.

Specjalistyczne usługi dla rodzin z dzieckiem z niepełnosprawnością przeznaczone są dla rodzin zamieszkających w Krakowie, w których wychowywane jest przynajmniej jedno dziecko niepełnosprawne i które w związku z niepełnosprawnością dziecka wymagają specjalistycznego wsparcia. Celem przyznania tej formy pomocy jest ograniczenie negatywnego wpływu niepełnosprawności dziecka na kształtowanie wzajemnych relacji pomiędzy członkami rodziny oraz na funkcjonowanie rodziny w otoczeniu społecznym.

Ten rodzaj specjalistycznych usług polega w szczególności na:

- wspieraniu rodziny w uczeniu i rozwijaniu umiejętności dziecka niepełnosprawnego niezbędnych do samodzielnego życia,
- interwencji i pomocy w życiu w środowisku i rodzinie,
- wspieraniu i treningu rodziny w zakresie wspomagania procesu leczenia,
- przejęcie czasowej opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym w celu umożliwienia rodzicom załatwienia spraw związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, spraw urzędowych, dbania o własne zdrowie, a także celem umożliwienia rodzicom dzieci z niepełnosprawnością odpoczynku.

Jeżeli dochód osoby lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kryterium dochodowego określonego w ustawie o pomocy społecznej (dla osoby

samotnej to kwota 1010 zł, a dla osoby w rodzinie 823 zł) specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone są nieodpłatnie. W pozostałych przypadkach wysokość odpłatności ustalana jest na podstawie tabeli zawartej w rozporządzeniu. Aby uzyskać pomoc, należy zgłosić wniosek do filii MOPS w Krakowie zgodnie z miejscem zamieszkania.

• **POBYT I USŁUGI W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ**

Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

Mieszkaniec domu ponosi odpłatność w wysokości nie większej niż 70% swojego dochodu. Pozostała część emerytury lub renty zostaje do dyspozycji mieszkańca.

Do opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej zobowiązana jest ponadto rodzina mieszkańca.

Wykaz domów pomocy społecznej:

- Dom Pomocy Społecznej, ul. Kluzeka 6, 31-222 Kraków
- Dom Pomocy Społecznej im. Św. Jana Pawła II, ul. Praska 25, 31-329 Kraków z filią przy al. Modrzewiowej 25
- Dom Pomocy Społecznej im. L. i A. Helclów ul. Helclów 2, 31-148 Kraków
- Dom Pomocy Społecznej im. Św. Brata Alberta ul. Adolfa Nowaczyńskiego 1, 30-336 Kraków
- Dom Pomocy Społecznej, ul. Praska 27, 31-329 Kraków (poprzednio: DPS ul. Radziwiłłowska 8)
- Dom Pomocy Społecznej, ul. Łanowa 39, 30-725 Kraków
- Dom Pomocy Społecznej, ul. Łanowa 43, 30-725 Kraków
- Dom Pomocy Społecznej, ul. Krakowska 55, 31-066 Kraków
- Dom Pomocy Społecznej, ul. Łanowa 41, 30-725 Kraków
- Dom Pomocy Społecznej, ul. Babińskiego 25, 30-393 Kraków
- Dom Pomocy Społecznej Nowa Huta, os. Hutnicze 5, 31-917 Kraków z filiami na os. Sportowym 9 i os. Szkolnym 28
- Dom Pomocy Społecznej ul. Rozrywka 1, 31-419 Kraków

- Dom Pomocy Społecznej
ul. Łanowa 1b, 30-725 Kraków
- Dom Pomocy Społecznej
ul. Podgórkі Tynieckie 96, 30-398 Kraków

● **WSPARCIE DLA SENIORÓW I OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI**

Krakowskie Centrum Seniora – jest to ośrodek dziennego wsparcia przeznaczony dla seniorów, funkcjonujący w formie Domów lub Klubów Samopomocy. Placówki KCS zapewniają uczestnikom możliwość skorzystania z różnorodnych zajęć aktywizujących, rehabilitacyjnych, kulturalnych, terapii zajęciowej grupowej i indywidualnej. Zajęcia odbywają się pod opieką doświadczonych specjalistów - pracowników socjalnych, terapeutów zajęciowych, fizjoterapeutów. Seniorzy otoczeni są również wsparciem psychologów i wolontariuszy. Krakowskie Centrum Seniora zlokalizowane jest w kilku filiach. Skierowanie do placówki wiąże się z przeprowadzeniem wywiadu środowiskowego. W przypadku uczestnictwa w zajęciach domu funkcjonującego w strukturach KCS konieczne jest posiadanie decyzji kierującej, wydanej przez MOPS. W ramach świadczeń oferowanych przez Krakowskiego Centrum Seniora (z wyjątkiem Klubów Samopomocy) uczestnik może skorzystać z ciepłego posiłku. Wszystkie placówki czynne są od poniedziałku do piątku, przez 8 godzin dziennie.

Jednostki funkcjonujące w ramach Krakowskiego Centrum Seniora:

- Dom Nr 1: ul. Jana Sas-Zubrzyckiego 10, Kraków,
- Dom Nr 2: ul. ks. Władysława Gurgacza 5, Kraków,
- Dom Nr 3: ul. Korczaka 4, Kraków,
- Dom Nr 4: ul. Sudolska 7a, Kraków,
- Dom Nr 5: ul. Nad Sudołem 32, Kraków,
- Dom Nr 6: os. Szkolne 20, Kraków,
- Dom Nr 7: ul. Bronowicka 19/5, Kraków,
- Dom Nr 8: ul. Gdańska 5, Kraków,
- Dom Nr 9: ul. Smolki 5/203, Kraków,
- Dom Nr 10: ul. Okulickiego 51/279, Kraków,
- Dom Nr 11: os. Krakowiaków 2, Kraków,
- Dom nr 12 Specjalistyczny: ul. Naczelna 12A, Kraków.

Kluby Samopomocy – aby zostać uczestnikiem Klubu Samopomocy należy zgłosić się do wybranego przez siebie klubu celem wskazania właściwej Filii MOPS lub bezpośrednio do Filii MOPS właściwej ze względu zamieszkania osoby. Za udział w zajęciach nie ponosi się odpłatności i nie wydaje się decyzji administracyjnej w sprawie uczestnictwa. W klubach nie zapewnia się gorącego posiłku.

Kluby Samopomocy dla Osób Starszych:

- Klub Samopomocy, ul. Aleksandry 11, Kraków,
- Klub Samopomocy, ul. Gabrieli Zapolskiej 15, Kraków,
- Klub Samopomocy, ul. Długa 48/38, Kraków,
- Klub Samopomocy, ul. Balicka 289, Kraków,
- Klub Samopomocy „Senior+”, ul. Krowoderskich Zuchów 6, Kraków.

Pozostałe Kluby Samopomocy dla Osób Starszych:

- Klub Samopomocy dla osób głuchych i niedosłyszących
ul. Św. Jana 18, Kraków,
- Klub Samopomocy, ul. Komandosów 18, Kraków,
- Klub Samopomocy, pl. Sikorskiego 14/2, Kraków,
- Klub Samopomocy, os. Zielone 7, Kraków,
- Klub Samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi
ul. Bobrowskiego 11, Kraków,
- Klub Samopomocy, ul. Zielony Dół 4, Kraków.

Środowiskowe domy samopomocy są ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy przy niektórych czynnościach dnia codziennego, w tym zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także integracji społecznej.

Środowiskowy dom samopomocy świadczy codzienne usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

Placówki funkcjonują od poniedziałku do piątku, przez 8 godzin dziennie. Przyznanie usług w środowiskowym domu samopomocy następuje poprzez

wydanie decyzji administracyjnej na podstawie przeprowadzonego wywiadu środowiskowego. Usługi świadczone przez środowiskowy dom samopomocy są bezpłatne.

Środowiskowe Domy Samopomocy

- Środowiskowy Dom Samopomocy VITA, os. Młodości 8, z filią na os. Słonecznym 15, Kraków oraz przy al. Grottgera 3, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Józefa 1, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Olszańska 5, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Pasteura 1 z filią ul. Komandosów 18, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Piekarska 3, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, os. Tysiąclecia 86, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, al. Pokoju 7, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Aleksandry 1 z filią ul. Teligi 26b, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, os. Szkolne 30, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, os. Wandy 23, Kraków,
- Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Żywiecka 16, Kraków.

• MIESZKANIE TRENINGOWE LUB WSPOMAGANE

Mieszkania treningowe lub wspomagane – mają za zadanie wykształcenie w osobach w nich przebywających umiejętności do samodzielnego życia społecznego i zawodowego. Wsparcie w wykonywaniu codziennych obowiązków połączone z treningiem umiejętności społecznych może pozwolić osobom na częściowe lub całkowite usamodzielnienie. Mieszkanie treningowe lub wspomagane jest alternatywą dla instytucjonalnych form pomocy, przeznaczonych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym z problemem alkoholowym, dla osób w podeszłym wieku, dla osób z niepełnosprawnością sprzężoną, osób bezdomnych, które ze względu na szczególną sytuację życiową potrzebują wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu oraz dla opuszczających rodzinę zastępczą, placówkę opiekuńczo-wychowawczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, zakład dla nieletnich, jeżeli miejscem osiedlenia osoby usamodzielnianej jest Gmina Miejska Kraków.

- **USŁUGA ASYSTENTA OSOBISTEGO OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ**

Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością to ktoś, kto zajmuje się szeroko pojętym wsparciem chorego w wykonywaniu czynności dnia codziennego, a także w uczestniczeniu w życiu lokalnej społeczności. Osoba taka musi spełniać określone kryteria dotyczące: wykształcenia – posiadania odpowiednich kwalifikacji uzyskanych w następującym zakresie: opieka nad osobą starszą, asystowanie osobie niepełnosprawnej, opieka medyczna, terapia zajęciowa, pedagogika, psychologia, pielęgniarstwo, fizjoterapia oraz doświadczenia zawodowego w udzielaniu pomocy osobie z niepełnosprawnością – powinno ono zostać właściwie udokumentowane i trwać minimum 6 miesięcy.

Szczegółowe informacje można uzyskać w Filiach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Usługa jest bezpłatna.

- **ASYSTENT W RODZINIE Z DZIECKIEM Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ**

Usługa stanowi bezpłatną formę wsparcia dla rodziny. Usługa adresowana jest do rodzin zamieszkujących na terenie Krakowa, w których wychowywane jest dziecko/dzieci z niepełnosprawnością. Przez dziecko niepełnosprawne rozumie się:

- dziecko w wieku do ukończenia 16. roku życia legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności określonym w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych;
- dziecko w wieku od 16. roku życia do ukończenia 25. roku życia legitymujące się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności określonym w przepisach o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Świadczenie usługi polega m.in. na sprawowaniu opieki nad dzieckiem z niepełnosprawnością na czas nieobecności rodzica, który w tym czasie realizuje własne potrzeby zdrowotne, zawodowe, edukacyjne lub podejmuje sprawy urzędowe. Asystenci wykonują wówczas czynności opiekuńcze tj. pomoc dziecku w skorzystaniu z posiłku, toalecie, przemieszczaniu się w obrębie miejsca zamieszkania, pomoc dziecku w dotarciu do podmiotów realizujących na jego rzecz działania w zakresie zdrowotnym, rehabilitacyjnym, edukacyjnym, opiekuńczym, aktywizującym. W zastępstwie rodzica asystent może również towarzyszyć dziecku w kontaktach z rówieśnikami oraz w trakcie zajęć edukacyjnych czy rehabilitacyjnych.

W przypadku, gdy stan dziecka wymaga pomocy rodzica i drugiej osoby lub rodzic jest w sytuacji zdrowotnej uzasadniającej konieczność pomocy osoby trzeciej, asystenci mogą towarzyszyć rodzicowi w czynnościach opiekuńczych, w kontaktach ze służbą zdrowia czy innymi podmiotami istotnymi dla rozwoju dziecka.

W ramach realizowanej usługi, asystenci przekazują rodzicom informacje w zakresie pozyskiwania wiedzy o formach i podmiotach mogących udzielić pomocy dziecku oraz możliwości samopomocy. Asystenci pomagają dziecku z niepełnosprawnością w nauce i przyswojeniu podstawowych umiejętności życiowych i społecznych. Reprezentują interesy rodziny w instytucjach oraz podejmują działania związane z uzyskaniem dostępu do usług, z których rodziny mogłyby dodatkowo skorzystać.

• INDYWIDUALNY TRENING KOMPETENCJI I UMIEJĘTNOŚCI SPOŁECZNYCH

Indywidualny trening kompetencji i umiejętności społecznych dla osób z orzeczoną niepełnosprawnością skierowany jest do osób znajdujących się w wieku aktywności zawodowej. Trening prowadzony jest w formie bezpośrednich, osobistych spotkań trenerów z osobami korzystającymi z tej formy wsparcia.

W ramach tej formy wsparcia prowadzone są treningi obejmujące w szczególności:

- uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia (np. w zakresie wykonywania codziennych czynności, załatwiania spraw rodzinnych, poszukiwania zatrudnienia, organizacji czasu),
- towarzyszenie w czynnościach wspierających proces leczenia,
- wspomaganie kształtowania i utrzymywania właściwych relacji z otoczeniem,
- wspomaganie procesu nawiązywania i utrzymywania kontaktu z instytucjami i organizacjami społecznymi,
- doradzanie w zakresie uzyskania specjalistycznej pomocy.

Skorzystanie z usług możliwe jest po uzyskaniu kwalifikacji oraz skierowania ze strony Filii MOPS właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osób zainteresowanych. Udział we wsparciu jest nieodpłatny.

• KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ DLA OSÓB Z ORZECZONĄ NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ

stanowi formę wsparcia dla osób z niepełnosprawnością,

gdzie uczestnicy mają możliwość skorzystania z następujących form wsparcia: pracy socjalnej, doradztwa zawodowego, poradnictwa specjalistycznego, treningów umiejętności psychospołecznych i zawodowych, szkoleń zawodowych i budujących kompetencje zawodowe uczestnika, staży zawodowych. W ramach staży organizowanych przez KIS pokrywane są koszty dojazdów, ubezpieczenia, badań lekarskich i stypendium stażowego. Usługa jest bezpłatna.

- **INTERWENCJA KRYZYSOWA** to natychmiastowa specjalistyczna pomoc psychologiczna oraz w formie poradnictwa socjalnego i prawnego, a w sytuacjach uzasadnionych – udzielenie schronienia do 3 miesięcy. Celem tej formy pomocy jest przywrócenie osobom równowagi psychicznej i samodzielnego radzenia sobie w rozwiązywaniu trudnych sytuacji, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód.

W Krakowie pomoc w formie interwencji kryzysowej całodobowo udziela **Ośrodek Interwencji Kryzysowej**, ul. Radziwiłłowska 8b, tel. 12 421 92 82.

W Krakowie pomoc osobom doznającym przemocy domowej udziela **Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej**, os. Krakowiaków 46, tel. 12 425 81 70, w tym zapewnia całodobowe schronienie na okres do 3 miesięcy.

4.4. Program kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”

Program „Za życiem” ma na celu systemowe wsparcie kobiet w ciąży i ich rodzin, szczególnie w przypadku ciąży powikłanej oraz osób z niepełnosprawnością i ich rodzin, w tym dzieci. Program zapewnia podniesienie jakości i dostępności świadczeń opieki zdrowotnej, zwiększenie efektywności i dostępności do rehabilitacji dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, powstałych w prenatalnym okresie rozwoju lub w czasie porodu. W programie przewidziane jest również wsparcie dla rodzin w opiece nad osobą z niepełnosprawnością czy zabezpieczenie potrzeb mieszkaniowych.

Uprawnienia w ramach programu „Za Życiem”

Do skorzystania z praw przysługujących w ramach programu „Za życiem” uprawnienie są:

- każda kobieta, w ciąży i jej rodzina (w zakresie informacji i poradnictwa na temat rozwiązań wspierających rodzinę),
- rodziny, w których przyjdzie albo przyszło na świat ciężko chore dziecko. Oznacza to:
 - ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo
 - nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu,
- kobiety, które otrzymały informację o tym, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu,
- kobiety, których dziecko zmarło bezpośrednio po porodzie na skutek wad wrodzonych,
- kobiety, które po porodzie nie zabiorą do domu dziecka z powodu:
 - poronienia,
 - urodzenia dziecka martwego,
 - urodzenia dziecka niezdolnego do życia,
 - urodzenia dziecka obciążonego wadami wrodzonymi albo śmiertelnymi schorzeniami.

Podstawą do skorzystania z uprawnień jest zaświadczenie, które potwierdza ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu. Zaświadczenie o chorobie, powstałej w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, można otrzymać od lekarza ubezpieczenia zdrowotnego (tj. lekarza, z którym Narodowy Fundusz Zdrowia zawarł umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, albo lekarz który jest zatrudniony lub wykonuje zawód w przychodni, z którą NFZ zawarł umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej), który posiada specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii.

Ponadto, zaświadczenie wydane przez:

- lekarza podstawowej opieki zdrowotnej,
- lekarza ubezpieczenia zdrowotnego, który posiada specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii,
- specjalistę w dziedzinie pediatrii,

uprawnia **dzieci do 18. roku życia** (dotyczy dzieci u których stwierdzono ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu) do:

- skorzystania z wyrobów medycznych, na zasadach określonych w ustawie „Za życiem”,
- korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz z usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach.

Każda kobieta w ciąży ma prawo do korzystania **poza kolejnością** ze świadczeń opieki zdrowotnej oraz z usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach. Oznacza to, że:

- świadczenia ambulatoryjnej opieki specjalistycznej i świadczenia szpitalne powinny być udzielone tym osobom w dniu zgłoszenia,
- jeżeli udzielenie świadczenia w dniu zgłoszenia nie będzie możliwe, powinno ono zostać zrealizowane w innym terminie, poza kolejnością wynikającą z prowadzonej listy oczekujących,
- w przypadku świadczeń ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (AOS) świadczenie powinno zostać udzielone nie później niż w ciągu 7 dni roboczych od dnia zgłoszenia.

Dokumentem potwierdzającym powyższe uprawnienia **dla kobiet w ciąży** jest zaświadczenie od lekarza potwierdzające ciążę wraz z dokumentem potwierdzającym tożsamość pacjentki.

Uwaga! Wszystkie kobiety w trakcie ciąży mają prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Dodatkowe formy pomocy w ramach programu „Za życiem”:

1. W okresie okołoporodowym:
 - badania, które wykrywają potencjalne nieprawidłowości w ciąży (diagnostyka prenatalna),
 - od 4 do 9 dodatkowych wizyt położnej w opiece nad dzieckiem (tzw. wizyty patronażowe) oraz większa ilość wizyt poradnictwa edukacji przedporodowej. Od 21 tygodnia ciąży do rozwiązania, położne przygotowywać będą kobiety do porodu i rodzicielstwa. Edukacja przedporodowa dotyczyć będzie porodu, porożu, karmienia piersią i rodzicielstwa,
 - poród w szpitalu na najwyższym specjalistycznym poziomie (III poziom referencyjny) – zgodnie ze wskazaniami lekarskimi,

- koordynowana opieka nad kobietą w ciąży, zwłaszcza w ciąży powikłanej. Podczas porodu i połogu kobieta będzie miała zapewnioną opiekę położniczą, w tym zabiegi wewnątrzmaciczne, zgodnie ze standardami opieki położniczej nad ciążą i ciążą patologiczną. Noworodek będzie mieć zapewnioną opiekę neonatologiczną,
- wsparcie kobiety karmiącej piersią (poradnictwo laktacyjne), zwłaszcza, jeśli dziecko urodziło się przed ukończeniem 37 tygodnia ciąży lub ważyło w chwili porodu poniżej 2500 gramów.

2. Dziecko z orzeczoną niepełnosprawnością:

- porady jak pielęgnować i wychowywać dziecko,
- pierwszeństwo w udzielaniu świadczeń opieki zdrowotnej,
- pomoc psychologiczna dla rodziców,
- rehabilitacja lecznicza,
- wyroby medyczne, takie jak pieluchomajtki, cewniki, protezy – na podstawie zlecenia upoważnionej osoby,
- zakup leków poza kolejnością,
- opieka nad dzieckiem na czas urlopu bądź odpoczynku (tzw. opieka wytchnieniowa).

Rodzicom oraz opiekunom przysługuje do 120 godzin takiej opieki. Będzie ona zapewniona:

- w dziennych ośrodkach wsparcia – placówkach całodobowych,
- w placówkach systemu oświaty (np. szkołach),
- w ramach umowy z organizacją pozarządową na opiekę nad dzieckiem – również indywidualną,
- przez udział osoby niepełnosprawnej w różnych formach wypoczynku zorganizowanego,
- opieka poprawiająca jakość życia osób w ostatniej fazie choroby (opieka paliatywna i hospicyjna w warunkach domowych lub stacjonarnych),
- kompleksowe usługi opiekuńcze i rehabilitacyjne,
- inne świadczenia wspierające rodzinę, w tym pomoc prawna (prawa rodzicielskie i uprawnienia pracownicze),
- informacje o innych formach wsparcia zawartych w ustawie „Za życiem”.

3. Jednorazowe świadczenie w wysokości 4 000,00 zł (szczegółowe informacje znajdują się w rozdziale 5.6. niniejszej publikacji).

4.4.1. Formy pomocy w ramach programu „Za życiem” realizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie

Wnioski należy składać w Filii MOPS w Krakowie, właściwej ze względu na miejsce zamieszkania (wykaz filii MOPS znajduje się w rozdziale 4.2. i 4.5.).

• ASYSTENT RODZINY

Asystentura rodziny stanowi cenną pomoc dla całej rodziny w procesie przezwyciężania trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczych i wychowawczych. Asystenci rodziny realizują zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Pomagają także tym rodzicom, którzy dążą do powrotu swoich dzieci pod ich bezpośrednią opiekę. Wspierają i koordynują różnorodne usługi kierowane do kobiet w ciąży, szczególnie w przypadku ciąży powikłanej, rodzin dzieci, u których zdiagnozowano ciężkie, nieodwracalne upośledzenie lub nieuleczalną chorobę zagrażającą ich zdrowiu i życiu, powstałe w pre-natalnym okresie rozwoju dziecka albo w czasie porodu. Usługa asystenta rodziny jest całkowicie bezpłatna, a osiągnany przez rodzinę dochód nie stanowi kryterium, od którego uzależnione jest skorzystanie z tego typu wsparcia.

Przykładowe formy wsparcia oferowane przez asystenta rodziny:

- poradnictwo w zakresie pielęgnacji i opieki nad niemowlęciem,
- pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi,
- pomoc w codziennej organizacji życia rodziny, planowanie sposobów spędzania wspólnie wolnego czasu,
- nauka sprawnego wykonywania obowiązków domowych,
- doradztwo w zakresie zarządzania budżetem domowym,
- pomoc w sprawach urzędowych, wspieranie rodziny w kontaktach z pracownikami innych instytucji,
- reprezentowanie przed instytucjami,
- pomoc w zakresie możliwości podniesienia kwalifikacji zawodowych i poszukiwaniu pracy,
- doradztwo w zakresie form i miejsc uzyskania wsparcia,
- dostęp do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznych poradni lekarskich,

- pomoc w uzyskaniu wsparcia psychologicznego,
- dostęp do pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych.

Rolę i zadania asystenta rodziny reguluje ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” oraz ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W przypadku zaistnienia okoliczności wskazanych w ustawie „Za życiem” nie jest stosowana procedura związana z przeprowadzaniem przez pracownika socjalnego rodzinnego wywiadu środowiskowego.

• RODZINY WSPIERAJĄCE

Ich zadaniem jest udzielanie pomocy rodzinom potrzebującym wsparcia w przezwyciężeniu trudności związanych z opieką i wychowaniem, również dzieci z niepełnosprawnością, a także prowadzeniem gospodarstwa domowego, udzielaniem pomocy dzieciom w nauce oraz organizacji im czasu wolnego. Rodziną wspierającą mogą być osoby z najbliższego otoczenia dziecka, np. sąsiedzi, rodzice chrzestni lub krewni, także osoby samotne i bezdzietne. Powierzenie pełnienia funkcji rodziny wspierającej poprzedzone jest przeprowadzeniem rodzinnego wywiadu środowiskowego, który ma na celu weryfikację kandydatur. Z rodzinami wspierającymi podpisywana jest umowa określająca m.in. zakres udzielanego wsparcia oraz okres, na jaki zostaje zawarta. Ponadto, rodzinom wspierającym zwracane są wydatki poniesione z tytułu kosztów związanych z przejęciem czasowej opieki nad dzieckiem, np. zakup dla dziecka z rodziny wspieranej biletów do kina, teatru.

Osoby zainteresowane pełnieniem funkcji rodziny wspierającej mogą kontaktować się z pracownikami socjalnymi w Filiach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

4.5. Prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych

Sprawę załatwia:

- Filia nr 1 - os. Teatralne 24, tel. 12 430 45 46,
e-mail: f1@mops.krakow.pl;
- Filia nr 2 - ul. Radzikowskiego 39, tel. 12 636 77 98,
e-mail: f2@mops.krakow.pl;

- Filia nr 3 - ul. Rzeźnicza 2, tel. 12 257 00 07,
e-mail: f3@mops.krakow.pl;
- Filia nr 4 - os. Szkolne 34, tel. 12 425 75 64,
e-mail: f4@mops.krakow.pl;
- Filia nr 5 - ul. Praska 52, tel. 12 269 05 54,
e-mail: f5@mops.krakow.pl;
- Filia nr 6 - ul. Mazowiecka 21, tel. 12 423 23 15,
e-mail: f6@mops.krakow.pl;
- Filia nr 7 - ul. Mazowiecka 4-6, tel. 12 632 00 22,
e-mail: f7@mops.krakow.pl;
- Filia nr 8 - ul. Na Kozłówce 27, tel. 12 659 12 68,
e-mail: f8@mops.krakow.pl;
- Filia nr 9 - os. Teatralne 24, tel. 12 644 76 09,
e-mail: f9@mops.krakow.pl

Wnioski są udostępnione i przyjmowane w wyżej wymienionych Filiach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Krakowie.

Decyzję w sprawie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, wydaną przez Prezydenta Miasta Krakowa, może otrzymać osoba pełnoletnia, która zamieszkuje na terenie Krakowa i nie ma możliwości uzyskania ubezpieczenia zdrowotnego we własnym zakresie (podjęcie pracy, rejestracja w Urzędzie Pracy itp.) oraz której dochód nie przekracza kryterium dochodowego, o którym mowa w ustawie o pomocy społecznej.

Decyzję potwierdzającą prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych wydaje się po:

- przedłożeniu przez świadczeniobiorcę dokumentów potwierdzających zamieszkiwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz dokumentów potwierdzających:
 - posiadanie obywatelstwa polskiego,
 - posiadanie statusu uchodźcy,
 - objęcie ochroną uzupełniającą,
 - posiadanie zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego,

- stwierdzeniu spełniania kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (obecnie kryterium dochodowe wynosi: dla osoby samotnie gospodarującej – 1010,00 zł, dla osoby w rodzinie – 823,00 zł),
- stwierdzeniu braku okoliczności, o której mowa w art. 12 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, w wyniku przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego (artykuł 12 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej stanowi, że w przypadku stwierdzonych przez pracownika socjalnego dysproporcji między udokumentowaną wysokością dochodu a sytuacją majątkową osoby lub rodziny, wskazującą, że osoba ta lub rodzina jest w stanie przezwyciężyć trudną sytuację życiową, wykorzystując własne zasoby majątkowe, w szczególności w przypadku posiadania znacznych zasobów finansowych, wartościowych przedmiotów majątkowych lub nieruchomości, można odmówić przyznania świadczenia).

Świadczeniobiorca jest zobowiązany niezwłocznie poinformować Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Krakowie o każdej zmianie w sytuacji dochodowej lub majątkowej oraz o objęciu ubezpieczeniem zdrowotnym.

Szczegółowe informacje i wnioski znajdują się na stronie:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/MOPS-66>

5. ŚWIADCZENIA

5.1. Zasiłek pielęgnacyjny

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń UMK

30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18

Referat ds. Świadczeń Opiekuńczych w lokalizacjach:

ul. Stachowicza 18: pon.–piątek w godz. 7:40–18:00,

tel. 12 616 55 55,

os. Zgody 2: pon.–piątek w godz. 7:40–15:30,

tel. 12 616 55 55.

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków związanych z koniecznością zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Zasiłek pielęgnacyjny **przysługuje**:

- niepełnosprawnemu dziecku,
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21. roku życia,
- osobie, która ukończyła 75 lat życia.

Wysokość zasiłku pielęgnacyjnego wynosi **215,84 zł**.

Zasiłek pielęgnacyjny **nie przysługuje**:

- osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego,
- osobie umieszczonej w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie (instytucja zapewniająca całodobowe utrzymanie oznacza dom pomocy społecznej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy, areszt śledczy, zakład karny, szkołę wojskową lub inną szkołę, jeżeli instytucje te zapewniają nieodpłatnie pełne utrzymanie).

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze SO-18:

<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SO-18>

5.2. Świadczenie pielęgnacyjne

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń UMK
30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18
Referat ds. Świadczeń Opiekuńczych w lokalizacjach:
ul. Stachowicza 18: pon.–piątek w godz. 7:40–18:00,
tel. 12 616 55 55,
os. Zgody 2: pon.–piątek w godz. 7:40–15:30,
tel. 12 616 55 55.

Od 1 stycznia 2024 r. świadczenie pielęgnacyjne przysługuje tylko na osoby niepełnosprawne **do ukończenia przez nie 18. roku życia**.

Po ukończeniu 18. roku życia świadczenie pielęgnacyjne nie będzie przysługiwać, a osoba niepełnosprawna może wystąpić do ZUS o świadczenie wspierające.

Świadczenie pielęgnacyjne **przysługuje**:

- matce albo ojcu,
- opiekunowi faktycznemu dziecka,
- osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom,
- rodzinie zastępczej, osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka, dyrektorowi placówki opiekuńczo-wychowawczej, dyrektorowi regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej albo dyrektorowi interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego

– jeżeli sprawują opiekę nad osobą w wieku do ukończenia 18. roku życia legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Świadczenie pielęgnacyjne wynosi: **2988,00 zł** miesięcznie.

Matce albo ojcu, osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, małżonkom, opiekunowi faktycznemu dziecka, rodzinie zastępczej, osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka sprawującym opiekę nad więcej niż jedną osobą w wieku do ukończenia 18. roku życia legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, wysokość świadczenia pielęgnacyjnego, podwyższa się o 100% na drugą i każdą kolejną osobę, nad którą sprawowana jest opieka.

Świadczenie pielęgnacyjne **nie przysługuje**, jeżeli:

- osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów;
- osoba wymagająca opieki została umieszczona lub przebywa w domu pomocy społecznej, zakładzie opiekuńczo-leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym, placówce zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, o której mowa w przepisach o pomocy społecznej, zakładzie karnym, zakładzie poprawczym, areszcie śledczym albo schronisku dla nieletnich;
- osoba wymagająca opieki jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej;
- na osobę wymagającą opieki inna osoba jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej;
- na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub prawo do zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

Prawo do świadczenia pielęgnacyjnego ustala się na czas ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, nie dłużej niż do ukończenia 18. roku życia i nie zależy od wysokości dochodów rodziny. Opiekun osoby niepełnosprawnej może pobierać świadczenie pielęgnacyjne i nie musi rezygnować z zatrudnienia.

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze SO-19:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SO-19>

5.3. Zachowanie praw nabytych do świadczenia pielęgnacyjnego i specjalnego zasiłku opiekuńczego dla osób, które uzyskały prawo do tych świadczeń przed dniem 1.01.2024 r.

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń UMK
30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18
Referat ds. Świadczeń Opiekuńczych w lokalizacjach:
ul. Stachowicza 18: pon.–piątek w godz. 7:40–18:00,
tel. 12 616 55 55,
os. Zgody 2: pon.–piątek w godz. 7:40–15:30,
tel. 12 616 55 55.

Ustawa o świadczeniu wspierającym wprowadziła przepisy mające na celu pełną ochronę praw nabytych osób, które uzyskały na starych zasadach (obowiązujących do 31 grudnia 2023 r.) prawo do świadczenia pielęgnacyjnego lub specjalnego zasiłku opiekuńczego.

Osoby te będą mogły w dalszym ciągu pobierać wymienione świadczenia zgodnie z dotychczasowymi przepisami. Prawo do pobierania tych świadczeń na zasadach dotychczasowych zostało uregulowane w art. 63 ustawy o świadczeniu wspierającym. Przepis ten przewiduje, że:

- w sprawach o świadczenie pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy, do których prawo powstało do dnia 31 grudnia 2023 r., stosuje się przepisy dotychczasowe,
- osoby, którym przed 1 stycznia 2024 r., przyznane zostało co najmniej do dnia 31 grudnia 2023 r. prawo do świadczenia pielęgnacyjnego albo

specjalnego zasiłku opiekuńczego, zachowują, na zasadach obowiązujących do dnia 31 grudnia 2023 r., prawo do tych świadczeń nie dłużej jednak niż do końca okresu, na który prawo zostało przyznane,

- ww. osoby zachowują prawo do świadczenia pielęgnacyjnego albo specjalnego zasiłku opiekuńczego na zasadach obowiązujących do dnia 31 grudnia 2023 r., również w przypadku, gdy osobie nad którą sprawują opiekę zostało wydane nowe orzeczenie o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenie o niepełnosprawności. Warunkiem zachowania prawa odpowiednio do świadczenia pielęgnacyjnego albo specjalnego zasiłku opiekuńczego w tym przypadku będzie złożenie wniosku o nowe orzeczenie o stopniu niepełnosprawności albo o niepełnosprawności w terminie 3 miesięcy od dnia następującego po dniu, w którym upłynął termin ważności dotychczasowego orzeczenia o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenia o niepełnosprawności, a następnie złożenie wniosku o ustalenie prawa odpowiednio do świadczenia pielęgnacyjnego albo specjalnego zasiłku opiekuńczego w terminie 3 miesięcy, licząc od wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności albo o niepełnosprawności,
- prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego na zasadach dotychczasowych przysługiwać będzie ww. osobom wymienionym w art. 63 ust. 1–2 ustawy o świadczeniu wspierającym również po upływie okresu zasiłkowego na który prawo zostało przyznane (czyli także na kolejne okresy zasiłkowe) pod warunkiem, że wniosek o ustalenie prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego na nowy okres zasiłkowy zostanie złożony w terminie 3 miesięcy od dnia następującego po dniu, w którym zakończył się dotychczasowy okres zasiłkowy.

Uwaga: przepisy przejściowe o świadczeniu wspierającym wprowadzają również dodatkową, negatywną przesłankę, która przewiduje, że świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy przyznane na zasadach dotychczasowych oraz zasiłek dla opiekuna, nie przysługują jeżeli osoba wymagająca opieki będzie miała przyznane prawo do świadczenia wspierającego. W konsekwencji tego przepisu wprowadzone zostały także przepisy proceduralne określające:

- zawieszenie postępowania o ustalenie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego do czasu rozstrzygnięcia sprawy z wniosku o ustalenie prawa do świadczenia wspierającego w sytuacji gdy osoba wymagająca opieki lub osoba uprawniona do jej reprezentowania złożyły wniosek o ustalenie prawa do świadczenia wspierającego. Następnie ustalenie prawa do ww. świadczeń w wyniku podjęcia zawieszonego postępowania następuje po dokonaniu przez ZUS rozstrzygnięcia sprawy z wniosku o ustalenie prawa do świadczenia wspierającego;

- zawieszenie wypłaty przyznanego już świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego, jeżeli osoba wymagająca opieki lub osoba uprawniona do jej reprezentowania złożyła wnioski o ustalenie prawa do świadczenia wspierającego. W przypadku odmowy przyznania osobie wymagającej opieki świadczenia wspierającego lub pozostawienia wniosku o to świadczenie bez rozpatrzenia, świadczenie pielęgnacyjne albo specjalny zasiłek opiekuńczy wypłaca się od miesiąca, w którym wstrzymano ich wypłatę do końca okresu na jaki je przyznano, jeżeli nadal osoba spełnia warunki określone w brzmieniu dotychczasowym;
- uznanie za nienależnie pobrane świadczenia: świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego wypłaconego opiekunowi za okres, za który osoba wymagająca opieki otrzymała świadczenie wspierające.

Szczegółowy opis zadań znajduje się w procedurach SO-31 i SO-08: <https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SO-31>
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SO-8>

5.4. Dodatek opiekuńczy

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń UMK
30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18
Referat ds. Świadczeń Opiekuńczych w lokalizacjach:
ul. Stachowicza 18: pon.–piątek w godz. 7:40–18:00,
tel. 12 616 55 55,
os. Zgody 2: pon.–piątek w godz. 7:40–15:30,
tel. 12 616 55 55.

Dodatek opiekuńczy przysługuje wyłącznie osobom zamieszkałym na terenie Gminy Miejskiej Kraków, które:

- mają ustalone, w drodze decyzji administracyjnej, prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych w brzmieniu obowiązującym do 31.12.2023 r.
- mają ustalone, w drodze decyzji administracyjnej, prawo do zasiłku dla opiekuna w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

Postępowanie w sprawie ustalenia prawa do dodatku opiekuńczego wszczyna się z urzędu.

Dodatek opiekuńczy przyznawany jest na okres, na jaki zostało ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna. Prawo do dodatku opiekuńczego przysługuje od dnia wskazanego w decyzji ustalającej prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna, jednak nie wcześniej niż od dnia 1 stycznia 2019 roku.

Wypłatę dodatku opiekuńczego wstrzymuje się z urzędu od dnia, od którego uległa wstrzymaniu wypłata specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna.

Postępowanie w sprawie uchylecia ostatecznej decyzji administracyjnej ustalającej prawo do dodatku opiekuńczego wszczyna się w przypadku, gdy:

- osoba uprawniona utraciła prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna,
- osoba uprawniona nienależnie pobrała specjalny zasiłek opiekuńczy lub zasiłek dla opiekuna,
- wystąpiły inne okoliczności mające wpływ na prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, zasiłku dla opiekuna lub dodatku opiekuńczego.

Dodatek opiekuńczy przysługuje w wysokości **500,00 zł** miesięcznie.

5.5. Świadczenie wspierające

1 stycznia 2024 r. weszła w życie ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o świadczeniu wspierającym, która wprowadziła nowe rozwiązania w systemie świadczeń dla osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów.

Świadczenie wspierające jest nowym instrumentem wsparcia, o które mogą ubiegać się osoby z niepełnosprawnościami w wieku od ukończenia 18 roku życia. Jest to rozwiązanie skierowane bezpośrednio do osób z niepełnosprawnościami, tak aby dorosła już osoba z niepełnosprawnością mogła decydować jak wykorzystywane ma być otrzymywane wsparcie. Świadczenie wspierające przysługuje bez względu na dochody (brak kryterium dochodowego), a także niezależnie od innych form wsparcia otrzymywanych przez osoby z niepełnosprawnościami.

Uwaga! Świadczenia wspierającego nie otrzyma osoba przebywająca: w domu pomocy społecznej, rodzinnym domu pomocy, zakładzie opiekuńczo-leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym, placówce zapewniającej całodobową opiekę osobom z niepełnosprawnością, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, o której mowa w przepisach o pomocy społecznej, zakładzie karnym, zakładzie poprawczym, areszcie śledczym albo w schronisku dla nieletnich.

Prawo do świadczenia wspierającego uzależnione jest od uzyskania przez osobę z niepełnosprawnością decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia, na poziomie od 70 do 100 punktów. Wniosek o wydanie takiej decyzji należy złożyć do wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Wysokość świadczenia wspierającego obliczana jest jako procent renty socjalnej i zależy od ustalonego poziomu potrzeby wsparcia:

- 95–100 pkt – 220 proc. renty socjalnej,
- 90–94 pkt – 180 proc. renty socjalnej,
- 85–89 pkt – 120 proc. renty socjalnej,
- 80–84 pkt – 80 proc. renty socjalnej,
- 75–79 pkt – 60 proc. renty socjalnej,
- 70–74 pkt – 40 proc. renty socjalnej.

Wraz z coroczną waloryzacją renty socjalnej, corocznej waloryzacji będzie podlegała także wysokość świadczenia wspierającego.

Aktualne kwoty świadczenia wynoszą (obowiązują do 28 lutego 2025 roku):

Liczba uzyskanych punktów	Procent renty socjalnej	Kwota świadczenia wspierającego
70-74	40 %	713 zł
75-79	60 %	1069 zł
80-84	80 %	1425 zł
85-89	120 %	2138 zł
90-94	180 %	3206 zł
95-100	220 %	3919 zł

W celu otrzymania świadczenia wspierającego osoba zainteresowana powinna najpierw uzyskać decyzję ustalającą poziom potrzeby wsparcia, którą wydaje Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie właściwy dla osób, których miejsce stałego pobytu znajduje się na terenie województwa małopolskiego. Decyzję ustalającą poziom potrzeby wsparcia będzie mogła otrzymać osoba z niepełnosprawnością, która posiada:

- ostateczne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o niezdolności do pracy lub samodzielnej egzystencji,

- orzeczenie zaliczające do jednej z grup inwalidów, tj. ważne orzeczenie organu rentowego (ZUS, MSWiA, MON), wydane przed dniem 1 stycznia 1998 r. o zaliczeniu do jednej z grup inwalidów; ważne orzeczenie KRUS o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, wydane przed 1 stycznia 1998 r.

Przy ubieganiu się o wydanie decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia nie ma znaczenia moment powstania niepełnosprawności, ani rodzaj posiadanego stopnia niepełnosprawności czy grupy inwalidzkiej.

WNIOSKI O WYDANIE DECYZJI USTALAJĄCEJ POZIOM POTRZEBY WSPARCIA MOŻNA SKŁADAĆ OD 1.01.2024 r.

Wniosek o ustalenie poziomu potrzeby wsparcia może złożyć:

- pełnoletnia osoba z niepełnosprawnościami,
- osoba upoważniona do jej reprezentowania (wzór pełnomocnictwa przesyłam w załączeniu),
- opiekun prawny – w przypadku osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie,
- przedstawiciel ustawowy w przypadku osoby, która nie ukończyła 18. r.ż. (ustalenie potrzeby wsparcia nie obejmuje osób z niepełnosprawnościami, które nie ukończyły w dniu składania wniosku 16. r.ż.),
- za zgodą osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych.

Wniosek można:

- **WYŚLAĆ ELEKTRONICZNIE** poprzez portal informacyjno-usługowy emp@tia (empatia.mpips.gov.pl);
- **WYŚLAĆ POCZTĄ** na adres: Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie, ul. Basztowa 22, 31-156 Kraków z dopiskiem na kopercie „ustalenie poziomu potrzeby wsparcia”;
- **ZŁOŻYĆ OSOBIŚCIE** w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim pod adresami (Kraków, ul. Basztowa 22; Tarnów Al. Solidarności 5-9; Nowy Sącz ul. Jagiellońska 52) albo w Wojewódzkim Zespole do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie, ul. Olszańska 5, parter pok. 18b.

Formularze wniosków można otrzymać pod wskazanymi wyżej adresami Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie i Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie oraz pobrać ze strony internetowej: <https://bip.malopolska.pl/muw,m,427534,wojewodzki-zespol-do-spraw-orzekania-o-niepelnosprawnosci.html>

Do wniosku o wydanie decyzji ustalającej poziom potrzeby wsparcia należy dołączyć wypełniony kwestionariusz samooceny trudności w zakresie wykonywania czynności związanych z funkcjonowaniem. Dodatkowo można przedłożyć kserokopię aktualnego i ostatecznego orzeczenia stwierdzającego niepełnosprawność, jeśli natomiast osobę z niepełnosprawnościami reprezentuje osoba upoważniona należy dołączyć upoważnienie do reprezentowania. Należy dołączyć także, jeśli dotyczy, dokument potwierdzający status opiekuna prawnego, kuratora osoby niepełnosprawnej albo osoby reprezentującej ośrodek pomocy społecznej lub centrum usług wspólnych.

Zapytania dotyczące ustalania poziomu potrzeby wsparcia należy kierować do Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie. **Infolinia 12 392 14 20** czynna w dni robocze: poniedziałek 9:00–16:00, wtorek – piątek 8:00–15:00

Po otrzymaniu ostatecznej decyzji Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności o potrzebie wsparcia, należy w ciągu 3 miesięcy złożyć do ZUS wniosek o przyznanie świadczenia wspierającego. Jeśli wniosek zostanie złożony w tym terminie, świadczenie zostanie przyznane z wyrównaniem od dnia, od którego wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności przyznał uprawniające punkty potrzeby wsparcia. Jeśli wniosek zostanie złożony po tym terminie, świadczenie zostanie przyznane od miesiąca, w którym złożono wniosek.

Przyjmowaniem wniosków o świadczenie wspierające, ich rozpatrywaniem oraz przyznawaniem i wypłatą tego świadczenia od 1 stycznia 2024 r. zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Uwaga! Świadczenie wspierające będzie przyznawał i wypłacał ZUS. Zapytania dotyczące świadczenia wspierającego należy kierować do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.
Infolinia ZUS: 22 560 16 00.

Wniosek o świadczenie wspierające należy złożyć do ZUS wyłącznie w formie elektronicznej, za pomocą jednego z trzech kanałów wnioskowania:

- Platformę Usług Elektronicznych (PUE) ZUS,
- portal informacyjno-usługowy Emp@tia na stronie empatia.mpips.gov.pl,
- bankowość elektroniczną.

Do wniosku o świadczenie wspierające nie należy załączać decyzji wydanej przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności. Podać należy tylko numer otrzymanej decyzji. Ważne, żeby był to numer decyzji, w której wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności ustalił liczbę punktów poziomu potrzeby wsparcia, a nie np. numer orzeczenia o niepełnosprawności.

Świadczenie wspierające jest wprowadzane w trzech etapach. Harmonogram, zgodnie z którym będzie ono dostępne, wygląda następująco:

- osoby, które mają od 87 do 100 punktów, mogą ubiegać się o świadczenie od 2024 roku,
- osoby, które mają od 78 do 86 punktów, mogą ubiegać się o świadczenie od 2025 roku,
- osoby, które mają od 70 do 77 punktów, mogą ubiegać się o świadczenie od 2026 roku.

Harmonogram ten nie dotyczy osób z niepełnosprawnością, na które ich opiekunowie 1 stycznia 2024 r. lub później pobierali świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna. Takie osoby będą mogły ubiegać się o przyznanie świadczenia wspierającego już w 2024 r., jeśli w decyzji o poziomie potrzeby wsparcia uzyskały co najmniej 70 punktów.

Jeśli okres, za który opiekun pobierał świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna, pokrywa się z okresem, za który zostało przyznane świadczenie wspierające, to opiekun musi zwrócić pobrane świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy albo zasiłek dla opiekuna do gminy wraz z odsetkami.

Centrum Kontaktu Klientów ZUS:

- tel. **22 560 16 00** dla telefonów komórkowych i stacjonarnych koszt połączenia według umowy klienta z operatorem telekomunikacyjnym
- e-mail: cot@zus.pl

Dodatkowe informacje można znaleźć na stronie:

https://www.zus.pl/documents/10182/167561/%C5%9Awiadczenie+wspieraj%C4%85ce_ulotka.pdf/ceae8960-6e4a-5dff-14ac-f3f54f6030b9?t=1707828708584

5.6. Jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu „Za życiem”

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń UMK

30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18

Referat ds. Obsługi Mieszkańców w lokalizacjach:

ul. Stachowicza 18: pon.–piątek w godz. 7:40–18:00,

tel. 12 616 55 55,

os. Zgody 2: pon.–piątek w godz. 7:40–15:30,

tel. 12 616 55 55.

Jednorazowe świadczenie „Za życiem” w wysokości **4000,00 zł** przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka bez względu na dochód rodziny.

Podstawowym **warunkiem** umożliwiającym przyznanie świadczenia jest posiadanie zaświadczenia lekarskiego, potwierdzającego ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Zaświadczenie takie powinno być wystawionego przez lekarza, z którym Narodowy Fundusz Zdrowia zawarł umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, albo lekarza, który jest zatrudniony lub wykonuje zawód w przychodni, z którą NFZ zawarł umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, posiadającego specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii, neonatologii, neurologii dziecięcej, kardiologii dziecięcej lub chirurgii dziecięcej.

Postępowanie w sprawie przyznania świadczenia wymaga złożenia wniosku przez uprawnione osoby. Wniosek o wypłatę jednorazowego świadczenia osoba uprawniona może złożyć w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka, do wniosku konieczne jest przedłożenie dodatkowo zaświadczenia wystawionego przez lekarza lub położną, potwierdzającego, że matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 14 września 2010 r. w sprawie formy opieki medycznej nad kobietą

w ciąży, uprawniającego do dodatku z tytułu urodzenia dziecka oraz wzoru zaświadczenia potwierdzającego pozostawanie pod tą opieką.

Wniosek złożony po terminie będzie pozostawiony bez rozpoznania.

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze SO-29:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SO-29>

5.7. Zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń UMK

30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18

Referat ds. Obsługi Mieszkańców w lokalizacjach:

ul. Stachowicza 18: pon.–piątek w godz. 7:40–18:00,

tel. 12 616 55 55,

os. Zgody 2: pon.–piątek w godz. 7:40–15:30,

tel. 12 616 55 55.

5.7.1. Zasiłek rodzinny

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka.

Wysokość zasiłku rodzinnego wynosi miesięcznie:

- **95,00 zł** na dziecko w wieku do ukończenia 5. roku życia,
- **124,00 zł** na dziecko w wieku powyżej 5. roku życia do ukończenia 18. roku życia,
- **135,00 zł** na dziecko w wieku powyżej 18. roku życia do ukończenia 24. roku życia.

Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków do tego zasiłku przysługuje:

- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekującą się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka),
- osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony).

Zasiłek rodzinny **przysługuje** do ukończenia przez dziecko:

- 18. roku życia lub
- nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21. roku życia albo
- 24. roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Zasiłek rodzinny **nie przysługuje**, jeżeli:

- dziecko lub osoba ucząca się pozostają w związku małżeńskim,
- dziecko zostało umieszczone w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie albo w pieczy zastępczej,
- osoba ucząca się została umieszczona w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie,
- pełnoletnie dziecko lub osoba ucząca się jest uprawniona do zasiłku rodzinnego na własne dziecko,
- osobie samotnie wychowującej dziecko nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od jego rodzica, chyba że:
 - rodzice lub jedno z rodziców dziecka nie żyje,
 - ojciec dziecka jest nieznany,
 - powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone,
 - sąd zobowiązał jednego z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka i nie zobowiązał drugiego z rodziców do świadczenia alimentacyjnego na rzecz tego dziecka,
 - dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obojga rodziców sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach,
- członkowi rodziny przysługuje na dziecko zasiłek rodzinny za granicą, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego uzależnione jest m.in. od spełnienia kryterium dochodowego. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty **674,00 zł**.

W przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty **764,00 zł**.

Przekroczenie kryterium dochodowego uprawniającego do otrzymania zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami spowoduje obniżenie wysokości otrzymywanych świadczeń, zamiast odmowy przyznania świadczeń. Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami wypłacany będzie w wysokości różnicy pomiędzy łączną kwotą zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami przysługującymi rodzinie a kwotą, o którą został przekroczony dochód rodziny. W tym przypadku konieczne będzie ustalenie, o jaką kwotę w rodzinie przekroczone zostało kryterium dochodowe. Łączna kwota zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłku rodzinnego przysługujących danej rodzinie będzie obniżona o kwotę przekroczenia. W przypadku, gdy wysokość zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami przysługująca danej rodzinie jest niższa niż 20,00 zł świadczenia rodzinne nie przysługują.

5.7.2. Dodatek z tytułu urodzenia dziecka

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu urodzenia dziecka przysługuje jednorazowo w wysokości **1000,00 zł**.

Dodatek z tytułu urodzenia dziecka **przysługuje**:

- matce lub ojcu albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- opiekunowi faktycznemu dziecka w wieku do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia, jeżeli nie został przyznany rodzicom lub opiekunowi prawnemu dziecka.

W przypadku wystąpienia o przysposobienie więcej niż jednego dziecka lub urodzenia więcej niż jednego dziecka podczas jednego porodu dodatek przysługuje na każde dziecko.

Dodatek z tytułu urodzenia dziecka przysługuje, jeśli matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży.

Zaświadczenie o pozostawaniu matki dziecka pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do dnia porodu może wystawić lekarz lub położna.

Warunek udokumentowania pozostawania matki dziecka pod opieką medyczną nie dotyczy osób będących prawnymi albo faktycznymi opiekunami dziecka,

a także osób, które przysposobiły dziecko. Wzór zaświadczenia został określony w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 14 września 2010 r. w sprawie formy opieki medycznej nad kobietą w ciąży, uprawniającej do dodatku z tytułu urodzenia dziecka oraz wzoru zaświadczenia potwierdzającego pozostawanie pod tą opieką.

Wniosek o dodatek z tytułu urodzenia dziecka składa się do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia.

5.7.3. Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego przysługuje w wysokości **400,00 zł** miesięcznie.

Dodatek przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli dziecko pozostaje pod jego faktyczną opieką, uprawnionemu do urlopu wychowawczego, nie dłużej jednak niż przez okres:

- 24 miesięcy kalendarzowych,
- 36 miesięcy kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad więcej niż jednym dzieckiem urodzonym podczas jednego porodu,
- 72 miesięcy kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.

W przypadku równoczesnego korzystania z urlopu wychowawczego przez oboje rodziców lub opiekunów prawnych dziecka przysługuje jeden dodatek.

Dodatek **nie przysługuje**, jeżeli osoba ubiegająca się o dodatek:

- bezpośrednio przed uzyskaniem prawa do urlopu wychowawczego pozostawała w stosunku pracy przez okres krótszy niż 6 miesięcy,
- podjęła lub kontynuuje zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, która uniemożliwia sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- w okresie urlopu wychowawczego korzysta z zasiłku macierzyńskiego,
- oraz gdy dziecko zostało umieszczone w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu, z wyjątkiem dziecka przebywającego w zakładzie opieki zdrowotnej,

- w innych przypadkach zaprzestania sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem.

Obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego do okresu zatrudnienia wymaganego do nabycia prawa do dodatku zalicza się okres zatrudnienia na terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Dodatek przysługujący za niepełne miesiące kalendarzowe ustala się, dzieląc kwotę świadczenia przez liczbę wszystkich dni kalendarzowych w tym miesiącu, a otrzymaną kwotę mnoży się przez liczbę dni kalendarzowych, za które świadczenie przysługuje. Kwotę świadczenia przysługującą za niepełny miesiąc zaokrągla się do 10 groszy w górę.

5.7.4. Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu samotnego wychowywania dziecka przysługuje w wysokości **193,00 zł** miesięcznie na dziecko, nie więcej jednak niż **386,00 zł** na wszystkie dzieci. W przypadku dziecka legitymującego się orzeczeniem o **niepełnosprawności** lub orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności kwotę dodatku zwiększa się o **80,00 zł** na dziecko, nie więcej jednak niż o **160,00 zł** na wszystkie dzieci.

Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka przysługuje samotnie wychowującym dziecko matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od drugiego z rodziców dziecka, ponieważ:

- drugi z rodziców dziecka nie żyje,
- ojciec dziecka jest nieznany,
- powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone.

Dodatek przysługuje również osobie uczącej się, jeżeli oboje rodzice tej osoby nie żyją.

5.7.5. Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej

Wysokość dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej wynosi **95,00 zł** miesięcznie. Dodatek przysługuje na trzecie i na następne dzieci uprawnione do zasiłku rodzinnego.

Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej **przysługuje** matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) albo opiekunowi prawnemu dziecka.

5.7.6. Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego

Wysokość dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego wynosi miesięcznie:

- **90,00 zł** na dziecko w wieku do ukończenia 5. roku życia,
- **110,00 zł** na dziecko w wieku powyżej 5. roku życia do ukończenia 24. roku życia.

Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka przysługuje:

- matce lub ojcu dziecka,
- opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony)

na pokrycie zwiększonych wydatków związanych z rehabilitacją lub kształceniem dziecka w wieku:

- do ukończenia 16. roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności,
- powyżej 16. roku życia do ukończenia 24. roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.

5.7.7. Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania **przysługuje**:

- w związku z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły ponadpodstawowej lub szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki, a także szkoły podstawowej w przypadku dziecka lub osoby uczącej się, legitymującej

się orzeczeniem o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności – w wysokości **113,00 zł** miesięcznie na dziecko albo

- w związku z dojazdem z miejsca zamieszkania do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły, w przypadku dojazdu do szkoły ponadpodstawowej, a także szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki w zakresie odpowiadającym nauce w szkole ponadpodstawowej – w wysokości **69,00 zł** miesięcznie na dziecko.

Dodatek przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka (osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) lub osobie uczącej się (osoba pełnoletnia ucząca się, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony) przez 10 miesięcy w roku w okresie pobierania nauki od września do czerwca następnego roku kalendarzowego.

5.7.8. Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego

Dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego przysługuje raz w roku szkolnym w wysokości **100,00 zł** na dziecko.

Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego **przysługuje** matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, a także osobie uczącej się na częściowe pokrycie wydatków związanych z rozpoczęciem w szkole nowego roku szkolnego albo rocznego przygotowania przedszkolnego.

Wniosek o wypłatę dodatku składa się do dnia zakończenia okresu zasiłkowego, w którym rozpoczęto rok szkolny albo roczne przygotowanie przedszkolne. Wniosek złożony po terminie organ właściwy pozostawia bez rozpoznania.

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze SO-20:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SO-20>

5.8. Świadczenie rodzicielskie

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń UMK

30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18

Referat ds. Obsługi Mieszkańców w lokalizacjach:

ul. Stachowicza 18: pon.–piątek w godz. 7:40–18:00,

tel. 12 616 55 55,

os. Zgody 2: pon.–piątek w godz. 7:40–15:30,

tel. 12 616 55 55.

Świadczenie rodzicielskie **przysługuje**:

- matce albo ojcu dziecka*,
- opiekunowi faktycznemu dziecka (tj. osobie faktycznie opiekującej się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka) w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 14. roku życia,
- rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego – do ukończenia 10. roku życia,
- osobie, która przysposobiła dziecko, w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 14. roku życia.

* Świadczenie rodzicielskie **przysługuje ojcu dziecka w przypadku**:

- skrócenia na wniosek matki dziecka okresu pobierania świadczenia rodzicielskiego, zasiłku macierzyńskiego lub uposażenia za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okresu urlopu macierzyńskiego, okresu urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego lub okresu urlopu rodzicielskiego, po wykorzystaniu przez nią tego świadczenia, zasiłku lub uposażenia za okres co najmniej 14 tygodni od dnia urodzenia dziecka,
- śmierci matki dziecka,
- porzucenia dziecka przez matkę.

Świadczenie rodzicielskie **przysługuje** przez okres:

- 52 tygodni – w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie, przysposobienia jednego dziecka lub objęcia opieką jednego dziecka,
- 65 tygodni – w przypadku urodzenia dwojga dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia dwojga dzieci lub objęcia opieką dwojga dzieci,

- 67 tygodni – w przypadku urodzenia trojga dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia trojga dzieci lub objęcia opieką trojga dzieci,
- 69 tygodni – w przypadku urodzenia czworga dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia czworga dzieci lub objęcia opieką czworga dzieci,
- 71 tygodni – w przypadku urodzenia pięciorga i więcej dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia pięciorga i więcej dzieci lub objęcia opieką pięciorga i więcej dzieci.

Świadczenie rodzicielskie w wysokości **1000,00 zł** miesięcznie przysługuje niezależnie od dochodu rodziny.

Osobie uprawnionej do świadczenia rodzicielskiego **przysługuje**:

- w tym samym czasie jedno świadczenie rodzicielskie bez względu na liczbę wychowywanych dzieci,
- jedno świadczenie rodzicielskie w związku z wychowywaniem tego samego dziecka.

Świadczenie rodzicielskie **nie przysługuje**, jeżeli:

- co najmniej jeden z rodziców dziecka lub opiekun faktyczny dziecka (tj. osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka), lub rodzina zastępcza, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, otrzymują zasiłek macierzyński lub uposażenie za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego lub okres urlopu rodzicielskiego,
- dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej – w przypadku matki lub ojca lub osoby, która przysposobiła dziecko,
- jeden z rodziców dziecka lub opiekun faktyczny dziecka (tj. osoba faktycznie opiekująca się dzieckiem, jeżeli wystąpiła z wnioskiem do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka), lub rodzina zastępcza, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, nie sprawują lub zaprzestali sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, w tym w związku z zatrudnieniem lub wykonywaniem innej pracy zarobkowej, które uniemożliwiają sprawowanie tej opieki,
- w związku z wychowywaniem tego samego dziecka lub w związku z opieką nad tym samym dzieckiem jest już ustalone prawo do świadczenia rodzicielskiego, dodatku do zasiłku rodzinnego z tyt. wychowywania dziecka w trakcie korzystania z urlopu wychowawczego, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna, o którym mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,

- osobom uprawnionym do świadczenia rodzicielskiego przysługuje za granicą świadczenie o podobnym charakterze do świadczenia rodzicielskiego, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej. Prawo do świadczenia rodzicielskiego ustala się, począwszy od miesiąca urodzenia lub przysposobienia dziecka, a w przypadku opiekuna faktycznego dziecka i rodziny zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, osób, od miesiąca objęcia dziecka opieką, jeżeli wniosek o ustalenie prawa do świadczenia rodzicielskiego został złożony w terminie 3 miesięcy, licząc od dnia urodzenia lub przysposobienia dziecka, a w przypadku osób opiekuna faktycznego dziecka i rodziny zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, od dnia objęcia dziecka opieką.

W przypadku złożenia wniosku po terminie, nie później jednak niż w okresie 52 tygodni, w przypadku urodzenia (przysposobienia, objęcia opieką) jednego dziecka i odpowiednio dłużej w przypadku urodzenia (przysposobienia, objęcia opieką) więcej dzieci, prawo do świadczenia rodzicielskiego ustala się, począwszy od miesiąca, w którym wpłynął wniosek.

W przypadku gdy świadczenie rodzicielskie przysługuje ojcu dziecka, termin 3 miesięcy, jest liczony od dnia skrócenia okresu pobierania świadczenia rodzicielskiego, śmierci matki dziecka lub porzucenia dziecka przez matkę.

Dla osób otrzymujących zasiłek macierzyński lub uposażenie macierzyńskie minimalna wysokość świadczenia nie może być niższa niż wysokość świadczenia rodzicielskiego, tj. **1000 zł** miesięcznie.

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze SO-1:
<https://www.bjp.krakow.pl/uslugi/SO-1>

5.9. Jednorazowa ustawowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka (tzw. becikowe)

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń UMK
30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18
Referat ds. Obsługi Mieszkańców w lokalizacjach:
ul. Stachowicza 18: pon.–piątek w godz. 7:40–18:00,
tel. 12 616 55 55,
os. Zgody 2: pon.–piątek w godz. 7:40–15:30,
tel. 12 616 55 55.

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się żywego dziecka przysługuje w wysokości **1000,00 zł**.

Jednorazowa zapomoga **przysługuje** matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty **1922,00 zł**.

Wniosek o wypłatę zapomogi należy złożyć w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka, a w przypadku, gdy wniosek dotyczy dziecka objętego opieką prawną, opieką faktyczną albo dziecka przysposobionego – w terminie 12 miesięcy od dnia objęcia dziecka opieką albo przysposobienia nie później niż do ukończenia przez dziecko 18. roku życia.

Wniosek złożony po terminie organ właściwy pozostawia bez rozpatrzenia.

Jednorazowa zapomoga **nie przysługuje**, jeżeli członkowi rodziny przysługuje za granicą świadczenie z tytułu urodzenia dziecka chyba, że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Osobie samotnie wychowującej dziecko świadczenie przysługuje wówczas, gdy na rzecz dziecka zostało zasadzone świadczenie alimentacyjne od drugiego z rodziców, chyba że ojciec dziecka jest nieznany lub drugi z rodziców dziecka nie żyje, powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone, sąd zobowiązał jednego z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka i nie zobowiązał drugiego z rodziców do świadczenia alimentacyjnego na rzecz tego dziecka, dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obojga rodziców sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach.

Zapomoga przysługuje, jeżeli matka dziecka pozostawała pod opieką medyczną **nie później niż od 10. tygodnia ciąży** do porodu (wymogu tego nie stosuje się do osób będących prawnymi lub faktycznymi opiekunami dziecka, a także do osób, które przysposobiły dziecko). Pozostawanie pod opieką medyczną potwierdza się zaświadczeniem lekarskim lub zaświadczeniem wystawionym przez położną zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 14 września 2010 r. w sprawie formy opieki medycznej nad kobietą w ciąży, uprawniającej do dodatku z tytułu urodzenia dziecka oraz wzoru zaświadczenia potwierdzającego pozostawanie pod tą opieką.

W przypadku zaistnienia wątpliwości organ przyznający zapomogę przeprowadza postępowanie wyjaśniające.

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze SO-26:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SO-26>

5.10. Jednorazowa gminna zapomoga finansowa z tytułu urodzenia się dziecka (becikowe)

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń UMK
30-103 Kraków, ul. Stachowicza 18
Referat ds. Obsługi Mieszkańców w lokalizacjach:
ul. Stachowicza 18: pon.–piątek w godz. 7:40–18:00,
tel. 12 616 55 55,
os. Zgody 2: pon.–piątek w godz. 7:40–15:30,
tel. 12 616 55 55.

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się żywego dziecka przysługuje w wysokości **1000,00 zł** na każde dziecko.

Świadczenie **przysługuje**, jeżeli dochód na jedną osobę w rodzinie, ustalany na podstawie ustawy o świadczeniach rodzinnych, nie przekracza kwoty 1 000,00 zł.

UWAGA! Rodzicom lub opiekunom posiadającym Krakowską Kartę Rodzinną świadczenie przysługuje niezależnie od wysokości dochodu rodziny, w związku z czym osoby posiadające Krakowską Kartę Rodzinną nie przedkładają dokumentów dot. sytuacji dochodowej rodziny.

Jednorazowa zapomoga finansowa z tytułu urodzenia się dziecka **przysługuje wyłącznie** jednemu z rodziców, opiekunowi prawnemu dziecka albo opiekunowi faktycznemu dziecka, **pod warunkiem, że osoba uprawniona zamieszkuje wraz z dzieckiem w Krakowie.**

Zapomoga finansowa przysługuje wówczas, gdy wnioskodawca zamieszkuje w Krakowie **co najmniej od jednego roku** przed dniem narodzin dziecka, przy czym dziecko musi być również mieszkańcem Krakowa.

Wnioskodawca **jest zobowiązany** do dostarczenia dokumentu potwierdzającego zamieszkanie na terenie Gminy Miejskiej Kraków uprawnionych osób, co najmniej od jednego roku przed dniem urodzenia się dziecka – takim dokumentem może być np. dowód osobisty, karta pobytu lub urzędowe potwierdzenie zameldowania na pobyt stały lub czasowy albo inny dokument potwierdzający fakt zamieszkania na terenie Gminy Miejskiej Kraków oraz dokumentu potwierdzającego zamieszkanie

dziecka w Krakowie. Zamieszkanie na rok przed urodzeniem się dziecka nie dotyczy opiekunów prawnych, faktycznych lub rodziców adopcyjnych.

Wniosek o wypłatę zapomogi należy złożyć wraz z wymaganymi dokumentami w terminie 12. miesięcy od daty urodzenia dziecka, a w przypadku, gdy wniosek dotyczy dziecka objętego opieką prawną, opieką faktyczną albo dziecka przysposobionego – w terminie 12. miesięcy od dnia objęcia dziecka opieką albo przysposobienia nie później niż do ukończenia przez dziecko 18. roku życia.

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze SO-21:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SO-21>

5.11. Świadczenie wychowawcze – program „Rodzina 800+”

Program „Rodzina 800+” to wsparcie rodzin w częściowym pokryciu wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych. W ramach tego programu rodzinom z dziećmi na utrzymaniu przysługuje świadczenie wychowawcze na każde dziecko w wieku do ukończenia 18. roku życia. Od 1 stycznia 2024 roku wysokość świadczenia wychowawczego wynosi 800 zł miesięcznie na dziecko.

Od 1 czerwca 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych w całości realizuje świadczenie wychowawcze, tj. przyznaje i wypłaca świadczenie – obecnie na okres świadczeniowy 2024/2025 trwający od 1 czerwca 2024 r. do 31 maja 2025 r.

Okres świadczeniowy:

Prawo do świadczenia wychowawczego ustalane jest na tzw. roczne okresy świadczeniowe, które trwają od 1 czerwca danego roku do 31 maja następnego roku. Od 1 lutego w danym roku można złożyć elektronicznie wniosek o świadczenie wychowawcze na nowy okres: od 1 czerwca do 31 maja kolejnego roku.

Jeśli dziecko kończy 18 lat w trakcie okresu świadczeniowego, ZUS przyzna świadczenie wychowawcze do dnia poprzedzającego dzień 18 urodzin dziecka.

Od kiedy przysługuje świadczenie:

- na wniosek złożony na nowy okres świadczeniowy między 1 lutego, a 31 maja, ZUS przyzna świadczenie od 1 czerwca do 31 maja kolejnego roku,

- na wniosek złożony po 31 maja, ZUS przyzna prawo do świadczenia od miesiąca, w którym złożono wniosek, ale nie wcześniej:
 - niż od dnia: urodzenia dziecka,
 - objęcia dziecka opieką, przysposobienia dziecka, faktycznego umieszczenia dziecka w domu pomocy społecznej albo w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym,
- na wniosek o świadczenie wychowawcze na nowo narodzone dziecko złożony w ciągu 3 miesięcy od dnia urodzenia dziecka, ZUS przyzna świadczenie od dnia urodzenia dziecka,
- na wniosek o świadczenie wychowawcze złożony w ciągu 3 miesięcy od dnia objęcia dziecka opieką, przysposobienia dziecka lub faktycznego umieszczenia dziecka w domu pomocy społecznej lub w pieczy zastępczej, ZUS przyzna prawo do świadczenia od dnia objęcia dziecka opieką, umieszczenia w pieczy lub domu pomocy społecznej.

Wysokość świadczenia:

Wysokość świadczenia wychowawczego wynosi **800,00 zł** miesięcznie na każde dziecko w rodzinie, niezależnie od wysokości dochodów uzyskiwanych przez rodzinę.

Gdy dziecko urodzi się albo ukończy 18 lat w trakcie miesiąca, ZUS wypłaci świadczenie w niższej wysokości – za niepełny miesiąc.

Przyznanie świadczenia wychowawczego nie wymaga wydania decyzji administracyjnej. Osobie, której zostało przyznane świadczenie wychowawcze, ZUS udostępni informację o przyznaniu świadczenia na jej profilu informacyjnym PUE ZUS.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wyda decyzję w sprawie świadczenia wychowawczego w sytuacji: odmowy przyznania świadczenia, o uchylenia prawa do świadczenia, o zmianie wysokości świadczenia, o nienależnie pobranym świadczeniu. Decyzje, wezwania, zawiadomienia doręczane są zainteresowanemu w postaci elektronicznej na jego profilu informacyjnym PUE ZUS.

Kto otrzyma świadczenie:

O świadczenie wychowawcze **mogą się ubiegać:**

- matka lub ojciec dziecka (jeśli dziecko wspólnie zamieszkuje i pozostaje na utrzymaniu matki lub ojca),

- opiekun faktyczny dziecka – czyli osoba, która faktycznie sprawuje opiekę nad dzieckiem i wystąpiła do sądu opiekuńczego o przysposobienie dziecka (jeśli dziecko wspólnie zamieszkuje i pozostaje na utrzymaniu opiekuna faktycznego),
- opiekun prawny dziecka,
- rodzic zastępczy dziecka,
- osoba prowadząca rodzinny dom dziecka,
- dyrektor:
 - placówki opiekuńczo-wychowawczej,
 - regionalnej placówki opiekuńczo-wychowawczej,
 - interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego,
 - domu pomocy społecznej.

Świadczenie wychowawcze nie przysługuje, jeżeli:

- dziecko pozostaje w związku małżeńskim,
- dziecko zostało umieszczone w instytucji zapewniającej nieodpłatne pełne utrzymanie czyli w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, areszcie śledczym, zakładzie karnym, szkole wojskowej lub innej szkole,
- pełnoletnie dziecko ma ustalone prawo do świadczenia wychowawczego na własne dziecko,
- wnioskodawcy lub członkowi jego rodziny przysługuje za granicą na dziecko świadczenie o podobnym charakterze do świadczenia wychowawczego (nie dotyczy to świadczeń z państw członkowskich Unii Europejskiej, Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu – UE/EFTA – lub z Wielkiej Brytanii).

Gdzie i jak złożyć wniosek:

Wnioski o świadczenie wychowawcze można złożyć tylko elektronicznie. Aby otrzymać świadczenie wychowawcze, trzeba złożyć do ZUS wniosek:

- SW-R – matka albo ojciec dziecka,
- SW-O – osoba sprawująca pieczę zastępczą nad dzieckiem, opiekun prawny albo opiekun faktyczny,
- SW-D – dyrektor: placówki opiekuńczo-wychowawczej, opiekuńczo-terapeutycznej, interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego, domu pomocy społecznej.

Wszystkie wnioski (SW-R, SW-O, SW-D) można złożyć przez Platformę Usług Elektronicznych (PUE) ZUS (<https://www.zus.pl/ezus/logowanie>).

Matka lub ojciec dziecka (jeśli ma numer PESEL), może złożyć wniosek SW-R także przez:

- portal Emp@tia na stronie: <https://empatia.mpips.gov.pl/>,
- aplikację mobilną mZUS (<https://www.zus.pl/mzus>),
- swój bank, jeśli uruchomił taką usługę (Alior Bank S.A, Bank PKO BP, Bank Pocztowy S.A, BNP Paribas S.A, BPS S.A, Credit Agricole Bank Polska S.A., VeloBank S.A. (poprzednio Getin Noble Bank S.A.), ING Bank Śląski S.A, mBank S.A., Millennium S.A, Nest Bank S.A, PEKAO S.A., Santander, SGB-Bank S.A., SKOK Centrum, SKOK Chmielewskiego, SKOK Energia, Krakowska SKOK, SKOK Kwiatkowskiego, SKOK Progres, Regionalna SKOK im. Św. Brata Alberta, SKOK Stefczyka, SKOK Szopienice, SKOK Unii Lubelskiej, SKOK Wiśła, SKOK Ziemi Rybnickiej, SKOK Śląsk, SKOK Świdnik).

Niezbędne dokumenty

Aby otrzymać świadczenie wychowawcze, do składanego elektronicznie wniosku trzeba dołączyć:

- zaświadczenie sądu opiekuńczego lub ośrodka adopcyjnego o prowadzonym postępowaniu sądowym w sprawie o przysposobienie dziecka – jeśli wniosek składa opiekun faktyczny dziecka,
- orzeczenie sądu opiekuńczego o ustaleniu opiekuna prawnego dziecka – jeśli wniosek składa opiekun prawny dziecka,
- dokument, potwierdzający charakter pobytu cudzoziemca w Polsce, np. kartę pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, kartę stałego pobytu (nie dotyczy to obywateli UE/EFTA),
- zaświadczenie z powiatowego centrum pomocy rodzinie albo od innego organizatora pieczy zastępczej, które potwierdza umieszczenie dziecka w pieczy (z datą umieszczenia) – jeśli wniosek składa rodzic zastępczy, osoba prowadząca rodzinny dom dziecka albo dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej, interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego (w zaświadczeniu powinna być data umieszczenia w pieczy zastępczej),
- decyzję albo orzeczenie o umieszczeniu dziecka w domu pomocy społecznej (z datą umieszczenia) – jeśli wniosek składa dyrektor domu pomocy społecznej,

- upoważnienie do złożenia wniosku o świadczenie wychowawcze w imieniu dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, opiekuńczo-terapeutycznej, interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego, domu pomocy społecznej – jeśli wniosek składa osoba w imieniu dyrektora,
- orzeczenie sądu o opiece naprzemiennej – jeśli wniosek składa rodzic opiekujący się dzieckiem na przemian z drugim rodzicem (z którym się rozwiódł, żyje w separacji lub rozłączeniu) w porównywalnych i powtarzających się okresach.

Szczegółowe informacje na temat świadczenia wychowawczego zamieszczone są na stronie internetowej:
<https://www.zus.pl/-/Świadczenie-wychowawcze-800->

5.12. Dobry Start (300+)

Program „Dobry Start” to 300 zł jednorazowego wsparcia dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny. Rodziny otrzymają świadczenie bez względu na dochód.

Świadczenie dobry start przysługuje raz w roku na dziecko uczące się w szkole, aż do ukończenia przez nie 20. roku życia. Na dziecko niepełnosprawne, uczące się w szkole, świadczenie przysługuje do ukończenia przez nie 24. roku życia.

Orzeczenie potwierdzające niepełnosprawność dziecka to: orzeczenie o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności lub wydane na podstawie przepisów oświatowych: orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego lub orzeczenie o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych organizowanych zgodnie z przepisami o ochronie zdrowia psychicznego.

Świadczenie Dobry Start przysługuje również na uczniów, którzy osiągnęli wiek 20 lat lub 24 lata w przypadku dzieci niepełnosprawnych, przed rozpoczęciem roku szkolnego w danym roku kalendarzowym.

Warunek niepełnosprawności musi być spełniony na dzień rozpoczęcia danego roku szkolnego. Oznacza to, że orzeczenie o niepełnosprawności powinno być ważne na dzień 1 września roku, w którym świadczenie ma być przyznane.

Od 1 lipca 2021 roku przyjmowaniem wniosków o świadczenie „Dobry Start” ich rozpatrywaniem oraz przyznawaniem i wypłatą tego świadczenia zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Okres świadczeniowy:

Wnioski o świadczenie można składać do ZUS tylko drogą elektroniczną, a wypłata przyznanego świadczenia odbywa się wyłącznie w formie bezgotówkowej, na wskazane konto bankowe.

Wnioski składane są w okresie od 1 lipca do 30 listopada każdego roku na rok szkolny, który rozpoczyna się 1 września.

Po 30 listopada można złożyć wniosek przez PUE ZUS, tylko gdy dziecko powyżej 20. roku życia uzyska orzeczenie o niepełnosprawności po 30 listopada.

Wniosek może złożyć:

- rodzic dziecka (jeśli dziecko wspólnie zamieszkuje i pozostaje na utrzymaniu matki lub ojca),
- opiekun faktyczny (czyli osoba, która faktycznie opiekuje się dzieckiem i wystąpiła do sądu wniosek o jego adopcję),
- opiekun prawny (czyli osoba, której sąd powierzył opiekę nad dzieckiem),
- osoba ucząca się (czyli pełnoletnia osoba ucząca się w szkole, niepozostająca na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony).

Na dzieci w pieczy zastępczej wniosek o świadczenie może złożyć:

- rodzina zastępcza,
- osoba prowadząca rodzinny dom dziecka,
- dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- dyrektor regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej,
- osoba ucząca się będąca osobą usamodzielnianą.

Świadczenie przysługuje zamieszkującym na terytorium Polski:

- obywatelom polskim,
- cudzoziemcom, w tym:
 - obywatelom UE/EFTA,
 - obywatelom Wielkiej Brytanii objętych Umową Wystąpienia,
 - pozostałym cudzoziemcom,o ile spełniają oni warunek legalnego pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej.

Świadczenie Dobry Start przysługuje na dziecko:

- uczące się w szkole, aż do ukończenia przez nie – w roku kalendarzowym, na który składany jest wniosek – **20. roku życia**,
- niepełnosprawne uczące się w szkole, aż do ukończenia przez nie – w roku kalendarzowym, w którym składany jest wniosek – **24. roku życia**.

Świadczenie nie przysługuje:

- jeżeli dziecko lub osoba ucząca się jest umieszczona w domu pomocy społecznej, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, areszcie śledczym, zakładzie karnym, szkole wojskowej lub innej szkole, jeśli zapewnia pełne nieodpłatne utrzymanie,
- jeżeli dziecko uczęszcza do przedszkola lub realizuje roczne przygotowanie przedszkolne (tzw. „zerówka”) w szkole podstawowej lub przedszkolu,
- Program „Dobry Start” nie obejmuje także studentów.

Przyznanie świadczenia Dobry Start nie wymaga wydania decyzji. ZUS udostępnia informację o przyznaniu świadczenia na profilu informacyjnym PUE osoby ubiegającej się o jego przyznanie.

Wydanie decyzji niezbędne jest w sytuacji:

- odmowy przyznania prawa do świadczenia,
- uchylenia prawa do świadczenia,
- zmiany prawa do świadczenia,
- nienależnie pobranego świadczenia.

Gdzie i jak złożyć wniosek:

Wniosek o świadczenie dobry start do ZUS można złożyć tylko elektronicznie. Aby otrzymać świadczenie 300+, trzeba złożyć wniosek:

- DS-R – matka albo ojciec dziecka,
- DS-O – osoba sprawująca pieczę nad dzieckiem (jest rodzicem zastępczym, osobą prowadzącą rodzinny dom dziecka), opiekun prawny albo opiekun faktyczny,
- DS-D – dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej lub opiekuńczo-terapeutycznej,
- DS-S – osoba uczącą się lub usamodzielniana.

Wszystkie wnioski (DS-R, DS-O, DS-D, DS-S) można złożyć przez Platformę Usług Elektronicznych (PUE) ZUS (<https://www.zus.pl/ezus/logowanie>).

Wnioski DS-R, DS-O i DS-S można też złożyć za pomocą aplikacji mobilnej mZUS (<https://www.zus.pl/mzus>).

Rodzic wniosek DS-R może także złożyć przez:

- portal Emp@tia na stronie: <https://empatia.mpips.gov.pl/>
- swój bank, jeśli uruchomił taką usługę (Alior Bank S.A., Bank PKO BP, Bank Pocztowy S.A., BPS S.A., Santander, BNP Paribas S.A., Credit Agricole Bank Polska S.A., VeloBank S.A. (poprzednio Getin Noble Bank S.A.), ING Bank Śląski S.A., mBank S.A., Millennium S.A., Nest Bank S.A., PEKAO SA, SGB-Bank S.A., SKOK Energia, SKOK Ziemi Rybnickiej, SKOK Unii Lubelskiej, SKOK Progres, SKOK Śląsk, SKOK Wisła, SKOK Chmielowskiego, SKOK Stefczyka, Krakowska SKOK, SKOK Szopienice, SKOK Świdnik, SKOK Centrum, SKOK Kwiatkowskiego, Regionalna SKOK im. Św. Brata Alberta).

Niezbędne dokumenty

Aby otrzymać świadczenie Dobry Start, trzeba dołączyć do składanego elektronicznie wniosku:

- zaświadczenie sądu opiekuńczego lub ośrodka adopcyjnego o prowadzonym postępowaniu sądowym w sprawie o przysposobienie dziecka – jeśli wniosek składa opiekun faktyczny dziecka,
- orzeczenie sądu opiekuńczego o ustaleniu opiekuna prawnego dziecka – jeśli wniosek składa opiekun prawny dziecka,
- dokument, potwierdzający legalność pobytu w Polsce cudzoziemca, a więc dokument, na podstawie którego cudzoziemiec jest uprawniony do pobytu i wykonywania pracy w Polsce, np. karta pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, karta stałego pobytu (nie dotyczy to obywateli UE/EFTA),
- zaświadczenie z powiatowego centrum pomocy rodzinie albo od innego organizatora pieczy zastępczej, które potwierdza umieszczenie dziecka w pieczy – jeśli wniosek składa rodzic zastępczy, osoba prowadząca rodzinny dom dziecka albo dyrektor placówki opiekuńczo-wychowawczej albo opiekuńczo-terapeutycznej (w zaświadczeniu powinna być data umieszczenia w pieczy zastępczej),
- upoważnienie do złożenia wniosku o świadczenie Dobry Start w imieniu dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej, opiekuńczo-terapeutycznej – jeśli wniosek składa osoba w imieniu dyrektora,
- zaświadczenie z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie o objęciu programem usamodzielniania – jeśli wniosek składa osoba usamodzielniana,

- orzeczenie sądu o opiece naprzemiennej – jeśli wniosek składa rodzic opiekujący się dzieckiem na przemian z drugim rodzicem (z którym rozwiódł się, żyje w separacji lub rozłączeniu) w porównywalnych i powtarzających się okresach, np. przez pierwszy tydzień miesiąca dzieckiem opiekuje się matka, przez drugi – ojciec,
- akt zgonu rodzica – jeśli wniosek składa osoba ucząca się w związku ze śmiercią obojga rodziców albo jednego rodzica, jeśli od drugiego ma prawo do alimentów,
- wyrok sądowy lub ugoda sądowa, z których wynika, że prawo do alimentów od rodziców albo jednego rodzica, w przypadku gdy drugi rodzic nie żyje – jeśli wniosek składa osoba ucząca się.

Terminy wypłaty świadczenia

Jeśli wniosek wpłynie do ZUS do końca sierpnia, pieniądze ZUS wypłaci najpóźniej 30 września.

Jeśli wniosek wpłynie później, świadczenie ZUS wypłaci w ciągu 2 miesięcy od dnia, w którym złożono wniosek z wymaganymi dokumentami.

Świadczenie ZUS wypłaci na rachunek bankowy podany we wniosku. Świadczenie z programu „Dobry Start” jest zwolnione z opodatkowania. Nie podlega też egzekucji, więc komornik nie może go zająć.

Szczegółowe informacje na temat świadczenia Dobry Start zamieszczone są na stronie internetowej: <https://www.zus.pl/baza-wiedzy/program-dobry-start>

W sprawie świadczenia wychowawczego można uzyskać pomoc:

- w Centrum Kontaktu Klientów ZUS
w dni robocze od poniedziałku do piątku w godz. 7:00-18:00:
– tel. 22 560 16 00 dla telefonów komórkowych i stacjonarnych (koszt połączenia według umowy klienta z operatorem telekomunikacyjnym)
– e-mail: cot@zus.pl
- we wszystkich placówkach ZUS
(ZUS Oddział w Krakowie: ul. Pędzichów 27, 31-080 Kraków
godziny obsługi klientów: poniedziałek: 8:00–17:00, wtorek – piątek: 8:00–15:00)
- podczas e-wizyty w ZUS: <https://www.zus.pl/e-wizyta>

5.13. 500+ Świadczenie uzupełniające dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji

Osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji i ich opiekunowie mogą ubiegać się o tzw. 500 plus dla niepełnosprawnych. Zezwala na to ustawa z dnia 31 lipca 2019 roku o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji, która obowiązuje od 1 października 2019 roku.

Sprawę załatwia:

Aby otrzymać świadczenie uzupełniające, osoba zainteresowana, przedstawiciel ustawowy, pełnomocnik lub jej opiekun składa wniosek do organu wypłacającego świadczenie emerytalno-rentowe, albo rentę socjalną, czyli np. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, innych organów, a u pozostałych osób – do ZUS.

Druk wniosku (ESUN) wydają placówki ZUS lub można go pobrać ze strony www.zus.pl (<https://www.zus.pl/wzory-formularzy/emerytury-renty/swiadczenie-uzupelniajace-dla-osob-niezdolnych-do-samodzielnej-egzystencji>)

Wniosek można również wysłać przez Platformę Usług Elektronicznych ZUS (PUE ZUS) lub za pośrednictwem operatora pocztowego.

O świadczenie uzupełniające może się starać osoba, która spełnia łącznie następujące warunki:

- ukończyła 18 lat,
- jest niezdolna do samodzielnej egzystencji, a niezdolność tę potwierdza orzeczenie niezdolności do samodzielnej egzystencji lub orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji lub orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i niezdolności do samodzielnej egzystencji lub orzeczenie o całkowitej niezdolności do służby i niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- nie jest uprawniona do emerytury ani renty, nie ma ustalonego prawa do innego świadczenia pieniężnego finansowanego ze środków publicznych, np. zasiłku stałego albo zasiłku okresowego (warunek nie dotyczy jednorazowych świadczeń) ani nie jest uprawniona do świadczenia z zagranicznej instytucji właściwej do spraw emerytalno-rentowych

lub

jest uprawniona do tych świadczeń (emerytury, renty albo innych świadczeń pieniężnych finansowanych ze środków publicznych, łącznie z kwotą wypłacaną przez zagraniczną instytucję właściwą do spraw emerytalno-rentowych), ale **ich łączna wysokość brutto nie przekracza 2157,80 zł**,

- mieszka na terytorium Polski,
- ma obywatelstwo polskie lub prawo pobytu lub stałego pobytu w Polsce, jeśli jest obywatelem UE, EFTA – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym albo Konfederacji Szwajcarskiej

lub

ma zalegalizowany pobyt w Polsce (dotyczy pozostałych cudzoziemców spoza UE, EOG, EFTA).

Świadczenia uzupełniającego **nie przysługuje** osobie tymczasowo aresztowanej lub pozbawionej wolności. Nie dotyczy to jednak osób odbywających karę w systemie dozoru elektronicznego.

Wysokość świadczenia uzupełniającego

Świadczenie dla niepełnosprawnych wynosi **nie więcej niż 500,00 zł** miesięcznie.

Świadczenie w wysokości 500,00 zł miesięcznie otrzyma osoba, która nie jest uprawniona do emerytury ani renty i nie ma ustalonego prawa do innego świadczenia pieniężnego finansowanego ze środków publicznych, lub ma takie świadczenia, ale ich łączna kwota brutto nie przekracza **1657,80 zł**.

Jeśli osoba pobiera emeryturę, rentę lub inne świadczenie finansowane ze środków publicznych i łączna kwota brutto tych świadczeń wynosi więcej niż **1657,80 zł**, ale nie przekracza **2157,80 zł**, wysokość świadczenia uzupełniającego będzie niższa niż 500,00 zł. Będzie to różnica między kwotą **2157,80 zł** i łączną kwotą wszystkich świadczeń dla tej osoby.

Do dochodów, które decydują o prawie do świadczenia uzupełniającego i jego wysokości, **nie wlicza się** dodatków i świadczeń wypłacanych ze świadczeniami emerytalno-rentowymi na podstawie przepisów szczególnych, takich jak np. dodatek pielęgnacyjny, dodatek dla sieroty zupełnej, dodatek kombatancki czy ryczałt energetyczny. Nie wlicza się także zasiłku pielęgnacyjnego.

Świadczenie uzupełniające liczy się jako dochód przy ustalaniu świadczeń niepieniężnych z pomocy społecznej, jednak tego świadczenia nie wlicza się do dochodu, od którego ustala się prawo do dodatku mieszkaniowego, świadczeń

pieniężnych z pomocy społecznej, opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej przez małżonka, wstępnych i zstępnych osoby uprawnionej do świadczenia.

Świadczenie przysługuje od miesiąca złożenia wniosku, zawierającego kompletne dane niezbędne do ustalenia prawa do tego świadczenia i jego wypłaty wraz z oświadczeniem o prawie do świadczeń emerytalno-rentowych lub innych świadczeń ze środków publicznych. Jeśli osoba ma prawo do więcej niż jednego świadczenia, z oświadczenia takiego mają wynikać wszystkie przysługujące prawa. Jeśli zainteresowany ma prawo do emerytury lub renty zagranicznej lub innego podobnego świadczenia zagranicznego, do wniosku dołącza dokument, wystawiony przez zagraniczną instytucję do spraw emerytalno-rentowych, który potwierdza, że ma do nich prawo ze wskazaniem ich wysokości.

Wniosek podpisuje wnioskodawca lub jego przedstawiciel ustawowy albo pełnomocnik.

Do wniosku o świadczenie uzupełniające dla osoby niepełnosprawnej **należy dołączyć:**

- orzeczenie o niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji albo orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji albo wydane (przed 1 września 1997 roku) przez komisję lekarską do spraw inwalidztwa i zatrudnienia orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidów – jeśli nie upłynął okres, na jaki orzeczono inwalidztwo. Jeśli takie orzeczenie ma już organ emerytalno-rentowy, nie trzeba go dołączać.

Niezdolność do samodzielnej egzystencji, na podstawie której ZUS ustali prawo do świadczenia uzupełniającego, potwierdzają również orzeczenia o całkowitej:

- niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym i niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- niezdolności do służby i niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Jeśli osoba nie posiada orzeczenia potwierdzającego niezdolność do samodzielnej egzystencji albo upłynął okres, na który zostało ono wydane, do wniosku należy dołączyć zaświadczenie o stanie zdrowia, wydane przez lekarza nie wcześniej niż na miesiąc przed złożeniem wniosku, oraz (jeśli wnioskodawca ją posiada) – dokumentację medyczną i inne dokumenty, które mają znaczenie przy orzekaniu o niezdolności do samodzielnej egzystencji, np.: kartę badania profilaktycznego, dokumentację rehabilitacji leczniczej lub zawodowej. Jeżeli osoba posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności, należy również dołączyć je do wniosku.

ZUS ustala prawo do tej pomocy nie później niż w ciągu 30 dni od dnia, kiedy wyjaśniono ostatnią okoliczność niezbędną, aby wydać decyzję. Takim zdarzeniem może być uprawomocnienie się orzeczenia w sprawie niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Jeśli zainteresowany nie zgadza się z decyzją ZUS o świadczeniu uzupełniającym, może się od niej odwołać do właściwego ze względu na miejsce zamieszkania sądu okręgowego – sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. Robi to za pośrednictwem swojej placówki ZUS. Ma na to miesiąc od doręczenia decyzji. Po tym terminie decyzja stanie się prawomocna i nie zaskarży się już jej do sądu. Odwołanie można złożyć na piśmie, osobiście w placówce ZUS, wysłać pocztą lub zgłosić ustnie do protokołu. Za złożenie odwołania i postępowanie przed sądem nic się nie płaci.

Pobyt zainteresowanego w Zakładzie Opieki Leczniczej lub Domu Pomocy Społecznej nie stanowi przeszkody do przyznania świadczenia uzupełniającego.

W przypadku osób, które mają ustalone prawo do świadczenia emerytalno-rentowego w ZUS, świadczenie uzupełniające **jest wypłacane** razem z tym świadczeniem.

Natomiast osoby nie posiadające w ZUS żadnych świadczeń, świadczenie uzupełniające otrzymują w terminie płatności, który zostanie wskazany w decyzji przyznającej to świadczenie.

Od świadczenia uzupełniającego nie jest odprowadzany podatek dochodowy ani składka na ubezpieczenie zdrowotne.

Wnioskodawca ma obowiązek powiadomić ZUS o wszelkich zmianach, które mają wpływ na prawo do świadczenia uzupełniającego lub na jego wysokość.

Osoba, która pobrała nienależnie takie świadczenie, **musi je zwrócić** w sytuacji, gdy wsparcie:

- wypłacono, choć ustały lub zmieniły się okoliczności będące podstawą jego przyznania lub ustalenia jego wysokości, a osobę pobierającą to świadczenie pouczono o tych sytuacjach,
- przyznano lub wypłacono je na podstawie fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach, gdy osoba pobierająca świadczenie świadomie wprowadziła organ w błąd,
- przyznano na podstawie decyzji, której nieważność następnie stwierdzono albo uchylono w wyniku wznowienia postępowania, i osobie odmówiono prawa do świadczenia,

- wypłacono innej osobie niż ta, którą wskazuje decyzja przyznająca świadczenie.

Od kwot nienależnie pobranego świadczenia uzupełniającego nalicza się odsetki ustawowe za opóźnienie na zasadach określonych w prawie cywilnym.

Dodatkowe informacje znajdują się na stronie: <https://www.zus.pl/-/500-swiadczenie-uzupelniajace-dla-osob-niezdolnych-do-samodzielnej-egzystencji>

Pomoc przy wypełnianiu wniosku można uzyskać we wszystkich placówkach Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na salach obsługi klientów (w godzinach otwarcia) oraz w Centrum Obsługi Telefonicznej pod numerem tel. **22 560 16 00**.

5.14. Program Aktywny Rodzic

Program Aktywny Rodzic dotyczy wsparcia dla rodziców dzieci do lat 3. Ma ułatwić rodzicom i opiekunom pogodzenie zadań związanych z rodzicielstwem i aktywnością zawodową. Obowiązuje od 1 października 2024 roku.

Z programu Aktywny Rodzic można otrzymać następujące świadczenia:

- świadczenie aktywni rodzice w pracy – nowe,
- świadczenie aktywnie w żłobku – zastępuje dofinansowanie do żłobka,
- świadczenie aktywnie w domu – zastępuje rodzinny kapitał opiekuńczy.

Uwaga! Na to samo dziecko za dany miesiąc można otrzymać tylko jedno ze świadczeń. Można wielokrotnie zmieniać rodzaj świadczenia, czyli zrezygnować z jednej formy wsparcia i przejść na inną, jednak w danym miesiącu na dane dziecko można pobierać tylko jedno świadczenie.

Prowadzeniem postępowania w sprawie przyznania świadczenia i jego wypłatą zajmuje się Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Świadczenia z programu Aktywny Rodzic przysługują mieszkającym w Polsce rodzicom lub opiekunom dzieci do lat 3, którzy są:

- obywatelem polskim,
- obywatelem UE/EFTA lub Wielkiej Brytanii,
- obywatelem innego kraju, o ile spełniają warunek legalnego pobytu w Polsce na podstawie karty pobytu z dostępem do rynku pracy albo na podstawie innego dokumentu potwierdzającego legalny pobyt i dostęp do rynku pracy.

Uwaga! Osoby posiadające przyznane prawo do rodzinnego kapitału opiekuńczego lub do dofinansowania do żłobka na okres po 30 września 2024 roku, zachowują prawo do tych świadczeń. Jeżeli nie chcą składać wniosku o świadczenie z programu Aktywny Rodzic, nie muszą tego robić.

Wnioski o świadczenia z programu Aktywny Rodzic można złożyć w ZUS wyłącznie elektronicznie przez:

- Platformę Usług Elektronicznych (PUE) ZUS (<https://www.zus.pl/ezus/logowanie>),
- portal Emp@tia na stronie: <https://empatia.mpips.gov.pl/>,
- aplikację mobilną mZUS: <https://www.zus.pl/mzus>,
- swój bank, jeśli uruchomił taką usługę.

Informacje w sprawie programu Aktywny Rodzic można uzyskać:

- w Centrum Kontaktu Klientów ZUS w dni robocze od poniedziałku do piątku w godz. 7:00-18:00:
 - tel. 22 560 16 00 dla telefonów komórkowych i stacjonarnych (koszt połączenia według umowy klienta z operatorem telekomunikacyjnym)
 - e-mail: cot@zus.pl
- we wszystkich placówkach ZUS (ZUS Oddział w Krakowie: ul. Pędzichów 27, 31-080 Kraków
godziny obsługi klientów: poniedziałek: 8:00–17:00, wtorek–piątek: 8:00-15:00)
- podczas e-wizyty w ZUS: <https://www.zus.pl/e-wizyta>

5.14.1. Świadczenie aktywni rodzice w pracy

Świadczenie przysługuje aktywnemu zawodowo:

- rodzicowi (matce lub ojcu), z którym dziecko wspólnie mieszka i pozostaje na jego utrzymaniu,
- opiekunowi faktycznemu dziecka (osobie faktycznie opiekującej się dzieckiem, która złożyła do sądu opiekuńczego wniosek o przysposobienie dziecka),
- osobie będącej rodziną zastępczą,
- osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka.

Świadczenie aktywni rodzice w pracy przysługuje na każde dziecko w wieku od 12. do 35. miesiąca życia (od pierwszego dnia miesiąca, w którym dziecko skończyło 12. miesiąc, do ostatniego dnia miesiąca przed tym, w którym dziecko skończy 36. miesiąc).

Uwaga! Świadczenie nie przysługuje, jeśli dziecko uczęszcza do żłobka, przedszkola, klubu dziecięcego lub jest pod opieką dziennego opiekuna.

Świadczenie aktywni rodzice w pracy przysługuje osobie aktywnej zawodowo, która:

1. posiada ubezpieczenia emerytalne i rentowe, czyli:
 - pracuje na podstawie umowy o pracę,
 - wykonuje pracę nakładczą,
 - pracuje na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, oraz jeśli współpracuje z taką osobą,
 - prowadzi pozarolniczą działalność lub współpracuje przy jej prowadzeniu,
 - jest członkiem rolniczych spółdzielni produkcyjnych i spółdzielni kółek rolniczych,
 - jest posłem lub senatorem, który pobiera uposażenie,
 - jest osobą duchowną,
 - pobiera stypendium: doktoranckie, sportowe, dla słuchaczy Krajowej Szkoły Administracji Publicznej;
2. posiada ubezpieczenie emerytalno-rentowe rolników ustawowo (tzw. obowiązkowe ubezpieczenie w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego – KRUS) albo przez co najmniej 12 miesięcy bez przerwy na swój wniosek (tzw. dobrowolne ubezpieczenie w KRUS);
3. pracuje w służbach mundurowych, na podstawie stosunku służbowego (żołnierze zawodowi, policjanci, funkcjonariusze Agencji Wywiadu, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Służby Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Straży Marszałkowskiej, Służby Celno-Skarbowej, Służby Więziennej, Państwowej Straży Pożarnej, sędziowie, prokuratorzy, aplikanci Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury);

4. pobiera:

- zasiłek macierzyński,
- zasiłek chorobowy (w tym zasiłek z ubezpieczenia wypadkowego),
- zasiłek opiekuńczy,
- zasiłek wyrównawczy (w tym zasiłek z ubezpieczenia wypadkowego),
- świadczenie rehabilitacyjne (w tym świadczenie z ubezpieczenia wypadkowego),
- wynagrodzenie za czas niezdolności do pracy na podstawie Kodeksu pracy.

Uwaga! Nie dotyczy to osób, które pobierają zasiłek lub świadczenie po ustaniu tytułu do ubezpieczenia chorobowego lub wypadkowego (czyli np. pobierają zasiłek macierzyński po ustaniu zatrudnienia).

Świadczenie przysługuje, jeśli oboje rodzice/opiekunowie osiągają przychód, którego podstawa wymiaru składek wynosi co najmniej 100% minimalnego wynagrodzenia za pracę (tzw. warunek łączonego poziomu aktywności zawodowej).

Osobie samodzielnie wychowującej dziecko świadczenie przysługuje pod warunkiem, że podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym od podstawy wynoszącej co najmniej 100 % minimalnego wynagrodzenia za pracę.

Świadczenie aktywni rodzice w pracy wynosi:

- 1500 zł miesięcznie na dziecko,
- 1900 zł miesięcznie – jeżeli dziecko ma orzeczenie o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami:
 - konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz
 - konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Miesięczna kwota świadczenia jest niepodzielna: przysługuje w pełnej wysokości, także w przypadku, gdy prawo do świadczenia powstało w trakcie miesiąca, np. w sytuacji gdy rodzic rozpoczął aktywność zawodową w trakcie miesiąca (ale spełnił od tego miesiąca warunek minimalnego poziomu aktywności zawodowej).

Gdy dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną, kwotę świadczenia aktywni rodzice w pracy ustala się każdemu z rodziców w połowie wysokości, czyli odpowiednio: 750 zł albo 950 zł miesięcznie.

Szczegółowe informacje na temat świadczenia aktywni rodzice w pracy zamieszczone są na stronie internetowej: <https://www.zus.pl/aktywnyrodzic/swiadczenie-aktywni-rodzice-w-pracy>

5.14.2. Świadczenie aktywnie w żłobku

Świadczenie aktywnie w żłobku przysługuje:

- rodzicowi (matce lub ojcu),
- opiekunowi prawnemu,
- osobie, której sąd powierzył opiekę nad dzieckiem, w szczególności:
 - rodzicowi zastępczemu,
 - osobie prowadzącej rodzinny dom dziecka,
 - osobie sprawującej pieczę bieżącą nad dzieckiem powierzoną orzeczeniem sądu,
 - osobie, która wystąpiła do sądu o przysposobienie dziecka i sąd powierzył jej opiekę do czasu zakończenia procesu adopcji,
 - dyrektorowi placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego,
 - opiekunowi tymczasowemu (w przypadku obywateli Ukrainy)*.

* Świadczenie aktywnie w żłobku przysługuje obywatelom Ukrainy, którzy przybyli do Polski w związku z działaniami wojennymi, jeżeli przebywali legalnie w Polsce jako osoby ze statusem „UKR” nieprzerwanie przez co najmniej 365 dni. Warunek ten dotyczy również dziecka obywatela Ukrainy, które ma status „UKR” (dotyczy obywateli Ukrainy, którzy mogą uzyskać prawo do tego świadczenia na podstawie art. 26 ust. 1 pkt 6 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy).

Świadczenie przysługuje na dzieci, które uczęszczają do żłobka, klubu dziecięcego (znajdującego się w rejestrze żłobków i klubów dziecięcych) lub są objęte opieką opiekuna dziennego (znajdującego się w wykazie opiekunów dziennych).

Świadczenie przysługuje na dofinansowanie kosztów objęcia dziecka opieką w żłobku, klubie dziecięcym albo sprawowaną przez dziennego opiekuna. Zastąpi ono dotychczasowe dofinansowanie do żłobka, do którego prawo powstało przed 1 października 2024 roku.

Świadczenie przysługuje do końca roku szkolnego, w którym dziecko skończy 3 lata, a gdy objęcie dziecka wychowaniem przedszkolnym jest niemożliwe lub utrudnione – do końca roku szkolnego, w którym dziecko kończy 4 lata.

Nie ma początkowego wieku dziecka, od którego przysługiwałoby świadczenie. Warunkiem jest uczęszczanie dziecka do placówki i potwierdzenie tego w rejestrze żłobków albo w wykazie dziennych opiekunów.

Świadczenie przysługuje bez względu na dochód w rodzinie.

Świadczenie aktywnie w żłobku wynosi:

- **1500 zł** miesięcznie na dziecko,
- **1900 zł** miesięcznie – jeżeli dziecko ma **orzeczenie o niepełnosprawności** łącznie ze wskazaniami:
 - konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz
 - konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji

nie więcej jednak niż wysokość opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna.

Gdy dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną, kwotę świadczenia ustala się każdemu z rodziców w wysokości połowy świadczenia. Nie może to być więcej niż wysokość przypadającej na danego rodzica miesięcznej opłaty za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna.

Świadczenie aktywnie w żłobku nie jest wypłacane rodzicowi/opiekunowi dziecka. Świadczenie to przekazywane jest na rachunek bankowy podmiotu, który prowadzi żłobek, klub dziecięcy, zatrudnia dziennego opiekuna lub na konto bankowe dziennego opiekuna prowadzącego działalność na własny rachunek.

Świadczenie nie przysługuje, jeżeli na to samo dziecko za dany miesiąc:

- zostało przyznane świadczenie aktywni rodzice w pracy,
- zostało przyznane świadczenie aktywnie w domu.

Świadczenie aktywnie w żłobku nie przysługuje również wtedy, kiedy opłata za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna jest wyższa niż ustawowo określony maksymalny koszt pobytu dziecka w takiej placówce.

Od 1 października 2024 r. do 31 marca 2025 r. limit ten wynosi 2200 zł. Limity na kolejne okresy będą ogłaszane w „Monitorze Polskim”, w obwieszczeniu Ministra Rodziny, do 31 marca danego roku na okres od 1 kwietnia danego roku do 31 marca następnego roku.

Szczegółowe informacje na temat świadczenia aktywnie w żłobku zamieszczone są na stronie internetowej: <https://www.zus.pl/aktywnyrodzic/wiadczenie-aktywnie-w-zlobku>

5.14.3. Świadczenie aktywnie w domu

Świadczenie aktywnie w domu przysługuje:

- matce lub ojcu, jeżeli dziecko zamieszkuje wspólnie z rodzicem i pozostaje na jego utrzymaniu, również w przypadku, gdy dziecko zgodnie z orzeczeniem sądu jest pod opieką naprzemienną obydwójga rodziców;
- opiekunowi faktycznemu dziecka (jeżeli złożył wniosek do sądu rodzinnego o przysposobienie dziecka, jeśli dziecko to znajduje się pod jego opieką).

Świadczenie aktywnie w domu przysługuje na każde dziecko w wieku od 12. do 35. miesiąca życia (od pierwszego dnia miesiąca, w którym dziecko skończyło 12. miesiąc, do ostatniego dnia miesiąca przed tym, w którym dziecko skończy 36. miesiąc).

Świadczenie przysługuje bez względu na dochód w rodzinie.

Świadczenie aktywnie w domu przysługuje w wysokości **500 zł** miesięcznie na dziecko, niezależnie od tego, czy ma ono orzeczenie o niepełnosprawności.

Świadczenie przysługuje na dziecko w pełnej wysokości także w przypadku, gdy prawo do świadczenia powstało w trakcie miesiąca, np. w sytuacji, gdy dziecko zostało przyjęte przez opiekuna faktycznego na wychowanie w połowie lub pod koniec miesiąca.

Gdy dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną, kwotę świadczenia ustala się każdemu z rodziców w połowie wysokości, czyli 250 zł miesięcznie.

Świadczenie aktywnie w domu nie przysługuje, jeżeli:

- osoba została pozbawiona władzy rodzicielskiej,
- dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej,

- na to samo dziecko za dany miesiąc:
 - przyznane zostało świadczenie aktywni rodzice w pracy,
 - przyznane zostało świadczenie aktywnie w żłobku.
- wnioskodawcy lub członkowi jego rodziny przysługuje za granicą na dziecko świadczenie o podobnym charakterze do świadczenia aktywnie w domu (nie dotyczy to świadczeń z państw UE/EFTA oraz Wielkiej Brytanii).

Świadczenie aktywnie w domu nie przysługuje również wtedy, gdy na dane dziecko został pobrany już rodzinny kapitał opiekuńczy w łącznej kwocie 12 000 zł (oznacza to, że jeśli na dziecko przysługiwał rodzinny kapitał opiekuńczy, który został pobrany w łącznej kwocie 12 000 zł, nie przysługuje na nie świadczenie aktywnie w domu, nawet jeżeli dziecko nie skończyło jeszcze 35. miesiąca życia).

Szczegółowe informacje na temat świadczenia aktywnie w domu zamieszczone są na stronie internetowej: <https://www.zus.pl/aktywnyrodzic/wiadczenie-aktywnie-w-domu>

5.15. Dodatek mieszkaniowy

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń Urzędu Miasta Krakowa
Referat ds. Dodatków Mieszkaniowych

i Referat ds. Obsługi Mieszkańców, w lokalizacjach:

ul. Stachowicza 18, 31-103 Kraków,

os. Zgody 2, 31-949 Kraków.

Dodatkowe informacje można uzyskać pod numerem telefonu Krakowskiego Centrum Kontakt: 12 616 55 55.

Dodatek mieszkaniowy jest świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę, mającym na celu dofinansowanie do wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego i przysługuje, jeżeli Wnioskodawca spełnia **jednocześnie** trzy kryteria:

- **Posiada tytuł prawny do lokalu** – dodatek mieszkaniowy może być przyznany:
 - najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkalnych, zamieszkującym w tych lokalach,

- osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych, do których przysługuje im spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego,
- osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych znajdujących się w budynkach stanowiących ich własność i właścicielom samodzielnych lokali mieszkalnych,
- innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowania lokalu mieszkalnego (np. umowa użyczenia) i ponoszącym wydatki z jego zajmowaniem,
- osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, **oczekującym** na przysługujący im lokal zamienny lub najem socjalny lokalu (np. gdy orzeczono o ich uprawnieniu do lokalu socjalnego w wyroku sądowym).

- **Uzyskuje odpowiednio niski dochód** – dodatek przysługuje osobom, jeżeli średni miesięczny dochód na jednego członka gospodarstwa domowego uzyskany w okresie trzech miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku o przyznanie dodatku nie przekracza 40 % w gospodarstwie jednoosobowym, a w gospodarstwie wieloosobowym 30 % przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, obowiązującego w dniu złożenia wniosku. Obecnie więc dochód nie może przekroczyć 2862,19 zł w gospodarstwie jednoosobowym, a 2146,64 zł w gospodarstwie wieloosobowym.

Jeżeli dochód jest nieco wyższy, nie zamyka to możliwości otrzymania dodatku – jeśli bowiem kwota nadwyżki nie przekracza wysokości dodatku mieszkaniowego, należny dodatek mieszkaniowy obniża się o tę kwotę.

Przy wydawaniu decyzji o przyznaniu dodatku mieszkaniowego uwzględnia się kwotę przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, obowiązującego w dniu złożenia wniosku, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego – zgodnie z komunikatem z dnia 7 lutego 2024 roku obecnie wynosi ono 7155,48 zł.

- **Odpowiednia powierzchnia użytkowa lokalu** – powierzchnia użytkowa zajmowanego lokalu mieszkalnego nie może przekraczać normatywnej powierzchni użytkowej o więcej niż 30% albo 50% – pod warunkiem, że udział powierzchni pokoi i kuchni w powierzchni użytkowej tego lokalu nie przekracza 60%.

liczba członków gospodarstwa domowego	powierzchnia normatywna	pow. dopuszczalna przy 30% przekroczeniu powierzchni normatywnej	powierzchnia dopuszczalna przy 50% przekroczeniu, pod warunkiem, że udział powierzchni pokoi i kuchni w powierzchni użytkowej tego lokalu nie przekracza 60 %
1 osoba	35,00 m ²	45,50 m ²	52,50 m ²
2 osoby	40,00 m ²	52,00 m ²	60,00 m ²
3 osoby	45,00 m ²	58,50 m ²	67,50 m ²
4 osoby	55,00 m ²	71,50 m ²	82,50 m ²
5 osób	65,00 m ²	84,50 m ²	97,50 m ²
6 osób	70,00 m ²	91,00 m ²	105,00 m ²

W przypadku zamieszkiwania w lokalu większej liczby osób, dla każdej kolejnej osoby zwiększa się normatywną powierzchnię tego lokalu o 5 m².

Normy powierzchni użytkowej **podwyższa się o 15 m²**, jeżeli w mieszkaniu zamieszkuje **osoba niepełnosprawna** poruszająca się na wózku lub osoba niepełnosprawna, jeżeli niepełnosprawność wymaga zamieszkiwania w oddzielnym pokoju. O wymogu zamieszkiwania w oddzielnym pokoju orzekają powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Dodatek mieszkaniowy nie jest kwotą stałą i jest wyliczany indywidualnie w oparciu o dołączone dokumenty. Wysokość dodatku mieszkaniowego nie może przekraczać 70% wydatków przypadających na normatywną powierzchnię zajmowanego lokalu mieszkalnego. Natomiast jeżeli osoba ubiegająca się o dodatek mieszkaniowy zamieszkuje w lokalu mieszkalnym niewchodzącym w skład mieszkaniowego zasobu gminy, ponoszone wydatki przelicza się do wysokości czynszu, jaki obowiązywałby dla danego lokalu, gdyby lokal ten wchodził w skład zasobu mieszkaniowego gminy.

Wymagane załączniki:

- wniosek o przyznanie dodatku mieszkaniowego,
- deklaracja o wysokości dochodów gospodarstwa domowego,
- dokumenty potwierdzające wysokość dochodów wszystkich członków gospodarstwa domowego osiągniętych w okresie trzech miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku,

- dokument potwierdzający wysokość opłat mieszkaniowych ponoszonych w miesiącu poprzedzającym dzień złożenia wniosku,
- tytuł prawny do lokalu.

Decyzja powinna być wydana w ciągu miesiąca od daty złożenia wniosku. Świadczenie przyznawane jest na 6 miesięcy, licząc od pierwszego dnia miesiąca następującego po dacie wpływu dokumentacji.

Dodatek jest wypłacany zarządcy domu lub innej osoby uprawnionej do pobierania należności za lokal mieszkalny, w terminie do 10 dnia każdego miesiąca. Poza mieszkańcami domków jednorodzinnych nikt nie otrzymuje pieniędzy do rąk własnych. Wypłacanie dodatku obejmuje okres 6 miesięcy.

Jeżeli nie stwierdzi się wpłat należności za lokal następuje wstrzymanie wypłacania dodatku. Jeśli należność zostanie wpłacona w ciągu 3 miesięcy, pieniądze zostaną wypłacone, jeśli nie, dodatek mieszkaniowy wygasa z mocy prawa.

UWAGA! W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku ośłonowym, nie ma możliwości składania wniosków o wypłatę dodatku energetycznego do dnia 31 grudnia 2025 roku.

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze SO-15:
<https://www.bjp.krakow.pl/uslugi/SO-15>

6. ULGI, UPRAWNIENIA I INNE FORMY POMOCY

6.1. Ulgi w podatku dochodowym

Osoba niepełnosprawna – to osoba, która posiada:

- orzeczenie o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności, lub
- decyzję przyznającą rentę z tytułu całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, rentę szkoleniową albo rentę socjalną, albo
- orzeczenie o niepełnosprawności osoby, która nie ukończyła 16. roku życia, wydane na podstawie odrębnych przepisów, albo
- orzeczenie o niepełnosprawności, wydane przez właściwy organ na podstawie odrębnych przepisów, które obowiązywały do 31 sierpnia 1997 roku.

Osoba niepełnosprawna zaliczona do **I grupy inwalidzkiej** – to osoba, w stosunku do której orzeczono całkowitą niezdolność do pracy oraz niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji albo znaczny stopień niepełnosprawności.

Osoba niepełnosprawna zaliczona do **II grupy inwalidzkiej** – to osoba, w stosunku do której orzeczono całkowitą niezdolność do pracy albo umiarkowany stopień niepełnosprawności.

Samo posiadanie statusu emeryta lub rencisty jest niewystarczające do odliczenia wydatku w ramach ulgi rehabilitacyjnej.

Osoba niepełnosprawna pozostająca na utrzymaniu podatnika – to osoba niepełnosprawna:

- której roczne dochody nie przekraczają kwoty **19 061,28 zł** (uwaga! ta kwota dotyczy rocznych dochodów uzyskanych w 2023 roku; wysokość jej jest uzależniona od kwoty renty socjalnej i jest ustalana w grudniu roku podatkowego),
- która jest dla podatnika lub jego małżonka osobą zaliczoną do I grupy podatkowej w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 28 lipca 1983 r. o podatku od spadków i darowizn (czyli np. rodzic, dziecko, wnuczek, rodzeństwo) lub dziecko obce przyjęte na wychowanie przez podatnika lub jego małżonka.

Do kwoty 19 061,28 zł nie wlicza się:

- zasiłku pielęgnacyjnego,

- świadczenia uzupełniającego, otrzymanego na podstawie przepisów o świadczeniu uzupełniającym dla osób niezdolnych do samodzielnej egzystencji,
- dodatku energetycznego o którym mowa w art. 5c ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne,
- dodatku osłonowego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym,
- dodatku węglowego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o dodatku węglowym,
- dodatku dla gospodarstw domowych z tytułu wykorzystywania niektórych źródeł ciepła i dodatku dla niektórych podmiotów niebędących gospodarstwami domowymi z tytułu wykorzystywania niektórych źródeł ciepła, o których mowa w art. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw,
- dodatku elektrycznego, o którym mowa w art. 27 ustawy z dnia 7 października 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku oraz w 2024 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej,
- refundacji kwoty odpowiadającej podatkowi VAT, o której mowa w art. 18 ustawy z dnia 15 grudnia 2022 r. o szczególnej ochronie niektórych odbiorców paliw gazowych w 2023 r. oraz w 2024 r. w związku z sytuacją na rynku gazu,
- bonu energetycznego, o którym mowa w art. 2 ustawy z dnia 23 maja 2024 r. o bonie energetycznym oraz o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia cen energii elektrycznej, gazu ziemnego i ciepła systemowego,
- dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów,
- kolejnego dodatkowego rocznego świadczenia pieniężnego dla emerytów i rencistów,
- alimentów na rzecz dzieci:
 - małoletnich,
 - pełnoletnich, które zgodnie z odrębnymi przepisami otrzymywały zasiłek (dodatek) pielęgnacyjny lub rentę socjalną,
 - pełnoletnich do ukończenia 25. roku życia, uczących się w szkołach, o których mowa w krajowych lub zagranicznych przepisach regulujących system oświatowy lub szkolnictwo wyższe, jeżeli dzieci te spełniły warunki wymienione w przepisach ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Do dochodów zalicza się natomiast inne dochody zwolnione z opodatkowania np. zapomogę, przychody osób do ukończenia 26. roku życia, o których mowa w art. 21 ust. 1 pkt 148 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Nie każdy wydatek, który dotyczy osoby niepełnosprawnej, uprawnia do odliczeń w ramach ulgi rehabilitacyjnej.

Odliczeniu podlegają wyłącznie te wydatki, które zostały wymienione w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych jako wydatki na cele rehabilitacyjne oraz wydatki związane z ułatwieniem wykonywania czynności życiowych. Wydatki te dzielimy na:

- nielimitowane (odliczeniu podlega cała wydatkowana kwota),
- limitowane (kwotę przysługującego odliczenia oblicza się z uwzględnieniem „górnego” lub „dolnego” limitu kwotowego).

Wydatki nielimitowane – są to wydatki poniesione na:

- adaptację i wyposażenie mieszkań oraz budynków mieszkalnych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- przystosowanie pojazdów mechanicznych do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,
- zakup, naprawę lub najem wyrobów medycznych, które są wymienione w wykazie wyrobów medycznych określonym w przepisach wydanych na podstawie 38 ust. 4 ustawy o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych oraz wyposażenia, które umożliwia ich używanie zgodnie z przewidzianym zastosowaniem (**Uwaga!** W ramach nielimitowanych wydatków nie odlicza się wydatków na pieluchomajtki, pieluchy anatomiczne, chłonne majtki, podkłady i wkłady anatomiczne),
- zakup, naprawę lub najem indywidualnego sprzętu, urządzeń i narzędzi niezbędnych w rehabilitacji oraz ułatwiających wykonywanie czynności życiowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności, oraz wyposażenia umożliwiającego ich używanie zgodnie z przewidzianym zastosowaniem, niewymienionych w wykazie wyrobów medycznych określonym w przepisach wydanych na podstawie art. 38 ust. 4 ustawy o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych, z wyjątkiem sprzętu gospodarstwa domowego,
- zakup wydawnictw i materiałów (pomocy) szkoleniowych, stosownie do potrzeb wynikających z niepełnosprawności,

- odpłatność za pobyt na turnusie rehabilitacyjnym,
- odpłatność za pobyt w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładzie opiekuńczo-leczniczym, pielęgnacyjno-opiekuńczym,
- odpłatność za pobyt opiekuna osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I grupy inwalidztwa lub dzieci niepełnosprawnych do lat 16, który przebywa z osobą niepełnosprawną na turnusie rehabilitacyjnym, w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego lub zakładzie rehabilitacji leczniczej,
- odpłatność za zabiegi rehabilitacyjne lub leczniczo-rehabilitacyjne,
- opiekę pielęgniarstwa w domu nad osobą niepełnosprawną w okresie przewlekłej choroby uniemożliwiającej poruszanie się oraz usługi opiekuńcze świadczone dla osób niepełnosprawnych zaliczonych do I grupy inwalidztwa,
- opłacenie tłumacza języka migowego,
- kolonie i obozy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25. roku życia,
- odpłatny przewóz:
 - osoby niepełnosprawnej – karetką transportu sanitarnego,
 - osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I lub II grupy inwalidztwa oraz dzieci niepełnosprawnych do lat 16 – również innymi niż karetka środkami transportu,
- odpłatne przejazdy środkami transportu publicznego związane z pobytem:
 - na turnusie rehabilitacyjnym,
 - w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, zakładzie rehabilitacji leczniczej, zakładzie opiekuńczo-leczniczym i pielęgnacyjno-opiekuńczym,
 - na koloniach i obozach dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej oraz dzieci osób niepełnosprawnych, które nie ukończyły 25. roku życia,
 - opiekuna osoby niepełnosprawnej zaliczonej do I grupy inwalidztwa lub dzieci niepełnosprawnych do lat 16, który przebywa z osobą niepełnosprawną na turnusie rehabilitacyjnym lub w zakładzie lecznictwa uzdrowiskowego, lub zakładzie rehabilitacji leczniczej.

Wydatki limitowane – są to wydatki poniesione na:

- opłacenie przewodników osób niewidomych zaliczonych do I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa – maksymalna kwota odliczenia wynosi 2280,00 zł,

- utrzymanie psa asystującego, o którym mowa w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, tj. odpowiednio wyszkolonego i specjalnie oznaczonego psa, który ułatwia osobie niepełnosprawnej aktywne uczestnictwo w życiu społecznym – maksymalna kwota odliczenia wynosi 2280,00 zł,
- zakup pieluchomajtek, pieluch anatomicznych, chłonnych majtek, podkładów, wkładów anatomicznych – maksymalna kwota odliczenia wynosi 2280,00 zł,
- używanie samochodu osobowego stanowiącego własność (współwłasność) osoby niepełnosprawnej lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną albo dziecko niepełnosprawne, które nie ukończyło 16. roku życia – maksymalna kwota odliczenia wynosi 2280,00 zł,
- używanie samochodu osobowego stanowiącego własność (współwłasność) osoby niepełnosprawnej lub podatnika mającego na utrzymaniu osobę niepełnosprawną albo dziecko niepełnosprawne, które nie ukończyło 16. roku życia – maksymalna kwota odliczenia wynosi 2280,00 zł.

Uwaga! Możliwość korzystania z ulgi przysługuje tylko tym osobom, które są właścicielami lub współwłaścicielami samochodu osobowego – na środki transportu innego rodzaju ulga nie przysługuje. Wydatki odliczy wyłącznie właściciel (współwłaściciel) samochodu – inny tytuł prawny do samochodu (np. umowa najmu, użyczenia) nie uprawnia do ulgi. Nie ma wymogu, aby osoba niepełnosprawna bądź osoba posiadająca na utrzymaniu osobę niepełnosprawną posiadała prawo jazdy i użytkowała samochód jako kierowca.

- zakup leków, o których mowa w ustawie Prawo farmaceutyczne, jeżeli lekarz specjalista stwierdzi, że osoba niepełnosprawna powinna stosować stale lub czasowo te leki. W tym przypadku odliczeniu podlegają wydatki w wysokości różnicy pomiędzy wydatkami faktycznie poniesionymi w danym miesiącu, a kwotą 100,00 zł.

Uwaga! Możliwość odliczenia wydatków na leki wymaga stwierdzenia przez lekarza specjalistę, że osoba niepełnosprawna powinna stosować określone leki stale lub czasowo. Dla celów dowodowych można organowi podatkowemu przedstawić np. zaświadczenie lekarskie. Prawo do ulgi przysługuje na wszystkie leki, których konieczność stosowania stałego bądź tymczasowego zaleci lekarz, niezależnie od tego, czy leki związane są ze schorzeniem, w związku z którym orzeczono niepełnosprawność, czy też z jakimkolwiek innym schorzeniem.

UWAGA! Przedstawiony katalog wydatków (zarówno Nielimitowanych jak i limitowanych) ma charakter zamknięty. Oznacza to, że odliczeniu podlegają tylko te wydatki, które zostały w nim wymienione.

Odliczeniu nie podlegają wydatki (choćby wymienione w katalogu), które w całości zostały sfinansowane ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, zakładowego funduszu aktywności, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych albo w całości zostały zwrócone podatnikowi w jakiegokolwiek formie.

W przypadku wydatków częściowo sfinansowanych (dofinansowanych) ze środków zakładowego funduszu rehabilitacji osób niepełnosprawnych, zakładowego funduszu aktywności, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych lub ze środków Narodowego Funduszu Zdrowia, zakładowego funduszu świadczeń socjalnych oraz wydatków zwróconych podatnikowi w jakiegokolwiek formie – odliczeniu podlega różnica pomiędzy wydatkami faktycznie poniesionymi a kwotą sfinansowaną (dofinansowaną) z tych funduszy (środków) lub zwróconą w jakiegokolwiek formie.

Wysokość wydatków ustala się na podstawie dokumentów stwierdzających ich poniesienie: może to być faktura, rachunek, dowód wpłaty na pocztę lub potwierdzenie przelewu bankowego, o ile wynika z nich kto, kiedy, komu, ile oraz za co zapłacił.

Natomiast w przypadku wydatków limitowanych związanych z:

- opłaceniem przewodników osób niewidomych zaliczonych do I lub II grupy inwalidztwa oraz osób z niepełnosprawnością narządu ruchu zaliczonych do I grupy inwalidztwa,
- utrzymaniem psa asystującego,
- używaniem samochodu osobowego

nie jest wymagane posiadanie dokumentów stwierdzających wysokość wydatków.

Jednakże na żądanie organów podatkowych lub organów kontroli skarbowej podatnik jest obowiązany przedstawić dowody niezbędne do ustalenia prawa do odliczenia, w szczególności:

- wskazać z imienia i nazwiska osoby, które opłacono w związku z pełnieniem przez nie funkcji przewodnika,
- okazać certyfikat potwierdzający status psa asystującego.

W ramach limitowanej ulgi na używanie samochodu osobowego można odliczyć wydatki na paliwo oraz inne wydatki związane z utrzymaniem samochodu w stanie umożliwiającym korzystanie z niego, np. wydatki na naprawę, wymianę opon czy ubezpieczenie.

Podstawą skorzystania z ulgi rehabilitacyjnej jest poniesienie wydatku przez osobę niepełnosprawną lub podatnika mającego na utrzymaniu taką osobę – jeżeli poniósł wymieniony w przepisach podatkowych wydatek i dotyczył on osoby niepełnosprawnej.

Odliczenia można dokonać:

- od dochodu, który jest opodatkowany według skali podatkowej,
- od przychodu, który jest opodatkowany ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych.

Odliczenia dokonuje się w zeznaniu podatkowym PIT-36, PIT-37 lub PIT-28, do którego (których) dołącza się formularz PIT/O (informacja o odliczeniach).

Jeżeli w roku podatkowym, podatnik uzyskał dochody (przychody) z pozarolniczej działalności gospodarczej, działów specjalnych produkcji rolnej, najmu (lub dzierżawy albo umów o podobnym charakterze), to z ulgi rehabilitacyjnej może skorzystać już w trakcie roku podatkowego, tj. przy obliczaniu zaliczki lub ryczałtu. „Ostatecznego” rozliczenia dokonuje się jednak w zeznaniu podatkowym.

Odliczeniu od dochodu podlegają te wydatki, które nie zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów, nie zostały odliczone na podstawie ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne albo nie zostały zwrócone w jakiegokolwiek formie.

I odwrotnie – odliczeniu od przychodu na podstawie ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne podlegają wyłącznie te wydatki, które nie zostały odliczone od dochodu lub nie zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów.

UWAGA! Jeżeli kwota przysługującego odliczenia w jakiejś części nie znalazła pokrycia w dochodach podatnika w danym roku podatkowym, to nie podlega ona odliczeniu w kolejnych latach.

Organ podatkowy ma prawo sprawdzić poprawność dokonanych odliczeń. Brak ustawowego wymogu dokumentowania wysokości określonych wydatków fakturą, rachunkiem lub innym dokumentem, nie pozbawia urzędu skarbowego prawa do zwrócenia się do osoby, która skorzystała z odliczenia o wykazanie, że

dany wydatek został przez nią faktycznie poniesiony oraz że spełnia pozostałe warunki do zastosowania odliczenia.

Więcej informacji na temat odliczeń wydatków w ramach ulgi rehabilitacyjnej i rocznego rozliczenia podatku można uzyskać w Krajowej Informacji Skarbowej:

- telefonicznie:
22 330 03 30 (z telefonów komórkowych),
801 055 055 (z telefonów stacjonarnych),
od poniedziałku do piątku w godzinach od 8:00 do 18:00.
- **elektronicznie**, korzystając z formularza umieszczonego na stronie www.podatki.gov.pl – wybierając z menu pozycję „Skontaktuj się z nami”.

6.2. Podatek od czynności cywilnoprawnych

Zgodnie z ustawą o podatku od czynności cywilnoprawnych:

- zwalnia się od podatku osoby nabywające na potrzeby własne sprzęt rehabilitacyjny, wózki inwalidzkie, motorowery, motocykle lub samochody osobowe, zaliczone, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób z niepełnosprawnością do grupy osób o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności bez względu na rodzaj schorzenia, oraz osoby o lekkim stopniu niepełnosprawności w związku ze schorzeniami narządów ruchu,
- nie podlegają podatkowi czynności cywilnoprawne w sprawach uprawnień dla osób z niepełnosprawnością.

6.3. Opłata skarbową

Zgodnie z ustawą o opłacie skarbowej, opłacie tej nie podlega dokonanie czynności urzędowej, wydanie zaświadczenia i zezwolenia (pozwolenia, koncesji) albo złożenie dokumentu stwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa lub prokury albo jego odpisu, wypisu lub kopii w sprawach uprawnień dla osób z niepełnosprawnością.

Opłacie skarbowej **nie podlega**:

- dokonanie czynności urzędowej, wydanie zaświadczenia i zezwolenia (pozwolenia, koncesji) albo złożenie dokumentu stwierdzającego udzielenie pełnomocnictwa lub prokury albo jego odpisu, wypisu lub kopii w sprawach:

- alimentacyjnych, opieki, kurateli i przysposobienia,
 - ubezpieczenia społecznego, ubezpieczenia zdrowotnego, rent strukturalnych, ulg określonych w przepisach szczególnych dla żołnierzy niezawodowych i osób odbywających służbę zastępczą oraz ich rodzin, a także uprawnień dla osób niepełnosprawnych i osób objętych przepisami o szczególnych uprawnieniach dla kombatanów,
 - świadczeń socjalnych oraz w sprawach załatwianych na podstawie przepisów o pomocy społecznej, przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz przepisów o zatrudnieniu socjalnym,
 - zatrudnienia, wynagrodzeń za pracę,
 - nauki, szkolnictwa i oświaty pozaszkolnej oraz ochrony zdrowia.
- dokonanie czynności urzędowej, wydanie zaświadczenia oraz zezwolenia (pozwolenia, koncesji), jeżeli na podstawie odrębnych przepisów podlegają innym opłatom o charakterze publicznoprawnym lub są od tych opłat zwolnione.

6.4. Usługi pocztowe

Poczta Polska realizuje wobec osób niepełnosprawnych obowiązki wynikające z Ustawy Prawo pocztowe oraz Rozporządzenia Ministra Administracji i Cyfryzacji, w tym stosuje rozwiązania architektoniczne i organizacyjne ułatwiające korzystanie z usług pocztowych w placówkach pocztowych oraz zapewnia obsługę w miejscu zamieszkania. Od czerwca 2019 roku wprowadzono także pierwszeństwo obsługi dla osób uprzywilejowanych, w tym m.in. dla osób z niepełnosprawnościami.

OBSŁUGA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W PLACÓWKACH POCZTOWYCH

Poczta Polska zapewnia i wciąż dostosowuje infrastrukturę, w tym głównie dostępność do placówek pocztowych, do potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez stosowanie bezprogowych wejść czy elementów infrastruktury takich jak: podjazdy, podnośniki, windy, które umożliwiają dostęp do placówki. Natomiast w placówkach pocztowych, gdzie brak jest możliwości architektonicznych lub obiekt jest objęty ochroną konserwatorską, stosowane są zamiennie dzwonki z oznaczeniem dla osób niepełnosprawnych przy wejściu do placówki lub na odcinku prowadzącym do sali obsługi klienta, która służy do bezpośredniego przywołania obsługi placówki.

W każdej placówce pocztowej udostępnione jest stanowisko dedykowane osobom niepełnosprawnym, które jest oznaczone piktogramem. Dodatkowo

w placówce pocztowej lub w jej najbliższym otoczeniu umieszczane są nadawcze skrzynki pocztowe w sposób, który umożliwia swobodne korzystanie z nich przez osoby poruszające się za pomocą wózka inwalidzkiego.

W placówkach pocztowych mile widziane są także osoby, którym towarzyszy wyszkolony pies przewodnik.

DORĘCZANIE PRZESYŁEK DO OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Poczta Polska bezpłatnie umożliwia doręczanie przesyłek (listy nierejestrowane, listy rejestrowane, przesyłki z zadeklarowaną wartością) i przekazów pocztowych do osób niepełnosprawnych z pominięciem oddawczej skrzynki pocztowej oraz bez konieczności odbierania przesyłek w placówce pocztowej. Z usługi tej mogą skorzystać niepełnosprawni z uszkodzeniem narządu ruchu powodującym konieczność poruszania się za pomocą wózka inwalidzkiego, osoby niewidome lub ociemniałe. W celu skorzystania z tej formy doręczania przesyłek należy złożyć wniosek, który można pobrać ze strony Poczty Polskiej: <https://www.poczta-polska.pl/uslugi-dla-niepelnospprawnych/>

Wypełniony wniosek może zostać złożony w najbliższej miejsca zamieszkania placówce pocztowej bądź u listonosza.

NADAWANIE PRZESYŁEK PRZEZ OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE W MIEJSCU ZAMIESZKANIA

Listonosz Poczty Polskiej ma obowiązek przyjęcia od wszystkich osób niepełnosprawnych prawidłowo opłaconej przesyłki niebędącej przesyłką rejestrowaną w miejscu zamieszkania. W celu skorzystania z tej formy nadania wystarczy zgłosić takie zapotrzebowanie telefonicznie w dowolnej placówce pocztowej. Najbliższą placówkę pocztową oraz kontakt do niej można znaleźć w wyszukiwarce placówek pocztowych.

Za pośrednictwem Poczty Polskiej można także wysłać paczkę korzystając z możliwości zamówienia kuriera, który odbierze paczkę z miejsca zamieszkania. Zamówienia kuriera można dokonać szybko i prosto dzięki dedykowanemu formularzowi dostępnemu na stronie: <https://www.pocztex.pl/zamow-kuriera/>.

Można także skrócić czas obsługi przez kuriera przygotowując nalepkę adresową na paczkę. Wystarczy wejść na stronę: www.poczta-polska.pl/nadaj wprowadzić niezbędne dane, pobrać pdf i wydrukować nalepkę. Wtedy tylko należy przekazać kurierowi paczkę i dokonać płatności.

Poczta Polska oferuje możliwość realizacji poprzez stronę www:

- nadanie i opłacenie przekazu: <https://www.pzw.poczta-polska.pl/MKPWWW/NadawaniePrzekazow.aspx>
- opłacanie mandatu: <https://www.poczta-polska.pl/dla-ciebie/oferta/uslugi-finansowe/wplaty/platnosc-za-mandaty-kaarne/>
- doładowanie energetyczne – opłacenie kodów doładowania przedpłaconych liczników energii dostępne jest dla następujących dostawców energii:
 - E.ON
 - Tauron
 - Energa
 - Enea
 - PGE

<https://www.poczta-polska.pl/dla-ciebie/oferta/uslugi-finansowe/wplaty/doladowania-energetyczne-on-line/>

USŁUGI DEDYKOWANE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Poczta Polska, jako wyznaczony operator pocztowy, jest zobowiązana do nieodpłatnego doręczania przesyłek do bibliotek lub organizacji osób niewidomych i ociemniałych lub nadawanych przez nie. Listę podmiotów wyznaczonych do nieodpłatnego nadawania przesyłek określa Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej wraz z Ministrem Kultury i Dziedzictwa Narodowego w drodze rozporządzenia. Przesyłki dla osób niewidzących i niedowidzących są realizowane w wariantcie przesyłek ekonomicznych, które mogą zawierać korespondencję lub druki wykonane pismem wypukłym albo zapisane na innym nośniku umożliwiającym odczytanie przez osoby niewidzące i niedowidzące. Przesyłki te mogą być nadawane jako listy do 2 kg lub paczki do 7 kg.

Więcej informacji nt. usługi można znaleźć na stronie:

<https://www.poczta-polska.pl/paczki-i-listy/wysylka/listy/przesylka-dla-osob-ociemniałych/>

ZAŁOŻENIE PROFILU ZAUFANEGO Z POCZTĄ POLSKĄ

Profil zaufany to środek identyfikacji elektronicznej, dzięki któremu można potwierdzić swoją tożsamość w Internecie w komunikacji z Państwem. Do potwierdzenia Profilu Zaufanego, niezbędne jest Konto Zaufane, które można założyć na stronie <https://www.envelo.pl/profil-zaufany-epuap/> i potwierdzić swoją tożsamość w placówce Poczty Polskiej. Profil Zaufany Envelo jest zakładany po wybraniu odpowiedniej opcji w parametrach konta na platformie Envelo.

Po potwierdzeniu operacji jednorazowym hasłem i prawidłowej weryfikacji w systemie Profilu Zaufanego, można zalogować się do e-usług administracji publicznej za pomocą danych logowania do platformy Envelo. Konto Zaufane Envelo jest usługą darmową.

POLITYKA ZATRUDNIANIA OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Poczta Polska dysponuje szeroką ofertą stanowisk, na których zatrudnienie znajdują i mogą znaleźć osoby z niepełnosprawnościami. Atutem jest duża sieć placówek pocztowych na terenie całego kraju, która daje szansę na znalezienie pracy blisko miejsca zamieszkania. Aktualne oferty pracy można znaleźć na stronie: <https://www.poczta-polska.pl/aplikuj/>.

Informacje dotyczące obsługi osób niepełnosprawnych można uzyskać we wszystkich placówkach pocztowych w całym kraju, warto zapytać też o nie listonoszy bądź skontaktować się za pośrednictwem infolinii. Konsultanci odpowiedzą na Państwa pytania i udzielą aktualnych informacji o usługach:

- **801 333 444** – z telefonów stacjonarnych (opłata wg cennika operatora),
- **(+48) 438 420 600** – z telefonów komórkowych oraz z telefonów stacjonarnych krajowych i zagranicznych (opłata wg cennika operatora).

Infolinia jest czynna **od poniedziałku do piątku w godz. 8:00–20:00**.

Informacje można uzyskać także pisząc na adres e-mail:

kontakt@poczta-polska.pl

6.5. Abonament RTV

Infolinia dla usługi RTV (+48) 438 420 606 (opłata wg cennika operatora), czynna jest w dni robocze, **od poniedziałku do piątku w godz. 8:00–20:00**.

Informacje są dostępne również na stronach internetowych:

www.poczta-polska.pl oraz <https://www.gov.pl/web/krrit>

Obowiązek uiszczania opłat abonamentowych oraz korzystania ze zwolnień od opłat abonamentowych wynika z Ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 roku o opłatach abonamentowych.

Każdy użytkownik odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych powinien dopełnić formalności ich rejestracji w terminie 14 dni, od dnia wejścia w posiadanie

odbiorników. Rejestracji można dokonać w każdej placówce pocztowej lub na stronie: www.poczta-polska.pl. Opłaty obowiązują od miesiąca następującego po miesiącu, w którym dokonano rejestracji odbiorników, w terminie do 25 dnia każdego miesiąca. Opłaty abonamentowe należy uiszczać terminowo zgodnie z obowiązującymi stawkami opłat ustalonymi każdego roku w terminie do dnia 31 lipca przez Krajową Radę Radiofonii i Telewizji w drodze rozporządzenia. W przypadku zadłużenia w opłatach abonamentowych zaliczenie dokonanej wpłaty następuje w pierwszej kolejności na poczet kosztów upomnienia, a pozostała kwota zostaje zaliczona na odsetki podatkowe oraz zaległą opłatę abonamentową. Rozliczenie zaległych opłat abonamentowych odbywa się zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 2383 ze zm.).

Za odbiornik podlegający rejestracji uważa się urządzenie techniczne dostosowane do odbioru programu radiowego lub telewizyjnego.

Osoby fizyczne w tym samym gospodarstwie domowym lub w samochodzie, stanowiącym ich własność, niezależnie od liczby używanych odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych, wnoszą jedną opłatę abonamentową.

Uprawnienia do korzystania ze zwolnień od opłat abonamentowych **mogą uzyskać** osoby wymienione w art. 4 ust. 1 ustawy abonamentowej, które w placówce pocztowej Poczty Polskiej SA dopełnią następujących formalności:

- przedstawiają dokumenty uprawniające do korzystania ze zwolnienia od opłat abonamentowych, wymagane zgodnie z treścią rozporządzenia Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji w przedmiotowym zakresie,
- przedstawiają dowód osobisty oraz złożą oświadczenie o spełnieniu warunków do korzystania ze zwolnienia (konieczność składania oświadczeń dotyczy wszystkich osób zwolnionych na podstawie ustawy o opłatach abonamentowych oraz innych ustaw z wyłączeniem osób, które ukończyły 75 lat).

Odbiorniki radiofoniczne i telewizyjne muszą być zarejestrowane na osobę uprawnioną do zwolnienia, a zwolnienie to przysługuje od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym podpisano wypełniony i wydrukowany przez pracownika placówki pocztowej formularz „Oświadczenia o spełnieniu warunków do korzystania ze zwolnień od opłat abonamentowych” oraz przedstawiono dokumenty potwierdzające uprawnienie do tych zwolnień.

Dokumentem potwierdzającym uzyskanie uprawnień do korzystania ze zwolnienia od opłat abonamentowych jest oryginał „Oświadczenia o spełnieniu warunków do korzystania ze zwolnień od opłat abonamentowych” potwierdzony podpisem i datownikiem urzędu pocztowego.

W przypadku okresowych zwolnień od opłat abonamentowych, brak przedstawienia dokumentów potwierdzających przedłużenie uprawnień na kolejny okres będzie skutkowało koniecznością wnoszenia opłat abonamentowych w kolejnych miesiącach.

Zgodnie z art. 4 ust. 4 ustawy abonamentowej osoby korzystające ze zwolnień od opłat abonamentowych na czas określony, obowiązane są zgłosić w placówce pocztowej operatora wyznaczonego zmiany stanu prawnego lub faktycznego, które mają wpływ na uzyskanie zwolnienia, w terminie 30 dni od dnia, w którym taka zmiana nastąpiła.

Uwaga: od 9 października 2015 roku, tj. od dnia wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2015 r. o zmianie ustawy o opłatach abonamentowych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1324) **osoby posiadające zarejestrowane odbiorniki radiofoniczne lub telewizyjne, które ukończyły 75 lat są zwolnione z obowiązku składania w placówce pocztowej oświadczenia o spełnieniu warunków do korzystania ze zwolnienia od opłat abonamentowych oraz przedstawiania dokumentu (dowodu osobistego) potwierdzającego uprawnienie do tego zwolnienia.**

Poniżej znajdują Państwo wzór oświadczenia o spełnieniu warunków do korzystania ze zwolnień od opłat abonamentowych, które należy złożyć w placówce pocztowej Poczty Polskiej S.A.

Załącznik do rozporządzenia Krajowej Rady Radiofonii
i Telewizji z dnia 27 marca 2018 r. (poz. 699)

WZÓR

Oświadczenie o spełnieniu warunków do korzystania ze zwolnień od opłat abonamentowych

CZĘŚĆ I: Wypełnia użytkownik

Indywidualny numer identyfikacyjny użytkownika

1.1. Użytkownik (imię i nazwisko)

1.1.1. PESEL

1.1.2. rodzaj i numer dokumentu potwierdzającego tożsamość

1.2. Adres zamieszkania

1.2.1. ulica

1.2.2. nr domu

1.2.3. nr lokalu

1.2.4. kod pocztowy

1.2.5. miejscowość

1.3. Adres do korespondencji (należy wypełnić w przypadku, gdy adres jest inny niż w pkt 1.2.)

1.3.1. ulica

1.3.2. nr domu

1.3.3. nr lokalu

1.3.4. kod pocztowy

1.3.5. miejscowość

1.4. Miejsce używania odbiornika (należy wypełnić w przypadku, gdy adres jest inny niż w pkt 1.2.)

1.4.1. ulica

1.4.2. nr domu

1.4.3. nr lokalu

1.4.4. kod pocztowy

1.4.5. miejscowość

Oświadczam, że jestem uprawniony(-na) do korzystania ze zwolnienia od opłat abonamentowych na podstawie ustawy z dnia 21 kwietnia 2005 r. o opłatach abonamentowych lub innych ustaw

1.5. Rodzaj uprawnienia do zwolnienia od opłat abonamentowych (właściwe należy zaznaczyć znakiem „X”):

- ☐ I grupa inwalidza, ☐ całkowita niezdolność do pracy, ☐ znaczny stopień niepełnosprawności, ☐ osoba bezrobotna,
☐ trwała lub okresowa całkowita niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, ☐ świadczenie pielęgnacyjne, ☐ renta socjalna,
☐ osoba niesłysząca, ☐ osoba niewidoma, ☐ inwalida wojenny/wojskowy, ☐ kombatanat – inwalida wojenny/wojskowy, ☐ zasiłek przedemerytalny,
☐ członek rodziny po kombatanacie będącym inwalidą wojennym/wojskowym, ☐ ofiara represji wojennych/powojennych, ☐ świadczenie przedemerytalne,
☐ członek rodziny ofiary represji wojennych/powojennych, ☐ inwalida żołnierz przymusowo zatrudniony, ☐ pośledzowany weteran wojenny,
☐ świadczenie pieniężne – ustawa o pomocy społecznej, ☐ ukończone 60 lat, ustalone prawo do emerytury (w wysokości do 50% przeciętnego wynag. GUS),
☐ spełnione kryteria dochodowe – ustawa o świadczeniach rodzinnych, ☐ zasiłek dla opiekuna osoby niepełnosprawnej, ☐ specjalny zasiłek opiekuńczy.

data złożenia oświadczenia

czytelny podpis użytkownika

CZĘŚĆ II: Wypełnia pracownik operatora wyznaczonego

2.1. Rodzaj dokumentu uprawniającego użytkownika do zwolnienia od opłat abonamentowych:

2.2. Uprawnienie do zwolnienia obowiązuje:

☐ na czas nieokreślony

☐ na czas określony od do

datownik/
paragraf formularza

data i godzina przyjęcia oświadczenia

podpis pracownika

Od opłat abonamentowych zwolnione są następujące osoby:

Osoby	Dokument uprawniający do zwolnienia
<p>co do których orzeczono o:</p> <ul style="list-style-type: none">• zaliczeniu do I grupy inwalidów lub• całkowitej niezdolności do pracy, na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U.2023.1251 t.j.) lub• znacznym stopniu niepełnosprawności, na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2024.44 t.j.) lub• trwałej lub okresowej całkowitej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników	orzeczenie właściwego organu orzekającego, albo orzeczenie właściwej instancji sądu uchylające wcześniejszą decyzję organu orzekającego
które ukończyły 75 lat	uprawnienie do zwolnienia od opłat ustala Poczta Polska SA na podstawie danych z rejestru PESEL
które otrzymują świadczenie pielęgnacyjne lub specjalny zasiłek opiekuńczy z właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej lub rentę socjalną z ZUS lub innego organu emerytalno-rentowego	decyzja właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej albo decyzja jednostki organizacyjnej ZUS lub innego organu emerytalno-rentowego
nieślyszące, u których stwierdzono całkowitą głuchotę lub obustronne upośledzenie słuchu (mierzone na częstotliwości 2000 Hz o natężeniu od 80 dB)	orzeczenie właściwego organu orzekającego o całkowitej głuchocie lub obustronnym upośledzeniu słuchu (mierzone na częstotliwości 2000 Hz o natężeniu od 80 dB), albo zaświadczenie wystawione przez zakład opieki zdrowotnej potwierdzające powyższe parametry

Osoby	Dokument uprawniający do zwolnienia
niewidome, których ostrość wzroku nie przekracza 15%	legitymacja Polskiego Związku Niewidomych lub Związku Ociemniałych Żołnierzy RP albo orzeczenie właściwego organu orzekającego o zaliczeniu do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z tytułu uszkodzeń narządu wzroku, albo orzeczenie właściwego organu orzekającego, stwierdzające uszkodzenie narządu wzroku (ostrość wzroku nie przekracza 15%), albo zaświadczenie wystawione przez zakład opieki zdrowotnej potwierdzające powyższe parametry
które ukończyły 60 lat oraz mają prawo do emerytury, której wysokość nie przekracza miesięcznie kwoty 50% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w roku poprzedzającym, ogłaszanego przez Prezesa GUS (w 2024 roku zwolnienie dotyczy osób, których miesięczna emerytura nie przekracza kwoty 3577,74 zł brutto – jest to 50% z kwoty 7155,48 zł – tj. przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej brutto w 2023 roku)	dowód osobisty oraz decyzja jednostki organizacyjnej ZUS, albo innego organu emerytalno-rentowego o wysokości emerytury w danym roku (odcinek emerytury lub decyzja o przyznaniu albo waloryzacji emerytury) Organami emerytalno-rentowymi oprócz ZUS są: Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Zakład Emerytalno-Rentowy MSWiA, wojskowe biura emerytalne, Biuro Emerytalne Służby Więziennej
spełniające kryteria dochodowe, określone w ustawie z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz.U.2024.323 t.j.) (kryterium dochodowe określone w niniejszej ustawie spełniają osoby, których dochód rodziny w przeliczeniu na osobę lub dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 674,00 zł . W przypadku, gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza kwoty 764,00 zł)	decyzja właściwego organu realizującego zadania w zakresie świadczeń rodzinnych jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej o przyznaniu świadczenia rodzinnego tj. zasiłku rodzinnego albo zaświadczenie tego organu stwierdzające wysokość dochodu spełniającego kryteria dochodowe określone w ustawie o świadczeniach rodzinnych Organem właściwym w rozumieniu ww. ustawy jest: wójt, burmistrz, prezydent miasta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby lub podmioty przez nich upoważnione

Osoby	Dokument uprawniający do zwolnienia
<p>które mają prawo do korzystania ze świadczeń pieniężnych z tytułu ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej</p>	<p>decyzja jednostki organizacyjnej pomocy społecznej o przyznaniu świadczenia pieniężnego</p> <p>Świadczeniami pieniężnymi są:</p> <ul style="list-style-type: none">• zasiłek stały,• zasiłek okresowy,• zasiłek celowy lub specjalny zasiłek celowy,• zasiłek lub pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,• pomoc dla rodzin zastępczych,• pomoc na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki,• świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,• wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przez sąd <p>Jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej są:</p> <ul style="list-style-type: none">• regionalne ośrodki polityki społecznej,• powiatowe centra pomocy rodzinie,• ośrodki pomocy społecznej,• domy pomocy społecznej,• placówki specjalistycznego poradnictwa,• placówki opiekuńczo-wychowawcze,• ośrodki wsparcia,• ośrodki interwencji kryzysowej
<p>bezrobotne, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku promocji zatrudnienia instytucjach rynku pracy (Dz.U.2024.475 t.j.)</p>	<p>zaświadczenie z właściwego urzędu pracy o posiadaniu statusu bezrobotnego</p>
<p>posiadające prawo do zasiłku przedemerytalnego, określonego w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U.2024.475 t.j.)</p>	<p>decyzja jednostki organizacyjnej ZUS o przyznaniu zasiłku przedemerytalnego lub zaświadczenie jednostki organizacyjnej ZUS o pobieraniu zasiłku przedemerytalnego</p>
<p>posiadające prawo do świadczenia przedemerytalnego, określonego w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 roku o świadczeniach przedemerytalnych (Dz.U.2023.1999 t.j.)</p>	<p>decyzja jednostki organizacyjnej ZUS o przyznaniu świadczenia przedemerytalnego lub zaświadczenie jednostki organizacyjnej ZUS o pobieraniu świadczenia przedemerytalnego</p>

Osoby	Dokument uprawniający do zwolnienia
inwalidzi wojenni i wojskowi na podstawie ustawy z dnia 29 maja 1974 roku o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz.U.2023.1100 t.j.)	książka inwalidy wojennego lub wojskowego, wystawiona przez organ emerytalno-rentowy
kombatanci będący inwalidami wojennymi lub wojskowymi na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U.2022.2039 t.j.)	legitymacja osoby represjonowanej
członkowie rodzin pozostałych po kombatantach będących inwalidami wojennymi lub wojskowymi na podstawie art. 12 ust. 1a ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U.2022.2039 t.j.)	dokument wystawiony przez Urząd ds. Kombatantów potwierdzający status członka rodziny po zmarłym kombatancie oraz dokument wystawiony przez ZUS potwierdzający uprawnienie do renty rodzinnej po zmarłym inwalidzie wojennym lub wojskowym, albo inne dokumenty wystawione przez właściwe organy orzekające potwierdzające uprawnienia członka rodziny pozostałego po kombatancie będącym inwalidą wojennym lub wojskowym
osoby, które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U.2022.2039 t.j.)	legitymacja osoby represjonowanej
członkowie rodzin pozostałych po osobach pobierających do chwili śmierci rentę z tytułu inwalidztwa , o którym mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U.2022.2039 t.j.)	dokument wystawiony przez właściwy organ orzekający, potwierdzający uprawnienie do renty rodzinnej po osobie pobierającej do chwili śmierci rentę z tytułu inwalidztwa pozostającego w związku z pobytem w miejscach, o których mowa w art. 3 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego lub inne dokumenty potwierdzające uprawnienia członka rodziny

Osoby	Dokument uprawniający do zwolnienia
osoby, które zostały zaliczone do jednej z grup inwalidów wskutek inwalidztwa pozostającego w związku z zatrudnieniem, o którym mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 2 września 1994 roku o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnionym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych (Dz.U.2021.1774 t.j.)	zaświadczenie organu wojskowego potwierdzające rodzaj i okres wykonywania przymusowego zatrudnienia w ramach zastępczej służby wojskowej oraz orzeczenie organu orzekającego o zaliczeniu do grupy inwalidów, wydane na podstawie orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej
osoby posiadające status weterana poszkodowanego na podstawie ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o weteranach działań poza granicami państwa (Dz.U.2023.2112 t.j.)	legitymacja weterana poszkodowanego

6.6. Paszport

Sprawę załatwia:

Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie

Wydział Spraw Obywatelskich

Oddział Paszportowy

Adres do korespondencji:

31-049 Kraków, ul. św. Sebastiana 9

e-mail: paszporty@malopolska.uw.gov.pl

Informacja paszportowa: tel. 12 392 26 30

Depozyt paszportowy

(informacja o możliwości odbioru paszportu):

tel. 12 392 26 28, 12 392 26 29, 12 392 26 39

Wniosek o wydanie paszportu można złożyć w dowolnym punkcie paszportowym w kraju, a za granicą u konsula, bez względu na miejsce zameldowania czy zamieszkania. **Dokument można odebrać tylko w tym samym miejscu, w którym składało się wniosek o jego wydanie.**

Wydanie paszportu lub paszportu tymczasowego następuje na wniosek osoby posiadającej pełną zdolność do czynności prawnych, po złożeniu wymaganych dokumentów, pobraniu danych biometrycznych oraz wniesieniu należnej opłaty.

Złożenie wniosku paszportowego oraz odbiór dokumentu paszportowego odbywa się osobiście.

Wniosek o wydanie paszportu lub paszportu tymczasowego **dla osoby nieposiadającej zdolności do czynności prawnych lub posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych** składa ustanowiony przez sąd opiekun lub kurator przy obecności tej osoby. Odbiór dokumentu paszportowego wydanego osobie nieposiadającej zdolności do czynności prawnych dokonuje opiekun prawny lub kurator.

Podczas składania wniosku o wydanie paszportu pobiera się odciski palców od osoby, której ma być wydany paszport, z wyłączeniem osób które nie ukończyły 12 roku życia bądź od których pobranie odcisków palców jest fizycznie niemożliwe.

Wydanie paszportu lub paszportu tymczasowego **osobie małoletniej** następuje na wniosek matki, ojca lub opiekunów prawnych, po złożeniu wymaganych dokumentów, pobraniu danych biometrycznych (za wyjątkiem dzieci do 12. roku życia) oraz wniesieniu należnej opłaty.

Wniosek o wydanie paszportu lub paszportu tymczasowego dla dziecka, które nie ukończyło 12. roku życia można również złożyć bez konieczności wizyty w urzędzie przy użyciu e-usługi udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji. W tym celu należy wejść na stronę internetową <https://www.gov.pl/web/gov/uzyskaj-paszport-dla-dziecka>

Na wydanie dokumentu paszportowego **osobie nieposiadającej zdolności do czynności prawnych lub posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych, która nie ukończyła 18. roku życia**, jest wymagana zgoda matki i ojca tej osoby lub ustanowionych przez sąd opiekunów prawnych.

Zgodę na wydanie paszportu wyraża się:

- na wniosku o wydanie dokumentu paszportowego – z podpisem za pomocą urządzenia umożliwiającemu elektroniczne złożenie podpisu,
- na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym podpisem, którego własnoręczność poświadczył organ paszportowy lub notariusz (w przypadku poświadczenia własnoręczności podpisu przez notariusza za granicą należy dołączyć apostille, zgodnie z Konwencją Haską z 5 października 1961 r.,
- w formie elektronicznej za pomocą e-usługi w przypadku posiadania profilu zaufanego, e-dowodu lub kwalifikowanego podpisu elektronicznego poprzez podaną stronę www: <https://www.gov.pl/web/gov/wyraz-zgode-na-wydanie-paszportu>

- na piśmie utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym przesłanym do Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie za pośrednictwem Elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej (ePUAP) poprzez podaną stronę www: internetową: <https://epuap.gov.pl/wps/portal/strefa-klienta/katalog-spraw/opis-uslugi/pismo-ogolne-do-urzedu/ag9300lhke>

Zgoda nie jest wymagana od matki lub ojca, którzy zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej albo których władza rodzicielska została zawieszona lub ograniczona w zakresie wyrażania zgody na wydanie dokumentu paszportowego. W takim przypadku należy przedłożyć prawomocny dokument określający zakres władzy rodzicielskiej.

Jeżeli o paszport dla dziecka występuje opiekun prawny należy przedłożyć do wglądu zaświadczenie sądu rodzinnego o ustanowieniu opieki nad małoletnim.

Jeżeli dziecko przebywa w rodzinie zastępczej, a kontakt z rodzicami dziecka jest niemożliwy, należy dołączyć do wniosku o wydanie paszportu orzeczenie sądu rodzinnego zezwalające na wydanie paszportu.

Dziecko do 18. roku życia musi być obecne przy składaniu dla niego wniosku o wydanie paszportu. Wyjątkiem jest małoletni do 5. roku życia, którego obecność nie jest wymagana. Odbioru paszportu dla dziecka może dokonać matka, ojciec lub opiekun prawny.

Jeżeli wniosek dla dziecka do 12. roku życia był złożony elektronicznie za pomocą e-usługi, to przy odbiorze paszportu muszą być obecni małoletni od 5. do 12. roku życia. Dzieci poniżej 5. roku życia nie muszą być obecne przy odbiorze dla nich dokumentu paszportowego.

Podpis posiadacza paszportu lub paszportu tymczasowego w ramce pod fotografią na wniosku paszportowym składa osoba małoletnia powyżej 12. roku życia.

Wydanie **paszportu tymczasowego** następuje:

- przez konsula obywatelom polskim przebywającym za granicą, na czas oczekiwania na odbiór paszportu,
- osobom, od których pobranie odcisków palców jest fizycznie niemożliwe, a przeszkoda ta ma charakter czasowy,
- przez wojewodę lub konsula, w udokumentowanych przypadkach nagłych, związanych z chorobą, chorobą lub pogrzebem członka rodziny,

prowadzoną działalnością zawodową, bądź realizacją obowiązku nauki przez osoby nieposiadające zdolności do czynności prawnych lub posiadające ograniczoną zdolność do czynności prawnych, które nie ukończyły 18. roku życia, z rozwojem ich indywidualnych umiejętności lub w razie konieczności zapewnienia tym osobom opieki w sytuacji związanej z wyjazdem służbowym matki, ojca lub opiekuna prawnego,

- przez wojewodę lub konsula w przypadku nagłym na powrót do miejsca stałego pobytu,
- w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie, która posiada paszport, paszport dyplomatyczny lub paszport służbowy,
- przez konsula osobom przebywającym za granicą, którym nie nadano numeru PESEL, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, jeżeli okoliczności uniemożliwiają lub znacznie utrudniają nadanie numeru PESEL, a wydanie paszportu tymczasowego jest niezbędne ze względu na ochronę istotnych praw i interesów osoby, której ma być wydany paszport tymczasowy,
- przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych w wyjątkowych przypadkach również innych niż wymienione powyżej,
- w punktach paszportowych w portach lotniczych przez wojewodę upoważnionego przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych w wyjątkowych przypadkach innych niż wymienione powyżej (<https://www.gov.pl/web/mswia/uzyskaj-paszport-tymczasowy-w-punkcie-na-lotnisku>).

Wniosek o wydanie dokumentu paszportowego nie zostanie przyjęty gdy:

- nie przedłożono fotografii spełniającej wymogi,
- nie przedłożono dokumentów wydanych przez sąd uprawniających do złożenia wniosku potwierdzających uprawnienie do złożenia wniosku w imieniu osoby nieposiadającej zdolności do czynności prawnych lub posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych – w przypadku wniosku składanego przez opiekuna prawnego lub kuratora,
- osoba, której ma być wydany dokument paszportowy, odmówiła złożenia odcisków palców, jeżeli złożenie odcisków palców jest wymagane,
- osoba, której ma być wydany dokument paszportowy, odmówiła złożenia podpisu, jeżeli podpis jest wymagany.

Szybki paszport tymczasowy na lotnisku:

Paszport tymczasowy w punkcie wyrabiania paszportów tymczasowych na lotnisku Chopina w Warszawie, Kraków-Balice, Gdańsk, Katowice w Pyrzowicach, w wyjątkowym przypadku może otrzymać osoba, która:

- przed wylotem utraciła dokument tożsamości uprawniający do odbycia zaplanowanej podróży,
- zapomniała zabrać ze sobą dokument tożsamości wymagany do odbycia zaplanowanej podróży,
- przed wylotem zorientowała się, że posiadany dokument tożsamości utracił ważność lub okres jego ważności jest zbyt krótki do odbycia podróży do danego kraju,
- dysponuje ważnym biletem lotniczym na wyjazd zagraniczny.

Termin ważności dokumentu zostanie dostosowany do okoliczności uzasadniających jego wydanie. Oznacza to, że dokument może być ważny np. 1 dzień, 1 tydzień, kilka miesięcy; nie dłużej niż 365 dni. Decyzję w tej sprawie podejmuje urzędnik w punkcie na lotnisku.

Każdy przypadek ubiegania się o paszport tymczasowy w punktach na lotniskach jest rozpatrywany indywidualnie. Osoba ubiegająca się o wydanie paszportu tymczasowego w punktach na lotniskach powinna liczyć się z faktem, iż przedstawiona przez nią sytuacja może nie zostać zakwalifikowana jako wyjątkowa.

Opłata za wydanie paszportu tymczasowego wynosi **30 zł** i można ją uiścić bezpośrednio w punktach na lotniskach **wyłącznie przy użyciu karty płatniczej**.

Do wydania paszportu tymczasowego w punkcie wyrabiania paszportów tymczasowych na lotnisku potrzebne są:

1. dokument potwierdzający tożsamość (jeśli wnioskodawca go posiada),
2. bilet lotniczy na podróż zagraniczną,
3. fotografia do paszportu tymczasowego – w przypadku braku aktualnej fotografii do dokumentów, wykona ją urzędnik w punkcie wydawania paszportów tymczasowych.

O paszport tymczasowy w punkcie wyrabiania paszportów tymczasowych można ubiegać się **nie wcześniej niż 2 dni robocze przed zaplanowanym wylotem**.

Paszportu tymczasowego na lotnisku nie otrzyma osoba, która:

1. otrzymała już wcześniej paszport tymczasowy w punkcie wyrabiania paszportów tymczasowych na lotnisku i od tamtej pory nie dopełniła starań w celu uzyskania paszportu od wojewody lub konsula,
2. nigdy nie posiadała dokumentu tożsamości (paszportu lub dowodu osobistego) zawierającego numer PESEL,

3. posiada ważny dokument uprawniający do odbycia podróży zagranicznej, np. dowód osobisty.

UWAGA! Należy pamiętać, że niektóre państwa nie respektują paszportów tymczasowych. Na wskazanej stronie internetowej można sprawdzić jakie przepisy obowiązują w państwach, do którego planowana jest podróż: <https://www.gov.pl/web/dyplomacja/informacje-dla-podrozujacych>

Drugi paszport

Osoba posiadająca ważny paszport może ubiegać się o wydanie drugiego paszportu w wyjątkowych sytuacjach uzasadnionych względami bezpieczeństwa państwa, względami ochrony życia i zdrowia tej osoby, poważnymi trudnościami w prowadzeniu przez nią działalności humanitarnej lub zawodowej, posiadaniem w paszporcie wiz lub pieczęci potwierdzających przekraczanie granicy państw lub pobyt na ich terytorium, co uniemożliwia lub znacznie utrudnia wjazd na terytorium innego państwa, po uprawdopodobnieniu tych okoliczności. Wniosek o wydanie drugiego paszportu można złożyć do dowolnie wybranego wojewody lub konsula. Termin ważności drugiego paszportu wynosi 3 lata od daty jego wydania.

Utratę lub uszkodzenie dokumentu paszportowego zgłasza się niezwłocznie dowolnemu organowi paszportowemu:

- osobiście przed organem paszportowym, na formularzu, w formie dokumentu utrwalonego w postaci elektronicznej,
- na piśmie na formularzu utrwalonym w postaci elektronicznej, opatrzonym kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym,
- przy użyciu usługi elektronicznej udostępnionej przez ministra właściwego do spraw informatyzacji na portalu gov.pl w zakładce „Usługi dla Obywatela” po wybraniu opcji „Zgłoś utratę lub uszkodzenie paszportu lub innego dokumentu paszportowego” – wymagane potwierdzenie tożsamości za pomocą profilu zaufanego, e-dowodu lub kwalifikowanego podpisu elektronicznego, <https://www.gov.pl/web/gov/zglos-utrata-lub-zniszczenie-paszportu>,
- na piśmie utrwalonym w postaci papierowej, opatrzonym podpisem, którego własnoręczność poświadczył notariusz.

Zgłoszenia utraty lub uszkodzenia dokumentu paszportowego posiadacza dokumentu paszportowego nieposiadającego zdolności do czynności prawnych lub posiadającego ograniczoną zdolność do czynności prawnych niezwłocznie dokonuje matka, ojciec, opiekun prawny lub kurator.

Po wejściu w życie 13 listopada 2022 r. nowej ustawy o dokumentach paszportowych, wniosku o wydanie dokumentu paszportowego nie wypełnia się w formie papierowej. Wniosek o wydanie paszportu składa się w formie dokumentu utrwalonego w postaci elektronicznej, przy użyciu formularza utrwalonego w postaci elektronicznej wypełnianego przez organ paszportowy na podstawie danych podanych przez wnioskodawcę i danych zawartych w Rejestrze Dokumentów Paszportowych lub w rejestrze PESEL, podpisanego przez wnioskodawcę za pomocą urządzenia umożliwiającego elektroniczne złożenie podpisu po złożeniu wymaganych dokumentów, pobraniu danych biometrycznych oraz wniesieniu należnej opłaty.

OPŁATA PASZPORTOWA

- 140,00 zł – opłata podstawowa,
- 70,00 zł – opłata ulgowa (po okazaniu dokumentu uprawniającego do ulgi lub ważnej Karty Dużej Rodziny),
- 35,00 zł – opłata ulgowa dla osób do 25 roku życia, posiadających ważną Kartę Dużej Rodziny,
- 280,00 zł – opłata za wydanie drugiego paszportu, w szczególnie uzasadnionych przypadkach.

Obniżona opłata paszportowa przysługuje:

- osobom małoletnim do 18. roku życia,
- uczniom i studentom między 18. a 26. rokiem życia,
- członkom rodzin wielodzietnych w rozumieniu ustawy z 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny, posiadającym ważną Kartę Dużej Rodziny,
- emerytom, rencistom, osobom niepełnosprawnym, a także współmałżonkom tych osób, pozostającym na ich wyłącznym utrzymaniu,
- osobom mającym ustalone prawo do renty socjalnej,
- osobom przebywającym w domach pomocy społecznej lub w zakładach opiekuńczych albo korzystającym z pomocy społecznej w formie zasiłków stałych,
- osobom pobierającym specjalny zasiłek opiekuńczy, świadczenie pielęgnacyjne lub zasiłek dla opiekuna,
- kombatantom i weteranom,
- żołnierzom pełniącym terytorialną służbę wojskową,
- strażakom ratownikom ochotniczej straży pożarnej oraz osobom, którym przyznano świadczenie ratownicze,

- ochotnikom pełniącym służbę w podmiotach uprawnionych do wykonywania ratownictwa górskiego,
- osobom posiadającym status działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych,
- osobom, które świadczyły pracę po 1956 r. na rzecz organizacji politycznych i związków zawodowych, nielegalnych w rozumieniu przepisów obowiązujących do kwietnia 1989 r.,
- osobom, które nie wykonywały pracy przed dniem 31 lipca 1990 r. na skutek represji politycznych,
- osobom, które zostały pozbawione możliwości wykonywania swojego zawodu przed dniem 31 lipca 1990 r. na skutek represji politycznych za działania na rzecz odzyskania przez Polskę niepodległości i suwerenności lub respektowania politycznych praw człowieka w Polsce.

W razie zbiegu tytułów uprawniających do wniesienia obniżonej opłaty za wydanie paszportu przysługuje tylko jedno uprawnienie do obniżonej opłaty.

Nie pobiera się opłaty za wydanie paszportu od:

- osób, które w dniu złożenia wniosku o wydanie paszportu mają ukończone 70 lat,
- osób przebywających w domach pomocy społecznej lub w zakładach opiekuńczych albo korzystających z pomocy społecznej w formie zasiłków stałych, jeżeli ich wyjazd za granicę następuje w celu długotrwałego leczenia lub w związku z koniecznością poddania się operacji,
- osób, które złożyły wniosek o wymianę paszportu z powodu jego błędnej personalizacji lub wady technicznej stwierdzonej przez organ paszportowy,
- osobom, które złożyły wniosek o wydanie paszportu przed upływem terminu ważności dotychczas posiadanego paszportu, w związku z usunięciem niezgodności w zakresie danych (imię, nazwisko, datę urodzenia, miejsce urodzenia, obywatelstwo, płeć, numer PESEL),
- żołnierzy wyznaczonych do pełnienia służby poza granicami państwa, z wyjątkiem żołnierzy zawodowych,
- osób, które dysponują prawomocnym orzeczeniem sądu w przedmiocie stwierdzenia nieważności decyzji organu paszportowego o odmowie wydania lub unieważnieniu dokumentu paszportowego.

Za wydanie paszportu można zapłacić:

- wpłacając pieniądze na konto:

MAŁOPOLSKI URZĄD WOJEWÓDZKI

NBP Oddział Okręgowy w Krakowie

08 1010 1270 0051 2222 3100 0000

z dopiskiem: opłata paszportowa dla ... (imię i nazwisko osoby, dla której ma zostać wydany paszport),

- na stanowiskach przyjmowania wniosków paszportowych w Bochni, Brzesku, Chrzanowie, Gorlicach, Krakowie, Limanowej, Myślenicach, Miechowie, Nowym Sączu, Nowym Targu, Olkuszu, Oświęcimiu, Suchej Beskidzkiej, Tarnowie i Wadowicach przy użyciu karty płatniczej (bez prowizji).

Przyjmowanie wniosków paszportowych:

Kraków, ul. św. Sebastiana 11, godziny obsługi klientów:
poniedziałek 8:00–18:00, od wtorku do piątku 8:00–15:00

Przy wejściu do budynku znajduje się podjazd dla osób niepełnosprawnych.

Kraków, ul. Stawowa 61 (budynek Galerii Bronowice, poziom +1).
Godziny obsługi klientów: od poniedziałku do piątku
10:00–18:00

Wydawanie paszportów:

Kraków, ul. św. Sebastiana 9, godziny obsługi klientów:
poniedziałek 8:00–18:00, od wtorku do piątku 8:00–15:00

Wejście na salę obsługi odbywa się po schodach. Osoby, które mają problem z poruszaniem się, mogą skorzystać z windy dla osób niepełnosprawnych.

Wydawanie szybkich paszportów tymczasowych:

Balice, ul. Kapitana Mieczysława Medveckiego 1 (Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice, budynek terminala pasażerskiego, poziom + 1) godziny obsługi klientów: od poniedziałku do piątku 7:30–15:30

UWAGA! W celu złożenia wniosku paszportowego lub odebrania paszportu należy wcześniej pobrać bloczek z systemu kolejkowego (nie dotyczy Punktu wydawania paszportów tymczasowych na lotnisku). Wydawanie numerów z systemu kolejkowego zostaje zaprzestane, gdy przybliżony czas obsługi osób, które już pobrały bloczki z systemu, nie pozwoli na obsługę kolejnych osób w godzinach pracy Oddziału Paszportowego.

Istnieje również możliwość rezerwacji internetowej: <https://muw.bezkolejki.eu/> (całodobowo).

6.7. Dowód osobisty

Dowód osobisty wydaje się nieodpłatnie, na wniosek.

Wniosek o dowód osobisty składa się osobiście w siedzibie dowolnej gminy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W przypadku podopiecznego, który nie ukończył 12. roku życia istnieje możliwość złożenia wniosku drogą elektroniczną, za pomocą strony <https://www.gov.pl/>. Dla osób powyżej 12. roku życia można wstępnie wypełnić wniosek elektronicznie, ale w ciągu 30 dni należy udać się do urzędu, w celu uzupełnienia wniosku o odciski palców i wzór podpisu. W przypadku osoby, która ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność lub podeszły wiek nie jest w stanie złożyć wniosku osobiście w urzędzie, urzędnik – po zasygnalizowaniu przez obywatela takiej potrzeby – przyjmie wniosek w miejscu jej pobytu.

Wniosek składa osoba ubiegająca się o wydanie dowodu osobistego, z wyjątkiem osób nieposiadających zdolności do czynności prawnych lub posiadających ograniczoną zdolność do czynności prawnych – wówczas wniosek składa jedno z rodziców, opiekun lub kurator.

Złożenie w siedzibie organu gminy wniosku o wydanie dowodu osobistego osobie nieposiadającej zdolności do czynności prawnych lub posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych **wymaga jej obecności** przy składaniu wniosku; wyjątek stanowią osoby, które nie ukończyły 5. roku życia.

Dowód osobisty odbiera się osobiście w siedzibie organu gminy, w którym został złożony wniosek. Dowód osobisty osoby nieposiadającej zdolności do czynności prawnych odbiera rodzic albo opiekun, a dowód osobisty osoby posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych odbiera osoba ubiegająca się o wydanie dowodu osobistego, rodzic albo kurator. Dowód osobisty może również odebrać rodzic, który nie składał wniosku o wydanie dowodu osobistego. Odbiór dowodu osobistego wydanego osobie nieposiadającej zdolności do czynności prawnych albo posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych wymaga obecności tej osoby, z wyjątkiem osoby, która nie ukończyła 5. roku życia oraz osoby, która ukończyła 5. rok życia i nie ukończyła 12. roku życia, jeżeli osoba ta była obecna przy składaniu wniosku w siedzibie organu gminy.

W przypadku osób, od których wniosek przyjęto w miejscu ich pobytu, dowód jest dostarczany posiadaczowi przez urzędnika lub posiadacz posiadający pełną

zdolność do czynności prawnych może udzielić pełnomocnictwa szczególnego pełnomocnikowi, który odbierze dowód w urzędzie.

Dowód osobisty wydany osobie, która nie ukończyła 12. roku życia, jest ważny przez 5 lat od daty wydania dowodu osobistego. Dowód osobisty wydany osobie, która ukończyła 12. rok życia, jest ważny przez 10 lat od daty wydania dowodu osobistego.

Z wnioskiem o wydanie nowego dowodu osobistego występuje się:

- co najmniej 30 dni przed upływem terminu ważności dowodu osobistego,
- niezwłocznie – w przypadku:
 - zmiany danych zawartych w dowodzie osobistym, z wyjątkiem zmiany nazwy organu wydającego oraz zmiany nazwy miejsca urodzenia,
 - zmiany wizerunku twarzy posiadacza dowodu osobistego w stosunku do wizerunku twarzy zamieszczonego w dowodzie osobistym w stopniu utrudniającym lub uniemożliwiającym identyfikację jego posiadacza,
 - utraty lub uszkodzenia dowodu osobistego w stopniu utrudniającym lub uniemożliwiającym identyfikację jego posiadacza,
 - uprawdopodobnienia przez posiadacza dowodu osobistego podejrzenia nieuprawnionego wykorzystania jego danych osobowych, w tym serii i numeru dowodu osobistego.

Dowód osobisty podlega unieważnieniu po upływie 120 dni od dnia dokonania w rejestrze PESEL zmiany danych zawartych w dowodzie.

Do wniosku o wydanie dowodu osobistego załącza się kolorową fotografię o wymiarach 35×45 mm, wykonaną na jednolitym jasnym tle, z równomiernym oświetleniem, mającą dobrą ostrość oraz odwzorowującą naturalny kolor skóry, obejmującą wizerunek od wierzchołka głowy do górnej części barków, tak aby twarz zajmowała 70–80% fotografii, przedstawiającą osobę w pozycji frontalnej, z zachowaniem symetrii w pionie, i odzwierciedlającą w sposób niebudzący uzasadnionych wątpliwości wizerunek twarzy osoby ubiegającej się o wydanie dowodu osobistego.

Fotografia nie może być wykonana wcześniej niż 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o wydanie dowodu osobistego.

Osoba na fotografii musi patrzeć na wprost oraz mieć naturalny wyraz twarzy, zamknięte usta, twarz nieprzysłoniętą włosami, widoczne brwi, oczy i zrenice. Osoba, która posiada orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu

niepełnosprawności, wydane zgodnie z przepisami o orzekaniu o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, a także osoba, której stan zdrowia nie pozwala na spełnienie tych wymogów, może załączyć fotografię niespełniającą tych wymogów.

Osoba na fotografii powinna być przedstawiana bez nakrycia głowy. Osoba nosząca nakrycie głowy zgodnie z zasadami swojego wyznania może załączyć fotografię przedstawiającą ją w nakryciu głowy, o ile wizerunek twarzy jest w pełni widoczny, a osoba ta przedłoży zaświadczenie o przynależności do kościoła lub innego związku wyznaniowego zarejestrowanego w Rzeczypospolitej Polskiej zgodnie z właściwymi dla nich przepisami. Osoba może także załączyć fotografię przedstawiającą ją w nakryciu głowy, o ile uprawdopodobni, że taka potrzeba wynika z konsekwencji przebytego leczenia lub zaistniałego wypadku.

Osoba na fotografii powinna być przedstawiona bez okularów z ciemnymi szklami. Osoba z wadą narządu wzroku może załączyć fotografię przedstawiającą ją w okularach z ciemnymi szklami, o ile przedłoży orzeczenie o niepełnosprawności osoby do 16. roku życia lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności osoby, która ukończyła 16 lat, z powodu wrodzonej lub nabytej wady narządu wzroku.

Przy składaniu wniosku należy mieć ze sobą ważny dowód osobisty lub ważny paszport.

Sprawę załatwia:

Wydział Spraw Administracyjnych Urzędu Miasta Krakowa

- Referat Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych dla Dzielnic I-VII w budynku przy al. Powstania Warszawskiego 10 - Centrum Administracyjne;
- Referat Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych dla Dzielnic VIII-XIII w budynku przy ul. Wielickiej 28a;
- Referat Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych dla Dzielnic XIV-XVIII w budynku na os. Zgody 2.

i

Zgłoszenia dotyczące konieczności przyjęcia wniosku o wydanie dowodu osobistego w miejscu pobytu osoby, która nie jest w stanie przyjść osobiście do urzędu, przyjmuje Referat Ewidencji Ludności i Dowodów Osobistych dla Dzielnic I-VII w budynku przy al. Powstania Warszawskiego 10, pod numerem telefonu: 12 616 56 31 lub adresem e-mail: dowody@um.krakow.pl

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze SA-10:

<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SA-10>

6.8. Program „Opieka wytchnieniowa”

Program „Opieka wytchnieniowa” zapewnia usługę opieki wytchnieniowej rodzinie i opiekunom osób niepełnosprawnych.

Program jest skierowany do członków rodzin lub opiekunów, którzy sprawują bezpośrednią opiekę nad:

- dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności,
- osobami posiadającymi orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne.

Usługi opieki wytchnieniowej przysługują w przypadku zamieszkiwania członka rodziny lub opiekuna we wspólnym gospodarstwie domowym z osobą niepełnosprawną:

- wymagającą stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji,
- wymagającą stałego współudziału na co dzień opiekuna i wysokiego poziomu wsparcia w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,
- stale przebywającą w domu, tj. nie korzystającą z ośrodka wsparcia lub placówek pobytu całodobowego, np. ośrodka szkolno-wychowawczego czy internatu.

Program realizowany jest w dwóch formach:

- **w ramach pobytu dziennego:** w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej, ośrodka wsparcia, innym miejscu wskazanym przez uczestnika Programu, które otrzyma pozytywną opinię gminy/powiatu lub domu pomocy społecznej na podstawie przyjętej przez gminę lub powiat uchwały,
- **w ramach pobytu całodobowego:** w ośrodku wsparcia, ośrodku/placówce wpisanej do rejestru właściwego wojewody zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, innym miejscu wskazanym przez uczestnika Programu, które otrzyma pozytywną opinię gminy/powiatu lub domu pomocy społecznej na podstawie przyjętej przez gminę lub powiat uchwały.

W godzinach realizacji usług opieki wytchnieniowej nie mogą być świadczone inne formy pomocy usługowej, w tym: usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze oraz inne usługi finansowane ze środków Funduszu Solidarnościowego lub z innych źródeł.

W 2024 roku limit usług opieki wytchnieniowej przypadającej na jednego uczestnika wynosi:

- 14 dni dla opieki w formie pobytu całodobowego,
- 240 godzin w formie pobytu dziennego.

Osoby spełniające warunki Programu uprawnione do skorzystania z opieki wytchnieniowej **nie ponoszą żadnych kosztów** związanych z realizacją usług.

Program „Opieka wytchnieniowa” ogłaszany jest rokrocznie, warunki uczestnictwa w Programie mogą ulec zmianie. Aktualne informacje dostępne są na stronie internetowej <https://niepelnosprawni.gov.pl/a,1555,nabor-wnioskow-w-ramach-resortowego-programu-ministra-rodziny-pracy-i-polityki-spolesczonej-opieka-wytchnieniowa-dla-jednostek-samorządu-terytorialnego-edycja-2025>

Kontakt:

Informacje na temat opieki wytchnieniowej, realizowanej na terenie Gminy Miejskiej Kraków można uzyskać w Referacie ds. Problematyki Osób z Niepełnosprawnościami Urzędu Miasta Krakowa pod numerem telefonu 12 616 57 43 lub 12 616 50 76 w dni robocze od poniedziałku do piątku w godz. 7:40–15:30.

6.9. Wspornik – Punkt Wsparcia Opiekunów

Gmina Miejska Kraków wraz z Fundacją Pełna Życia od 2020 roku realizuje projekt pod nazwą „Wspornik – Punkt Wsparcia Opiekunów”.

Do projektu może przystąpić każda osoba niesamodzielną wraz z opiekunem faktycznym zamieszkującą Gminę Miejską Kraków. Przez osobę niesamodzielną rozumie się osobę której wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymaga opieki lub wsparcia, zaś opiekun faktyczny to osoba pełnoletnia opiekująca się osobą niesamodzielną z rodziny lub osobą niespokrewnioną.

Pierwszym kontaktem zajmują się doradcy, udzielając wsparcia osobom zgłaszającym się, również anonimowo. Proces wsparcia doradcy rozpoczyna się szczegółowym badaniem sytuacji i potrzeb rodziny. Kolejnym krokiem jest kontakt z pracownikiem socjalnym, który przedstawia możliwości uzyskania pomocy i świadczeń w innych instytucjach. Pomaga on również w uzupełnieniu wniosków i podań.

Każda osoba zgłaszająca się do projektu może skorzystać z porady lekarskiej, psychologicznej i pielęgniarstwa.

Osoby, które nie korzystają z usług asystenckich i opiekuńczych w innych instytucjach, mogą skorzystać z opieki wytchnieniowej. O przyznaniu opieki decyduje zespół interdyscyplinarny, na podstawie bieżącej sytuacji rodziny i punktacji uzyskanej w procesie rekrutacyjnym.

Każda rodzina, która skorzystała z opieki może skorzystać z turnusu rehabilitacyjnego w miejscu zamieszkania, a osoby w wyjątkowo trudnej sytuacji mogą skorzystać z fizjoterapii doraźnej, niezależnie od opieki wytchnieniowej.

Udział w projekcie jest całkowicie bezpłatny.

Wszystkie informacje o projekcie można uzyskać w biurze projektu w Krakowie, ul. Basztowa 3/2, w dni robocze w godzinach 8:00–15:00.

Kontakt :

• telefon: 882 025 113, 882 100 615, 882 022 536,
882 043 572

• e-mail: wspornik@wspornik.org

Regulamin projektu oraz więcej informacji znajduje się
na stronie: <https://pelna-zycia.pl/projekt/wspornik/>

6.10. Kluby/centra rodzica z niepełnosprawnym dzieckiem

6.10.1. Klub rodzica z dzieckiem do lat 3 o specjalnych potrzebach rozwojowych

Klub Rodzica z dzieckiem do lat 3 o specjalnych potrzebach rozwojowych to miejsce, w którym dzieci i rodzice oraz osoby oczekujące na potomstwo mogą się spotkać, wymienić doświadczeniami, otrzymać wsparcie, zdobyć wiedzę, wzmocnić kompetencje rodzicielskie, rozwijać umiejętności dzieci oraz tworzyć

nieformalne grupy wsparcia. Jest to pierwszy tego rodzaju klub w Krakowie skierowany do rodziców i dzieci z niepełnosprawnościami, który powstał z inicjatywy organizacji pozarządowych działających na rzecz dzieci niepełnosprawnych. Klub jest współfinansowany przez Gminę Miejską Kraków, prowadzony przez Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci z Zespołem Downa „TĘCZA” w Krakowie: <https://stowarzyszenietecza.org/>

Adresatami zadania publicznego są zamieszkali na terenie Gminy Miejskiej Kraków rodzice (poprzez których rozumie się także opiekunów prawnych lub faktycznych) i ich dzieci do lat 3 ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi oraz osoby oczekujące na potomstwo, kwalifikujące się do objęcia Programem „Za Życiem”. W ofercie klubu znajdują się zajęcia muzyczne, ruchowe z elementami ruchu rozwijającego, rękodzielnicze z elementami sensoplastyki, zajęcia prowadzone metodą Montessori oraz masaże i zajęcia ogólnorozwojowe. Ważnym elementem jest zapewnienie profesjonalnych specjalistów do prowadzenia spotkań oraz zajęć/warsztatów. Działania specjalistów i osób prowadzących warsztaty skupiają się przede wszystkim na aspektach związanych z rozwojem dzieci do lat 3. Dodatkowo prowadzone są konsultacje indywidualne z psychologiem, pedagogiem specjalnym, logopedą.

Klub Rodzica z dzieckiem do lat 3 „HULA HOP” mieści się pod adresem: 31-907 Kraków, os. Wandy 23 oraz posiada swoją filię w Krakowie przy ul. Piłsudskiego 23
Zapisy są przyjmowane:
telefonicznie – tel. 722 131 288
mailowo – e-mail: klub@stowarzyszenietecza.org
drogą elektroniczną – w tym celu należy uzupełnić formularz dostępny na profilu: [Klub Rodzica z dzieckiem do lat 3 „Hula Hop”](#) | Facebook

6.10.2. Integracyjne Centrum Rodziców z dzieckiem po 6 roku życia o specjalnych potrzebach rozwojowych

Zadanie publiczne realizowane od 2021 roku przez Gminę Miejską Kraków we współpracy ze Stowarzyszeniem Razem dla Integracji. Projekt przeznaczony jest dla dzieci w wieku od 6 r.ż. zamieszkujących na terenie Gminy Miejskiej Kraków o specjalnych potrzebach rozwojowych (m.in. z autyzmem) i ich rodzin.

W ramach realizacji projektu, prowadzone są codzienne zajęcia w formie integracyjnej dla rodzin, takie jak: zajęcia/warsztaty ogólnorozwojowe dla dzieci (muzyczno-taneczne, plastyczne, artystyczne, sensoryczne oraz ruchowe), spotkania dla dzieci oraz rodziców, które mają na celu zapobieganie izolacji oraz wzmacnianie umiejętności społecznych poprzez nawiązywanie relacji z dziećmi również pełnosprawnymi, tworzenie nieformalnych grup wsparcia, organizacja pikników oraz spotkań dla podopiecznych i ich rodzin, szkolenia oraz wykłady, ze specjalistami dla rodziców dotyczące opieki, wyboru ścieżki edukacyjnej dzieci z niepełnosprawnościami oraz dzieci z dysfunkcjami (psycholog, pedagog, logopeda, dietetyk oraz innymi specjalistami według zapotrzebowania i wskazań objętych pomocą rodzin), konsultacje indywidualne (w tym psychologiczne) dla dzieci i rodziców, prowadzenie punktu informacyjno-doradczego dla rodziców, spotkania integracyjne dla podopiecznych ICR zapobiegające izolacji społecznej oraz stymulujące powstawanie nieformalnych grup wsparcia. Oferta Centrum dostępna jest bezpłatnie.

Integracyjne Centrum Rodziców mieści się pod adresem:
31-954 Kraków, Os. Uroczę 14 budynek SP Emmanuel
tel. 696 219 178, 503 002 312
e-mail: srdi.krakow@gmail.com

6.10.3. Centrum Wsparcia dla rodziców wychowujących dziecko w wieku szkolnym oraz starsze ze sprzężonymi niepełnosprawnościami

Gmina Miejska Kraków od 2023 roku realizuje projekt we współpracy z Fundacją Szkoła bez Barrier na Rzecz Edukacji Dzieci i Młodzieży ze Sprzężonymi Niepełnosprawnościami. W ramach Centrum realizowane są następujące działania: spotkania dla mam dzieci z niepełnosprawnością, zajęcia edukacyjno-światlicowe dla dzieci z niepełnosprawnościami, warsztaty dla rodziców dzieci z niepełnosprawnościami, a także realizacja opieki wyręczającej – tak zwany asystent rodziny.

Wszystkie działania realizowane w Centrum są bezpłatne.

Centrum Wsparcia mieści się w budynku
Zespołu Szkół Specjalnych nr 11 w Krakowie
przy ul. Dobczyckiej 20
tel. 501 486 378, e-mail: fundacja@szkolabezbarier.org

6.10.4. Świetlica Interwencyjno-Wytchnieniowa dla dzieci w wieku szkolnym oraz starszych ze sprzężonymi niepełnosprawnościami

Od października 2024 roku Gmina Miejska Kraków we współpracy z Fundacją Szkoła bez Barrier na Rzecz Edukacji Dzieci i Młodzieży ze Sprzężonymi Niepełnosprawnościami prowadzi Świetlicę Interwencyjno-Wytchnieniową dla dzieci w wieku szkolnym oraz starszych ze sprzężonymi niepełnosprawnościami jako miejsce wsparcia, opieki, wszechstronnej pomocy, wspomaganie warunków rozwoju w zakresie terapeutyczno-edukacyjnym oraz rewalidacji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością w oparciu o efektywne wykorzystanie czasu wolnego zagospodarowanego z pomocą wysoko wykwalifikowanej kadry z doświadczeniem w pracy z dziećmi i młodzieżą z niepełnosprawnościami. Świetlica realizuje działania opiekuńczo-wychowawczo-integracyjne, a także prowadzi zajęcia rozwijające umiejętności przydatne w życiu oraz rozwijanie zainteresowań dzieci i młodzieży.

Świetlica Interwencyjno-Wytchnieniowa mieści się w budynku Zespołu Szkół Specjalnych nr 11 w Krakowie przy ul. Dobczyckiej 20, tel. 503 033 585, e-mail: fundacja@szkolabezbarrier.org

Świetlica działa we wtorki i czwartki od godz. 15:15 do 19:15 oraz w razie potrzeby w niektóre soboty

6.10.5. Klub Rodzica z dzieckiem z niepełnosprawnością wzroku

Gmina Miejska Kraków od października 2023 r. we współpracy ze Stowarzyszeniem Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niewidomych i Słabowidzących „Nadzieja” prowadzi Klub Rodzica z dzieckiem z niepełnosprawnością wzroku.

Oferta Klubu skierowana jest do niewidomych i słabowidzących dzieci i młodzieży oraz ich rodziców. W Klubie znajdą swoje miejsce również dzieci i młodzież z niepełnosprawnością złożoną obejmującą dysfunkcję wzroku i dodatkową niepełnosprawność. Bardzo ważnymi odbiorcami oferty Klubu są rodzice dzieci z dysfunkcją wzroku, którzy w tym wyjątkowym miejscu znajdą pomoc i wsparcie psychologiczno-pedagogiczne oraz wzajemnie będą mogli się wymieniać doświadczeniami związanymi z trudnym procesem rewalidacji swoich dzieci. Klub dedykowany jest rodzicom i ich dzieciom od 3. do 24. roku życia z terenu Gminy Miejskiej Kraków.

W ramach funkcjonowania Klubu realizowane są zajęcia umuzykalniające, zajęcia plastyczne, sesje muzykoterapii, zajęcia taneczne i rytmiczne, zajęcia ogólnorozwojowe oraz sensoryczne, zajęcia plastyczne w ramach cykli tematycznych, językowe, zajęcia wspomagające edukację, realizacja spotkań w różnorodnej formie ze specjalistami, warsztaty i szkolenia dla rodziców o tematyce dostosowanej do potrzeb beneficjentów, obejmujące różne obszary wspierania rozwoju i opieki nad dzieckiem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi (edukacyjne, kulturalne i rekreacyjne), spotkania integracyjne dla rodziców zapobiegające izolacji i mających na celu stymulowanie powstawania nieformalnych grup wsparcia, itp. Cała oferta Klubu realizowana jest bezpłatnie.

Klub Rodzica mieści się pod adresem:
30-318 Kraków, ul. Bałuckiego 9/1, tel. 12 651 49 18 (od pon. do piątku w godzinach otwarcia Klubu). Klub czynny jest od poniedziałku do piątku, w godzinach od 15:00 do 20:00.

6.10.6. Klub Rodzica z dzieckiem z niepełnosprawnością słuchu i mowy

Gmina Miejska Kraków od listopada 2023 roku we współpracy z Polskim Związkiem Głuchych Oddział Małopolski prowadzi Klub Rodzica z dzieckiem z niepełnosprawnością słuchu i mowy. Klub jest miejscem zapewniającym wieloaspektowe wsparcie rodzicom i ich dzieciom z dysfunkcją słuchu i mowy na gruncie rehabilitacji, rewalidacji, edukacji, kultury, sportu, turystyki i integracji.

W Klubie prowadzone są także działania mające na celu podnoszenie kompetencji rodzicielskich rodziców dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością słuchu i mowy, jak i rodziców z niepełnosprawnością słuchu i mowy w oparciu o poradnictwo i wsparcie pedagogiczno-psychologiczne.

Klub jest dedykowany rodzicom i ich dzieciom od 0 do 24. roku życia z terenu Gminy Miejskiej Kraków. Oferta skierowana jest do dzieci i młodzieży z wadą słuchu i mowy (z orzeczenie o niepełnosprawności, ale i bez orzeczenia) i ich rodziców – mieszkańców Miasta Krakowa, dzieci i młodzieży z wadą słuchu i mowy uczestniczących na co dzień do krakowskich szkół integracyjnych, słyszących dzieci i młodzieży rodziców głuchych oraz rodzeństwa dzieci z niepełnosprawnościami.

Klub Rodzica mieści się: 31-161 Kraków, ul. Szlak 10/1,
tel. 570 640 402, 570 641 059,
e-mail: klub@poradnia-pzg-krakow.pl
Klub jest czynny w pon., środy i piątki w godzinach od 9:00–
14:00 oraz we wtorki i czwartki od godz. 14:00 do 19:00.

6.10.7. Krakowskie Centrum Aktywności Osób z Niepełnosprawnościami

Gmina Miejska Kraków od maja 2024 roku we współpracy z Kolejowym Klubem Wodnym 1929 prowadzi Krakowskie Centrum Aktywności Osób z Niepełnosprawnościami jako miejsce wsparcia, spotkań, integracji oraz wymiany doświadczeń środowiska osób z niepełnosprawnościami. W ramach działania Centrum prowadzone są zajęcia o charakterze edukacyjnym o następującej tematyce: obsługi urządzeń związanych z nowymi technologiami(komputer, telefon, tablet itp.), zdrowego gotowania i odżywiania się, pierwszej pomocy, języków obcych, małej poligrafii, szycia, haftowania, opieki nad osobą niepełnosprawną, wiedzy obywatelskiej szczególnie dotyczącej spraw samorządowych, plastycznych. Ponadto, organizowane są cykliczne zajęcia ruchowe i integrujące w zakresie artystycznym, zajęcia sportowe, gimnastyczne, pływanie, taneczne, wokalne, przygotowania do turystyki wodnej, pieszej, rowerowej nordic-walking, gier stolikowych i ruchowych, zdrowego trybu życia.

Z oferty Centrum mogą skorzystać osoby z niepełnosprawnościami po 24. roku życia.

Krakowskie Centrum Aktywności Osób z Niepełnosprawnościami mieści się:
30-206 Kraków, ul. Księcia Józefa 24a
tel. 500 215 500 (godz. 10:00-14:00), e-mail: kcon@kkw29.pl

6.11. Karta parkingowa

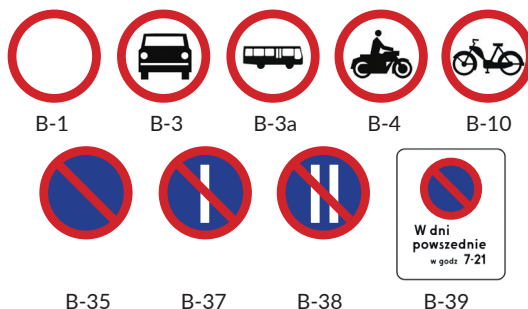
Organem wydającym kartę parkingową jest przewodniczący powiatowego/ miejskiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności.

W Krakowie sprawę załatwia:

Miejski Zespół do Spraw Orzekania
o Niepełnosprawności w Krakowie
30-703 Kraków, ul. Dekerta 24
tel. 12 616 52 12, 12 616 52 17, faks 12 616 52 14.
od poniedziałku do piątku w godzinach 7:40–15:30.

Kartę parkingową umieszcza się za przednią szybą pojazdu samochodowego, a jeśli pojazd nie posiada przedniej szyby – w widocznym miejscu w przedniej części pojazdu, w sposób eksponujący widoczne zabezpieczenia karty oraz umożliwiające odczytanie jej numeru i daty ważności.

Osoba niepełnosprawna mająca znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, kierująca pojazdem samochodowym oznaczonym kartą parkingową, może nie stosować się do niektórych znaków drogowych.

Przepis ten dotyczy również:

- kierującego pojazdem przewożącego osobę o znacznie ograniczonej możliwości samodzielnego poruszania się,
- pracowników placówek zajmujących się opieką, rehabilitacją lub edukacją osób z niepełnosprawnością mających znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, pozostających pod opieką tych placówek.

Karta parkingowa potwierdza uprawnienia do:

- korzystania z miejsc parkingowych wyznaczonych dla osób niepełnosprawnych (tzw. kopert) – uprawnienia do postoju pojazdu oznaczonego kartą parkingową na miejscu przeznaczonym dla osoby niepełnosprawnej w strefie płatnego parkowania w Krakowie bez obowiązku uiszczenia opłaty parkingowej (podstawa prawna: Uchwała RMK numer LIX/1747/21 załącznik numer 2 pkt 2.5.1),

- niestosowania się do następujących znaków drogowych:
 - B-1 zakaz ruchu w obu kierunkach,
 - B-3 zakaz wjazdu pojazdów silnikowych z wyjątkiem motocykli jednośladowych,
 - B-3a zakaz wjazdu autobusów,
 - B-4 zakaz wjazdu motocykli,
 - B-10 zakaz wjazdu motorowerów,
 - B-35 zakaz postoju,
 - B-37 zakaz postoju w dni nieparzyste,
 - B-38 zakaz postoju w dni parzyste,
 - B-39 strefa ograniczonego postoju.

Opłata za wydanie karty parkingowej wynosi 21 zł.

Karta parkingowa dla osoby niepełnosprawnej **wydawana jest** wyłącznie:

- osobie niepełnosprawnej zaliczonej do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się,
- osobie niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16. roku życia, mającej znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się.

Osoba niepełnosprawna zaliczona do **lekkiego stopnia** niepełnosprawności nie jest uprawniona do uzyskania karty parkingowej.

Osoby niepełnosprawne w stopniu znacznym od dnia 1 lipca 2014 r. uzyskają kartę parkingową na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień, zawierającego wskazanie w zakresie karty parkingowej. Wskazanie do karty parkingowej w orzeczeniu o znacznym stopniu niepełnosprawności nie jest uzależnione od symbolu przyczyny niepełnosprawności ale wyłącznie od tego, że osoba niepełnosprawna ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się. Zaliczenie do znacznego stopnia niepełnosprawności nie jest tożsame z posiadaniem znacznych ograniczeń w możliwości samodzielnego poruszania się.

Wyjątek: dotyczy osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym, które posiadają orzeczenia wydane przed 1 lipca 2014 r. wraz z symbolem przyczyny niepełnosprawności 04-O (choroby narządu wzroku), 05-R (upośledzenie narządu ruchu) lub 10-N (choroba neurologiczna). Osoby posiadające tego rodzaju orzeczenia

uzyskają kartę parkingową bez konieczności ponownego orzekania się – na podstawie dotychczasowego orzeczenia, jeżeli zawiera ono wskazanie do karty parkingowej.

Osoby niepełnosprawne w stopniu umiarkowanym od dnia 1 lipca 2014 r. uzyskają kartę parkingową na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o stopniu niepełnosprawności albo orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień, zawierającego wskazanie w zakresie karty parkingowej. Wskazanie do karty parkingowej w orzeczeniu o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności **jest uzależnione** od symbolu przyczyny niepełnosprawności i tego, że osoba niepełnosprawna ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się. Wskazanie do karty parkingowej będą mogły uzyskać wyłącznie osoby mające zarówno znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się jak i przyczynę niepełnosprawności oznaczoną symbolem 04-O (choroby narządu wzroku), 05-R (upośledzenie narządu ruchu), 10-N (choroba neurologiczna) lub 07-S (choroby układu oddechowego i krążenia).

Osoby niepełnosprawne, które nie ukończyły 16. roku życia od dnia 1 lipca 2014 r. uzyskają kartę parkingową na podstawie wydanego od dnia 1 lipca 2014 r. orzeczenia o niepełnosprawności zawierającego wskazanie w zakresie karty parkingowej. W przypadku tych osób wskazanie do karty parkingowej **nie jest uzależnione** od symbolu przyczyny niepełnosprawności, ale wyłącznie od tego, że dziecko ma znacznie ograniczone możliwości samodzielnego poruszania się, co ustala się uwzględniając m.in. wiek dziecka. Jeżeli zatem to wiek dziecka w chwili orzekania powoduje, że ma ono trudności w poruszaniu się, nie uzyska ono wskazania do karty parkingowej.

Karta parkingowa wydawana jest wyłącznie **na czas określony**. Karta parkingowa wydawana jest na okres ważności orzeczenia jednak nie dłużej niż na okres 5 lat. Jeżeli orzeczenie uprawniające do karty parkingowej zostało wydane na czas nieokreślony (bezterminowo) albo na okres dłuższy niż 5 lat, to i tak karta parkingowa zostanie wydana wyłącznie na okres 5 lat od dnia jej wydania.

Kartę parkingową wydaje się na wniosek osoby niepełnosprawnej lub placówki. Wniosek składa się do wybranego przewodniczącego powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, zaś w przypadku placówki do przewodniczącego powiatowego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności właściwego ze względu na siedzibę placówki. Wniosek placówki składa osoba upoważniona do jej reprezentowania.

Osoba niepełnosprawna składa wniosek osobiście z wyjątkiem:

- osoby, która nie ukończyła 18. roku życia, za którą wniosek składa

rodzice lub ustanowieni przez sąd opiekunowie albo jeden z rodziców lub ustanowionych przez sąd opiekunów,

- osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie pozostającej pod władzą rodzicielską, za którą wniosek składa jeden z rodziców,
- osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie niepozostającej pod władzą rodzicielską lub osoby ubezwłasnowolnionej częściowo, za którą wniosek składa odpowiednio opiekun lub kurator ustanowiony przez sąd.

Wniosek jest podpisywany przez wnioskodawcę. W przypadku złożenia wniosku przez osoby, które nie ukończyły 18. roku życia oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie lub częściowo, podpis składa odpowiednio jeden z rodziców, opiekun lub kurator. W przypadku braku możliwości złożenia podpisu, przewodniczący zespołu zamieszcza we wniosku adnotację o braku możliwości złożenia podpisu przez wnioskodawcę.

We wniosku, w miejscu oznaczonym jako „wzór podpisu”, osoba niepełnosprawna składa wzór podpisu, z wyjątkiem:

- osoby, która nie ukończyła 18. roku życia;
- osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie lub częściowo;
- osoby, która nie ma możliwości złożenia podpisu.

W przypadku osoby, która nie ukończyła 18. roku życia, osoby ubezwłasnowolnionej całkowicie lub częściowo, a także osoby, która nie ma możliwości złożenia podpisu oraz wniosku placówki – miejsce oznaczone we wniosku jako „wzór podpisu” pozostawia się niewypełnione.

Do wniosku osoby niepełnosprawnej dołącza się:

- jedną fotografię o wymiarach 35 mm × 45 mm, odzwierciedlającą aktualny wizerunek osoby, której wniosek dotyczy, przedstawiającą tę osobę bez nakrycia głowy i okularów z ciemnymi szklami (osoba z wrodzonymi lub nabytymi wadami narządu wzroku może dołączyć do wniosku fotografię przedstawiającą ją w okularach z ciemnymi szklami, a osoba nosząca nakrycie głowy zgodnie z zasadami swojego wyznania – fotografię przedstawiającą osobę z nakryciem głowy, pod warunkiem, że fotografia taka jest zamieszczona w dokumencie potwierdzającym tożsamość tej osoby),
- dowód uiszczenia opłaty za wydanie karty parkingowej.

Składając wniosek **przedstawia się do wglądu** oryginał prawomocnego orzeczenia o niepełnosprawności, o stopniu niepełnosprawności lub o wskazaniach do ulg i uprawnień wraz ze wskazaniem do karty parkingowej. W razie stwierdzenia braków formalnych wniosku przewodniczący zespołu zrywa osobę niepełno-

sprawną lub placówkę, za zwrotnym potwierdzeniem odbioru, do uzupełnienia wniosku w terminie 7 dni od dnia doręczenia wezwania. Po bezskutecznym upływie terminu na uzupełnienie wniosku wniosek pozostawia się bez rozpoznania.

W przypadku niespełnienia warunków do otrzymania karty parkingowej, przewodniczący zespołu, w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku spełniającego wymogi formalne, informuje w formie pisemnej osobę niepełnosprawną lub placówkę o odmowie przyznania karty wraz z uzasadnieniem. Od informacji o odmowie przyznania karty nie przysługuje odwołanie, ponieważ przyznanie karty jest czynnością materialno-techniczną i konsekwencją posiadania orzeczenia wraz ze wskazaniem do karty parkingowej.

W przypadku spełnienia warunków do otrzymania karty parkingowej, przewodniczący zespołu w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku spełniającego wymogi formalne, informuje osobę niepełnosprawną lub placówkę o terminie i miejscu odbioru karty.

Przewodniczący zespołu ma w terminie 30 dni poinformować o dacie wydania karty, a nie wydać kartę w tym terminie.

Przewodniczący zespołu, po uzupełnieniu blankietu karty parkingowej o informacje dotyczące osoby niepełnosprawnej lub placówki, daty ważności karty parkingowej, jej numeru oraz nazwy organu wydającego tę kartę dokonuje zabezpieczenia tej karty poprzez naniesienie hologramu i laminowanie.

Osoba niepełnosprawna odbiera kartę parkingową osobiście, po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość albo przez ustanowionego pełnomocnika po okazaniu przez niego dokumentu potwierdzającego jego tożsamość oraz pisemnego pełnomocnictwa do odbioru karty.

Kartę parkingową wydaną:

- osobie, która nie ukończyła 18. roku życia – odbiera jeden z rodziców lub ustanowionych przez sąd opiekunów,
- osobie ubezwłasnowolnionej całkowicie pozostającej pod władzą rodzicielską – odbiera jeden z rodziców,
- osobie ubezwłasnowolnionej całkowicie niepozostającej pod władzą rodzicielską lub osobie ubezwłasnowolnionej częściowo – odbiera odpowiednio opiekun lub kurator ustanowiony przez sąd

– po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość i oświadczeniu o prawie do sprawowania odpowiednio władzy rodzicielskiej, opieki lub kurateli.

Osoba odbierająca kartę parkingową potwierdza jej odbiór. W przypadku braku możliwości złożenia podpisu, przewodniczący zespołu zamieszcza we wniosku adnotację o braku możliwości złożenia podpisu.

Na podstawie ważnej karty parkingowej można ubiegać się o specjalny identyfikator typu „N”, zwalniający z obowiązku ponoszenia opłat za postój w miejscach wyznaczonych w strefie płatnego parkowania w Krakowie (szczegółowa procedura uzyskania abonamentu postojowego typu „N” jest opisana w rozdziale 6.14.).

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze SZ-6:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SZ-6>

6.11.1. Wykaz stanowisk zastrzeżonych dla pojazdów osób z niepełnosprawnościami

Ulice Dzielnicy I wewnątrz I obwodnicy Miasta Krakowa (włącznie z I obwodnicą):

Basztowa – 2 stanowiska
Dunajewskiego – 4 stanowiska
Franciszkańska – 2 stanowiska
Gertrudy 21 – 1 stanowisko
Piłarska – 3 stanowiska
Plac św. Ducha 3 – 3 stanowiska
Plac św. Idziego – 2 stanowiska
Plac Wszystkich Świętych – 2 stanowiska
Powiśle 12 – 1 stanowisko

Sienna 11 – 1 stanowisko
Stawkowska – 2 stanowiska
Straszewskiego 4 – 1 stanowisko
Szczepańska 2 – 1 stanowisko
św. Anny 2 – 2 stanowiska
św. Jana – 3 stanowiska
św. Sebastiana – 5 stanowisk
Westerplatte 15 – 1 stanowisko

Dzielnica „Kazimierz”:

Augustiańska – 2 stanowiska
Bartosza – 1 stanowisko
Bocheńska – 2 stanowiska
Bożego Ciała – 2 stanowiska
Brzozowa – 7 stanowisk
Dajwór – 2 stanowiska
Dietla – 5 stanowisk
Estery – 2 stanowiska
Gazowa 14B – 1 stanowisko
Halicka 10 – 1 stanowisko
Joselewicza – 3 stanowiska
Józefa – 2 stanowiska
Kupa 7 – 1 stanowisko
Kordeckiego – 2 stanowiska
Meiselsa – 2 stanowiska
Mostowa – 2 stanowiska
Miodowa – 8 stanowisk
Orzeszkowej 6 – 1 stanowisko

Paulińska – 2 stanowiska
Piekarska 5 – 1 stanowisko
Plac Wolnica – 3 stanowiska
Podgórska – 3 stanowiska
Przemyska – 2 stanowiska
Rzeszowska 7 – 1 stanowisko
Rybaki – 3 stanowiska
Skąteczna – 2 stanowiska
Skawińska – 4 stanowiska
Starowiślna 33 – 1 stanowisko
Szeroka – 5 stanowisk
Św. Sebastiana 27 – 1 stanowisko
Św. Stanisława – 2 stanowiska
Św. Wawrzyńca – 8 stanowisk
Trynarska 11 – 1 stanowisko
Wąska 3 – 1 stanowisko
Wietora – 3 stanowiska
Wrzesińska – 1 stanowisko

Pozostałe ulice Dzielnicy I:

Agnieszki 1 – 1 stanowisko
Asnyka – 1 stanowisko
Basztowa (boczna) – 2 stanowiska
Batorego – 6 stanowisk
Bernardyńska – 6 stanowisk
Biskupia 18 – 3 stanowiska
Bonerska – 1 stanowisko
Cybulskiego 10 – 1 stanowisko
Czysta 3 – 2 stanowiska
Długa – 2 stanowiska
Dolnych Młynów – 2 stanowiska
Feldmana – 2 stanowiska
Felicjanek – 2 stanowiska
Garncarska 13 – 2 stanowiska
Grabowskiego 9 – 3 stanowiska
Helclów – 4 miejsca
Humberta – 2 stanowiska
Jabłonowskich – 3 stanowiska
Karmelicka 30 – 2 stanowiska
Karmelicka 27 – 2 stanowiska
Karmelicka 38 – 1 stanowisko
Karmelicka 47 – 1 stanowisko
Kochanowskiego – 1 stanowisko
Kolberga 4 – 1 stanowisko
Koletek – 6 stanowisk
Kremerowska – 1 stanowisko
Krowoderska 9 – 1 stanowisko
Krowoderska 21 – 1 stanowisko
Krowoderska 29 – 1 stanowisko
Krowoderska 32 – 1 stanowisko
Krowoderska 75 – 1 stanowisko
Krupnicza – 5 stanowisk
Krzywa – 2 stanowiska
Lenartowicza 4 – 1 stanowisko
Lenartowicza 8 – 1 stanowisko
Lenartowicza 14 – 1 stanowisko
Librowszczyzna 3 – 1 stanowisko
Lubicz (boczna) – 1 stanowisko
Łobzowska – 10 stanowisk
Mała 2 – 1 stanowisko
Michałowskiego – 2 stanowiska
Morsztynowska – 1 stanowisko
Pawia 5 – 2 stanowiska
Plac Kossaka – 5 stanowisk
Plac Matejki 7 – 1 stanowisko
Plac Matejki 13 – 1 stanowisko

Plac Na Groblach – 2 stanowiska
Plac Sikorskiego 6 – 2 stanowiska
Plac Sikorskiego 14 – 1 stanowisko
Paderewskiego – 2 stanowiska
Pawlikowskiego – 3 stanowiska
Pędzichów 9 – 2 stanowiska
Pędzichów 17 – 1 stanowisko
Pędzichów 21 – 1 stanowisko
Pędzichów 27 – 2 stanowiska
Piłsudskiego 9 – 1 stanowisko
Piłsudskiego 16 – 2 stanowiska
Piłsudskiego 28 – 1 stanowisko
Powiśle 12 – 1 stanowisko
Radziwiłłowska 7 – 1 stanowisko
Rajska – 5 stanowisk
Retoryka – 4 stanowiska
Rynek Kleparski – 2 stanowiska
Sarego – 9 stanowisk
Sebastiana – 5 stanowisk
Sereny Fenna – 4 stanowiska
Siemiradzkiego – 10 stanowisk
Skłodowskiej-Curie – 2 stanowiska
Sobieskiego – 4 stanowiska
Słowiańska 3 – 1 stanowisko
Smocza – 3 stanowiska
Smoleńsk – 6 stanowisk
Stradomska 8 – 1 stanowisko
Studencka – 5 stanowisk
Szlak – 10 stanowisk
Szujskiego – 2 stanowiska
Tartowska – 2 stanowiska
Tenczyńska 6 – 1 stanowisko
Warszawska 18 – 1 stanowisko
Wenecja – 4 stanowiska
Wielopole – 7 stanowisk
Worcella – 2 stanowiska
Wróblewskiego 2 – 2 stanowiska
Wygoda – 1 stanowisko
Zacisze – 4 stanowiska
Zamenhoffa – 2 stanowiska
Zwierzyńska – 6 stanowisk
Żybkiewicza – 6 stanowisk
Żelazna – 2 stanowiska

Dzielnica II (w zakresie ulic będących w strefie płatnego parkowania):

Al. Pokoju 4 – 2 stanowiska	Mosiężnicza – 3 stanowiska
Al. Pokoju 15 – 2 stanowiska	Nadbrzeżna – 6 stanowisk
Ariańska 8 – 1 stanowisko	Nulla 13 – 1 stanowisko
Ariańska 14 – 1 stanowisko	Nulla 15 – 1 stanowisko
Bandurskiego – 11 stanowisk	Nulla 16 – 2 stanowiska
Blich – 2 stanowiska	Nulla 17 – 1 stanowisko
Bobrowskiego – 2 stanowiska	Nulla 27 – 1 stanowisko
Bolesława Chrobrego 41 – 3 stanowiska	Olszańska – 2 stanowiska
Borowickiej 5 – 1 stanowisko	Orląt Lwowskich 6 – 1 stanowisko
Bosacka – 2 stanowiska	Otwinowskiego – 1 stanowisko
Botaniczna – 3 stanowiska	Pola Wincentego – 1 stanowisko
Brodowicza 12 – 1 stanowisko	Powstania Warszawskiego – 1 stanowisko
Daszyńskiego – 9 stanowisk	Przy Rondzie – 4 stanowiska
Dwernickiego 6 – 1 stanowisko	Rakowicka – 9 stanowisk
Eisenberga – 4 stanowiska	Rogozińskiego 5 – 2 stanowiska
Fabryczna – 4 stanowiska	Rogozińskiego 12 – 1 stanowisko
Grzegórzecka – 7 stanowisk	Rzeźnicza 11 – 2 stanowiska
Grunwaldzka – 2 stanowiska	Sądowa – 8 stanowisk
Idzikowskiego – 1 stanowisko	Skorupki – 2 stanowiska
Jaworskiego – 1 stanowisko	Sołtyka – 2 stanowiska
Kasprowicza – 3 stanowiska	Sowińskiego 8 – 1 stanowisko
Kąt – 2 stanowiska	Strzelecka 7 – 2 stanowiska
Kielecka – 9 stanowisk	Szafera 5 – 1 stanowisko
Kołatąja – 4 stanowiska	Szafera 7a – 2 stanowiska
Kopernika – 11 stanowisk	Szafera 11 – 2 stanowisko
Kordylewskiego – 4 stanowiska	Szafera (przy al. Pokoju 8) – 1 stanowisko
Kotlarska – 2 stanowiska	Topolowa – 9 stanowisk
Kryniczna – 2 stanowiska	Wilka-Wyrwińskiego – 2 stanowiska
Kurkowa – 1 stanowisko	Wiślicko – 3 stanowiska
Lubicz – 1 stanowisko	Zaleskiego – 2 stanowiska
Lubomirskiego – 2 stanowiska	Zygmunta Augusta – 4 stanowiska
Metalowców – 1 stanowisko	

6.12. Wyznaczanie stanowiska postojowego na drodze publicznej dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową wydaną dla osoby niepełnosprawnej

Sprawę załatwia:

Wydział Miejskiego Inżyniera Ruchu

Urząd Miasta Krakowa

31-072 Kraków, ul. Wielopole 1

tel. 12 616 58 08, e-mail: ir.umk@um.krakow.pl

Wyznaczenie stanowiska postojowego na drodze publicznej dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową wydaną dla osoby niepełnosprawnej następuje na wniosek osoby niepełnosprawnej lub jej opiekuna, albo pisemny wniosek instytucji lub firmy zatrudniającej osoby niepełnosprawne lub takie, których przedmiotem działalności jest obsługa osób niepełnosprawnych.

Postępowanie nie podlega opłatom.

Wymagane dokumenty:

1. **Pisemny wniosek osoby niepełnosprawnej, jej opiekuna lub pełnomocnika** o wyznaczenie stanowiska postojowego dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową wydaną dla osoby niepełnosprawnej, do którego należy dołączyć następujące dokumenty:
 - oświadczenie o posiadaniu karty parkingowej, o której mowa w art. 8 ustawy Prawo o ruchu drogowym wraz ze wskazaniem numeru i daty ważności,
 - oświadczenie o miejscu zamieszkania,
 - szkic lokalizacyjny wnioskowanego miejsca postojowego,
 - zgoda osoby niepełnosprawnej na przetwarzanie danych osobowych.
2. **Pisemny wniosek instytucji lub przedsiębiorców zatrudniających osoby niepełnosprawne** o wyznaczenie stanowisk postojowych przed siedzibą instytucji lub przedsiębiorstwa, do którego należy dołączyć następujące dokumenty:
 - oświadczenie o zatrudnieniu osób niepełnosprawnych,
 - oświadczenie osoby niepełnosprawnej o posiadaniu karty parkingowej, o której mowa w art. 8 ustawy Prawo o ruchu drogowym wraz ze wskazaniem numeru i daty ważności,
 - szkic lokalizacyjny wnioskowanego stanowiska postojowego,
 - zgoda osoby niepełnosprawnej na przetwarzanie danych osobowych lub
3. **Pisemny wniosek instytucji których przedmiotem działalności jest obsługa osób niepełnosprawnych** o wyznaczenie stanowisk postojowych przed siedzibą instytucji, do którego należy dołączyć:
 - opinię Pełnomocnika Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób z Niepełnosprawnościami,
 - szkic lokalizacyjny wnioskowanego miejsca postojowego.

Uwaga! Miejsca postojowe dla osób niepełnosprawnych, wymienionych w punktach 1 i 2 mogą być wyznaczone dla osoby posiadającej aktualną kartę parkingową.

Przedłożenie powyższych dokumentów, stanowiących załączniki do wniosku jest dobrowolne, jednakże umożliwia uzasadnienie wniosku o wyznaczenie stanowiska postojowego dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową.

W przypadku dołączenia do wniosku dokumentów zawierających informacje o niepełnosprawności, osoba której dotyczy informacja o niepełnosprawności powinna wyrazić zgodę na przetwarzanie swoich danych osobowych w celu rozpatrzenia wniosku o wyznaczenie stanowiska postojowego dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową.

UWAGA! Wyznaczone miejsca postojowe dla osób niepełnosprawnych są ogólnodostępne i mogą z nich korzystać wszystkie osoby niepełnosprawne, posiadające stosowne uprawnienia.

Wszystkie wnioski można składać osobiście w siedzibie Wydziału Miejskiego Inżyniera Ruchu lub za pomocą poczty elektronicznej na adres: ir.umk@um.krakow.pl

Opisane powyżej wnioski wraz z wymaganymi załącznikami znajdują się w procedurze IR-3:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/IR-3>

6.13. Wyznaczanie ogólnodostępnego stanowiska postojowego na drodze wewnętrznej dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową wydaną dla osoby z niepełnosprawnością

Sprawę załatwia:

Zarząd Dróg Miasta Krakowa
31-586 Kraków, ul. Centralna 53
tel. 12 616 70 00, email: sekretariat@zdmk.krakow.pl

Wyznaczenie stanowiska postojowego na drogach wewnętrznych we władaniu ZDMK dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową wydaną dla osoby z niepełnosprawnością następuje na wniosek osoby niepełnosprawnej lub jej opiekuna,

albo pisemny wniosek instytucji lub przedsiębiorców zatrudniających osoby z niepełnosprawnościami, niepełnosprawne lub instytucji obsługujących osoby z niepełnosprawnościami. Postępowanie nie podlega opłatom.

Postępowanie nie podlega opłatom.

Wymagane dokumenty:

1. **Pisemny wniosek o wyznaczenie ogólnodostępnego stanowiska postojowego dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową wydaną dla osoby z niepełnosprawnością**, do którego należy dołączyć następujące dokumenty:
 - oświadczenie o posiadaniu karty parkingowej w rozumieniu ustawy Prawo o ruchu drogowym wraz ze wskazaniem numeru i daty ważności oraz ze zgodą w zakresie przetwarzania danych osobowych,
 - oświadczenie o miejscu zamieszkania,
 - szkic lokalizacyjny wnioskowanego miejsca postojowego lub
2. **Pisemny wniosek instytucji lub przedsiębiorców zatrudniających osoby z niepełnosprawnościami o wyznaczenie ogólnodostępnych miejsc postojowych przed instytucjami lub firmami**, do którego należy dołączyć następujące dokumenty:
 - oświadczenie o zatrudnieniu osób z niepełnosprawnością,
 - oświadczenie osób zatrudnionych o posiadaniu karty parkingowej w rozumieniu ustawy Prawo o ruchu drogowym wraz z wskazaniem numeru i daty ważności oraz ze zgodą w zakresie przetwarzania danych osobowych,
 - szkic lokalizacyjny wnioskowanego miejsca postojowego lub
3. **Pisemny wniosek instytucji obsługujących osoby z niepełnosprawnością o wyznaczenie ogólnodostępnych miejsc postojowych przed instytucjami**, do którego należy dołączyć:
 - opinię Pełnomocnika Prezydenta Miasta Krakowa ds. Osób Niepełnosprawnych,
 - szkic lokalizacyjny wnioskowanego miejsca postojowego.

Uwaga! Miejsca postojowe dla osób niepełnosprawnych, wymienionych w punktach 1 i 2 mogą być wyznaczone dla osoby posiadającej aktualną kartę parkingową.

Przedłożenie powyższych dokumentów, stanowiących załączniki do wniosku jest dobrowolne, jednakże umożliwia uzasadnienie wniosku o wyznaczenie stanowiska postojowego dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową.

W przypadku dołączenia do wniosku dokumentów zawierających informacje o niepełnosprawności, osoba której dotyczy informacja o niepełnosprawności powinna wyrazić zgodę na przetwarzanie swoich danych osobowych w celu rozpatrzenia wniosku o wyznaczenie stanowiska postojowego dla pojazdów zaopatrzonych w kartę parkingową.

UWAGA! Wyznaczone miejsca postojowe dla osób niepełnosprawnych są ogólnodostępne i mogą z nich korzystać wszystkie osoby niepełnosprawne, posiadające stosowne uprawnienia.

Wnioski można składać osobiście w siedzibie Zarządu Dróg Miasta Krakowa lub za pomocą poczty elektronicznej na adres: sekretariat@zdmk.krakow.pl lub za pomocą profilu zaufanego ePUAP.

Opisane powyżej wnioski wraz z wymaganymi załącznikami opisane zostały szczegółowo w Procedurze ZDMK-10, <https://www.bip.krakow.pl/uslugi/ZDMK-10>

6.14. Abonament postojowy typu „N” – zasady korzystania z obszaru płatnego parkowania w Krakowie przez osoby niepełnosprawne

Sprawę załatwia:

Zarząd Dróg Miasta Krakowa

Biuro Strefy Płatnego Parkowania

30-059 Kraków, ul. W. Reymonta 20 (wejście od ul. H. Reymana)

infolinia Obszaru Płatnego Parkowania czynna w dni robocze, od poniedziałku do piątku w godz. 8:00-16:00:

tel. 12 616 71 77

e-mail: strefa@zdmk.krakow.pl

www.zdmk.krakow.pl

Biuro Strefy Płatnego Parkowania jest czynne w dni robocze:

- poniedziałek – wtorek w godz. 10:00–18:00,
- środa – piątek w godz. 8:00–16:00.

Godziny otwarcia mogą ulec zmianie. Aktualne godziny urzędowania dostępne są pod niniejszym adresem internetowym <https://zdmk.krakow.pl/kontakt/kontakt/>

Od 1 grudnia 2022 roku abonament postojowy typu „N” można również uzyskać poprzez e-sklep znajdujący się pod adresem <https://eabonament.zdmk.pl/>

Szczegółowe informacje dostępne są na stronie internetowej Zarządu Dróg Miasta Krakowa: <https://zdmk.krakow.pl/parkowanie/strefa-platnego-parkowania/informacje-dla-niepelnosprawnych/>

Telefony informacyjne:

abonamenty (w godzinach pracy biura) tel. 12 616 73 56,
12 616 73 58
dziennik podawczy (w godzinach pracy biura)
tel. 12 616 73 53

Obszar Płatnego Parkowania w Krakowie obowiązuje od poniedziałku do soboty, w godz. 10:00–20:00, z wyjątkiem wymienionych dni:

- 1 stycznia – Nowy Rok,
- drugi dzień Wielkiej Nocy,
- 1 listopada – Wszystkich Świętych,
- 24 grudnia – wigilia Bożego Narodzenia,
- 25 grudnia – pierwszy dzień Bożego Narodzenia,
- 26 grudnia – drugi dzień Bożego Narodzenia.

Zgodnie z uchwałą LXXXIX/2177/17 Rady Miasta Krakowa z dnia 22 listopada 2017 r. ze zm. osoby niepełnosprawne uprawnione są do bezpłatnego postoju **wyłącznie w miejscach specjalnie wydzielonych i przeznaczonych dla tych osób tzw. „kopertach”** pod warunkiem umieszczenia za przednią szybą pojazdu **oryginału ważnej karty parkingowej w sposób eksponujący widoczne zabezpieczenia karty oraz umożliwiające odczytanie jej numeru i daty ważności**. Tym samym nieumieszczenie oryginału ważnej karty parkingowej za szybą pojazdu lub jej niewłaściwe wyłożenie będzie skutkować wystawieniem zawiadomienia o opłacie dodatkowej w kwocie **250,00 zł** oraz brakiem możliwości anulowania takiego zawiadomienia pomimo okazania jej oryginału na etapie reklamacji. W przypadku uiszczenia opłaty do 7 dni od dnia nałożenia opłaty kwota wynosi

150 zł. Decyduje data wpływu środków na konto wskazane na zawiadomieniu lub data wpłaty w kasie Biura Strefy Płatnego Parkowania.

W związku z faktem, iż **karta parkingowa nie zwalnia osób niepełnosprawnych z opłaty postojowej w Obszarze Płatnego Parkowania na terenie miasta Krakowa**, oznacza to, że za postój poza tzw. „kopertami” w Obszarze Płatnego Parkowania osoby niepełnosprawne zobowiązane są uiszczać stosowne opłaty, z uwzględnieniem możliwości uzyskania abonamentu typu „N” za 0,00 zł/miesięcznie.

Karta parkingowa jest dokumentem o standardzie międzynarodowym, który obowiązuje nie tylko na terenie Polski, ale także w krajach Unii Europejskiej. Jednak w poszczególnych krajach członkowskich obowiązują odrębne przepisy wynikające z prawa drogowego dla danego kraju, a co się z tym wiąże, odrębne ulgi i uprawnienia dla osób niepełnosprawnych.

Abonament postojowy miesięczny typu „N” przysługuje:

- **osobie niepełnosprawnej** zameldowanej na terenie Województwa Małopolskiego, posiadającej ważną kartę parkingową osoby niepełnosprawnej w rozumieniu ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym ze zm. – **wydany wyłącznie dla jednego pojazdu** posiadanego na podstawie jednego z tytułów:
 - własności (w tym ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej),
 - współwłasności (w tym ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej),
 - umowy leasingu,
 - umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie w przypadku umowy kredytu na zakup samochodu.
- **rodzicowi albo opiekunowi** prawnemu albo opiekunowi osoby niepełnosprawnej (przy czym przez opiekuna osoby niepełnosprawnej rozumie się osobę sprawującą stałą opiekę nad osobą niepełnosprawną, połączoną z tą osobą stosunkiem małżeństwa lub pokrewieństwa o jakim mowa w art. 129 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy ze zm., niebędącą rodzicem lub opiekunem prawnym, zameldowaną pod tym samym adresem co osoba, w odniesieniu do której sprawowana jest opieka), zameldowanej na terenie Województwa Małopolskiego, posiadającej ważną kartę parkingową osoby niepełnosprawnej w rozumieniu ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym ze zm. – **wydany wyłącznie dla jednego pojazdu** posiadanego na podstawie jednego z tytułów:

- własności (w tym ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej),
- współwłasności (w tym ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej),
- umowy leasingu,
- umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie, w przypadku umowy kredytu na zakup samochodu.

Abonament postojowy typu „N” dla osoby niepełnosprawnej wydawany jest na czas nie dłuższy niż:

- okres ważności karty parkingowej osoby niepełnosprawnej,
- okres zameldowania czasowego na terenie Województwa Małopolskiego,
- okres umowy do korzystania z pojazdu, jeżeli tytuł do pojazdu ograniczony jest czasowo.

Stawka opłaty za abonament typu „N” wynosi – 0,00 zł miesięcznie.

Warunkiem nabycia abonamentu postojowego typu „N” jest przedłożenie (oryginałów) lub załączenie (kserokopii, skanów) w zależności od sposobu zakupu (w Biurze lub za pośrednictwem Internetu) kompletu dokumentów, takich jak:

- złożenie zamówienia o wydanie abonamentu typu „N” (przy zakupie abonamentu za pośrednictwem Internetu – dotyczy tylko abonamentu dla osoby niepełnosprawnej, a nie dla jej opiekuna lub ustna dyspozycja (wyłącznie przy zakupie abonamentu postojowego w Biurze Strefy Płatnego Parkowania),
- dokument tożsamości: dowód osobisty lub paszport. Ww. dokumenty można okazać za pomocą usługi mTożsamość w aplikacji mObywatel, (wyłącznie przy zakupie abonamentu w Biurze),
- w przypadku zameldowania poza Gminą Miejską Kraków oświadczenie o zameldowaniu na terenie Województwa Małopolskiego,
- dowód rejestracyjny pojazdu samochodowego (ewentualnie karta pojazdu lub decyzja z Wydziału Komunikacji) z wpisem poświadczającym posiadanie pojazdu samochodowego z tytułu własności/współwłasności, umowy leasingu, umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie (w przypadku umowy kredytu na zakup samochodu) – przy zakupie abonamentu w Biurze,
- karta parkingowa osoby niepełnosprawnej,
- umowa leasingu – gdy posiadanie samochodu wynika z tytułu umowy leasingu,

- umowa przewłaszczenia na zabezpieczenie – gdy posiadanie samochodu wynika z tytułu umowy przewłaszczenia na zabezpieczenie (w przypadku umowy kredytu na zakup samochodu),
- w przypadku gdy o abonament postojowy typu „N” stara się opiekun osoby niepełnosprawnej należy załączyć dodatkowo oświadczenie o sprawowaniu stałej opieki nad osobą niepełnosprawną – abonament dostępny tylko w Biurze,
- w przypadku gdy o abonament postojowy typu „N” stara się opiekun prawny osoby niepełnosprawnej (niebędący jej rodzicem) dodatkowo dokument (z właściwego organu) o sprawowaniu opieki prawnej nad osobą niepełnosprawną (np. prawomocne orzeczenie sądu) - abonament dostępny tylko w Biurze,
- przy dokumentach zagranicznych lub sporządzonych w języku obcym (w tym zagraniczne dowody rejestracyjne w sytuacji, gdy stanowią potwierdzenie tytułu do pojazdu) – tłumaczenie ich na język polski, dokonane przez tłumacza przysięgłego lub właściwego konsula (za wyjątkiem paszportu lub innego dokumentu tożsamości),
- w przypadku gdy wnioskodawca działa przez pełnomocnika należy załączyć dokument stwierdzający udzielenie pełnomocnictwa lub prokury albo jego odpisu, wypisu lub kopii poświadczonej notarialnie lub przez upoważniony organ bądź osobę – abonament dostępny tylko w Biurze.

UWAGA! Dokumenty przedkładane w Biurze należy okazać w oryginale, ewentualnie w kserokopii potwierdzonej za zgodność z oryginałem notarialnie lub przez organ, który go wydał.

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze ZDMK-72:
<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/ZDMK-72>

6.15. Przewóz osób z niepełnosprawnościami zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków

Przewóz osób niepełnosprawnych zamieszkałych na terenie Gminy Miejskiej Kraków na podstawie umowy z GMK realizuje Konsorcjum RTPARTNER Sp. z o.o. i VIVET Sp. z o.o. Wykonawca wybrany został w drodze przetargu nieograniczonego. Nadzór nad wykonaniem umowy sprawuje Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia

Urzędu Miasta Krakowa, Referat ds. Problematyki Osób z Niepełnosprawnościami, mieszczący się przy ul. Dekerta 24, 30-703 Kraków.

Świadczenie usług przewozu osób niepełnosprawnych odbywa się w systemie „od drzwi do drzwi”, tzn. kierowca (i ewentualny pomocnik kierowcy) zapewnia pomoc osobie niepełnosprawnej w wyjściu ze wskazanego miejsca i dotarciu do punktu docelowego, wyznaczonego przez osobę niepełnosprawną, jej opiekuna lub asystenta.

Prawo do korzystania z dofinansowanego przez Gminę Miejską Kraków przewozu osób niepełnosprawnych mają osoby z niepełnosprawnościami zamieszkałe na terenie Gminy Miejskiej Kraków i posiadające ważne, co najmniej jedno z wymienionych niżej orzeczeń stopnia niepełnosprawności.

Uprawniające orzeczenia stopnia niepełnosprawności			
Orzeczenia wydane przed 1 stycznia 1998 r. i zaliczające do jednej z poniższych grup inwalidztwa:	Orzeczenia lekarzy orzeczników ZUS	Orzeczenia Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności	Orzeczenia rentowe dla rolników KRUS
I grupa inwalidztwa	Całkowita niezdolność do pracy oraz samodzielnej egzystencji	Znaczny stopień niepełnosprawności	Stała lub długotrwała niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym, połączona z prawem do zasiłku pielęgnacyjnego
II grupa inwalidztwa	Całkowita niezdolność do pracy	Umiarkowany stopień niepełnosprawności	-

Prawo do korzystania z dofinansowanego przez Gminę Miejską Kraków przewozu osób niepełnosprawnych mają także dzieci posiadające ważne orzeczenie o niepełnosprawności wydane przez zespół ds. orzekania o niepełnosprawności. Przy czym **usługa ta nie obejmuje przewozów dzieci niepełnosprawnych z domu do szkoły na zajęcia lekcyjne i z powrotem.**

Usługa przewozu osób niepełnosprawnych wykonywana jest we wszystkie dni tygodnia w godz. od 6:00 do 22:00. Wykonawca ma obowiązek zrealizować przewóz osoby niepełnosprawnej w innych godzinach niż wyżej określone

w przypadku, kiedy przewóz zostanie zamówiony z co najmniej dwudniowym wyprzedzeniem.

Przewozy można zamawiać na bieżąco lub z wyprzedzeniem. Zamawiając przewóz na bieżąco należy liczyć się z sytuacją, że w danym terminie nie będzie wolnych samochodów i nie będzie możliwości realizacji zlecenia.

Przewozy można zamawiać:

od poniedziałku do piątku od godz. 7:00 do godz. 16:00
pod numerami telefonów:

12 263 55 55, 666 034 000

od poniedziałku do piątku od godz. 6:00 do godz. 18:00
pod numerem telefonu:

666 034 000

w soboty i niedziele od godz. 8:00 do godz. 16:00
pod numerami telefonów:

666 034 000

Dokumentem uprawniającym do korzystania z dofinansowanego przez Gminę Miejską Kraków przewozu osób niepełnosprawnych jest ważna legitymacja osoby niepełnosprawnej, zawierająca wpis zaliczający do jednego z uprawniających stopni niepełnosprawności lub uprawniające orzeczenie o niepełnosprawności wraz z dokumentem tożsamości. Osoba z niepełnosprawnością zobowiązana jest okazać kierowcy dokument uprawniający do korzystania z przejazdu. W przypadku, kiedy osoba z niepełnosprawnością nie posiada przy sobie dokumentów lub odmówi ich okazania Wykonawca ma prawo nie realizować przewozu.

Osoba z niepełnosprawnością ma prawo do korzystania z pomocy ze strony kierowcy lub pomocnika kierowcy (w granicach nie przekraczających ich możliwości fizycznych) przy przemieszczaniu się z miejsca pobytu do samochodu i dotarciu do punktu docelowego. W sytuacji przekraczającej możliwości fizyczne, o których mowa powyżej, w tym z uwagi na nadwagę osoby niepełnosprawnej lub nietypowy wózek inwalidzki, osoba niepełnosprawna zobowiązana jest zapewnić sobie dodatkową pomoc ze strony osób trzecich.

Opiekun osoby niepełnosprawnością ma prawo do bezpłatnego przejazdu podczas wykonywanej usługi wraz z osobą niepełnosprawnością. Wyłącznie za zgodą dyspozytora w przypadku, gdy w samochodzie są wolne miejsca, dopuszcza się bezpłatny przewóz dodatkowych osób – opiekunów osoby z niepełnosprawnością.

Osoba z niepełnosprawnością jest zobowiązana do uiszczenia opłaty za kurs według obowiązującego cennika. Cennik opłat ponoszonych przez osoby z niepełnosprawnościami:

- w godz. 6:00 – 22:00 we wszystkie dni tygodnia:
 - część stała opłaty: **3,00 zł**,
 - część zmienna opłaty: za każdy rozpoczęty kilometr przewozu **1,20 zł**.
- w godz. 22:00 – 6:00 we wszystkie dni tygodnia:
 - część stała opłaty: **3,00 zł**,
 - część zmienna opłaty: za każdy rozpoczęty kilometr przewozu **1,80 zł**.
- opłata za postój samochodu:
 - proporcjonalnie do czasu trwania postoju, według stawki **10,00 zł/godz.**

Powyższa opłata ponoszona przez pasażera jest już pomniejszona o dopłatę z budżetu Gminy Miejskiej Kraków.

Uwaga!

- użycie schodolazu jest nieodpłatne
- w razie potrzeby przewoźnik zapewnia nieodpłatnie wózek inwalidzki

potrzebę skorzystania z tych udogodnień należy zgłosić telefonicznie już w momencie zamawiania przewozu.

Uwagi można zgłaszać do Wydziału Polityki Społecznej i Zdrowia Urzędu Miasta Krakowa ul. Dekerta 24, 30-703 Kraków lub drogą elektroniczną na skrzynkę Wydziału na adres sz.umk@um.krakow.pl, szczegółowych informacji udziela także pracownik Referatu ds. Osób z Niepełnosprawnościami pod numerem telefonu: 12 616 50 76.

6.16. Krakowska Karta Rodzinna 3+

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń Urzędu Miasta Krakowa,
Referat ds. Obsługi Mieszkańców
ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków, pokój 01, w godzinach
7:40-18:00 (wydawanie numerków do godz. 17:30),
os. Zgody 2, 31-949 Kraków, pokój 111, w godzinach 7:40-
15:30 (wydawanie numerków do godz. 15:00).

Informacja telefoniczna: 12 616 55 55

Do korzystania z programu pn. Krakowska Karta Rodzinna 3+ **uprawnione są:**

- rodziny wielodzietne, wspólnie gospodarujące i mieszkające na terenie Gminy Miejskiej Kraków, w których rodzice (rodzic w przypadku rodzin niepełnych) rozliczają podatek dochodowy od osób fizycznych w urzędzie skarbowym właściwym dla osoby zamieszkałej na terenie Miasta Krakowa. Poprzez rodzinę wielodzietną rozumie się rodzinę składającą się z rodziców (rodzica w przypadku rodzin niepełnych) mających na utrzymaniu co najmniej troje dzieci (w tym dzieci, nad którymi sprawują rodzinną pieczę zastępczą):
 - w wieku do ukończenia 18. roku życia,
 - w wieku do ukończenia 24. roku życia – w przypadku, gdy dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej,
 - bez ograniczeń wiekowych – **w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności**,
- placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego, prowadzone przez Gminę Miejską Kraków lub na jej zlecenie.

W przypadku rodziców nie posiadających stałego zameldowania na terenie Miasta Krakowa, każdy z rodziców okazuje jeden z poniższych dokumentów:

- pierwszą stronę PIT opatrzoną prezentatą Urzędu Skarbowego (pieczętka wpływu) lub z potwierdzeniem jego złożenia, z zastrzeżeniem, że w przypadku PIT 40A nie wymaga się opatrzenia prezentatą/potwierdzenia złożenia,
- pierwszą stronę PIT wraz z Urzędowym Poświadczeniem Odbioru tego PIT-u (UPO),
- zaświadczenie z Urzędu Skarbowego,
- ważną Kartę Krakowską.

W przypadku rodziców, którzy rozliczali dotychczas podatek w Urzędach Skarbowych właściwych dla Gmin innych niż Gmina Miejska Kraków, dla wniosków o pierwszorazowe wydanie KKR, każdy z rodziców okazuje zgłoszenie aktualizacyjne osoby fizycznej będącej podatnikiem (ZAP-3) opatrzone prezentatą Urzędu Skarbowego (pieczętka wpływu) lub potwierdzenie jego złożenia.

Potwierdzeniem przysługujących w ramach programu pn. Krakowska Karta Rodzina na 3+ zniżek, ulg, preferencji i uprawnień jest ważna Krakowska Karta Rodzinna.

Krakowską Kartę Rodzinną wydaje się lub przedłuża jej ważność na wniosek rodzica lub opiekuna placówki. Poprzez rodzica rozumie się także: rodzica zastępczego,

osobę prowadzącą rodzinny dom dziecka lub opiekuna prawnego dziecka. Poprzez opiekuna placówki rozumie się osobę zatrudnioną w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.

Krakowska Karta Rodzinna wydawana jest osobom uprawnionym, z wyłączeniem dzieci do ukończenia 4. roku życia. Dzieciom tym zniżki, ulgi, preferencje i uprawnienia przyznawane są po okazaniu ważnej Krakowskiej Karty Rodzinnej rodzica lub opiekuna placówki. Osoba uprawniona może dostarczyć fotografię dziecka na 1 miesiąc przed ukończeniem przez dziecko 4. roku życia, celem wydania Karty.

Krakowska Karta Rodzinna jest zintegrowana z Krakowską Kartą Miejską.

Zapis biletu wolnej jazdy dokonywany jest wyłącznie dzieciom i młodzieży objętej programem Krakowskiej Karty Rodzinnej 3+. Rodzice lub opiekunowie placówki otrzymują spersonalizowaną Krakowską Kartę Rodzinna, bez zapisu biletu wolnej jazdy.

Krakowska Karta Rodzinna ważna jest przez okres 1 roku, licząc od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu złożenia wniosku o jej wydanie lub przedłużenie ważności.

Wniosek o przedłużenie ważności Krakowskiej Karty Rodzinnej może zostać złożony nie wcześniej niż na 30 dni przed upływem terminu jej ważności.

Lista partnerów i miejsc, w których honorowana jest Krakowska Karta Rodzinna oraz wykaz zniżek, ulg, preferencji i uprawnień zamieszczony jest na stronie internetowej:

www.kkr.krakow.pl

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze SO-28:

<https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SO-28>

6.17. Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny

Sprawę załatwia:

Krakowskie Centrum Świadczeń Urzędu Miasta Krakowa,
Referat ds. Obsługi Mieszkańców
ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków

Przyjmowanie wniosków o Kartę Dużej Rodziny:

ul. Stachowicza 18, 30-103 Kraków, pokój 01, w godzinach
7:40–18:00 (wydawanie numerków do godz. 17:30),

os. Zgody 2, 31-949 Kraków, pokój 111, w godzinach 7:40–15:30 (wydawanie numerków do godz. 15:00).

Wydawanie Karty Dużej Rodziny:

ul. Stachowicza 18, I piętro, pokój 107,
w godzinach 7:40–15:00
Informacja tel. 12 616 55 55

Sprawę można załatwić także poprzez portal internetowy:

<https://empatia.mpips.gov.pl/>

Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny to system zniżek dla rodzin wielodzietnych.

Prawo do posiadania karty przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, przez którą rozumie się rodzinę, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają lub mieli na utrzymaniu łącznie co najmniej troje dzieci bez względu na ich wiek.

Prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny przysługuje także dzieciom:

- w wieku do ukończenia 18. roku życia,
- w wieku do ukończenia 25. roku życia, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej,
- bez ograniczeń wiekowych, **w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności**,

ale tylko w przypadku, gdy w dniu składania wniosku w rodzinie jest co najmniej troje dzieci spełniających powyższe warunki.

Karta jest wydawana bezpłatnie i przysługuje niezależnie od dochodu każdemu członkowi rodziny. Rodzice, przez których rozumie się także rodziców zastępczych lub osoby prowadzące rodzinny dom dziecka, mogą korzystać z Karty dożywotnio, dzieci – do 18. roku życia lub do ukończenia nauki, maksymalnie do osiągnięcia 25 lat. Osoby posiadające orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności otrzymują Kartę na czas trwania orzeczenia o niepełnosprawności. Karta przyznawana jest dzieciom umieszczonym w rodzinnej pieczy zastępczej na czas umieszczenia w danej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka.

Karta Dużej Rodziny oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej czy transportowej na terenie całego kraju. Zniżki mogą oferować nie tylko instytucje publiczne, ale również przedsiębiorcy prywatni. Przystępując do programu zyskują prawo do posługiwania się znakiem „Tu honorujemy Kartę Dużej Rodziny”.

Wykaz zniżek dostępnych w ramach Karty Dużej Rodziny jest dostępny pod adresem: <https://empatia.mpips.gov.pl/kdr>

Szczegółowy opis zadania znajduje się w procedurze SO-27: <https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SO-27>

6.18. Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem

Sprawę załatwia:

Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia
Urzędu Miasta Krakowa,
Referat ds. Problematyki Osób z Niepełnosprawnościami
ul. Dekerta 24, 30-703 Kraków, parter, stanowisko nr 6
tel. 12 616 52 93, w dni robocze od poniedziałku do piątku
w godzinach: 7:40–15:20

Program pod nazwą Kraków dla Rodziny „N” został uruchomiony w listopadzie 2017 roku. Wspiera rodziny z dziećmi niepełnosprawnymi poprzez polepszanie ich warunków bytowych, możliwość systematycznej poprawy stanu zdrowia, zwiększony dostęp do instytucji edukacyjnych, kulturalnych, sportowych oraz sektorów usług i rekreacyjno-turystycznego. Potwierdzeniem przysługujących w ramach programu zniżek, ulg, preferencji i uprawnień jest ważna Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem, wydawana w formie spersonalizowanej karty identyfikacyjnej.

Do korzystania z Programu uprawnione są:

- rodziny z niepełnosprawnym dzieckiem zamieszkałe i wspólnie gospodarujące na terenie Gminy Miejskiej Kraków,
- placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego prowadzone przez Gminę Miejską Kraków lub na jej zlecenie,

w których wychowywane jest co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne (w wieku do ukończenia 16. roku życia, posiadające aktualne orzeczenie o niepełnosprawności lub od ukończenia 16. roku życia do ukończenia 25. roku życia, posiadające aktualne orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności) wraz z rodzeństwem (do ukończenia 18. roku życia lub do ukończenia 24. roku życia, gdy kontynuuje naukę w szkole lub szkole wyższej);

- dorosłe dzieci niepełnosprawne (powyżej 25. roku życia), legitymujące się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub legitymujące się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, u których data powstania niepełnosprawności została ustalona przed 21. rokiem życia oraz dwóch opiekunów faktycznych, jeżeli wspólnie zamieszkują i gospodarują na terenie Gminy Miejskiej Kraków.

Krakowską Kartę Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem otrzymują:

- dziecko niepełnosprawne oraz rodzeństwo dziecka niepełnosprawnego, po ukończeniu 4. roku życia,
- uprawnieni członkowie rodzin, w których wychowywane jest dziecko niepełnosprawne;
- uprawnione dzieci niepełnosprawne umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego po ukończeniu 4. roku życia oraz opiekunowie placówek,
- dorosłe dziecko niepełnosprawne,
- rodzic, rodzice, opiekun faktyczny dorosłego dziecka niepełnosprawnego lub dwóch opiekunów faktycznych dorosłego dziecka niepełnosprawnego.

Karta **nie jest wydawana** niepełnosprawnym dzieciom oraz pełnosprawnemu rodzeństwu dziecka niepełnosprawnego w wieku do ukończenia 4. roku życia. Dzieciom tym zniżki, ulgi, preferencje i uprawnienia przyznawane są po okazaniu ważnej Krakowskiej Karty Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem przez rodzica lub opiekuna placówki.

Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem wydawana jest lub termin jej ważności jest przedłużany **bezpłatnie**, po weryfikacji złożonego, kompletnego wniosku, na okres obowiązywania posiadanego przez niepełnosprawne dziecko orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności nie dłużej jednak niż na okres 5 lat, w terminie 30 dni od dnia złożenia wniosku lub w terminie 60 dni w sprawach wymagających przeprowadzenia czynności wyjaśniających.

Uwaga: Przy składaniu wniosku o wydanie karty niezbędne są **ZDJĘCIA** członków rodziny ubiegających o kartę (z wyjątkiem dzieci do 4 roku życia).

Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem upoważnia przede wszystkim do:

- bezpłatnego korzystania z Komunikacji Miejskiej na terenie Gminy Miejskiej Kraków oraz gmin sąsiadujących, które przystąpiły do porozumienia w celu wspólnej realizacji publicznego transportu zbiorowego,
- korzystania z systemu parkingów Park&Ride,
- 50 % zniżki w opłatach za korzystanie przez dziecko w wieku do lat 5 z nauczania, wychowania i opieki w przedszkolach samorządowych za każdą dodatkową godzinę, przekraczającą 5 godzin dziennie. Dla rodzin objętych zarówno programem pn. Krakowska Karta Rodzinna 3+, jak i programem pn. Kraków dla Rodziny „N” opłata wynosi 0 zł,
- przyjmowania do żłobków samorządowych w pierwszej kolejności,
- wstęp dla dzieci niepełnosprawnych do krakowskiego ZOO wynosi 5 zł (dla pozostałych członków rodziny 50% zniżki),
- bezpłatnego wejścia do wszystkich oddziałów Muzeum Narodowego w Krakowie,
- 70 % zniżki na wybrane wydarzenia realizowane przez Krakowskie Biuro Festiwalowe,
- korzystania z oferty prywatnych firm i instytucji.

Lista Partnerów i miejsc, w których honorowana jest Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem oraz wykaz zniżek, ulg, preferencji i uprawnień zamieszczony jest na stronie internetowej: www.krakow.pl/bezbarier/kkrn
Lokale Partnerów oznakowane są naklejką o honorowaniu Karty.
Procedura wydawania Krakowskiej Karty Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem oraz wnioski są dostępne na stronie: <https://www.bip.krakow.pl/uslugi/SZ-7>

6.19. Karta Krakowska

Kontakt: Infolinia Karty Krakowskiej: tel. 12 616 55 55 (wew.7)
czynna pon. – piątek w godz.: 7:40–15:30
Pytania i reklamacje: email: kontakt@kk.krakow.pl;
Potwierdzanie faktu płacenia podatków w Krakowie:
e-mail: okazpit@kk.krakow.pl;
Kontakt i reklamacje w sprawie sprzedaży biletów komunikacji miejskiej w automatach biletowych stacjonarnych i mobilnych:
e-mail: reklamacje@kkm.krakow.pl

Program pn. Karta Krakowska jest elementem polityki promocyjnej i społecznej Miasta. W ramach programu tworzy się system zniżek, ulg, preferencji i uprawnień, który realizowany jest w szczególności w następujących obszarach: komunikacja miejska, kultura, sport i rekreacja, wychowanie i oświata, zdrowie, gastronomia i sklepy oraz usługi.

Do korzystania z Karty Krakowskiej **uprawnione są** osoby spełniające co najmniej jeden z poniższych warunków:

- są zameldowane **na pobyt stały** na terenie Krakowa,
- **rozliczają podatek dochodowy** od osób fizycznych w urzędzie skarbowym właściwym dla osoby zamieszkałej na terenie Krakowa, ze wskazaniem Krakowa jako miejsca swego zamieszkania, bez względu na to czy osoby te osiągają dochód.

Do korzystania z Karty Krakowskiej uprawnione są także: dzieci osób, o których mowa powyżej, w wieku do 18. roku życia, oraz osoby przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w wieku do 18. roku życia, wychowawcy oraz dyrektorzy tych placówek.

Osoby ubiegające się o Kartę Krakowską na podstawie PIT, w trakcie składania wniosku winny okazać jeden z poniższych dokumentów:

- pierwszą stronę PIT opatrzoną prezentatą urzędu skarbowego (pieczętą wpływu) lub potwierdzeniem jego złożenia z zastrzeżeniem, że w przypadku PIT 40A nie wymaga się prezentaty/potwierdzenia złożenia,
- pierwszą stronę PIT wraz z Urzędowym Poświadczeniem Odbioru PIT (UPO),
- zaświadczenie z Urzędu Skarbowego.

Karta jest ważna przez okres jednego roku licząc od dnia jej uzyskania tj. od dnia pozytywnej weryfikacji kompletnego wniosku.

Wnioski o Kartę Krakowską można składać w formie elektronicznej oraz w formie papierowej.

Do wniosku należy dołączyć aktualną fotografię opisaną imieniem i nazwiskiem wnioskodawcy. Zdjęcie można również załączyć jako plik graficzny.

Wnioski można składać:

- w formie elektronicznej poprzez stronę internetową www.kk.krakow.pl
- w formie papierowej w poniższych Punktach Obsługi Karty mieszczących się w Punktach Obsługi Pasażera (POP), prowadzonych przez Zarząd Transportu Publicznego w Krakowie (ZTP) oraz w Punktach Obsługi Mieszkańców (POM), prowadzonych przez Krakowskie Centrum Świadczeń – Urząd Miasta Krakowa (UMK).

Punkty Obsługi Pasażerów (POP):

- ul. Wielopole 1 – wejście od ul. Starowiślniej (pon.-piątek w godz. 8:00-16:00);
- os. Centrum D blok 7 (pon.-piątek w godz. 11:00-18:00);
- ul. Pawia 5a, lokal 33 – hol dworca kolejowego Kraków Główny przy Punkcie Obsługi Klientów Małopolskiej Kolei Aglomeracyjnej, obok sklepu Biedronka (pon.-piątek w godz. 9:00-17:00);
- poczekalnia terminala autobusowo-tramwajowego Park&Ride Górka Narodowa (pon.-wtorek w godz. 7:00-15:00, środa-piątek w godz. 10:00-17:00).

Punkty Obsługi Mieszkańców (POM):

- ul. Stachowicza 18 (pon.-piątek 7:40–18:00 -możliwość pobrania biletu z kolejkomatu do godz. 17:30);
- os. Zgody 2 (pon.-piątek 7:40–15:30 -możliwość pobrania biletu z kolejkomatu do godz. 15:00).

6.20. Ulgi w Komunikacji Miejskiej w Krakowie

Listę osób uprawnionych do przejazdów bezpłatnych i ulgowych realizowanych w ramach Komunikacji Miejskiej w Krakowie (KMK) na obszarze Gminy Miejskiej Kraków oraz Miast i Gmin, które przystąpiły do porozumień międzygminnych znajdują Państwo w zamieszczonych poniżej tabelach.

Do obszaru objętego integracją międzygminną należy Gmina Miejska Kraków oraz 19 gmin podmiejskich: Biskupice, Czernichów, Iwanowice, Kocmyrzów-Luborzycza, Liszki, Michałowice, Mogilany, Niepołomice, Skawina, Świątniki Górne, Wieliczka, Wielka Wieś, Zabierzów, Zielonki, Brzeźnica, Jerzmanowice-Przeginia, Krzeszowice, Słomniki, Skąta.

UPRAWNIENIA DO PRZEJAZDÓW BEZPŁATNYCH LINIAMI DZIENNYMI I NOCNYMI POSIADAJĄ:

Lp	Osoby uprawnione	Podstawa uprawnienia/dokument poświadczający uprawnienie (uprawnienia do przejazdów bezpłatnych przysługują osobom niepełnosprawnym oraz emerytom tylko wtedy, gdy niepełnosprawność lub uprawnienie do świadczenia emerytalnego zostały stwierdzone przez właściwe instytucje lub organy administracji publicznej)
1.	Dzieci od urodzenia do dnia 30 września roku, w którym kończą 7. rok życia	Oświadczenie rodzica lub opiekuna lub dokument urzędowy dziecka lub rodziców (opiekunów), umożliwiający stwierdzenie wieku dziecka
2.	Uczniowie szkół podstawowych prowadzonych w obszarze objętym integracją międzygminną,	Ważna legitymacja szkolna ucznia ucznia szkoły podstawowej zlokalizowanej w obszarze objętym integracją międzygminną, wydana według wzoru określonego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania
2a.	Zorganizowane grupy uczniów szkół podstawowych prowadzonych w obszarze objętym integracją międzygminną wraz z nauczycielami i opiekunami, korzystający z komunikacji miejskiej celem udziału w zajęciach edukacyjno-wychowawczych oraz sportowych	Podpisana przez dyrektora szkoły podstawowej karta wycieczki zawierająca listę uczniów oraz nauczycieli/opiekunów wraz z celem i trasą przejazdu
3.	Dzieci i młodzież objęta programem pn. Krakowska Karta Rodzinna 3+	Krakowska Karta Rodzinna w formie spersonalizowanej karty elektronicznej lub aplikacji mobilnej z zapisem biletu wolnej jazdy
4.	Dzieci z rodzin wielodzietnych tj. rodzin, w których rodzice/rodzic mają na utrzymaniu co najmniej troje dzieci (w tym dzieci, nad którymi sprawują rodzinną pieczę zastępczą) w wieku do ukończenia 18. roku życia lub do ukończenia 24. roku życia w przypadku kontynuowania przez dziecko nauki lub bez ograniczenia wieku w przypadku dziecka z orzeczoną niepełnością w stopniu znacznym, zamieszkujących na stałe w obszarze objętym integracją międzygminną*. Uprawnienie obejmuje dzieci i młodzież uczącą się do ukończenia 24. roku życia.	Bilet wolnej jazdy imienny, wydany na okres 1 roku na nośniku w formie spersonalizowanej: karty elektronicznej lub aplikacji mobilnej (uprawnienie obowiązuje do końca terminu ważności wydanego biletu)

5.	Wychowankowie rodzinnych domów dziecka oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego, wraz z osobami prowadzącymi i ich dziećmi oraz wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz dzieci z wieloletnich zawodowych rodzin zastępczych zamieszkujący/e na stałe w obszarze objętym integracją międzygminną	Bilet wolnej jazdy imienny, wydany na okres 1 roku na nośniku w formie spersonalizowanej: karty elektronicznej lub aplikacji mobilnej w przypadku zorganizowanych grup korzystających z komunikacji miejskiej celem udziału w zajęciach edukacyjno-wychowawczych oraz sportowych – podpisana przez dyrektora domu dziecka lub placówki karta wycieczki zawierająca listę wychowanków/dzieci oraz osób prowadzących wraz z celem i trasą przejazdu.
5a.	Dzieci niepełnosprawne i inni członkowie rodzin objętych programem Kraków dla Rodziny „N” oraz dzieci niepełnosprawne umieszczone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych korzystających z tego programu i opiekunowie tych placówek	Krakowska Karta Rodziny z Niepełnosprawnym Dzieckiem w formie spersonalizowanej karty identyfikacyjnej
6.	Dzieci do ukończenia 18 roku życia niepełnosprawne z powodu: <ul style="list-style-type: none">• schorzeń narządu słuchu,• upośledzenia umysłowego,• schorzeń narządu wzroku,• schorzeń narządu ruchu,• schorzeń neurologicznych wraz z opiekunem towarzyszącym im w pojeździe	Legitymacja osoby niepełnosprawnej lub orzeczenie, z wpisem jednego z symboli przyczyn niepełnosprawności: <ul style="list-style-type: none">• „03-L”, „1-L”, „S26 pkt 1 lit. i” wraz z zaświadczeniem lekarskim potwierdzającym zaburzenia słuchu• „01-U”, „U”, „S26 pkt 1 lit. c”• „04-O”, „O”, „S26 pkt 1 lit. h”• „05-R”, „R”, „S26 pkt 1 lit. a”• „10-N”, „N”, „S26 pkt 1 lit. a”
7.	Uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych , uczęszczający do szkół podstawowych, ponadpodstawowych i policealnych wraz z opiekunem, który podróżuje: <ul style="list-style-type: none">• z uprawnionym, po uprawnionego lub po odwiezieniu uprawnionego• wyłącznie na trasie: od miejsca zamieszkania uprawnionego do placówki oświatowej lub innej placówki specjalnej (wychowawczej, ośrodka terapii, zakładu opieki zdrowotnej, itp.), do której uczęszcza uprawniony i z powrotem (prawo to jest ograniczone do przejazdu najkrótszą drogą)	Dla uprawnionego: ważna legitymacja szkolna, wydawana uczniom ze stwierdzoną potrzebą kształcenia specjalnego z uwagi na niepełnosprawność a dla opiekuna: zaświadczenie, wydane przez placówkę do której uczęszcza uprawniony, określające nazwę i adres placówki oraz adres zamieszkania uprawnionego ucznia

8.	<p>Osoby niepełnosprawne z orzecznym/a:</p> <ul style="list-style-type: none">• znacznym stopniem, niepełnosprawności,• całkowitą niezdolnością do pracy i samodzielnej egzystencji,• niezdolnością do samodzielnej egzystencji,• I grupą inwalidztwa, wraz z opiekunem towarzyszącym im w pojeździe	<ul style="list-style-type: none">• legitymacja osoby niepełnosprawnej lub orzeczenie, z określeniem znacznego stopnia niepełnosprawności;• orzeczenie z określeniem całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji lub niezdolności do samodzielnej egzystencji;• orzeczenie o I grupie inwalidztwa; z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej
9.	<p>Osoby ze schorzeniem narządu wzroku wraz z przewodnikiem towarzyszącym im w pojeździe</p>	<ul style="list-style-type: none">• legitymacja osoby niepełnosprawnej lub orzeczenie, z określeniem umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, z wpisem jednego z symboli przyczyn niepełnosprawności: „04-O”, „O”, „\$26 pkt 1 lit. h” lub• legitymacja Polskiego Związku Niewidomych; z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej
10.	<p>Osoby niepełnosprawne z narządu ruchu kończyn dolnych z orzecznym/a:</p> <ul style="list-style-type: none">• umiarkowanym stopniem niepełnosprawności,• całkowitą niezdolnością do pracy,• II grupą inwalidztwa.	<ul style="list-style-type: none">• legitymacja osoby niepełnosprawnej lub orzeczenie z określeniem umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, z wpisem jednego z symboli przyczyn niepełnosprawności: „05-R”, „R”, „\$26 pkt 1 lit. a”, „N”, „10-N” lub• orzeczenie z określeniem całkowitej niezdolności do pracy lub orzeczenie o II grupie inwalidztwa, <p>wraz z zaświadczeniem lekarskim potwierdzającym niepełnosprawność z narządu ruchu kończyn dolnych oraz dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej</p>
11.	<p>Osoby niepełnosprawne z upośledzeniem umysłowym</p> <p>z orzecznym umiarkowanym stopniem niepełnosprawności</p>	<p>Legitymacja osoby niepełnosprawnej lub orzeczenie z określeniem umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, z wpisem jednego z symboli przyczyn niepełnosprawności: „01-U”, „U”, „\$26 pkt 1 lit. c”</p> <p>z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej</p>

12.	Osoby, które ukończyły 70 lat życia	Dokument ze zdjęciem umożliwiający potwierdzenie wieku i tożsamości osoby uprawnionej
13.	Osoby, które oddały bezpłatnie: <ul style="list-style-type: none">co najmniej 18 litrów krwi pełnej lub odpowiadającą tej objętości ilość innych jej składników – mężczyźni,co najmniej 15 litrów krwi pełnej lub odpowiadającą tej objętości ilość innych jej składników – kobiety	<ul style="list-style-type: none">legitymacja potwierdzająca nadanie odznaki Zastużony Honorowy Dawca Krwi za oddanie 15/18 litrów krwilub legitymacja „Honorowy Dawca Krwi – Zastużony dla Zdrowia Narodu” za oddanie 20 litrów krwilub legitymacja Honorowego Dawcy Krwi z odpowiednim wpisem, poświadczonym pieczęcią Centrum Krwiodawstwa wraz z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej
14.	Osoby posiadające status represjonowanego z powodu represji wojennych i okresu powojennego	<ul style="list-style-type: none">legitymacja osoby represjonowanej wydana przez organ rentowy, zawierająca wpis aktualnego orzeczenia o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy albo o całkowitej niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji lubzaświadczenie o uprawnieniach kombatantów i osób represjonowanych, wydane przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej
15.	Działacze opozycji antykomunistycznej oraz osoby represjonowane z powodów politycznych	Legitymacja działacza opozycji antykomunistycznej lub osoby represjonowanej z powodów politycznych wydana przez Urząd ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych
16.	Obywatele polscy poszkodowani przez III Rzeszę będący zwyżajnymi członkami Stowarzyszenia Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę	Legitymacja Stowarzyszenia Polaków Poszkodowanych przez III Rzeszę z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej

17.	<p>Osoby upoważnione do:</p> <ul style="list-style-type: none"> kontroli dokumentów przewozu w pojazdach KMK, kontroli jakości usług w pojazdach KMK podczas wykonywania czynności służbowych 	<p>Imienny identyfikator uprawniający do:</p> <ul style="list-style-type: none"> przeprowadzania kontroli dokumentów przewozu w pojazdach KMK, kontroli jakości usług w pojazdach KMK
18.	Pracownicy Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego S.A. w Krakowie	Legitymacja pracownicza MPK S.A.
19.	Nieumundurowani funkcjonariusze Policji wykonujący czynności operacyjne w pojazdach KMK	Bilet wolnej jazdy imienny, zapisany na nośniku w formie karty elektronicznej
20.	Pasażerowie odbywający podróż środkami KMK, w dniu obchodów Europejskiego Dnia bez Samochodu, tj. 22 września każdego roku	-
21.	Osoby posiadające status weterana poszkodowanego	Legitymacja weterana poszkodowanego wydana przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji lub Ministerstwo Obrony Narodowej
22.	Zastużeni Dawcy Przyszczepu	Legitymacja potwierdzająca nadanie odznaki „Zastużony Dawca Przyszczepu” z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawniałonej

Uwaga! Osoby posiadające uprawnienie do bezpłatnych przejazdów, wymienione w powyższej tabeli w Lp. 5a-6, Lp. 8-11, Lp. 13-14 i Lp. 22 mogą, po udokumentowaniu uprawnienia, uzyskać imienny bilet wolnej jazdy, zapisany na nośniku w formie spersonalizowanej karty elektronicznej lub okazywany w aplikacji mobilnej, na okres zgodny z ważnością dokumentów potwierdzających uprawnienie (dla dokumentów bezterminowych bilet wolnej jazdy wydawany jest na okres 10 lat). W przypadkach wymienionych w powyższej tabeli w poz. Lp. 6, 8-9 bilet wolnej jazdy zawiera specjalne oznaczenie potwierdzające uprawnienie dla opiekuna/przewodnika.

Bilety wolnej jazdy w formie zapisu na Krakowskiej Karcie Miejskiej (KKM) lub aplikacji mobilnej, po udokumentowaniu spełnienia wymaganych warunków, obecnie **wydawane są** w Punktach Obsługi Pasażerów (POP) w następujących lokalizacjach:

- ul. Wielopole 1, (wejście od ul. Starowiślniej)
od poniedziałku do piątku, w godz. 08:00–16:00,
- os. Centrum D 7, od poniedziałku do piątku
w godz. 11:00–18:00,
- ul. Pawia 5A (hol Dworca Kraków Główny PKP obok Biedronki), od poniedziałku do piątku w godz. 09:00–17:00,
- Terminal Park&Ride Górka Narodowa, od poniedziałku do wtorku w godz. 7:00–15:00 oraz od środy do piątku w godz. 10:00–17:00.

Imienna karta KKM (spersonalizowana, ze zdjęciem) wydawana jest bezpłatnie:

- osobom otrzymującym kartę KKM po raz pierwszy (wcześniej nie zarejestrowanym w systemie),
- osobom posiadającym kartę KKM wydaną wcześniej (bez zdjęcia) razem z legitymacją do biletu okresowego (której okazywanie jest wymagane w czasie kontroli).

Za powtórne i każde kolejne wydanie karty KKM np. w przypadku jej zagubienia, pobierana jest opłata w wysokości 12,00 zł.

UPRAWNIENIA DO PRZEJAZDÓW ULGOWYCH LINIAMI DZIENNYMI I NOCNYMI POSIADAJĄ:

Lp.	Osoby uprawnione	Podstawa uprawnienia/dokument poświadczający uprawnienie (uprawnienia do przejazdów ulgowych przysługują osobom niepełnosprawnym oraz emerytom tylko wtedy, gdy niepełnosprawność lub uprawnienie do świadczenia emerytalnego zostały stwierdzone przez właściwe instytucje lub organy administracji publicznej)
1.	Dzieci i młodzież od 1 października roku kalendarzowego, w którym kończą 7 lat do ukończenia 16. roku życia (nie dotyczy uczniów szkół podstawowych prowadzonych w obszarze objętym integracją międzygminną – uprawnionych do przejazdów bezpłatnych)	Dokument ze zdjęciem i datą urodzenia
2.	Młodzież po ukończeniu 16. roku życia , ucząca się w szkołach publicznych lub niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych, objętych polskim systemem oświaty - nie dłużej niż do ukończenia 24. roku życia	Ważna legitymacja szkolna, wydana według wzoru określonego przez ministra właściwego do spraw edukacji narodowej lub kultury
3.	Uczestnicy studiów trzeciego stopnia oraz szkół doktoranckich	Ważna legitymacja doktoranta wydana według wzoru określonego przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego
4.	Uczniowie i studenci zagranicznych szkół, do ukończenia 26. roku życia	Ważna imienna karta: ISIC (International Student Identity Card)
5.	Osoby z niepełnosprawnością narządu słuchu	<ul style="list-style-type: none">• legitymacja osoby niepełnosprawnej z orzeczeniem lekkiego stopnia niepełnosprawności z wpisem przyczyny niepełnosprawności: „O3-L” lub• legitymacja wydana przez Polski Związek Głuchych z wpisem „inwalida słuchu”

6.	Osoby niepełnosprawne z orzeczo- nym/ą: <ul style="list-style-type: none"> • umiarkowanym stopniem niepełnosprawności lub • całkowitą niezdolnością do pracy lub • II grupą inwalidzką 	<ul style="list-style-type: none"> • legitymacja osoby niepełnosprawnej lub orzeczenie z określeniem umiarkowanego stopnia niepełnosprawności lub • orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy lub • orzeczenie o II grupie inwalidztwa z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej
7.	Emeryci do ukończenia 70. roku życia	<ul style="list-style-type: none"> • legitymacja potwierdzająca status emeryta lub • prawomocna decyzja o przyznaniu świadczeń emerytalnych wraz z dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.
8.	Zasłużeni Honorowi Dawcy Krwi II stopnia , posiadający status Karty Krakowskiej (uprawnienie dotyczy wyłącznie biletów okresowych)	Legitymacja „Zasłużonego Honorowego Dawcy Krwi”, wydana przez Polski Czerwony Krzyż oraz posiadanie statusu Karty Krakowskiej

UPRAWNIENIA WYNIKAJĄCE Z PRZEPISÓW PRAWA POWSZECHNIE OBOWIĄZUJĄCEGO POSIADAJĄ:

Przejazdy bezpłatne	
Posłowie i senatorowie	Legitymacja poselska lub senatorska w związku z art. 43 ust. 1 i art. 45 ust. 1 i 3 Ustawy z dnia 9 maja 1996 roku o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz. U. z 2024 r. poz. 907).
Inwalidzi wojenni i wojskowi oraz przewodnik towarzyszący inwalidzie wojennemu lub wojskowemu zaliczonemu do I grupy inwalidzkiej	Książeczka inwalidy wojennego (wojskowego) wystawiona przez organ rentowy wg wzoru określonego w Rozporządzeniu Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 czerwca 2004 r. w sprawie trybu wydawania i anulowania książki inwalidy wojennego (wojskowego), dokumentów wymaganych do jej wydania oraz wzoru książeczki inwalidy wojennego (wojskowego) (Dz. U. z 2004 r. Nr 158, poz. 1653) w związku z art. 16 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2023 r. poz. 1100, z 2024 r. poz. 1243).

Cywilne niewidome ofiary działań wojennych oraz przewodnik	Legitymacja cywilnej niewidomej ofiary działań wojennych wystawiona przez organ rentowy wg wzoru określonego w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2007 roku w sprawie legitymacji cywilnej niewidomej ofiary działań wojennych (Dz. U. z 2007 r. Nr 24 poz. 153) , w związku z art. 10 i art. 11 ustawy z dnia 16 listopada 2006 roku o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących cywilnym niewidomym ofiarom działań wojennych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1820).
Przejazdy z ulgą 50%	
Kombatanci lub osoby zajmujące się działalnością równorzędną z działalnością kombatancą oraz niektóre osoby będące ofiarami represji wojennych i okresu powojennego	Legitymacja osoby represjonowanej zawierająca wpis o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy albo o całkowitej niezdolności do pracy oraz niezdolności do samodzielnej egzystencji lub zaświadczenie wydane przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z wpisem o przysługujących ulgach, w związku z art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 roku o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2039).
Studenci studiów licencjackich, inżynierskich lub magisterskich	Ważna legitymacja studencka wg wzoru określonego w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów, w związku z art. 105 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 poz. 742, 1088, 1234, 1672, 1872, 2005, z 2024 r. poz. 124, 227, 1089).
Słuchacze kolegiów pracowników służb społecznych	Ważna legitymacja słuchacza kolegium wg wzoru określonego w Rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 września 2016 roku w sprawie kolegiów pracowników służb społecznych, w związku z art. 30 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 roku Prawo oświatowe (Dz. U. z 2024 r. poz. 737, 854).
Weterani poszkodowani pobierający rentę inwalidzką z tytułu urazów lub chorób powstałych w związku z udziałem w działaniach poza granicami państwa	Legitymacja weterana poszkodowanego wg wzoru określonego w Rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej z dnia 16 lutego 2012 r. w sprawie wzoru legitymacji weterana i weterana poszkodowanego oraz trybu ich wydawania, wymiany lub zwrotu (Dz. U. z 2012 poz. 229), w związku z art. 30 Ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 roku o weteranach działań poza granicami (Dz. U. z 2023 r. poz. 2112).

6.21. Ulgi i uprawnienia w przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego

Podstawowym dokumentem określającym prawa i obowiązki pasażerów kolei jest Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/782. Akt ten został przyjęty w ramach wspólnej polityki transportowej Unii Europejskiej. Daje on podróżnym w transporcie kolejowym sześć fundamentalnych praw:

- do uzyskania bezpłatnej pomocy w podróży przez osoby z niepełnosprawnościami, w tym pasażerów o ograniczonej możliwości poruszania się,
- do bezproblemowego zakupu biletu,
- do bezpiecznej podróży,
- do złożenia skargi,
- do rzetelnej i kompleksowej informacji,
- do uzyskania odszkodowania (jeśli przysługuje).

Informacje na temat każdego z tych praw – również w Polskim Języku Migowym (PJM) – znajdują się w uporządkowanych tematycznie zakładkach na stronie Urzędu Transportu Kolejowego: <https://utk.gov.pl/pl/pasazerowie/prawa-pasazera/20086,Poznaj-swoje-prawa.html>

Urząd Transportu Kolejowego zajmuje się m.in. bezpieczeństwem i regulacją rynku kolejowego oraz prawami pasażerów w transporcie kolejowym. W kwestiach pasażerskich Prezes Urzędu Transportu Kolejowego rozpatruje skargi w sprawie naruszenia przepisów rozporządzenia nr 2021/782/UE oraz zakazu stosowania bezprawnych praktyk naruszających zbiorowe interesy pasażerów w transporcie kolejowym. Podróżni mogą liczyć tam na pomoc w przypadku, gdy przejazd pociągiem nie przebiegał tak jak powinien. Jednakże, zgodnie z obowiązującymi przepisami, skargi należy kierować bezpośrednio i w pierwszej kolejności do właściwych przedsiębiorstw kolejowych, natomiast reklamacje (roszczenia finansowe) rozpatrują wyłącznie przewoźnicy kolejowi. Prezes UTK nie posiada uprawnień do władczej ingerencji w decyzje reklamacyjne przewoźników.

Kontakt:

Urząd Transportu Kolejowego

02-305 Warszawa, Aleje Jerozolimskie 134

tel. 22 749 14 00, fax: 22 749 14 01

e-mail: utk@utk.gov.pl

Kontakt dla pasażerów:

Infolinia dot. praw pasażerów w transporcie kolejowym:

tel. 22 460 40 80 czynna w dni robocze w godz.

8:15–16:15.

e-mail: pasazer@utk.gov.pl

Konsultanci UTK nie udzielają informacji o rozkładzie jazdy ani o cenach biletów. W tych kwestiach należy kontaktować się bezpośrednio z przewoźnikiem.

e-mail: pasazer@utk.gov.pl

Urząd Transportu Kolejowego obsługuje Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego, który jest krajową władzą bezpieczeństwa i krajowym regulatorem transportu kolejowego w rozumieniu przepisów Unii Europejskiej z zakresu bezpieczeństwa, interoperacyjności i regulacji transportu kolejowego, właściwym w sprawach: regulacji transportu kolejowego, licencjonowania transportu kolejowego, nadzoru technicznego nad eksploatacją i utrzymaniem infrastruktury kolejowej oraz pojazdów kolejowych, bezpieczeństwa ruchu kolejowego, interoperacyjności i spójności technicznej transportu kolejowego, licencji i świadectw maszynistów. Prezes UTK jest także organem właściwym w sprawach nadzoru nad przestrzeganiem praw pasażerów w transporcie kolejowym. Do zadań Prezesa Urzędu Transportu Kolejowego należy również powoływanie Rzecznika Praw Pasażera Kolei.

Rzecznik Praw Pasażera Kolei przy Prezesie Urzędu Transportu Kolejowego zajmuje się polubownym (pozasądowym) rozwiązywaniem sporów pasażerów z przedsiębiorcami świadczącymi usługi na kolei. Przedmiotem tych sporów musi być roszczenie finansowe zawarte w reklamacji skierowanej do przewoźnika i rozpatrzonej niezgodnie z oczekiwaniami podróżnego. Informacje na temat szczegółowych zasad uczestnictwa w postępowaniach polubownych, a także formularz złożenia wniosku znajduje się na stronie internetowej Rzecznika: <https://www.pasazer.gov.pl/#home>

Urząd Transportu Kolejowego ma 8 oddziałów terenowych: w Warszawie, Lublinie, Krakowie, Katowicach, Gdańsku, Wrocławiu, Poznaniu i Szczecinie. Obszar działania każdego oddziału wraz z kontaktem do nich można znaleźć na stronie: <https://www.utk.gov.pl/pl/urzadz/oddzialy-terenowe/3735,Zadania-Oddzialow-Terenowych-UTK.html>

Oddział Terenowy w Krakowie obejmuje swoim zakresem działania województwo małopolskie i podkarpackie oraz zlokalizowane na ich terenie linie kolejowe.

Kontakt:

31-036 Kraków, ul. Halicka 9

e-mail: utko3@utk.gov.pl

tel. 12 350 96 10, faks: 12 350 96 11

6.21.1. Udogodnienia dla osób o ograniczonej mobilności

Zgodnie z europejskimi normami, osobami o ograniczonej mobilności (ang. Persons with Reduced Mobility – PRM) są nie tylko osoby korzystające z wózków inwalidzkich, ale także osoby starsze, czasowo lub stale poruszające się o kulach, kobiety w ciąży, osoby z dysfunkcją narządu wzroku lub słuchu, a także opiekunowie z małymi dziećmi.

PKP S.A., jako zarządca dworców kolejowych, dążą do tego, aby czas spędzony na dworcu i zaplanowana podróż przebiegała w sposób komfortowy i przyjazny dla wszystkich pasażerów, z uwzględnieniem potrzeb osób o ograniczonej mobilności, którym poruszanie się w przestrzeni miejskiej sprawia trudność.

Informacje o udogodnieniach dla pasażerów z niepełnosprawnościami i o ograniczonej sprawności ruchowej na dworcach kolejowych, zarządzanych przez PKP S.A. można znaleźć na stronie: <https://www.pkp.pl/pl/bez-barier>

Wrazie jakichkolwiek pytań lub wątpliwości związanych z infrastrukturą pasażerską zarządzaną przez PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. (perony i dojście do nich) należy zwracać się bezpośrednio do Zakładów Linii Kolejowych, których wykaz znajduje się na stronie: <https://www.plk-sa.pl/kontakt/zaklady-linii-kolejowych>

Informacje o dostępności stacji oraz przystanków osobowych oraz dróg dojścia do nich znajdują się również na stronie: <https://portalpasazera.pl/KatalogStacji> – po wpisaniu nazwy stacji kolejowej i wybraniu ikony:

można sprawdzić zakres dostosowania stacji do obsługi osób z niepełnosprawnością oraz ewentualne awarie urządzeń takich jak windy, platformy przyschodowe itp.

Kontakt do Zakładu Linii Kolejowych w Krakowie:

31-157 Kraków, pl. Matejki 12

tel. 12 393 58 04, faks: 12 393 58 09

Osoby z niepełnosprawnościami, co do zasady są zwolnione z konieczności zgłaszania się do obsługi pociągu w przypadku braku posiadania ważnego biletu na przejazd – mogą kupić bilet podczas kontroli bez dodatkowej opłaty. Zaznaczamy jednakże, że szczegółowe zasady odprawy pasażerów, w tym podróży z niepełnosprawnościami określają indywidualnie przewoźnicy kolejowi w swoich regulaminach przewozu.

Przewoźnicy kolejowi mają obowiązek udzielania pasażerom o ograniczonej możliwości poruszania się pomocy przy wsiadaniu i wysiadaniu do/z pociągu.

Pasażer może także uzyskać wsparcie przy przemieszczaniu się tylko po terenie dworca. Jest to bezpłatna usługa świadczona przez PKP S.A.

POMOC PRZY WSIADANIU I WYSIADANIU DO/Z POCIĄGU

Chcąc skorzystać z pomocy pasażer powinien skontaktować się z przewoźnikiem co najmniej 24 godziny przed planowanym odjazdem pociągu i poinformować – za pomocą wskazanego przez przewoźnika środka komunikacji – o potrzebie udzielenia pomocy w podróży. Więcej informacji można znaleźć na stronie: <https://www.utk.gov.pl/pl/pasazerowie/kolejowe-faq/osoby-z-niepelnosprawno>

Dane kontaktowe przewoźników kolejowych do zgłaszania przejazdu osób z niepełnosprawnością:

PRZEWÓŹNIK	KONTAKT TELEFONICZNY	KONTAKT MAILOWY/ FORMULARZ ZGŁOSZENIOWY
ARRIVA RP	56 681 45 54 – opłata zgodna z taryfą operatora 56 661 20 33 – całodobowa infolinia (koszt zgodny z taryfą operatora)	info.kolej@arriva.pl sekretariat@arriva.pl lub poprzez formularz zgłoszeniowy: https://arriva.pl/860/pomoc-osobom-z-niepelnosprawno
KOLEJE DOLNOŚLĄSKIE	76 742 11 12 – Biuro Obsługi Klienta	informacja@kolejedolnoslaskie.eu lub poprzez formularz zgłoszeniowy: https://kolejedolnoslaskie.pl/kontakt-2/
KOLEJE MAŁOPOLSKIE	790 374 036 czynny całodobowo	asysta@kolejemalopolskie.com.pl lub poprzez formularz zgłoszeniowy: https://kolejemalopolskie.com.pl/pl/dla-pasazera/wsparcie-niepelnosprawnych
KOLEJE MAZOWIECKIE – KM	22 364 44 44 czynny całodobowo	informacja@mazowieckie.com.pl lub poprzez formularz zgłoszeniowy: www.mazowieckie.com.pl/pl/zgloszenie-przejazdu

KOLEJE ŚLĄSKIE	32 428 88 88 lub 727 030 303 czynny całodobowo	informacja@kolejeslaskie.pl
KOLEJE WIELKOPOLSKIE	616 500 106 – infolinia czynna codziennie 7 dni w tygodniu w godzinach 6:00 do 22:00 opłata zgodna z taryfą operatora).	dyspozytura@koleje-wielkopolskie.com.pl lub za pośrednictwem formularza zgłoszeniowego: https://koleje-wielkopolskie.com.pl/formularz-zgloszenia-przejazdu-osoby-z-niepelnosprawnoscia/
ŁÓDZKA KOLEJ AGLOMERACYJNA	887 879 980 infolinia czynna w godzinach 7:00–19:00 (koszt jak za lokalne połączenie u danego operatora)	formularz zgłoszeniowy: https://lka.lodzkie.pl/informacje-dla-osob-niepelnosprawnych/
PKP INTERCITY	42 205 45 31 – całodobowa infolinia 22 391 97 57 – dla połączeń realizowanych z zagranicznych sieci telekomunikacyjnych (opłata zgodna z taryfą operatora)	formularz zgłoszeniowy: https://www.intercity.pl/pl/site/dla-pasazera/informacje/informacje-dla-osob-niepelnosprawnych-i-o-ograniczonej-sprawnosci-ruchowej/pomocniczy-formularz-zgloszeniowy.html lub w Centrach Obsługi Klienta w następujących lokalizacjach: <ul style="list-style-type: none">– Dworzec Gdańsk Główny (ul. Podwale Grodzkie 2, 80-895 Gdańsk),– Dworzec Katowice (Pl. Marii i Lecha Kaczyńskich 2, 40-098 Katowice),– Dworzec Kraków Główny (ul. Pawia 5A, 31-154 Kraków),– Dworzec Warszawa Centralna (Al. Jerozolimskie 54, 00-024 Warszawa),– Warszawa Zachodnia - Budynek West Station (Al. Jerozolimskie 142A, 02-305 Warszawa),– Dworzec Wrocław Główny (ul. Piłsudskiego 105, 50-085 Wrocław).
PKP SKM W TRÓJMIEŚCIE	58 721 12 11	formularz zgłoszeniowy: https://www.skm.pkp.pl/dla-pasazera/formularz-kontaktowy-dla-niepelnosprawnych

POLREGIO	800 022 222 (dla telefonów stacjonarnych) Infolinia czynna 7 dni w tygodniu od 7:00 do 23:00	formularz zgłoszeniowy: https://polregio.pl/pl/podroz-bez-barier/zglaszanie-asysty/
SKM W WARSZAWIE	22 699 71 95 – czynny w godzinach 8.00–16.00	formularz zgłoszeniowy: https://www.skm.warszawa.pl/strefa-pasazera/formularz-zgloszenia-przejazdu-ozn-lub-osob-o-ograniczonej-sprawnosci-ruchowej/
WKD	22 755 70 82 – dyspozytor czynny całodobowo 22 755 55 64 – sekretariat czynny w godzinach 7.00–15.00	formularz zgłoszeniowy: https://www.wkd.com.pl/dla-pasazerow/dla-osob-z-niepelnosprawnosciami/formularz-zgloszenia
LEO EXPRESS	608 921 919 lub +420 220 311 700	info@leoexpress.pl chat dla klientów dostępny pod adresem: https://www.leoexpress.com/pl/kontakt/obsługa-klienta

W każdym pociągu jest przynajmniej kilka miejsc oznakowanych jednym z poniższych piktogramów. Oznacza to, że pierwszeństwo w zajmowaniu tych miejsc mają m.in. kobiety w ciąży, rekonwalescenci wracający ze szpitala czy osoby z niepełnosprawnością. Pozostali podróżni mogą zajmować je do czasu zgłoszenia się ww. osób. Wówczas zobowiązani są do ustąpienia miejsca. W razie problemów w wyegzekwowaniu niniejszego uprawnienia należy powiadomić drużynę konduktorską. W przypadku pociągów uruchamianych przez „PKP Intercity” S. A. specjalnie oznaczone miejsca dla osób z niepełnosprawnościami nieporuszających się na wózku, dostępne są, wyłącznie dla tych osób najpóźniej na 24 godziny przed odjazdem pociągu. Po tym terminie miejsca są udostępniane do ogólnej sprzedaży i mogą je rezerwować również inni podróżni.

POMOC PODCZAS PRZEMIESZCZANIA SIĘ PO TERENIE DWORCA KOLEJOWEGO

PKP S.A. zapewniają usługę asysty dla osób z niepełnosprawnościami i osób o ograniczonej sprawności ruchowej podczas przemieszczania się po terenie dworca kolejowego, peronów, przejść podziemnych, kładek i innych ciągów komunikacyjnych, na których dozwolone jest poruszanie się pieszych. Niezbędne informacje na temat udzielania pomocy na terenie dworców kolejowych oraz lista dworców, na których usługa jest świadczona, znajdują się na stronie: <https://www.pkp.pl/pl/dworce/informacje-dla-pasazerow-niepelnosprawnych-lub-o-ograniczonej-sprawnosci-ruchowej>. Asystę związaną z wejściem i wyjściem do i z pociągu realizuje drużyna konduktorska.

Chęć skorzystania z pomocy w poruszaniu się po terenie dworca należy zgłosić:

dzwoniąc odpowiednio wcześniej pod numer telefonu 22 474 13 13,
kontaktując się drogą elektroniczną,
wysyłając maila na adres: pomocprm@pkp.pl

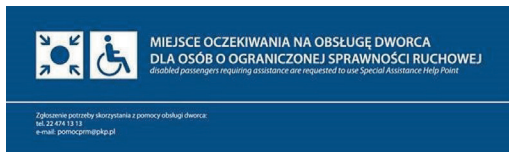
Zgłoszenie o potrzebie uzyskania pomocy powinno zawierać:

- datę podróży,
- relację (stacja wyjazdu, stacja przyjazdu, stacja przesiadania się) z określeniem, na jakiej stacji potrzebna jest pomoc,
- planowane godziny odjazdu i przyjazdu,
- numer wagonu i miejsca – jeżeli podróż będzie odbywała się pociągiem (wagonem) z rezerwacją miejsc,
- rodzaj ograniczenia w poruszaniu się i oczekiwaną formę pomocy,
- liczbę osób, które będą odbywały przejazd,
- informację, czy w podróży będzie uczestniczyła inna osoba (opiekun) lub pies asystujący,
- informację o przewożonym przez pasażera bagażu (waga i wielkość),
- czy podróżny porusza się na wózku (jakim) lub czy używa innego sprzętu ułatwiającego poruszanie się (jakiego),
- proponowane miejsce spotkania z osobą udzielającą pomocy,
- telefon kontaktowy do osoby, która będzie odbywać podróż lub jej opiekuna,
- dodatkowe informacje, ważne ze względu na przebieg asysty.

Osoba o ograniczonej sprawności ruchowej powinna przybyć na dworzec co najmniej 30 minut przed planowanym odjazdem pociągu. Miejscem spotkania pasażera z osobą świadczącą usługę asysty jest hol główny dworca w części oznaczonej specjalną, niebieską tablicą – miejsce oczekiwania dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej.

Takie tablice znajdują się na dworcach, na których dostępna jest asysta.

Lista dworców, na których świadczona jest usługa asysty dostępna jest na stronie: <https://www.pkp.pl/pl/bez-barier>.

W przypadku wysiadania z pociągu pracownicy ochrony oczekują na pasażera na peronie, przy którym zatrzymuje się pociąg z ww. osobą. Asysta pracowników ochrony dworca odbywa się od miejsca oczekiwania pasażera do drzwi pociągu, którymi osoba będzie wsiadać lub od drzwi pociągu, z którego ww. osoba wysiadła – do oznaczonego miejsca na dworcu lub do głównego wyjścia z obszaru stacji.

6.21.2. Ulgi w przejazdach środkami publicznego transportu zbiorowego (dawne PKP i PKS)

Na mocy ustawy z dnia 20 czerwca 1992 r. o uprawnieniach do ulgowych przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego główne **pojęcia używane w tym podrozdziale** są definiowane następująco:

- **osoba niezdolna do samodzielnej egzystencji** – należy przez to rozumieć osobę całkowicie niezdolną do pracy oraz niezdolną do samodzielnej egzystencji, w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, albo posiadającą znaczny stopień niepełnosprawności, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, bądź inwalidów I grupy, jeżeli orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidzkiej nie utraciło mocy;
- **dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne** – należy przez to rozumieć dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawne do ukończenia 24. roku życia oraz studentów dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych do ukończenia 26. roku życia;

- **opiekunowie lub przewodnicy** – należy przez to rozumieć jedną osobę pełnoletnią, a w przypadku przewodnika osoby niewidomej – osobę, która ukończyła 13 lat, albo psa – przewodnika;
- **środki publicznego transportu zbiorowego** – należy przez to rozumieć środki transportu wykorzystywane w transporcie kolejowym lub drogowym, w przewozie o charakterze użyteczności publicznej, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym;
- **ulga 100%** – należy przez to rozumieć uprawnienie do uzyskania w kasie biletowej przewoźnika biletu z ulgą 100% wydawanego nieodpłatnie.

Wyjaśnienie terminów dotyczących komunikacji autobusowej:

- **komunikacja zwykła** – należy przez to rozumieć regularny przewóz osób wykonywany w ramach publicznego transportu zbiorowego drogowego, w którym środki transportu zatrzymują się we wszystkich miejscowościach usytuowanych na linii komunikacyjnej, której długość nie przekracza 150 km;
- **komunikacja przyspieszona** – należy przez to rozumieć regularny przewóz osób wykonywany w ramach publicznego transportu zbiorowego drogowego, w którym środki transportu zatrzymują się we wszystkich lub w niektórych miejscowościach usytuowanych na linii komunikacyjnej, której długość nie przekracza 200 km;
- **komunikacja pospieszna** – należy przez to rozumieć regularny przewóz osób wykonywany w ramach publicznego transportu zbiorowego drogowego, w którym środki transportu zatrzymują się w niektórych miejscowościach usytuowanych na linii komunikacyjnej, której długość przekracza 200 km;
- **komunikacja ekspresowa** – należy przez to rozumieć regularny przewóz osób wykonywany w ramach publicznego transportu zbiorowego drogowego, w którym środki transportu zatrzymują się w miejscowości: początkowej i końcowej albo początkowej i końcowej oraz co najmniej jednym mieście wojewódzkim usytuowanym na linii komunikacyjnej.

Uprawnienia do ulgowych przejazdów środkami transportu zbiorowego kolejowego oraz autobusowego w komunikacji krajowej – w poniższej tabeli znajdują się rodzaje zniżek na bilety kolejowe i autobusowe:

Pozycja Uprawnieni do ulgi na przejazd	Wymiar ulgi (w %), tylko przy przejazdach w klasie drugiej pociągów w komu- nikacji krajowej	Wymiar ulgi (w %) przy przejazdach komunikacją autobusową	Dokument poświadczający uprawnienia do przejazdu
1. Dzieci w wieku do 4 lat	100% ulga (osob.; posp. ekspr.*)	100% ulga (zw.*; przysp.*) - pod warunkiem niekorzystania przez dziecko z oddzielnego miejsca do siedzenia 78% ulga (zw.; przysp.) - jeśli dziecko korzysta z oddzielnego miejsca do siedzenia	Dokument stwierdzający wiek dziecka.
2. Opiekun lub przewodnik towarzyszący w podróży osobie niezdolnej do samodzielnej egzystencji	95% ulga (osob.; posp. ekspr.)	95% ulga (zw.; przysp.; posp.; ekspr.)	Jeden z dokumentów osoby niezdolnej do samodzielnej egzystencji, o którym mowa w poz. 7 i 11
3. Opiekun lub przewodnik towarzyszący w podróży osobie niewidomej. Opiekunem może być osoba pełnoletnia, a przewodnikiem osoby niewidomej – osoba, która ukończyła 13 lat, albo pies przewodnik	95% ulga (osob.; posp. ekspr.)	95% ulga (zw.; przysp.; posp.; ekspr.)	Jeden z dokumentów osoby niewidomej, o którym mowa w poz. 8, 9 i 10, stwierdzający inwalidztwo, niezdolność do pracy albo niepełnosprawność z powodu stanu narządu wzroku.

4.	<p>Dzieci i młodzież dotknięte inwalidztwem lub niepełnosprawnością do ukończenia 24. roku życia oraz studenci dotknięci inwalidztwem lub niepełnosprawnością do ukończenia 26. roku życia – wyłącznie przy przejazdach z miejsca zamieszkania lub z miejsca pobytu do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej, placówki opiekuńczo-wychowawczej, placówki oświatowo-wychowawczej, specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego, specjalnego ośrodka wychowawczego, ośrodka umożliwiającego dzieciom i młodzieży spełnianie obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, ośrodka rehabilitacyjno-wychowawczego, domu pomocy społecznej, ośrodka wsparcia, zakładu opieki zdrowotnej, poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, a także na turnus rehabilitacyjny – i z powrotem</p>	<p>78% ulga (osob.; posp.; ekspr.)</p>	<p>78% ulga (zw.; przysp.; posp.; ekspr.)</p>	<p>1) dla dzieci i młodzieży uczęszczających do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej albo ośrodka lub placówki o charakterze oświatowym:</p> <p>a) legitymacja przedszkolna dla dziecka niepełnosprawnego,</p> <p>b) legitymacja szkolna dla uczniów dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych, lub legitymacja szkolna albo studencka wraz z jednym z dokumentów wymienionych w pkt 2;</p> <p>2) dla dzieci i młodzieży nieuczęszczających do przedszkola, szkoły, szkoły wyższej albo ośrodka lub placówki o charakterze oświatowym:</p> <p>a) legitymacja osoby niepełnosprawnej, która nie ukończyła 16. roku życia, wystawiona przez uprawniony organ,</p> <p>b) legitymacja osoby niepełnosprawnej, wystawiona przez uprawniony organ,</p> <p>c) orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) albo wypis z treści orzeczenia lekarza orzecznika ZUS stwierdzające częściową niezdolność do pracy, całkowitą niezdolność do pracy, albo całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji,</p> <p>d) orzeczenie komisji lekarskiej ZUS stwierdzające częściową niezdolność do pracy, całkowitą niezdolność do pracy, albo całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji;</p>
----	---	---	--	--

4. cd.				<p>3) przy przejazdach do i z jednostek udzielających świadczeń zdrowotnych albo pomocy społecznej bądź organizujących turnusy rehabilitacyjne, wraz z jednym z dokumentów wskazanym w pkt 1 i 2, wymagane jest zaświadczenie (zawiadomienie, skierowanie) określające odpowiednio:</p> <p>a) termin i miejsce badania, leczenia, konsultacji, zajęć rehabilitacyjnych, zajęć terapeutycznych albo pobytu w ośrodku wsparcia, domu pomocy społecznej lub na turnusie rehabilitacyjnym;</p> <p>b) potwierdzenie stawienia się na badania, konsultację, zajęcia rehabilitacyjne, zajęcia terapeutyczne.</p>
5.	Jedno z rodziców lub opiekunów dzieci i młodzieży dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych – wyłącznie przy przejazdach w relacjach określonych w poz. 4	78% ulga (osob.; posp.; ekspr.)	78% ulga (zw.; przysp.; posp.; ekspr.)	<p>1) dokumenty dziecka określone w poz. 4 pkt 1-3 – jeżeli przejazd odbywany jest wraz z dzieckiem;</p> <p>2) zaświadczenie wydane przez przedszkole, szkołę, szkołę wyższą, ośrodek lub placówkę o charakterze oświatowym, albo placówkę opiekuńczo-wychowawczą, albo zaświadczenie (zawiadomienie, skierowanie), o którym mowa w poz. 4 pkt 3 – jeżeli przejazd odbywany jest po dziecko lub po jego odwiezieniu.</p>
6.	Emeryci i renciści oraz ich współmałżonkowie, na których pobierane są zasiłki rodzinne <u>- 2 przejazdy w roku</u>	37% ulga (osob.; posp.; ekspr.)	brak	<p>Zaświadczenie wydane przez:</p> <p>1) terenowe jednostki Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów,</p> <p>2) regionalne komisje emerytów i rencistów NSZZ „Solidarność”,</p> <p>3) Niezależny Krajowy Związek Zawodowy w Polsce „Solidarność Weteranów Pracy”,</p> <p>4) Zarząd Główny i oddziały terenowe Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów „Solidarność – 80”,</p>

6. cd.	Emeryci i renciści oraz ich współmałżonkowie, na których pobierane są zasiłki rodzinne <u>- 2 przejazdy w roku</u>	37% ulga (osob.; posp.; ekspr.)	brak	<p>5) wojewódzkie i regionalne rady weteranów pracy Ogólnopolskiego Porozumienia Zw. Zaw.,</p> <p>6) Niezależny Związek Przyszłych i Obecnych Emerytów i Rencistów „Weterani Pracy”,</p> <p>7) oddziały wojewódzkie Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Policyjnych,</p> <p>8) zarządy i kół Związku Byłych Żołnierzy Zawodowych i Oficerów Rezerwy Wojska Polskiego,</p> <p>9) okręgowe sekcje emerytów i rencistów Związku Nauczycielstwa Polskiego,</p> <p>10) Związek Zawodowy Pracowników Najwyższej Izby Kontroli,</p> <p>11) Komisję Krajową i zarządy regionów Chrześcijańskiego Związku Zawodowego „Solidarność” im. Księcia Jerzego Popiełuszki,</p> <p>12) zarządy wojewódzkie Związku Emerytów i Rencistów Pożarnictwa Rzeczypospolitej Polskiej,</p> <p>13) oddziały wojewódzkie Związku Żołnierzy Ludowego Wojska Polskiego,</p> <p>14) terenowe jednostki Krajowego Związku Emerytów i Rencistów Służby Więziennej</p> <p>- dla osób uprawnionych należących i nienależących do tych organizacji.</p> <p>Zaświadczenie okazuje się wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.</p>
7.	Cywilna niewidoma ofiara działań wojennych uznana za osobę niezdolną do samodzielnej egzystencji	78% ulga (osob.; posp.)	78% ulga (zw.; przysp.; posp.)	Legitymacja cywilnej niewidomej ofiary działań wojennych, z wpisem o niezdolności do samodzielnej egzystencji, wystawiona przez organ rentowy.

8.	Cywilna niewidoma ofiara działań wojennych jeśli jest uznana za osobę całkowicie niezdolną do pracy	37% ulga (osob.; posp.; ekspr.)	brak	Legitymacja cywilnej niewidomej ofiary działań wojennych, z wpisem o całkowitej niezdolności do pracy, wystawiona przez organ rentowy.
9.	Osoby niewidome uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji (za osobę niezdolną do samodzielnej egzystencji należy również uważać osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym i inwalidę I grupy (jeżeli orzeczenie o zaliczeniu do tej grupy nie utraciło mocy)	93% ulga (osob.) 51% ulga (posp.; ekspr.)	93% ulga (zw.) 51% ulga (przysp.; posp.; ekspr.)	1) jeden z dokumentów, o którym mowa w poz. 11 pkt 1-10, stwierdzający inwalidztwo I grupy albo niezdolność do samodzielnej egzystencji, z powodu stanu narządu wzroku, albo 2) legitymacja osoby niepełnosprawnej stwierdzająca znaczny stopień niepełnosprawności z powodu stanu narządu wzroku albo orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności z powodu stanu narządu wzroku, wystawione przez uprawniony organ. Legitymacja może być oznaczona symbolem przyczyny niepełnosprawności „04-O” albo literami „O”, „o”, „h”. Dokumenty bez zdjęcia okazuje się wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.
10.	Osoby niewidome, jeśli nie są uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	37% ulga (osob.; posp.; ekspr.)	37% ulga (zw.; przysp.; posp.; ekspr.)	1) jeden z dokumentów, o którym mowa w poz. 11 pkt 1-10, stwierdzający inwalidztwo II grupy albo całkowitą niezdolność do pracy, z powodu stanu narządu wzroku, albo 2) legitymacja osoby niepełnosprawnej stwierdzająca umiarkowany stopień niepełnosprawności z powodu stanu narządu wzroku albo orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności z powodu stanu narządu wzroku, wystawione przez uprawniony organ. Legitymacja może być oznaczona symbolem przyczyny niepełnosprawności „04-O” albo literami „O”, „o”, „h”.

10. cd.	Osoby niewidome, jeśli nie są uznane za osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji	37% ulga (osob.; posp.; ekspr.)	37% ulga (zw.; przysp.; posp.; ekspr.)	Dokumenty bez zdjęcia okazuje się wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.
11.	Osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji (za osobę niezdolną do samodzielnej egzystencji należy również uważać osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym i inwalidę I grupy (jeżeli orzeczenie o zaliczeniu do tej grupy nie utraciło mocy), z wyjątkiem osób niewidomych	49% ulga (osob.) 37% ulga (posp.; ekspr.)	49% ulga (zw.) 37% ulga (przysp.; posp.; ekspr.)	Jeden z nw. dokumentów: 1) wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, stwierdzający zaliczenie do I grupy inwalidów, 2) wypis z treści orzeczenia: wojskowej komisji lekarskiej, komisji lekarskiej podległej Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA) albo Szefowi Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego albo Szefowi Agencji Wywiadu, stwierdzający zaliczenie do I grupy inwalidztwa, 3) orzeczenie lekarza orzecznika ZUS albo wypis z treści orzeczenia lekarza orzecznika ZUS stwierdzające całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji, 4) orzeczenie komisji lekarskiej ZUS stwierdzające całkowitą niezdolność do pracy i niezdolność do samodzielnej egzystencji albo niezdolność do samodzielnej egzystencji, 5) zaświadczenie ZUS, stwierdzające zaliczenie wyrokiem sądu do I grupy inwalidów bądź uznanie niezdolności do samodzielnej egzystencji, 6) wypis z treści orzeczenia lekarza rzeczoznawcy Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS) stwierdzający niezdolność do samodzielnej egzystencji, 7) wypis z treści orzeczenia komisji lekarskiej KRUS, stwierdzający niezdolność do samodzielnej egzystencji,

11. cd.	Osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji (za osobę niezdolną do samodzielnej egzystencji należy również uważać osobę niepełnosprawną w stopniu znacznym i inwalidę I grupy (jeżeli orzeczenie o zaliczeniu do tej grupy nie utraciło mocy), z wyjątkiem osób niewidomych	49% ulga (osob.) 37% ulga (posp.; ekspr.)	49% ulga (zw.) 37% ulga (przysp.; posp.; ekspr.)	8) zaświadczenie KRUS, stwierdzające zaliczenie wyrokiem sądu do I grupy inwalidów bądź uznanie niezdolności do samodzielnej egzystencji; 9) legitymacja emeryta-rencisty policyjnego wydana przez właściwy organ emerytalny podległy odpowiednio ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, Ministrowi Sprawiedliwości albo Ministrowi Obrony Narodowej, z wpisem o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa lub stwierdzającym niezdolność do samodzielnej egzystencji; 10) legitymacja emeryta-rencisty wojskowego wydana przez właściwy organ emerytalny podległy Ministrowi Obrony Narodowej, z wpisem o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa, (tj.nr WKŁ oraz datę, bez wpisanego nr WKŁ i daty ulga nie przysługuje); 11) legitymacja osobyniepełnosprawnej, stwierdzająca znaczny stopień niepełnosprawności, wystawiona przez uprawniony organ. Dokumenty wskazane w pkt 1-9 okazuje się wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym potwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.
12.	Dzieci w wieku powyżej 4 lat do rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego	37% ulga (osob.; posp.; ekspr.)	37% ulga (zw.; przysp.)	1) dokument stwierdzający wiek dziecka; 2) zaświadczenie o odroczeniu spełniania obowiązku szkolnego, wydane przez dyrektora publicznej szkoły podstawowej; 3) legitymacja przedszkolna dziecka niepełnosprawnego (w relacjach innych niż wymienione w poz. 4).

13.	Dzieci i młodzież w okresie od rozpoczęcia odbywania obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego do ukończenia gimnazjum, szkoły podstawowej lub ponadgimnazjalnej – publicznej lub niepublicznej o uprawnieniach szkoły publicznej, nie dłużej niż do ukończenia 24. roku życia	37% ulga (osob.; posp.; ekspr.) 49% ulga (osob.; posp.) tylko bilety imienne miesięczne	49% ulga (zw.; przysp.) tylko bilety imienne miesięczne	1) zaświadczenie o spełnianiu obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego, wydane przez jednostkę prowadzącą przygotowanie przedszkolne, e-legitymacja przedszkolna dla dzieci niepełnosprawnych spełniających obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego; 2) legitymacja szkolna, e-legitymacja oraz mLegitymacja szkolna (w tym legitymacja dla uczniów dotkniętych inwalidztwem lub niepełnosprawnych, e-legitymacja dla niepełnosprawnych uczniów oraz mLegitymacja szkolna dla niepełnosprawnych uczniów – w relacjach innych niż określone w poz. 4) wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiający stwierdzenie wieku ucznia, jeżeli nie jest on określony w tej legitymacji.	
14.	Dzieci i młodzież, nie dłużej niż do ukończenia 18. roku życia, w okresie pobierania nauki języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej lub innych przedmiotów nauczanych w języku polskim w: a) szkołach prowadzonych przez organizacje społeczne za granicą zarejestrowanych w bazie prowadzonej przez upoważnioną jednostkę podległą ministrowi właściwemu do spraw oświaty i wychowania, b) szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw,	37% ulga (osob.; posp.; ekspr.) 49% ulga (osob.; posp.) tylko bilety imienne miesięczne	49% ulga (zw.; przysp.) tylko bilety imienne miesięczne	Legitymacja ucznia wydawana przez konsula Rzeczypospolitej Polskiej właściwego ze względu na siedzibę szkoły, okazywana wraz z dokumentem umożliwiający stwierdzenie tożsamości i wieku osoby uprawnionej.	

14. cd.	c) sekcjach polskich funkcjonujących w szkołach działających w systemach oświaty innych państw, d) szkołach europejskich działających na podstawie Konwencji o Statucie Szkół Europejskich sporządzonej w Luksemburgu dnia 21 czerwca 1994 r.				
15.	1) studenci do ukończenia 26. roku życia (osobom, które ukończyły studia pierwszego stopnia przysługuje to prawo do dnia 31 października roku, w którym ukończyły te studia); 2) doktoranci do ukończenia 35. roku życia	51% ulga (osob.; posp.; ekspr.)	51% ulga (zw.; przysp.) tylko bilety imienne miesięczne	Odpowiednio: • dla studentów – elektroniczna legitymacja studencka, wydana przez polską szkołę wyższą (mLegitymacja studencka), • dla doktorantów – legitymacja doktoranta wydana przez polską szkołę wyższą lub jednostkę naukową, wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie wieku odpowiednio studenta lub doktoranta, jeżeli nie jest on określony w tych legitymacjach.	dla słuchaczy kolegiów pracowników służb społecznych – legitymacja słuchacza kolegium wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie wieku słuchacza, jeżeli nie jest on określony w tych legitymacjach.
16.	Słuchacze kolegiów pracowników służb społecznych (na podstawie art. 9f ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, do ukończenia 26 roku życia	51% ulga (osob.; posp.; ekspr.)	brak		

17.	Studenci – studiujący za granicą, do ukończenia 26. roku życia	51% ulga (osob.; posp.; ekspr.)	brak	<p>1) w przypadku obywateli polskich – legitymacja studencka wydana przez polską szkołę wyższą albo międzynarodowa legitymacja studencka International Student Identity Card (ISIC) okazywana wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości i wieku osoby uprawnionej,</p> <p>2) w przypadku obywateli Unii Europejskiej w rozumieniu ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wyjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin – legitymacja studencka wydana przez polską szkołę wyższą albo międzynarodowa legitymacja studencka International Student Identity Card (ISIC) okazywana wraz z dokumentem potwierdzającym prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polski, o którym mowa w art. 48 ust. 1 tej ustawy,</p> <p>3) w przypadku członków rodziny obywatela Unii Europejskiej w rozumieniu ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wyjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin – legitymacja studencka wydana przez polską szkołę wyższą albo międzynarodowa legitymacja studencka International Student Identity Card (ISIC) okazywana wraz z kartą stałego pobytu członka rodziny obywatela UE na terytorium Rzeczypospolitej Polski, o której mowa w art. 48 ust. 2 tej ustawy.</p>
18.	Posiadacze Karty Polaka	37% ulga (osob.; posp.; ekspr.)	brak	Ważna Karta Polaka.

19.	Rodzice lub małżonkowie rodziców posiadający Kartę Dużej Rodziny w rozumieniu ustawy o Karcie Dużej Rodziny	37% ulga (osob.; posp.; ekspr.) 49% ulga (osob.; posp.) tyl- ko bilety imienne miesięczne	brak	Karta Dużej Rodziny okazwana wraz z dowodem osobistym lub innym dokumentem umożliwiającym stwierdzenie tożsamości osoby uprawnionej.
20.	Inwalidzi wojenni i wojskowi zaliczeni do I grupy inwalidów lub uznani za całkowicie niezdolnych do pracy i niezdolnych do samodzielnej egzystencji (choćby bez związku z działaniami wojennymi lub służbą wojskową)	78% ulga (osob.; posp.) 37% ulga (ekspr.)	brak	Książka inwalidów wojennego (wojskowego) zawierająca wpis o zaliczeniu do I grupy inwalidów, albo o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji.
21.	Kombatanci będący inwalidami wojennymi lub wojskowymi zaliczonymi do I grupy inwalidów lub uznani za całkowicie niezdolnych do pracy i niezdolnych do samodzielnej egzystencji, także w przypadku zaliczenia do I grupy inwalidów (uznania niezdolności do samodzielnej egzystencji) z ogólnego stanu zdrowia	78% ulga (osob.; posp.) 51% ulga – w kl. 2 37% ulga – w kl. 1 (ekspr.)	brak	Legitymacja osoby represjonowanej zawierająca wpis o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji, wystawiona przez organ rentowy.
22.	Przewodnik lub opiekun towarzyszący w podróży osobie wymienionej w poz. 20 lub 21	95% ulga (osob.; posp.; ekspr.)	brak	Książka inwalidów wojennego lub wojskowego (poz. 20) albo legitymacja osoby represjonowanej (poz. 21).

23.	Inwalidzi wojenni i wojskowi zaliczeni do II lub III grupy inwalidów albo uznani za całkowicie lub częściowo niezdolnych do pracy	37% ulga (osob.; posp.; ekspr.)	brak	Książka inwalidy wojennego (wojskowego) zawierająca wpis odpowiednio o zaliczeniu do II lub III grupy inwalidów, albo o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy.
24.	Kombatanci będący inwalidami wojennymi lub wojskowymi zaliczonymi do II lub III grupy inwalidów lub uznani za całkowicie lub częściowo niezdolnych do pracy	51% ulga (osob.; posp.) 51% ulga – w kl. 2 37% ulga – w kl. 1 (ekspr.)	brak	Legitymacja osoby represjonowanej zawierająca wpis o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, wystawiona przez organ rentowy.
25.	Kombatanci w tym członkowie Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej i inne osoby uprawnione – emeryci, renciści i inwalidzi oraz osoby pobierające uposażenie w stanie spoczynku lub uposażenie rodzinne	51% ulga (osob.; posp.) 51% ulga – tylko w kl. 2 (ekspr.)	brak	1) dokumentem poświadczającym uprawnienie kombatantów oraz innych osób uprawnionych wymienionych w art. 20 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego jest zaświadczenie wydawane przez: a) Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, z wpisem o przystąpieniu do ulg, jących uprawnieniach do ulg, b) Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, c) Zakład Ubezpieczeń Społecznych, d) Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w okresie od dnia 24 stycznia 1991 r. do dnia 1 sierpnia 1991 r.; 2) dokumentem poświadczającym uprawnienie członka Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej jest legitymacja członka Korpusu Weteranów Walk o Niepodległość Rzeczypospolitej Polskiej.
26.	Weterani poszkodowani	37% ulga (osob.; posp.) 37% ulga – tylko w kl. 2 (ekspr.)		Legitymacja weterana poszkodowanego, legitymacja weterana poszkodowanego–funkcjonariusza albo legitymacja weterana poszkodowanego–funkcjonariusza ABW, wraz z legitymacją emeryta–rencisty i dowodem tożsamości

*transport kolejowy: **osob.** - pociągi osobowe, w tym REGIO i interREGIO; **posp.** – pociągi pociągów pospiesznych TLK, IC; **ekspr.** – pociągi ekspresowe EIC, EIP

*komunikacja autobusowa: **zw.** – komunikacja zwykła; **przysp.** – komunikacja przyspieszona; **posp.** – komunikacja pospieszna; **ekspr.** – komunikacja ekspresowa

Uwaga:

- osoba uprawniona do ulgowego przejazdu w klasie 2 na podstawie biletów jednorazowych korzystająca z przejazdów w klasie 1 zobowiązana jest do uiszczenia dopłaty w wysokości stanowiącej różnicę między należnością za pełnopłatny przejazd w klasie 1 a należnością za pełnopłatny przejazd w klasie 2;
- uprawnienie do korzystania z ulg, wiąże się z obowiązkiem nabycia odpowiedniego biletu, który w pociągu, podczas kontroli należy okazywać wraz z dokumentem poświadczającym uprawnienie do ulgi; nabycie biletu u konduktora (również biletu z ulgą 100%) zasadniczo wiąże się z koniecznością uiszczenia opłaty za wydanie biletu w pociągu;
- oprócz ww. zniżek, do przejazdów ulgowych uprawnione są niektóre grupy zawodowe – m.in. funkcjonariusze Straży Granicznej, Policji, Służby Celno-Skarbowej, żołnierze, nauczyciele, poście, senatorowie.

7.1. Instytucje i organizacje

MINISTERSTWO RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

00-513 Warszawa, ul. Nowogrodzka 1/3/5

Informacja dla Obywatela: tel. 22 250 01 08

e-mail: info@mrips.gov.pl

www.gov.pl/web/rodzina

Godziny pracy: poniedziałek – piątek 8:15–16:15

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW

00-583 Warszawa, Al. Ujazdowskie 1/3

Infolinia dla Obywatela: tel. 22 250 01 51

Biuro Podawcze (składanie pism): 00-582 Warszawa, Al. Szucha 14

faks: 22 625 26 37

e-mail w sprawie:

- dostępu do informacji publicznej: bip@kprm.gov.pl
- dostępu do archiwum: archiwum@kprm.gov.pl
- skarg i wniosków: kontakt@kprm.gov.pl

<https://www.gov.pl/web/premier>

Godziny pracy: poniedziałek – piątek 8:15–16:15

PEŁNOMOCNIK RZĄDU DS. OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Siedziba Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych:

00-503 Warszawa, ul. Żurawia 4A, tel. 538 117 590

www.niepelnosprawni.gov.pl

- Adres korespondencyjny Biura:
Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej
Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych
00-513 Warszawa, ul. Nowogrodzka 1/3/5
e-mail: sekretariat.bon@mrips.gov.pl
- Sekretariat Dyrektora Biura:
tel. 538 117 590

PEŁNOMOCNIK PREZYDENTA MIASTA KRAKOWA DO SPRAW OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

30-703 Kraków, ul. Dekerta 24, pok. 12B, III piętro

tel. 12 616 13 10, 12 616 50 07

e-mail: Bogdan.Dasal@um.krakow.pl

**WYDZIAŁ POLITYKI SPOŁECZNEJ I ZDROWIA URZĘDU MIASTA KRAKOWA
REFERAT DS. PROBLEMATYKI OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI**

30-703 Kraków, ul. Dekerta 24, parter

tel. 12 616 51 18, 12 616 50 26, 12 616 50 75, 12 616 50 76, 12 616 51 91,
12 616 52 78, 12 616 52 93, 12 616 65 64, 12 616 13 10, 12 616 57 43

**POWIATOWA SPOŁECZNA RADA DS. OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
PRZY PREZYDENCIE MIASTA KRAKOWA**

Adres do korespondencji:

30-703 Kraków, ul. Dekerta 24, pok. 13A, parter, tel. 12 616 50 76

Do zakresu działania Rady należy:

- inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji praw osób niepełnosprawnych,
- opiniowanie projektów powiatowych programów dotyczących działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
- ocena realizacji programów,
- opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez Radę Miasta pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

**ZESPÓŁ KONSULTACYJNY DS. DOSTĘPNOŚCI INFRASTRUKTURY
MIEJSKIEJ DO POTRZEB OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH DZIAŁAJĄCY
PRZY POWIATOWEJ SPOŁECZNEJ RADZIE DS. OSÓB
NIEPEŁNOSPRAWNYCH PRZY PREZYDENCIE MIASTA KRAKOWA**

Adres do korespondencji:

30-703 Kraków, ul. Dekerta 24, pok. 11B, III piętro, tel. 12 616 13 10

Do zadań Zespołu należy konsultowanie/opiniowanie dokumentacji projektowej dla finansowanych przez Gminę Miejską Kraków zadań z zakresu infrastruktury miejskiej w celu uwzględnienia w niej wymagań i warunków, jakim powinny odpowiadać gminne przedsięwzięcia w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych.

**MIEJSKI ZESPÓŁ DO SPRAW ORZĘKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI
W KRAKOWIE**

30-703 Kraków, ul. Dekerta 24, parter

tel. 12 616 52 12

Godziny pracy: poniedziałek – piątek 7:40–15:30

WOJEWÓDZKI ZESPÓŁ DO SPRAW ORZEKANIA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

31-513 Kraków, ul. Olszańska 5, II piętro, pok. 220A

tel. 12 392 13 96, 12 392 12 90, 12 392 13 84

e-mail: zn@malopolska.uw.gov.pl

Godziny obsługi: poniedziałek 9:00–17:00, wtorek–piątek 7:30–15:30

- Adres do korespondencji:
Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie
Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
31-156 Kraków, ul. Basztowa 22

Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności jest organem II instancji i rozpatruje odwołania od następujących orzeczeń wydawanych przez Powiatowe/Miejskie Zespoły do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności:

- orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla osób, które ukończyły 16. rok życia,
- orzeczenia o niepełnosprawności wydawane dla osób do 16. roku życia.

Odwołania kierowane do Wojewódzkiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności składa się w terminie 14 dni od daty otrzymania orzeczenia za pośrednictwem Powiatowego/Miejskiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, który wydał orzeczenie. Postępowanie odwoławcze wszczynane jest na wniosek (odwołanie) osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego.

PAŃSTWOWY FUNDUSZ REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Biurowisko PFRON

00-828 Warszawa, al. Jana Pawła II 13

tel. 22 505 55 00

www.pfron.org.pl

Na stronie PFRON uruchomiona została zakładka do obsługi online tłumaczeń migowych, która znajduje się w prawym górnym rogu ekranu głównego witryny. Kliknięcie uruchamia aplikację, pozwalającą na połączenie się z tłumaczem online.

Kontakt z tłumaczem języka migowego (PJM/SJM) możliwy jest od poniedziałku do piątku w godzinach 09:00-15:00.

Ponadto w Biurze Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przy al. Jana Pawła II 13 w Warszawie została zapewniona obsługa osób niesłyszących przy pomocy tłumacza języka migowego online (PJM/SJM). Tłumacz pozwala osobom niesłyszącym, które posługują się językiem migowym, na kontakt z urzędnikami.

System jest oparty na bezpośrednim dostępie on-line (w godzinach pracy urzędu) do tłumaczy języka migowego poprzez specjalne urządzenie (wideofon). Urządzenia zostały zainstalowane na stanowisku Informacji Systemu Obsługi Dofinansowań i Refundacji (parter, hol), w punkcie recepcji (parter, hol), w Biurze ds. Komunikacji (informacje dotyczące indywidualnych osób niepełnosprawnych, 9 piętro).

Osoby głuchoniewidome chcące skorzystać ze wsparcia tłumacza SKOGN (art. 10 ust. 1 Ustawy o języku migowym) prosimy o zgłoszenie takiej potrzeby co najmniej na 3 dni robocze przed zdarzeniem – z wyłączeniem sytuacji nagłych. (art. 12 ust. 1 Ustawy o języku migowym).

INFOLINIA PFRON – 22 581 84 10 (opłata za połączenie zgodna z cennikiem operatora).

Telefon jest dostępny w dni powszednie w godzinach 9:00–15:00.

Po odsłuchaniu komunikatu powitalnego oraz dotyczącego przetwarzania danych osobowych mogą Państwo wybrać profil tematyczny rozmowy. W celu uzyskania szczegółowych informacji należy wybrać odpowiednią cyfrę na klawiaturze swojego telefonu:

1 Obsługa dofinansowań do wynagrodzeń i refundacji składek ZUS lub KRUS oraz systemu SODiR

INFOLINIA: 22 581 84 10, numer wewnętrzny: 1

Pracownicy infolinii udzielają informacji wyłącznie w sprawach związanych z dofinansowaniem do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych lub refundacją składek na ubezpieczenie społeczne oraz zagadnieniami technicznymi Systemu Obsługi Dofinansowań i Refundacji (SODiR).

Adres poczty elektronicznej: sod@pfron.org.pl

2 Obsługa deklaracji i wpłat obowiązkowych oraz systemu e-PFRON

INFOLINIA: 22 581 84 10, numer wewnętrzny: 2

W kwestiach wpłat obowiązkowych oraz w razie problemów w obsłudze systemu e-PFRON2 – można korzystać ze wsparcia pracowników Departamentu ds. Wpłat – w dni robocze w godzinach 9:00–15:00.

Adresy poczty elektronicznej:

- ewidencja@pfron.org.pl – sprawy dotyczące rejestracji i aktualizacji danych o pracodawcy,
- epfron@pfron.org.pl – zapytania dotyczące transmisji danych (system e-PFRON2),
- dw_rozliczenia@pfron.org.pl – dokonywanie wpłat – w tym numery rachunków bankowych PFRON; rozliczanie – w tym salda, zwroty,

nadpłaty, odsetki, zaświadczenia; rozłożenie na raty, odroczenia, umorzenia, odwołania i zażalenia, postępowania.

3 Informacja dla osób indywidualnych o wsparciu ze środków PFRON

INFOLINIA: 22 581 84 10, numer wewnętrzny: 3

Zapytania dotyczące zadań ustawowych i programów PFRON realizowanych na rzecz indywidualnych osób niepełnosprawnych, w tym m.in.:

- dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się;
- moduły I i II pilotażowego programu „Aktywny samorząd”;
- funkcjonowanie WTZ-ów, ZAZ-ów;
- zasady dofinansowania uczestnictwa osób z niepełnosprawnością i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych.

Adresy poczty elektronicznej:

- programy@pfron.org.pl – kontakt w sprawie programów PFRON,
- as@pfron.org.pl – kontakt w sprawie programu „Aktywny samorząd”,
- zadania_zlecane@pfron.org.pl – kontakt w sprawie zadań zleczanych organizacjom i fundacjom.

4 Informacja dla osób indywidualnych na temat dostępności

INFOLINIA: 22 581 84 10, numer wewnętrzny: 4

Zapytania dotyczące między innymi: informacji o braku dostępności, wniosku o zapewnienie dostępności oraz skargi na brak dostępności.

6 Інформація українською мовою

Інфолінія: 22 581 84 10, внутрішній номер: 6

Infolinia SOW – 800 889 777 (połączenie bezpłatne)

Telefon jest dostępny w dni powszednie w godzinach 9:00-17:00

Pracownicy infolinii udzielają informacji w zakresie:

- nawigacja w Systemie SOW;
- wprowadzanie danych w pola formularza wniosku (dotyczy wymaganego formatu w celu poprawnego walidowania się wniosku);
- wypełnianie pól formularza wniosku (w zakresie podstawowej wiedzy merytorycznej wynikającej z przepisów prawa i ogólnych uregulowań);
- problemy techniczne w działaniu aplikacji.

Infolinia iPFRON+ 800 007 140

Czynna jest od poniedziałku do piątku w godzinach od 9:00 do 17:00

Rzecznik prasowy

Rzecznik prasowy PFRON odpowiada za kontakt z przedstawicielami mediów.

Adres poczty elektronicznej: rzecznik@pfron.org.pl

Skargi i wnioski

Skargi i wnioski do Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych można składać na kilka sposobów:

- **osobiście:**
przyjęcia interesantów w Biurze PFRON al. Jana Pawła II nr 13,
9-te piętro pokój nr 903
poniedziałek - w godzinach 10:00–18:00;
wtorek – piątek: w godzinach 9:00–15:00;
- **drogą elektroniczną na adres:**
skargi.wnioski@pfron.org.pl lub interwencje@pfron.org.pl
- **drogą pocztową na adres:**
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
al. Jana Pawła II nr 13
00-828 Warszawa;
- **pisemnie:**
Kancelaria Biura Funduszu parter pokój nr 1 lub w Oddziałach Funduszu.

Zasady przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków reguluje rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków oraz przepisy Działu VIII ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego.

Skargi i wnioski, zarówno te nadsyłane pocztą, jak i drogą elektroniczną, **powinny zawierać imię, nazwisko (nazwę) i adres zamieszkania (w tym – kod pocztowy)** wnoszącego skargę lub wniosek. Zgodnie z przepisami ww. rozporządzenia skargi i wnioski niezawierające imienia i nazwiska oraz adresu pocztowego pozostawione zostaną bez rozpoznania (§ 8 pkt 1). Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych nie udziela odpowiedzi na listy i e-maile anonimowe oraz nieopatrzone adresem pocztowym.

Jednostki organizacyjne Biura Funduszu (nry telefonów):

- Dyrektor Generalny: 22 50 55 222
- Departament Wsparcia Zarządu: 22 50 55 768
- Departament ds. Finansowych: 22 50 55 211
- Departament ds. Rynku Pracy: 22 50 55 650, 22 50 55 651

- Departament ds. Wpłat: 22 50 55 403, 22 50 55 404
- Departament ds. Kontroli: 22 50 55 692
- Departament ds. Windykacji Należności: 22 50 55 626, 22 50 55 631
- Departament ds. Polityki Regionalnej: 22 50 55 370
- Departament ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi: 22 50 55 370
- Departament ds. Dostępności: 22 50 55 847
- Departament ds. Organizacyjnych: 22 50 55 244
- Departament ds. Teleinformatyki: 22 50 55 798
- Biuro Audytu Wewnętrznego: 22 50 55 736
- Biuro ds. Analiz, Prognoz i Współpracy Międzynarodowej: 22 50 55 742, 22 50 55 122
- Biuro ds. Bezpieczeństwa
- Biuro ds. Komunikacji
- Biuro ds. Rachunkowości
- Biuro ds. Systemów Zarządczych

ODDZIAŁ MAŁOPOLSKI PAŃSTWOWEGO FUNDUSZU REHABILITACJI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

30-527 Kraków, ul. Na Zjeździe 11

e-mail: krakow@pfron.org.pl

- Sekretariat, dziennik podawczy:
tel. 12 312 14 00, 538 508 068 (tylko SMS)
- Centrum Informacyjno-Doradcze dla Osób z Niepełnosprawnościami (CIDON): tel. 12 312 14 33, 12 312 14 39
- Dofinansowanie do wynagrodzeń, refundacja składek ZUS, KRUS (SODiR): tel. 12 312 14 20
- Dofinansowanie kosztów szkolenia kursu języka migowego:
tel. 12 312 14 12
- Program „Aktywny samorząd”: tel. 12 312 14 16
- Program wyrównywania różnic między regionami III: tel. 12 312 14 17
- Postępowania skargowe na brak dostępności informacyjno-komunikacyjnej i architektonicznej: tel. 12 312 14 12, 12 312 14 15
- Pilotażowy program „ABSOLWENT II”: tel. 12 312 14 27
- Pomoc obywatelom Ukrainy z niepełnosprawnością (Moduł I-III);

Pomoc osobom niepełnosprawnym poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi (Moduł I-IV): tel. 12 312 14 38

- Wsparcie i współpraca z organizacjami pozarządowymi – NGO (Zadania zlecane): tel. 12 312 14 22, 12 312 14 24, 12 312 14 26, 12 312 14 34, 12 312 14 36, 12 312 14 38
- Program „Rehabilitacja 25 plus”: tel. 12 312 14 39
- Stanowisko ds. promocji i informacji: tel. 12 312 14 27
- Program „Samodzielność – Aktywność – Mobilność!” Mobilność osób z niepełnosprawnością: tel. 12 312 14 32
- Program „Wypożyczalnia technologii wspomagających dla osób z niepełnosprawnością”: tel. 12 312 14 33, 12 312 14 39
- Program „Dostępna przestrzeń publiczna”: tel. 12 312 14 15

Opis dostępności Oddziału Małopolskiego

Do budynku prowadzi wejście od strony ul. Na Zjeździe – Plac Bohaterów Getta. Do wejścia prowadzą schody z kamienia naturalnego, po obu stronach wyposażone są poręcze. Dla osób poruszających się np. na wózku jest przystosowane wejście po lewej stronie budynku, za szlabanem, od strony parkingu. Znajduje się tam oznakowany podnośnik, przy którym zainstalowano system sygnalizowania potrzeby dostania się do budynku.

Po wejściu do budynku jest recepcja z pracownikami ochrony. Lada recepcji nie jest obniżona. Obok recepcji znajduje się tablica informacyjna dotycząca firm i biur mających siedzibę w budynku. Siedziba Oddziału mieści się na 12-tym piętrze. Można się tam dostać przy pomocy dwóch wind. Budynek jest wyposażony w windę, która jest dostępna dla osób z niepełnosprawnościami. Na piętrze, które zajmuje Oddział, nie ma zmiany poziomów korytarza. Do Oddziału wchodzi się przez przeszklone drzwi, które są oklejone pasami w kontrastującym kolorze. W sekretariacie udostępnione są 2 stanowiska, które mają blat na poziomie nie wyższym niż 90 cm. W siedzibie Oddziału znajduje się toaleta dostosowana dla osób z niepełnosprawnościami.

Miejsca parkingowe

Na wewnętrznym parkingu znajdują się 2 oznakowane miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami: aby z nich skorzystać, należy przejechać przez szlaban, podając hasło „PFRON” do domofonu.

W bezpośrednim sąsiedztwie siedziby Oddziału, przy ulicy Kącik oraz ulicy Lwowskiej znajdują się dodatkowe miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami.

Komunikacja miejska

Aby dostać się do Oddziału, należy skorzystać z linii tramwajowych numer 3, 17, 19 lub 24 i wysiąść na przystanku Plac Bohaterów Getta.

Udogodnienia dla osób głuchych i słabosłyszących

Osoby z niepełnosprawnością słuchu, mogą kontaktować się z Oddziałem poprzez wiadomości mailowe na adres: krakow@pfron.org.pl

Tłumacz online języka migowego

W sekretariacie jest dostęp do tłumacza Języka Migowego on-line. Na stanowisku Informacji Systemu Obsługi Dofinansowań i Refundacji dyżuruje pracownik, który posługuje się PJM.

Kontakt SMS

Oddział udostępnia numer telefonu +48 507 966 514 do kontaktu za pomocą wiadomości tekstowych.

Pętla indukcyjna

W Oddziale zainstalowano pętlę indukcyjną w pokoju numer 3.

Informacje dla osób niewidomych i słabowidzących

Do budynku i wszystkich jego pomieszczeń można wejść z psem asystującym i psem przewodnikiem.

W windzie panel sterujący posiada oznaczenia w alfabecie Braille'a. W kabinie zainstalowany jest system sygnalizacji głosowej z komunikatami o stanie windy (np. kierunek jazdy, numer pietra itp.).

Na drzwiach pomieszczeń Funduszu zamontowane są tabliczki, które informują o numerze i funkcji pomieszczenia. Wykonane są w powiększonym i kontrastowym druku wypukłym, zawierają oznaczenia w alfabecie Braille'a oraz znacznik NFC.

Jeśli zostanie zgłoszona taka potrzeba, wszystkie dokumenty niezbędne do załatwienia sprawy zostaną wysłane pocztą elektroniczną w dostępnych wersjach (plik doc. lub pdf z warstwą tekstową).

Na wniosek osoby materiały informacyjne mogą zostać wydrukowane w powiększonej czcionce.

RZECZNIK PRAW PACJENTA

Biuro Rzecznika Praw Pacjenta:

01-231 Warszawa, ul. Płocka 11/13

e-mail: kancelaria@rpp.gov.pl

tel. 22 532 83 00; faks: 22 506 50 64

Telefoniczna Informacja Pacjenta (całodobowo, 7 dni w tygodniu): 800 190 590

Przyjęcia interesantów w Biurze Rzecznika Praw Pacjenta odbywają się w poniedziałek w godz. 9:00-18:00, od wtorku do piątku w godz. 9:00-15:00.

Kontakt z komórką organizacyjną w ramach toczącej się sprawy

Informację o postępach w sprawie, którą prowadzi Biuro Rzecznika Praw Pacjenta, można uzyskać w wybranym departamencie. Odpowiedź zostanie udzielona e-mailem lub pracownik Departamentu oddzwoni na podany przez Państwa numer telefonu:

- Departament Postępowań Wyjaśniających (DPW) – kancelaria@rpp.gov.pl
- Departament Prawny (DPR) – kancelaria@rpp.gov.pl
- Departament ds. Zdrowia Psychicznego (DZP) – kancelaria@rpp.gov.pl

Osoba doświadczająca trudności w komunikowaniu się, podczas załatwiania sprawy urzędowej ma możliwość komunikacji w jednej z trzech wymienionych form:

- **polski język migowy (PJM)** – rozumiany jako naturalny wizualno-przestrzenny język komunikowania się,
- **system językowo-migowy (SJM)** – podstawowy środek komunikowania się osób uprawnionych, w którym znaki migowe wspierają wypowiedź dźwiękowo-artykulacyjną,
- **sposób komunikowania się osób głuchoniewidomych (SKOGN)** – podstawowy środek komunikowania się, w którym sposób przekazu komunikatu jest dostosowany do potrzeb wynikających z łącznego występowania dysfunkcji narządu wzroku i słuchu.

Potrzebę skorzystania z ww. form komunikacji wraz z wypełnionym formularzem (do pobrania ze strony: <https://www.gov.pl/web/rpp/kontakt-dla-osob-z-trudnosciami-w-komunikowaniu-sie>) należy zgłosić do Biura Rzecznika Praw Pacjenta co najmniej trzy dni robocze przed wybranym przez siebie terminem (wyjątkiem są sytuacje nagłe):

- na adres e-mail: kancelaria@rpp.gov.pl
- lub pod numer faks: 22 506 50 64

Do zakresu działania Rzecznika należy:

- prowadzenie postępowań w sprawach praktyk naruszających zbiorowe prawa pacjentów;
- prowadzenie postępowań w trybie art. 50–53;
- w sprawach cywilnych wykonywanie zadań określonych w art. 55;
- ochrona praw pacjentów korzystających ze świadczeń zdrowotnych

udzielanych przez szpital psychiatryczny, o którym mowa w art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego;

- opracowywanie i przedkładanie Radzie Ministrów projektów aktów prawnych dotyczących ochrony praw pacjenta;
- występowanie do właściwych organów z wnioskami o podjęcie inicjatywy ustawodawczej bądź o wydanie lub zmianę aktów prawnych w zakresie ochrony praw pacjenta;
- opracowywanie i wydawanie publikacji oraz programów edukacyjnych popularyzujących wiedzę o ochronie praw pacjenta;
- współpraca z organami władzy publicznej w celu zapewnienia pacjentom przestrzegania ich praw, w szczególności z ministrem właściwym do spraw zdrowia;
- przedstawianie właściwym organom władzy publicznej, organizacjom i instytucjom oraz samorządom zawodów medycznych ocen i wniosków zmierzających do zapewnienia skutecznej ochrony praw pacjenta;
- współpraca z organizacjami pozarządowymi, społecznymi i zawodowymi, do których celów statutowych należy ochrona praw pacjenta;
- współpraca w zakresie przestrzegania praw pacjenta z podmiotami udzielającymi świadczeń zdrowotnych;
- analiza skarg pacjentów w celu określenia zagrożeń i obszarów w systemie ochrony zdrowia wymagających naprawy;
- rozpatrywanie wniosków o przyznanie świadczenia pieniężnego ze środków Funduszu Kompensacyjnego Zdarzeń Medycznych z tytułu szkód doznanych w związku z pobytem w szpitalu;
- rozpatrywanie wniosków o przyznanie świadczenia pieniężnego ze środków Funduszu Kompensacyjnego Szczepień Ochronnych z tytułu szkód doznanych w związku z działaniami niepożądanymi szczepionek;
- rozpatrywanie wniosków o przyznanie świadczenia pieniężnego ze środków Funduszu Kompensacyjnego Badań Klinicznych z tytułu szkód doznanych w związku z udziałem w badaniach klinicznych produktów leczniczych;
- wykonywanie innych zadań określonych w przepisach prawa lub zleconych przez Prezesa Rady Ministrów.

Rzecznik może zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka o podjęcie działań z zakresu ich kompetencji.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

00-090 Warszawa, al. Solidarności 77

tel. 22 551 77 91, faks 22 827 64 53

e-mail: biurorzecznika@brpo.gov.pl

<https://bip.brpo.gov.pl/pl>

Przyjęcia interesantów: poniedziałki 9:00–17:00, wtorek–piątek 9:00–15:00

Do Rzecznika Praw Obywatelskich może się zgłosić:

- każdy polski obywatel lub cudzoziemiec (jeśli znajduje się pod władzą Rzeczypospolitej), grupa obywateli lub organizacja, kto uważa, że państwo naruszyło jego prawa i wolności,
- każdy polski obywatel lub cudzoziemiec (jeśli znajduje się pod władzą Rzeczypospolitej), grupa obywateli lub organizacja, kto uważa, że jest nierówno traktowany z powodu tego, kim jest,
- osoba pozbawiona wolności, żeby poskarżyć się na niehumanitarne traktowanie.

Rzecznik działa też na rzecz osób, które nie zgłosiły się do niego, ale mogą być pokrzywdzone wadliwymi przepisami albo sposobem ich stosowania, np. na podstawie publikacji w mediach (audycja radiowa, reportaż, artykuł prasowy). Rzecznik podejmuje czynności przewidziane w ustawie, jeżeli poweźmie wiadomość wskazującą na naruszenie wolności i praw człowieka i obywatela, w tym zasady równego traktowania.

Rzecznik wskazuje organom i instytucjom na zgłaszane mu trudności w korzystaniu z praw i wolności. W kierowanych wystąpieniach podkreśla potrzebę zmiany praktyki albo prawa.

Wniosek do Rzecznika Praw Obywatelskich jest bezpłatny i nie wymaga zachowania szczególnej formy. Wniosek powinien zawierać: imię i nazwisko osoby składającej wniosek, oznaczenie osoby, której wolności i praw sprawa dotyczy, adres, opis sprawy oraz kopię dokumentów otrzymanych w sprawie.

- formularz wniosku do RPO: <https://bip.brpo.gov.pl/wniosek/index.php?lang=pl>
- mailowo na adres: biurorzecznika@brpo.gov.pl
- pisemnie na adres: Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, al. Solidarności 77, 00-090 Warszawa;
- wniosek w języku migowym: <https://bip.brpo.gov.pl/content/zloz-wniosek-0>

Infolinia Obywatelska tel. 800 676 676

- **tel. 800 676 676** (połączenie bezpłatne z telefonów stacjonarnych oraz komórkowych),

- **tel. 22 551 77 91** (połączenie płatne zgodnie z cennikiem operatora)
czynna w poniedziałki w godz. 10:00–18:00, od wtorku do piątku
w godz. 8:00–16:00.

**PAŃSTWOWA INSPEKCJA PRACY
OKRĘGOWY INSPEKTORAT PRACY W KRAKOWIE**

31-011 Kraków, pl. Szczepański 5

tel. 12 424 04 50, fax 12 421 50 11

e-mail: kancelaria@krakow.pip.gov.pl

adres elektronicznej skrzynki e-puap: /gsiodlarzepuap/SkrytkaESP

godziny pracy: poniedziałek–piątek 07:00–15:00

Okręgowy Inspektorat Pracy w Krakowie udziela **bezpłatnych porad prawnych**
z zakresu prawa pracy.

Porady telefoniczne:

Bezpłatne porady prawne z zakresu prawa pracy udzielane są telefonicznie przez
Okręgowy Inspektorat Pracy w Łodzi od poniedziałku do piątku w godzinach od
9:00 do 15:00 pod numerami telefonu:

- 801 002 419 – dla osób dzwoniących z telefonów stacjonarnych
- 459 595 419 – dla osób dzwoniących z telefonów komórkowych

Wszystkie informacje dostępne na stronie internetowej: <https://lodz.pip.gov.pl/kontakt/uzyskaj-porade>

Bezpłatne telefoniczne porady z zakresu prawa pracy udzielane są również przez
Główny Inspektorat Pracy w Warszawie, od poniedziałku do piątku w godzinach
od 9:00 do 15:00 pod numerami telefonu:

- 801 002 006 - dla osób dzwoniących z telefonów stacjonarnych
- 459 599 000 - dla osób dzwoniących z telefonów komórkowych

Koszt połączenia zależy jest od stawek operatora telekomunikacyjnego.

Koszty naliczane są od momentu połączenia z infolinią, tj. również za czas
oczekiwania.

Wszystkie informacje dostępne na stronie internetowej: <https://www.pip.gov.pl/kontakt/uzyskaj-porade>

Porady osobiste:

Bezpłatne porady prawne osobiste udzielane są pracownikom i pracodawcom:

- w siedzibie Okręgowego Inspektoratu pracy w Krakowie – 31-011 Kra-
ków, Plac Szczepański 5

- w poniedziałek w godzinach 12:00–18:00
- od wtorku do piątku w godzinach 08:30–14:30
- w siedzibie Oddziału w Nowym Sączu – 33-300 Nowy Sącz, ul. Pijarska 14
 - od poniedziałku do piątku w godzinach 08:30–14:30
- w siedzibie Oddziału w Tarnowie – 33-100 Tarnów, ul. Mostowa 7
 - od poniedziałku do piątku w godzinach 08:30–14:30

Porady prawne w języku ukraińskim:

Porady z zakresu legalności zatrudnienia obywateli Ukrainy na terytorium RP w języku ukraińskim udzielane są od poniedziałku do środy w godzinach od 16:00 do 20:00 pod numerem telefonu:

- 22 111 35 29 – telefon rekomendowany dla cudzoziemców świadczących pracę na terenie województw: podkarpackiego, małopolskiego, śląskiego, opolskiego i dolnośląskiego.

Porady pisemne i online:

- z wykorzystaniem poczty elektronicznej:
adres e-mail: kancelaria@krakow.pip.gov.pl *
- przy pomocy Elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej (ePUAP): adres: [/gsiodlarzepuap/SkrytkaESP](https://gsiodlarzepuap/SkrytkaESP)

UWAGA! Zgodnie z art. 63 § 2 Ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego, podanie powinno zawierać co najmniej wskazanie osoby, od której pochodzi, jej adres i żądanie oraz czynić zadość innym wymaganiom ustalonym w przepisach szczególnych. Oznacza to, że treść kierowanej do Państwowej Inspekcji Pracy korespondencji powinna zawierać co najmniej wskazanie:

- osoby, od której pochodzi (jej imienia i nazwiska),
- adresu (kodu pocztowego, miejscowości, ulicy, nr domu i mieszkania) tej osoby,
- przedmiotu sprawy, której dotyczy.

Brak powyższych danych spowoduje pozostawienie sprawy bez rozpoznania.

Pisma anonimowe nie są rozpatrywane.

URZĄD OCHRONY KONKURENCJI I KONSUMENTÓW

00-950 Warszawa, plac Powstańców Warszawy 1

tel. 22 556 08 00

e-mail: uokik@uokik.gov.pl

ePUAP: /UOKiK/SkrytkaESP

<https://www.uokik.gov.pl/>

Delegatura Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Krakowie

31-011 Kraków, plac Szczepański 5

tel. 12 422 96 16, 12 421 75 79

Sprawy konsumenckie są to spory pomiędzy przedsiębiorcą (spółką, osobą, podmiotem, który prowadzi działalność gospodarczą) a konsumentem (osobą fizyczną, która nie prowadzi działalności gospodarczej).

Zgodnie z obowiązującym prawem, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów podejmuje działania w przypadku naruszenia zbiorowych interesów konsumentów.

Bezpłatnych informacji, porad dla konsumentów w sprawach indywidualnych udzielają:

- telefonicznie:
Infolinia Konsumencka, tel. 801 440 220 oraz 22 266 76 76
(od poniedziałku do piątku w godz. 8:00–18:00, opłata wg taryfy operatora),
- poprzez formularz dostępny na stronie: <https://poradydlakonsumentow.pl/>
- rzecznicy konsumentów.

W sprawach bardziej skomplikowanych, zwłaszcza takich gdzie jest potrzeba analizy dokumentów bezpłatną pomoc prawną konsumenci mogą uzyskać m. in. u miejskich lub powiatowych rzeczników konsumentów.

Do ich kompetencji należy:

- zapewnienie bezpłatnego poradnictwa konsumenckiego i informacji prawnej w zakresie ochrony interesów konsumentów,
- składanie wniosków w sprawie stanowienia i zmiany przepisów prawa miejscowego w zakresie ochrony interesów konsumentów,
- występowanie do przedsiębiorców w sprawach ochrony praw i interesów konsumentów,
- współdziałanie z właściwymi miejscowo delegaturami Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, organami Inspekcji Handlowej oraz organizacjami konsumenckimi,

- wytaczanie powództwa na rzecz konsumentów oraz wstępowanie, za ich zgodą, do toczącego się postępowania w sprawach o ochronę interesów konsumentów.

Informacje można znaleźć również na stronie przystosowanej dla osób z niepełnosprawnościami: <https://uokik.gov.pl/tekst-latwy-do-czytania-etr>

MIEJSKI RZECZNIK KONSUMENTÓW

31-549 Kraków, Al. Powstania Warszawskiego 10

Sekretariat: 12 616 93 48

Punkt Konsultacji Prawnej Miejskiego Rzecznika Konsumentów w Krakowie: Centrum Administracyjne, Al. Powstania Warszawskiego 10, parter, boks 49 (wejście od ul. Kordylewskiego) – porady są udzielane od poniedziałku do piątku w godz. 7:40-15:30

Porady prawne są udzielane również:

- telefonicznie: tel. 12 616 93 60, 12 616 93 70

Porady są udzielane wyłącznie konsumentom, mieszkańcom powiatu krakowskiego – miejskiego oraz ziemskiego w sporach z przedsiębiorcami.

<http://www.bip.krakow.pl/rzecznik>

Istnieje także możliwość uzyskania bezpłatnej pomocy prawnej:

- pod numerami Infolinii Konsumentkiej 801 440 220 oraz 22 290 89 16, prowadzonej przez Fundację Konsumentów i Stowarzyszenie Konsumentów Polskich, od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-18:00, opłata wg taryfy operatora,
- w Konsumenckim Centrum E-porad, gdzie eksperci Stowarzyszenia dla Powiatu, Stowarzyszenia Aquila i Stowarzyszenia Euro-Concret udzielają odpowiedzi drogą elektroniczną pod adresem:
porady@dlakonsumentow.pl

FEDERACJA KONSUMENTÓW

Rada Krajowa Federacji Konsumentów

00-074 Warszawa, ul. Trębacka 3

tel. +48 577 167 895

e-mail: sekretariat@federacja-konsumentow.org.pl

<http://www.federacja-konsumentow.org.pl/>

Rada Krajowa Federacji Konsumentów nie świadczy poradnictwa pod powyższym numerem telefonu oraz adresem e-mail. W celu uzyskania porady należy skontaktować się z właściwym oddziałem Federacji Konsumentów.

WOJEWÓDZKI INSPEKTORAT INSPEKCJI HANDLOWEJ W KRAKOWIE

31-752 Kraków, ul. Ujastek 7

Sekretariat: tel. 12 448 10 30

e-mail: sekretariat@krakow.wiih.gov.pl

ePUAP: [/vxf2ix527j/SkrytkaESP](https://vxf2ix527j/SkrytkaESP)

Godziny urzędowania: poniedziałek: 9:00–17:00 (dyżur: 8:00–9:00, 17:00–18:00), wtorek – piątek: 7:30–15:30.

Inspekcja Handlowa jest wyspecjalizowanym organem kontroli powołanym do ochrony interesów i praw konsumentów oraz interesów gospodarczych państwa. Inspekcja Handlowa jest właściwa do podjęcia kontroli m.in. w oparciu o informację konsumentką dotyczącą np. niewidocznienia cen towarów lub usług, czy też naliczenia należności innej niż widniejącej na wywieszce przy towarze, co może skutkować nałożeniem na danego przedsiębiorcę odpowiedniej sankcji.

Jednym z zadań Inspekcji Handlowej jest prowadzenie poradnictwa konsumentckiego. Porady udzielane są z zakresu przepisów regulujących obrót towarowy i praw konsumentkich. Porady można uzyskać drogą telefoniczną, pisemną (poczta elektroniczna, tradycyjna i ePUAP) oraz osobiście w siedzibie Wojewódzkiego Inspektoratu Inspekcji Handlowej w Krakowie, przy ul. Ujastek 7.

Porady udzielane są bezpłatnie.

- **Wydział do spraw Pozasądowego Rozwiązywania Sporów Konsumentkich:**
tel. 12 448 10 37 (naczelnik), 12 448 10 44
e-mail: p.kisielewski@krakow.wiih.gov.pl (naczelnik); prs@krakow.wiih.gov.pl; k.kolacz@krakow.wiih.gov.pl; k.kasperek@krakow.wiih.gov.pl

Inspekcja Handlowa jest też jednym z podmiotów, które prowadzą ADR, czyli postępowania w sprawie pozasądowego rozwiązywania sporów konsumentkich w sprawach dotyczących m.in. sprzedaży konsumentckiej, przewozu towarów, turystyki oraz usług: deweloperskich, remontowo-budowlanych i edukacyjnych świadczonych przez podmioty niepubliczne. Zamiast iść do sądu, można powierzyć sprawę bezstronnym i fachowym mediatorom Inspekcji.

MIEJSKIE CENTRUM PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W KRAKOWIE

31-419 Kraków, ul. Rozrywka 1

tel. 12 411 41 21, 411 94 02

faks: 12 410 56 22

e-mail: sekretariat@mcpu.krakow.pl

<https://www.mcpu.krakow.pl>

- **Punkt Konsultacyjny**
31-419 Kraków, ul. Rozrywka 1
tel. 12 411 41 21 wew. 115
 - dyżury psychologa: poniedziałek, środa, piątek: 7:30-15:30, wtorek, czwartek: 7:30-18:00,
 - dyżury prawnika: wtorek, czwartek: 11:00–15:00.
- **Filia Punktu Konsultacyjnego**
30-533 Kraków, Rynek Podgórski 4/2a
tel. 12 656 27 34
 - dyżury psychologa: wtorek: 8:00-16:00,
 - dyżury prawnika: poniedziałek: 16:30-19:00, wtorek: 16:00-18:30.

Porady i konsultacje w zakresie szeroko rozumianej problematyki uzależnień dla osób uzależnionych i używających szkodliwie (alkoholu, alkoholu i narkotyków, leków, dopalaczy, nikotyny), współuzależnionych (partnerów osób uzależnionych), członków rodzin oraz osób bliskich jak również pracowników instytucji pomocowych. Pomoc w zakresie poradnictwa poprzez: anonimowe i nieodpłatne spotkania o charakterze konsultacyjnym i motywacyjnym dla osób zgłaszających się z własnej inicjatywy, a także z osobami opuszczającymi Dział Opieki Nad Osobami Nietrzeźwymi oraz cykliczne spotkania motywujące do podjęcia terapii z osobami uzależnionymi.

- **Telefon Zaufania dla osób z problemem alkoholowym i członków ich rodzin**
tel. 12 411 60 44 czynny całą dobę

Telefon dedykowany jest szczególnie osobom dotkniętym problemem alkoholowym (osoby uzależnione, rodziny lub bliscy osób uzależnianych, osoby pijące ryzykownie). Telefoniczne poradnictwo jest również świadczone osobom nadużywającym innych substancji psychoaktywnych, doświadczonym przemocą, problemami zdrowotnymi i innymi problemami egzystencjalnymi. Jedną z nielicznych tego typu działalności pomocowych w Polsce, działających całą dobę.

KRAKOWSKIE CENTRUM TERAPII UZALEŻNIEŃ

30-552 Kraków, ul. Wielicka 73
tel. 505 163 623 lub centrala tel. 12 425 57 47

<https://kstu.pl/>

Centrala telefoniczna obsługuje następujące wewnętrzne numery:

- 1 - Ośrodek Psychoterapii Uzależnień i Współuzależnienia
- 2 - Ośrodek Psychoterapii DDA

3 - Dział Administracji, Sekretariat Dyrektora

4 - Faks

e-mail: poradnia@kctu.pl

Wszelchstronna pomoc specjalistów dla osób uzależnionych (od alkoholu, narkotyków, hazardu, internetu) oraz „eksperymentujących” z różnymi substancjami, a także dla dzieci (również dorosłych) osób uzależnionych oraz innych członków rodzin, w których jest osoba uzależniona. KCTU udziela świadczeń zdrowotnych w trybie ambulatoryjnym oraz dziennym dla osób uzależnionych oraz ich rodzin. Świadczenia finansowane są przez Narodowy Fundusz Zdrowia, Urząd Miasta Krakowa oraz ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych.

- **Punkt Konsultacyjny KCTU**
30-552 Kraków, ul. Wielicka 73 – parter
Rejestracja telefoniczna pod numerem tel. 12 435 57 47 wew. 1
Porady są również udzielane mailowo: punkt@kctu.pl
- **W skład Krakowskiego Centrum Terapii Uzależnień wchodzi dwa ośrodki psychoterapii:**
 - Ośrodek Psychoterapii Uzależnień i Współuzależnienia
– Ambulatorium i Oddział Dzienny
30-552 Kraków, ul. Wielicka 73
tel. 12 425 57 47 wew. 1
 - Ośrodek Psychoterapii Dorosłych Dzieci Alkoholików
– Ambulatorium
30-836 Kraków, ul. Jerzmanowskiego 40
tel. 12 425 57 47 wew. 2
e-mail: filia@kctu.pl

SPECJALISTYCZNY OŚRODEK WSPARCIA DLA OSÓB DOZNAJĄCYCH PRZEMOCY DOMOWEJ (SOW)

31-964 Kraków, os. Krakowiaków 46

tel. 12 425 81 70, 606 618 014

e-mail: oodp.krakowiakow@caritas.pl

Ośrodek świadczy pomoc z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, polegającą na udzielaniu specjalistycznej pomocy psychologicznej, prawnej, pedagogicznej oraz w formie pracy socjalnej. Osoby, które ze względu na przemoc w rodzinie, są zmuszone opuścić dotychczasowe miejsce zamieszkania, mogą skorzystać z całodobowego schronienia w SOW. Zapewnionych jest 25 miejsc dla osób doświadczających przemocy w rodzinie dla osób z terenu całego kraju.

OŚRODKI PORADNICTWA I TERAPII RODZIN

Ośrodki zapewniają pomoc osobom i rodzinom mającym trudności lub wykazującym potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, związanych między innymi z przemocą, przeżywaniem żałoby, chorobą psychiczną, uzależnieniem czy sytuacją kryzysową. W ośrodkach znajdą też wsparcie osoby z zaburzeniami lękowymi, zaburzeniami depresyjnymi, stanami po próbach samobójczych, zaburzeniami psychotycznymi. W Krakowie nieodpłatnie usługi poradnictwa i terapii świadczą cztery ośrodki, których działania finansowane są ze środków Gminy Miejskiej Kraków.

- **„Ptaszyckiego” Krakowski Instytut Psychoterapii**
31-979 Kraków, ul. Ptaszyckiego 6
tel. 692 960 436
e-mail: ptaszyckiego@kip.edu.pl
Ośrodek jest czynny od poniedziałku do piątku w godzinach 10:00–18:00
- **Ośrodek Poradnictwa i Terapii Rodzin – Dobra Nadzieja**
e-mail: opitr_basztowa@op.pl
 - 31-135 Kraków, ul. Batorego 5
tel. 12 633 35 31
Rejestracja czynna: poniedziałek – piątek: 08:00–20:00
 - 30-709 Kraków, ul. Stoczniovców 7
tel. 12 633 35 31
Rejestracja czynna: poniedziałek – piątek: 08:30–14:30

OŚRODEK INTERWENCJI KRYZYSOWEJ

31-026 Kraków, ul. Radziwiłłowska 8B

www.oik.krakow.pl

- **całodobowy numer interwencyjny: 12 421 92 82**
- sekretariat czynny od poniedziałku do piątku w godzinach: 7:30–15:30, tel. 12 421 82 42, faks 12 421 69 76

OIK udziela bezpłatną, specjalistyczną pomoc psychologiczną dla osób cierpiących wskutek traumatycznych doświadczeń, przeżywających kryzysy związane np. z przemocą w bliskich relacjach, przeżywaną żałobą, zagrożeniem samobójczym, doświadczeniem przestępstwa. Pomoc jest udzielana w osobistym kontakcie oraz przez telefon.

Klientom OIK zapewnione jest również poradnictwo prawne i praca socjalna.

W Ośrodku funkcjonuje hostel zapewniający 8 miejsc całodobowego schronienia dla osób wymagających pomocy w związku z przeżywanym kryzysem.

W OIK działa również:

- **Krakowski Telefon Zaufania**, tel. **12 413 71 33**
czynny codziennie w godz. 16:00–21:00
Krakowski Telefon Zaufania jest przeznaczony dla osób przeżywających codzienne trudności, osamotnienie, nie mających do kogo zwrócić się o pomoc, potrzebujących porozmawiać z życzliwą osobą.

INSTYTUT PSYCHOLOGII ZDROWIA POLSKIEGO TOWARZYSTWA PSYCHOLOGICZNEGO

02-412 Warszawa, ul. Gęślarska 3

tel. 22 863 87 38, faks 22 863 42 75

e-mail: poczta@ipz.edu.pl

<https://psychologia.edu.pl/>

- Platforma 116sos.pl (<https://www.116sos.pl/>)
Pomoc udzielana jest z wykorzystaniem trzech kanałów komunikacyjnych:
 - **Kryzysowy Telefon Zaufania** tel. **116 123**
czynny codziennie przez całą dobę.
Numer ten jest bezpłatny. Kryzysowy Telefon Zaufania powstał z myślą o osobach, które z różnych powodów nie mają możliwości bezpośredniego kontaktu z psychologiem. Oferta Poradni kierowana jest do osób dorosłych w kryzysie emocjonalnym, potrzebujących wsparcia i porad psychologicznej, rodziców potrzebujących wsparcia w procesie wychowawczym oraz osób niepełnoprawnych. Poradnia Telefoniczna udziela pomocy psychologicznej osobom doświadczającym kryzysu emocjonalnego, samotnym, cierpiącym z powodu depresji, bezsenności, chronicznego stresu.
 - **Formularz na stronie** – wiadomości można wystać poprzez formularz kontaktowy znajdujący się na stronie platformy 116sos.pl: <https://116sos.pl/otrzymaj-pomoc/formularz>.
Porad mailowych udzielają pracownicy oraz współpracownicy Pogotowia „Niebieska Linia” Instytutu Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego doświadczeni w udzielaniu pomocy osobom pokrzywdzonym przemocą w rodzinie oraz znajdujących się w sytuacji kryzysowej.
 - **Czat** – rozmowa odbywa się w czasie rzeczywistym 24/7 poprzez czat dostępny na stronie: <https://www.116sos.pl/>

- **Telefon zaufania dla osób cierpiących z powodu uzależnień behawioralnych**, (są to wszystkie uzależnienia, które nie są związane z zażywaniem substancji psychoaktywnych (alkoholu, narkotyków), czyli na przykład uzależnienie od hazardu, uzależnienie od internetu lub komputera, seksuoholizm, pracoholizm, uzależnienie od zakupów czy objadania się).

Działa **codziennie w godz. 17:00–22:00** pod numerem **801 889 880**. Koszt połączenia z telefonów stacjonarnych to koszt jednego impulsu, według taryfy operatora. Koszt połączenia z telefonów komórkowych – cena za każdą minutę, zależnie od taryfy operatora.

- **Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” Instytutu Psychologii Zdrowia**

00-023 Warszawa, ul. Widok 24 (II piętro) Sekretariat: tel. 22 824 25 01,
(sekretariat czynny w godzinach: poniedziałek–piątek: 8:00–20:00,
sobota: 9:00–14:00)
e-mail: sekretariat@niebieskalinia.pl

- **Okręgowy Ośrodek dla Osób Pokrzywdzonych Przepęstwem** oraz 6 lokalnych punktów (Warszawa-Mokotów, Warszawa-Wola, Warszawa-Żoliborz, Grodzisk Mazowiecki, Pruszków, Piaseczno) Okręgowy Ośrodek Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przepęstwem 00-023 Warszawa, ul. Widok 24 (II piętro),
tel. do osoby pierwszego kontaktu: tel. 22 824 25 01;
godziny urzędowania pracownika I kontaktu: poniedziałek, środa, piątek: 8:00–15:00; wtorek, czwartek: 13:00–20:00; sobota: 9:00–14:00

OKRĘGOWY OŚRODEK POMOCY DLA OSÓB POKRZYWDZONYCH PRZESTĘPWEM

Krakowskie Forum Organizacji Społecznych KraFOS
30-347 Kraków, ul. Kapelanka 60, parter, lokal nr 8
tel. 12 421 22 88
całodobowy telefon: 504 704 933
e-mail: pokrzywdzeni@krafos.pl
<https://pokrzywdzeni.krafos.pl/>
EPUAP: /Krafos/SkrytkaESP

Ośrodek zapewnia bezpłatną pomoc specjalistyczną oraz materialną osobom pokrzywdzonym przestępstwem oraz członkom ich rodzin. Skorzystać można między innymi z pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej, prawnej i mediacji. Pomoc psychologiczna udzielana jest również świadkom. W razie potrzeby skorzystania z pomocy należy przyjść, zadzwonić lub napisać – osoba

pierwszego kontaktu w Ośrodku pomoże w zakwalifikowaniu do odpowiedniej formy pomocy i umówi termin bezpłatnej wizyty u specjalisty.

FUNDACJA NAGLE SAMI

01-524 Warszawa, Al. Wojska Polskiego 1A

<https://naglesami.org.pl/>

- **Bezpłatny telefon wsparcia dla osób w żałobie Fundacji Nagle Sami:**
800 108 108 (czynny w dni robocze od 14:00 do 20:00)
- **Ośrodek Terapeutyczny:**
tel. 502 511 138 (w dni robocze poniedziałek – piątek
od 10:00 do 16:00)
e-mail: info@naglesami.org.pl
- **Dział Szkoleń**
tel. 512 674 874

Z pomocy Fundacji mogą korzystać: osoby, które straciły bliskich i znajdują się na różnych etapach żałoby, dzieci, które straciły krewnych z najbliższej rodziny, rodziny, przyjaciele, znajomi i współpracownicy osób owdowiałych i osieroconych, przedstawiciele instytucji, które z urzędu świadczą pomoc osobom po stracie, szkoły, które potrzebują wsparcia w związku ze śmiercią lub żałobą ucznia, organizacje (firmy, instytucje) doświadczające kryzysu związanego ze stratą (śmierć lub żałoba pracownika). Fundacja świadczy indywidualną pomoc psychologiczną, prowadzi grupy wsparcia dla osób dorosłych, świadczy pomoc dzieciom i rodzicom, prowadzi zajęcia relaksacyjne, świadczy wsparcie prawne, prowadzi bezpłatny telefon wsparcia dla osób w żałobie, warsztaty i szkolenia dla specjalistów, organizuje szkolenia dla kadry pedagogicznej i pracodawców, świadczy wsparcie w formie interwencji kryzysowej i w ramach pakietów wsparciowych dla organizacji.

TELEFON ZAUFANIA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

- **tel. 116 111 linia polska** (numer bezpłatny, dostępny ze wszystkich telefonów stacjonarnych i komórkowych – aby się skontaktować należy posiadać na koncie 1 grosz) czynny 24 h na dobę, 7 dni w tygodniu.
- możliwość kontaktu tekstowego on-line poprzez dostępne kanały: chat oraz wiadomość wysłaną przez stronę www.116111.pl
- **tel. 116 111 linia ukraińska / rosyjska** – 7 dni w tygodniu, w godzinach 14:00–00:00, numer bezpłatny, anonimowy; możliwość kontaktu poprzez

kanały tekstowe: chat oraz wiadomość wysłaną przez stronę www.116111.pl/ua/

- więcej informacji i **kontakt on-line** przez stronę: www.116111.pl

Bezpłatna i anonimowa pomoc telefoniczna i online dla dzieci i młodzieży, zapewnia dzwoniącym możliwość dzielenia się troskami, rozmawiania o sprawach dla siebie ważnych oraz wsparcia w trudnych sytuacjach.

Formy pomocy: konsultacje telefoniczne i online, interwencje podejmowane w sytuacjach zagrożenia zdrowia i życia, działania edukacyjne i informacyjne.

TELEFON DLA RODZICÓW I NAUCZYCIELI W SPRAWIE BEZPIECZEŃSTWA DZIECI

Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę

- **tel. 800 100 100** (numer bezpłatny dostępny ze wszystkich telefonów stacjonarnych i komórkowych) czynny od poniedziałku do piątku w godz. 12:00–15:00 oraz w czwartki w godzinach 16:30–20:30 (dyżur prawny)
- e-mail: pomoc@800100100.pl
- aktualny grafik dyżurów specjalistów oraz więcej informacji na stronie: www.800100100.pl

Bezpłatna i anonimowa pomoc telefoniczna i online dla osób dorosłych, które potrzebują wsparcia i informacji w zakresie przeciwdziałania i pomocy dzieciom przeżywającym kłopoty i trudności wynikające z problemów i zachowań ryzykownych. W zależności od grafiku na linii dyżuruje: pedagog, psycholog, psycholog poradni Dziecko w Sieci, prawnik.

Formy pomocy: konsultacje telefoniczne i online w sytuacjach związanych z problemami osób dorosłych z podejrzeniem lub stwierdzeniem doświadczania przez dzieci i młodzież agresji i przemocy w szkole, cyberprzemocy i zagrożeń związanych z nowymi technologiami, wykorzystywania seksualnego, kontaktu z substancjami psychoaktywnymi, uzależnień, depresji, myśli samobójczych lub zaburzeń odżywiania.

RZECZNIK PRAW DZIECKA

00–791 Warszawa, ul. Chocimska 6

tel. 22 583 66 00, faks 22 583 66 96

e-mail: rpd@brpd.gov.pl

<http://www.brpd.gov.pl>

Przyjęcia interesantów: od poniedziałku do piątku w godz. 8:15–16:15.

Kontakt z Rzecznikiem Praw Dziecka odbywa się za pośrednictwem Biura Rzecznika Praw Dziecka. Wszystkie sprawy można kierować osobiście, za pośrednictwem poczty elektronicznej, telefonicznie lub wysyłając list. Rzecznik gwarantuje zachowanie poufności uzyskanych informacji (należy to zaznaczyć we wniosku).

- **Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka 800 12 12 12 oraz czat internetowy chat.brpd.gov.pl – telefon bezpłatny, czynny przez całą dobę, siedem dni w tygodniu** (pod numer interwencyjny mogą też dzwonić osoby dorosłe, aby zgłosić problemy dzieci lub rażące zaniedbania względem nich).

Do dziecięcego telefonu zaufania najczęściej zgłaszane są sprawy dotyczące przemocy, problemów emocjonalnych, w relacjach rówieśniczych, szkolnych i rodzinnych oraz wynikających z okresu dorastania. Zespół Dziecięcego Telefonu Zaufania prowadzi także edukację upowszechniającą prawa dziecka poprzez spotkania oraz zajęcia edukacyjne.

Umieszczenie Dziecięcego Telefonu Zaufania w strukturach Biura Rzecznika Praw Dziecka umożliwia jego konsultantom możliwość zajmowania się problemem, monitorowanie sytuacji oraz organizowanie dalszej pomocy w oparciu o współpracę z wieloma instytucjami.

STOWARZYSZENIE LEKARZE NADZIEI

31-548 Kraków, Al. Pokoju 7

tel. 12 414 30 05, faks 12 413 25 29

e-mail: medaid@sln.org.pl

www.sln.org.pl

- **Przychodnia Lekarska dla Ludzi Bezdomnych i Ubogich**
mieści się w budynku Centrum Dzieła Pomocy Św. Ojca Pio na 1 piętrze
31-107 Kraków, ul. Smoleńsk 4
tel. 12 433 51 30
e-mail: przychodnia@sln.org.pl
czynna w godz. 11:00–16:00 (bez sobót i świąt)
 - rejestracja: w godz. 12:00–16:00
 - zabiegi pielęgniarskie: w godz. 11:00–13:00
 - konsultacje lekarskie: w godz. 12:00–16:00
- **Charytatywny Punkt Wydawania Darów, Leków i Materiałów Medycznych**
31-875 Kraków, os. Dywizjonu 303, Pawilon 1
tel. 12 647 28 08

Charytatywny Punkt Wydawania Darów, Leków i Materiałów Medycznych
SLN jest czynny w poniedziałki i środy w godz. 14:00–16:30 oraz we
wtorki, czwartki i piątki w godz. 11:00–13:30

**MAŁOPOLSKIE CENTRUM INFORMACJI KULTURALNEJ
OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH GALERIA „STAŃCZYK”**

30-079 Kraków, ul. Królewska 94

tel./faks 12 636 85 84

e-mail: galeriastanczyk@vp.pl

www.idn.org.pl/fson/stanczyk.html

Czynne od poniedziałku do piątku w godz. 11:00–16:00

POLSKA ORGANIZACJA PRACODAWCÓW OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

(akty prawne, informacje, ustawy, wszystko dla pracodawców osób
niepełnosprawnych)

Biuro Zarządu: 00-676 Warszawa, ul. Marszałkowska 55/73 lok. 61

tel. 514 952 613

e-mail: biuro@popon.pl

www.popon.pl; <https://ekspertpopon.pl/>

STRAŻ MIEJSKA MIASTA KRAKOWA

Komenda Straży Miejskiej

31-982 Kraków, al. Jana Pawła II 188

tel. sekretariat (nie służy do zgłaszania interwencji): 12 413 77 03

e-mail: smkrak@strazmiejska.krakow.pl

Całodobowy numer interwencyjny Straży Miejskiej: 986 (zarówno z telefonów
komórkowych jak i stacjonarnych – nie ma potrzeby wybierania numeru
kierunkowego).

Bardzo ważną inicjatywą krakowskiej Straży Miejskiej jest uruchomienie specjal-
nego, czynnego całą dobę, numeru telefonu **515 251 986**, pod którym **wyłącznie**
osoby niestyszace za pomocą SMS mogą zgłaszać interwencje dyżurnemu Straży
Miejskiej. Osoba korzystająca z numeru powinna w treści wiadomości wpisać:
rodzaj zauważonej nieprawidłowości, miejsce zdarzenia, imię, nazwisko oraz
adres osoby zgłaszającej.

Straż Miejska ma obowiązek reagowania przede wszystkim na:

- wybryki chuligańskie, zakłócanie spokoju i porządku publicznego,
przypadki niszczenia mienia i nieutrzymywania czystości na terenie miasta,

- spożywanie alkoholu w miejscach zabronionych, osoby nietrzeźwe stwarzające zagrożenie dla swojego życia i zdrowia,
- niektóre wykroczenia drogowe: kontroluje pojazdy poruszające się w strefie ograniczonego ruchu, ruch rowerów, strefę parkowania, przejścia dla pieszych i miejsca postojowe dla osób niepełnosprawnych.

STUDENCKA PORADNIA PRAWNA WYDZIAŁU PRAWA I ADMINISTRACJI UNIwersYTETU Jagiellońskiego

30-101 Kraków, al. Z. Krasińskiego 18/3

tel. 506 006 672

e-mail: poradnia.prawna@uj.edu.pl

<https://poradnia.law.uj.edu.pl/start>

Godziny otwarcia Sekretariatu: poniedziałek w godz. 9:00–13:00; wtorek w godz. 13:00–17:00; środa w godz. 9:00–13:00, czwartek w godz. 13:00–17:00; piątek w godz. 9:00–13:00. (w okresie wakacyjnym harmonogram pracy Poradni może ulec zmianie)

Studencka Poradnia Prawna UJ nie udziela porad prawnych telefonicznie, ani ustnie, tylko w formie pisemnych opinii.

Studencka Poradnia Prawna Uniwersytetu Jagiellońskiego działa od roku 1997 i udziela bezpłatnych porad prawnych przede wszystkim osobom ubogim, których nie stać na poniesienie kosztów profesjonalnej, odpłatnej pomocy prawnej (przez adwokatów i radców prawnych), a także osobom prawnym (m. in. fundacjom i stowarzyszeniom), spełniającym ten warunek. Dodatkowo Poradnia zajmuje się sprawami dyscyplinarnymi na krakowskich uczelniach wyższych, występując w roli obrońców obwinionych studentów.

W celu skorzystania z porad prawnych Studenckiej Poradni Prawnej Uniwersytetu Jagiellońskiego niezbędne jest wypełnienie formularza informacyjnego i wyrażenie zgody na przetwarzanie danych osobowych. Można tego dokonać na trzy sposoby:

- poprzez wizytę w siedzibie Poradni i wypełnienie wskazanych dokumentów przy pomocy studenta;
- wysyłając wskazane dokumenty, pobierane ze strony Poradni (zakładka Formularze) drogą listowną, wraz z kserokopią dokumentów związanych ze sprawą;
- wysyłając skany wskazanych dokumentów, pobranych ze strony Poradni (zakładka Formularze) drogą mailową, wraz ze skanami dokumentów związanych ze sprawą.

E-maile należy kierować na skrzynki pocztowe poszczególnych sekcji:

- prawa cywilnego – Spc1@uj.edu.pl
- prawa karnego – Spkarne@uj.edu.pl
- prawa pracy – Spp@uj.edu.pl
- praw człowieka – Spcz@uj.edu.pl
- w sytuacji gdy nie wiemy, która sekcja jest adekwatna do rozpoznania danej sprawy wysyłamy na adres ogólny – poradnia.prawna@uj.edu.pl

Do siedziby Poradni można się zgłaszać osobiście w godzinach pracy Sekretariatu.

7.2. Nieodpłatna pomoc prawna, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie oraz mediacja

W Krakowie działają 32 punkty pomocy prawnej (w różnych lokalizacjach miasta), w tym 24 punkty nieodpłatnej pomocy prawnej, z czego 2 punkty to punkty nieodpłatnej mediacji oraz 8 punktów nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

Nieodpłatna pomoc prawna, nieodpłatne poradnictwo obywatelskie oraz nieodpłatna mediacja adresowana jest do wszystkich osób, które nie są w stanie z własnych środków opłacić kosztów usługi prawnika, doradcy obywatelskiego czy też mediatora. Pomoc przysługuje również przedsiębiorcom samozatrudnionym, czyli takim, którzy prowadzą jednoosobową działalność gospodarczą. Porady co do zasady udzielane są podczas osobistej wizyty w punkcie.

Osoba uprawniona, chcąc skorzystać z pomocy prawnej tj. nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego lub nieodpłatnej mediacji przed uzyskaniem porady składa pisemne oświadczenie, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Wymóg złożenia pisemnego oświadczenia nie dotyczy osób, o których mowa w ustawie o ochronie sygnalistów.

Udzielając pomocy prawnej, prawnik wskaże zainteresowanym osobom, jakie są ich prawa i obowiązki oraz pokaże sposób rozwiązania ich problemu prawnego, pomoże również w sporządzeniu odpowiednich pism takich jak pozew, pismo o zwolnienie od kosztów lub o ustanowienie adwokata z urzędu. Nieodpłatna pomoc prawna ma typowo prawny charakter. Porady prawnej udziela osoba kompetentna z odpowiednim doświadczeniem, np. adwokat, radca prawny, aplikant radcowski lub adwokacki.

System nieodpłatnej pomocy kierowany jest także do osób ze szczególnymi potrzebami, w tym do osób z niepełnosprawnościami.

Oprócz możliwości uzyskania porady stacjonarnie w punkcie, osoby ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście, oraz osoby doświadczające trudności w komunikowaniu się, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 roku o języku migowym i innych środkach komunikowania się, mogą korzystać z porady poza lokalem punktu lub przy użyciu środków porozumiewania się na odległość, takich jak telefon, mogą również skorzystać z pomocy tłumacza języka migowego.

Poradnictwo obywatelskie obejmuje działania dostosowane do indywidualnej sytuacji osoby uprawnionej, zmierza do podniesienia świadomości tej osoby o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach oraz wsparcia w samodzielnym rozwiązywaniu problemu. W razie potrzeby, osoba świadcząca poradnictwo sporządza wspólnie z osobą uprawnioną plan działania i wspomaga jego realizację. Nieodpłatne poradnictwo obywatelskie obejmuje między innymi porady dla osób zadłużonych i porady z zakresu spraw mieszkaniowych oraz zabezpieczenia społecznego. W zakres poradnictwa obywatelskiego może wchodzić również nieodpłatna mediacja. Porada obywatelska może, ale nie musi dotyczyć problemu typowo prawnego.

Nieodpłatna mediacja kierowana jest do osób, które znajdują się w konflikcie. Nieodpłatną mediację prowadzi mediator, który pomaga stronom dojść do porozumienia, bez potrzeby stawania przed sądem.

Nieodpłatna mediacja jest rodzajem polubownego rozwiązywania konfliktów. Stroną inicjującą przeprowadzenie nieodpłatnej mediacji może być wyłącznie osoba uprawniona. Celem mediacji jest wypracowanie rozwiązania między stronami sporu poprzez dialog z udziałem mediatora. Nieodpłatną mediację prowadzi mediator, który może także pomóc obywatelowi w sporządzeniu projektu umowy o mediację, wniosku o jej przeprowadzenie przed sądem, wniosku o przeprowadzenie mediacji w sprawie karnej lub wniosku do sądu o zatwierdzenie ugody, którą zawarto wcześniej podczas mediacji.

Jak uzyskać poradę?

- ustal termin wizyty dzwoniąc pod numer telefonu: **728 366 319** (rejestracja czynna od poniedziałku do piątku w godz. 7:30–16:00),
- wybierz numer punktu z dogodną dla Ciebie lokalizacją, lub
- umów się samodzielnie poprzez formularz na stronie <https://zapisy-np.ms.gov.pl/>
- zgłoś się w umówionym terminie do punktu wyznaczonego podczas rejestracji,

- wypełnij oświadczenie,
- anonimowo przekaz swoją opinię odnośnie udzielonej porady.

Starając się o poradę w wybranym punkcie należy przede wszystkim pamiętać o tym, żeby dostarczyć prawnikowi wszystkie dokumenty dotyczące sprawy, w szczególności: umowy, akty notarialne, pisma urzędowe, itp.

Szczegółowe informacje oraz harmonogram działania Punktów znajdują się na stronie: https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=105222

Lokalizacja oraz harmonogram działania punktów nieodpłatnej pomocy prawnej (NPP) oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (NPO) na terenie Gminy Miejskiej Kraków w roku 2024:

Numer Punktu	Nazwa jednostki udostępniającej lokal i usytuowanie lokalu	Dni i godziny udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego	Rodzaj świadczonej usługi
1.	Urząd Miasta Krakowa os. Zgody 2 (pokój 22)	pon.-pt. godz. 8:00-12:00	NPP
2.		pon.-pt. godz. 12:00-16:00	
3.		pon.-pt. godz. 16:00-20:00	
4.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Rzeźnicza 2 (pokój nr 28)	pon.-pt. godz. 15:30-19:30	NPO
5.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Józefińska 14 (pokój nr 3)	pon.-pt. godz. 16:00-20:00	
6.	Dom Pomocy Społecznej ul. Krakowska 55 (wejście od ul. Krakowskiej 53, parter)	pon.-pt. godz. 15:30-19:30	
7.	Dom Pomocy Społecznej ul. Helclów 2 (pokój nr 10)	pon.-pt. godz. 16:00-20:00	
8.	Miejskie Dzielne Domy Pomocy Społecznej ul. Sas-Zubrzyckiego 10 (dom nr 1 „Socius”)	pon.-pt. godz. 11:00-15:00	NPP
9.	Urząd Miasta Krakowa Al. Powstania Warszawskiego 10 Punk obsługi Podatnika (pokój nr 18)	pon.-pt. godz. 16:00-20:00	

10.	Urząd Miasta Krakowa os. Zgody 2 (pokój nr 7)	pon.-pt. godz. 7:30-11:30	NPP
11.		pon.-pt. godz. 11:30-15:30	NPO
12.	Centrum Kultury Podgórze ul. Ks. Jerzego Popiełuszki 36 (pokój nr 17)	pon.-pt. godz. 14:00-18:00	
13.		pon.-pt. godz. 14:00-20:00	NPP
14.	Urząd Miasta Krakowa ul. Wielopole 1 (pokój nr 304)	pon.-pt. godz. 16:00-20:00	
15.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Na Kozłówce 27 (pokój nr 2a)	pon.-pt. godz. 15:30-19:30	
16.	Urząd Miasta Krakowa os. Zgody 2 (pokój nr 25)	pon.-pt. godz. 16:00-20:00	NPP
17.	Urząd Miasta Krakowa ul. Sarego 4 (pokój nr 12a)	pon.-pt. godz. 08:00-12:00	
18.		pon.-pt. godz. 12:00-16:00	
19.		pon.-pt. godz. 16:00-20:00	
20.	Urząd Miasta Krakowa ul. Wielopole 17a (pokój nr 3)	pon.-pt. godz. 16:00-20:00	
21.	Urząd Miasta Krakowa os. Zgody 2 (pokój nr 7)	pon.-pt. godz. 16:00-20:00	
22.	Urząd Miasta Krakowa Plac Na Stawach 1 (sala konferencyjna)	pon.-pt. godz. 16:00-20:00	
23.	Urząd Miasta Krakowa ul. Wielicka 28a (pokój nr 15)	pon.-pt. godz. 16:00-20:00	
24.	Urząd Miasta Krakowa Rynek Podgórski 1 (boks nr 1)	pon.-pt. godz. 16:00-20:00	
25.	Urząd Miasta Krakowa ul. Grunwaldzka 8 (pokój nr 3)	pon.-pt. godz. 16:00-20:00	
26.	Zarząd Budynków Komunalnych ul. Czerwieńskiego 16 (pokój nr 19)	pon.-pt. godz. 10:00-14:00	
27.		pon.-pt. godz. 14:30-18:30	
28.	Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień Rynek Podgórski 4/2a	pon.-pt. godz. 7:30-11:30	
29.		pon.-pt. godz. 12:00-16:00	

30.	Urząd Miasta Krakowa ul. Dekerta 24 (pokój 12 parter, strefa B)	pon. godz. 7:30-11:30	MEDIACJE – dyżur wyspecja- lizowany
		wt.-pt. godz. 7:30-11:30	NPP
31.	Urząd Miasta Krakowa ul. Dekerta 24 (pokój 12 parter, strefa B)	pon.-wt., czw.-pt. godz. 11.30–15.30	NPP
		śr. godz. 11.30–15.30	MEDIACJE – dyżur wyspecja- lizowany
32.	Urząd Miasta Krakowa ul. Dekerta 24 (pokój 12 parter, strefa B)	pon-piątek 15:30–19:30	NPP

7.3. Narodowy Fundusz Zdrowia

Centrala Narodowego Funduszu Zdrowia

02-528 Warszawa, ul. Rakowiecka 26/30

e-mail: infolinia@nfz.gov.pl

www.nfz.gov.pl

Telefoniczna Informacja Pacjenta: **800 190 590**

Małopolski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Krakowie

- Adres do korespondencji (kancelaria MOW NFZ):
31-056 Kraków, ul. Józefa 21
e-mail: nfz@nfz-krakow.pl
www.nfz-krakow.pl
godziny pracy: poniedziałek – piątek w godz. 8:00–16:00,
- **Sprawy, które można załatwić listownie:**
 - przesłanie wniosku o wydanie karty EKUZ i uzyskanie karty,
 - przesłanie wniosku o wydanie formularza S1,
 - przekazanie wniosku o ustalenie ustawodawstwa właściwego,
 - przesłanie dokumentów dotyczących zarejestrowania formularza S1,
 - przekazanie dokumentów związanych ze zwrotem kosztów leczenia w UE/EFTA (dotyczy świadczeń o których mowa w art. 42b ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych - tzw. dyrektywa transgraniczna),

- przekazanie dokumentów związanych z uzyskaniem zgody na transport sanitarny w UE /EFTA do miejsca dalszego leczenia w kraju (o którym mowa w art. 42i ust. 9 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych),
 - otrzymanie decyzji potwierdzającej prawo do świadczeń i objęcie ubezpieczeniem zdrowotnym,
 - złożenie skargi do Działu Skarg i Wniosków,
 - złożenie wniosku o informację o prawie do świadczeń opieki zdrowotnej oraz o udzielonych świadczeniach.
- **Pocztą elektroniczną** można uzyskać tylko odpowiedzi na pytania i informacje ogólne – tzn. **niezawierające danych osobowych** oraz można zgłaszać uwagi i sugestie.
 - **Sala Obsługi Klientów:**
30-415 Kraków, ul. Wadowicka 8W,
czynne: poniedziałek: 8:00–18:00,
wtorek, środa, czwartek, piątek: 8:00–16:00.

OBSŁUGA KLIENTÓW w Krakowie

Sala Obsługi Klientów – adres: 30-415 Kraków, ul. Wadowicka 8W

W Sali Obsługi Klientów można uzyskać pomoc w następujących sprawach:

- uzyskać informacje ogólne nt. systemu ochrony zdrowia, zasad i prawa korzystania ze świadczeń, funkcjonowania NFZ itp.,
- zapytać o wyjazd do sanatorium,
- złożyć skargę w związku np. z odmową udzielenia świadczeń,
- dowiedzieć się, jak działa Internetowe Konto Pacjenta,
- potwierdzić wniosek o profil zaufany,
- potwierdzić/anulować zlecenie na wyroby medyczne,
- wyrobić Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego,
- porozmawiać z doradcami o profilaktyce i zdrowym stylu życia,
- wykonać analizę składu ciała w Kiosku profilaktycznym,
- uzyskać i zarejestrować formularze unijne,
- porozmawiać z doradcami o profilaktyce i zdrowym stylu życia,
- podpisać umowę dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego,
- uzyskać informację o prawie do świadczeń opieki zdrowotnej oraz o udzielonych świadczeniach.

Internetowa rezerwacja wizyt w sali obsługi klientów przy ul. Wadowickiej 8W w Krakowie jest możliwa za pośrednictwem strony:

<https://rejestracja.nfz-krakow.pl/>

System umożliwia również sprawdzenie aktualnych kolejek.

UDOGODNIENIA dla osób ze szczególnymi potrzebami:

Budynek, w którym mieści się sala obsługi klientów Małopolskiego Oddziału Wojewódzkiego NFZ w Krakowie, jest przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Do budynku prowadzą automatycznie rozsuwane drzwi, przystosowane do przejazdu wózka inwalidzkiego, przy których znajduje się pochylnia. Dodatkowo od strony parkingu jest wydzielone drugie wejście, pozbawione jakichkolwiek barier architektonicznych – stopni i progów. Korytarze w budynku są przystosowane do swobodnego przejazdu wózka inwalidzkiego. Toaleta dla osób z niepełnosprawnościami znajduje się na parterze z wejściem bezpośrednim z poczekalni przy sali obsługi klientów. W toalecie znajduje się także półka stomijna oraz przewijak dla niemowląt.

Budynek w kilku miejscach jest oznakowany widocznym z ulicy logo Małopolskiego Oddziału Wojewódzkiego NFZ w Krakowie. W środku budynku na poziomie wzroku znajduje się oznakowanie ułatwiające poruszanie się po budynku.

Przed budynkiem zostały wyznaczone dwa miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami oznakowane pionowymi tablicami oraz poziomym oznakowaniem kolorem niebieskim z symbolem niepełnosprawności ruchowej.

Parter budynku został wyposażony w ścieżki naprowadzające oraz tyflomapę przy wejściu, co stanowi duże ułatwienie dla osób z dysfunkcją wzroku, szczególnie, że są to rozwiązania kompatybilne.

Do budynku można wejść z psem asystującym.

Bezpośrednia obsługa klientów odbywa się w sali usytuowanej na parterze, która jest dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i osób ze szczególnymi potrzebami.

Jest w niej wydzielone stanowisko dla osób z niepełnosprawnościami, wyposażone w biurko z możliwością sterowania wysokością oraz pętlą indukcyjną dla osób niedosłyszących.

Małopolski Oddział Wojewódzki NFZ zapewnia możliwość korzystania przez osobę uprawnioną z usługi wybranego **tłumacza języka migowego** lub tłumacza

przewodnika, wpisanych do rejestru tłumaczy, prowadzonego przez Wojewodę Małopolskiego. W celu umówienia wizyty, w której będzie uczestniczył tłumacz migowy, należy przesłać zgłoszenie na adres poczty elektronicznej: informacja@nfz-krakow.pl lub zadzwonić na numer telefonu **800 190 590**.

Czas oczekiwania na wyznaczenie takiej wizyty w Oddziale to co najmniej 3 dni od daty przekazania zgłoszenia do Oddziału

Koszty wynagrodzenia tłumacza ponosi Małopolski Oddział Wojewódzki NFZ.

Cicha godzina w Małopolskim Oddziale Wojewódzkim NFZ odbywa się w każdy wtorek w godz. 14:00–15:00. W tym czasie zapewnione jest wyciszenie i spokój, ograniczenie bodźców wzrokowych i słuchowych, których nadmierne natężenie jest szczególnie uciążliwe dla osób w spektrum autyzmu. Światła są wygaszone lub przyciemnione, a telefony i komunikaty głosowe wyciszone. Rozmowy są prowadzone – zarówno przez pracowników jak i klientów – w sposób cichy i niezakłócający spokoju.

Osoby ze szczególnymi potrzebami oraz ich opiekunowie mogą także skorzystać z wydłużonego, 30-minutowego czasu obsługi, w odizolowanym, wyciszonym pomieszczeniu. Taką wizytę w Małopolskim Oddziale Wojewódzkim NFZ można zarezerwować przez stronę internetową: <https://rejestracja.nfz-krakow.pl/>

E-DORADCA

Z pracownikami MOW NFZ można skontaktować się także poprzez usługę e-doradca. Umożliwia ona bezpłatną konsultację podczas wideospotkania, za pomocą ogólnodostępnej aplikacji Microsoft Teams.

Z e-doradcą można porozmawiać jedynie na tematy ogólne (nie są udzielane informacje zawierające dane osobowe):

- ubezpieczenie zdrowotne,
- prawo do świadczeń zdrowotnych,
- leczenie uzdrowiskowe,
- prawa pacjenta, skargi,
- zasady udzielenia świadczeń i uprawnienia szczególne (osoby ze szczególnymi uprawnieniami np. osoby z orzeczoną niepełnosprawnością, krwiodawcy, kombatanCI itp.),
- ubezpieczenie dobrowolne, wysokość składki,
- refundacja i realizacja zleceń na wyroby medyczne,

- zwrot kosztów leczenia,
- placówki medyczne i dostępne terminy leczenia,
- transport pacjenta,
- profil zaufany,
- Internetowe Konto Pacjenta,
- zasady wypełniania wniosków,
- profilaktyka i promocja zdrowia, portal diety.nfz.gov.pl,
- zasady wypełniania i składania wniosków o EKUZ oraz certyfikatu zastępującego EKUZ,
- zasady leczenia na terytorium UE/EFTA,
- leczenie planowane.

Kontakt z e-doradcą jest możliwy w dni robocze od 8:00 do 15:40, po wcześniejszej rezerwacji wizyty.

W celu rezerwacji rozmowy z e-doradcą należy:

1. Kliknąć w link <https://e-doradca.nfz.gov.pl/>
2. Wybrać województwo.
3. Wybrać dzień i godzinę spotkania.
4. Wybrać temat spotkania.
5. Podać swój adres e-mail.
6. Zaznaczyć odpowiednie zgody dotyczące przetwarzania danych osobowych oraz przetwarzania wizerunku w postaci obrazu i głosu.
7. Po zarezerwowaniu spotkania otrzymają Państwo potwierdzenie na adres e-mail wraz z linkiem do spotkania. Jeżeli rezerwacja zostanie zrobiona po godzinie 16:00 – link do spotkania otrzymają Państwo w kolejnym dniu roboczym.
8. W wyznaczonym terminie należy kliknąć w link, aby połączyć się z pracownikiem NFZ.

W celu przygotowania się do spotkania z e-doradcą NFZ należy:

- wybrać odpowiednie miejsce, które zapewni prywatność i ciszę podczas spotkania, z neutralnym tłem,
- przygotować komputer z kamerą i mikrofonem, laptop, tablet lub smartfon z dostępem do internetu.

Uwaga!

- Nie należy udostępniać innym osobom zrzutów ekranu oraz nagrań ze spotkania.
- Podczas spotkania e-doradca nie będzie weryfikował tożsamości. Odpowie na pytanie ogólne, nie rozwiąże jednak indywidualnej sprawy dotyczącej np. statusu ubezpieczenia bądź braku dostępu do Internetowego Konta Pacjenta dziecka.
- Czas spotkania z e-doradcą NFZ trwa 20 minut. Gdy spotkanie się przedłuży, pracownik NFZ może je zakończyć ze względu na kolejne zaplanowane spotkanie z klientem.
- Po zarezerwowaniu wideo-spotkania zostanie wysłane potwierdzenie na adres e-mail wraz z linkiem do spotkania.

Warunki techniczne konieczne do wideo-spotkania podane są pod linkiem:

<https://www.nfz.gov.pl/aktualnosci/aktualnosci-centrali/skontaktujsie-z-e-doradca-nfz-nie-wychodzacz-domu,8133.html>

WYBRANE KONTAKTY:

- **informacja o leczeniu uzdrowiskowym:** infolinia: 800 190 590
e-mail: kancelaria@nfz-krakow.pl
W związku z ustawą o ochronie danych osobowych pracownicy NFZ nie udzielają telefonicznie ani mailowo informacji na temat konkretnego skierowania na leczenie uzdrowiskowe. Szczegółową informację można uzyskać jedynie w formie odpowiedzi na zapytanie przesłane pisemnie pocztą lub elektronicznie poprzez e-PUAP, lub zgłaszając się osobiście z dokumentem tożsamości do sali obsługi klientów NFZ przy ul. Wadowickiej 8W w Krakowie.
- **informacja o sposobie składania skarg i wniosków:**
Telefoniczna Informacja Pacjenta: 800 190 590
e-mail: kancelaria@nfz-krakow.pl
- **informacja o kartach EKUZ:** tel. 12 29 88 330
e-mail: eu@nfz-krakow.pl
Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego upoważnia do korzystania ze świadczeń zdrowotnych w zakresie niezbędnym w krajach UE/EFTA.
- **informacja w sprawie zwrotu kosztów leczenia w krajach UE/EFTA** (dotyczy świadczeń o którym mowa w art. 42b ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych – tzw. dyrektywa transgraniczna): tel. 12 298 83 75, 12 298 83 29
e-mail: UErefundacja@nfz-krakow.pl

- **wyroby medyczne:**

- organizacja zaopatrzenia w refundowane wyroby medyczne: tel. 12 29 88 364, 12 29 88 365, 12 29 88 368,
- rozliczanie zaopatrzenia w refundowane wyroby medyczne: tel. 12 29 88 342, 12 29 88 349, 12 29 88 369, 12 29 88 391,
- potwierdzanie/anulowanie zleceń na zaopatrzenie w wyroby medyczne na terenie Krakowa – Kraków, ul. Wadowicka 8W.

Od 1 stycznia 2020 r. zmienił się sposób potwierdzania i weryfikacji zleceń na zaopatrzenie w wyroby medyczne.

Uprawnienia pacjentów do refundacji wyrobów medycznych są weryfikowane i potwierdzane za pośrednictwem serwisów internetowych i usług informatycznych na etapie wypisywania zlecenia na zaopatrzenie w wyroby medyczne przez lekarza specjalistę (lub inną osobę uprawnioną do wystawienia zlecenia – np. pielęgniarkę, fizjoterapeutę). Tylko w sytuacjach wyjątkowych – braku dostępu do serwisów internetowych i usług informatycznych (np. wtedy gdy lekarz wypisze zlecenie poza systemem informatycznym – np. ręcznie), zlecenie można zweryfikować i potwierdzić prawo do świadczenia w dowolnie wybranym przez pacjenta oddziale wojewódzkim NFZ na terenie całej Polski, niezależnie od miejsca zamieszkania, w Krakowie przy ul. Wadowickiej 8W. Zlecenie można potwierdzić osobiście lub przez inną osobę oraz listownie.

Od 1 października 2023 r. istnieje **obowiązek** wystawiania zleceń na zaopatrzenie w wyroby medyczne i zleceń naprawy wyrobu medycznego w postaci elektronicznej (**e-zlecenia**).

UPRAWNIENIA OSÓB ZE ZNACZNYM STOPNIEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Od 1 lipca 2018 roku osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, na mocy ustawy o szczególnych rozwiązaniach, mogą skorzystać poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej udzielanych w poradniach specjalistycznych (ambulatoryjnej opiece specjalistycznej), w szpitalach, z usług farmaceutycznych w aptekach oraz ze świadczeń rehabilitacji leczniczej, zgodnie ze wskazaniami medycznymi. Mają także prawo do nielimitowanego zaopatrzenia w wyroby medyczne, każdorazowo na zlecenie osoby uprawnionej.

Świadczenia opieki zdrowotnej dla osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności udzielane są poza kolejnością przyjęć wynikającą z prowadzonych w placówkach medycznych list oczekujących, co oznacza, że:

- placówka medyczna udziela świadczeń opieki zdrowotnej w dniu zgłoszenia,
- w przypadku, gdy udzielenie świadczenia nie jest możliwe w dniu zgłoszenia, poradnia wyznacza inny termin poza kolejnością przyjęć wynikającą z prowadzonej przez nią listy oczekujących,
- świadczenie z zakresu ambulatoryjnej opieki specjalistycznej nie może być udzielone później niż w ciągu 7 dni roboczych od dnia zgłoszenia.

Uwaga! Konieczne jest przedstawienie dokumentu potwierdzającego uprawnienie, tj. orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności. Szczegółowe informacje w tej sprawie można znaleźć na stronie <https://www.nfz.gov.pl/dla-pacjenta/prawa-pacjenta/uprawnienia-szczegolne/>.

INTERNETOWE KONTO PACJENTA

Internetowe Konto Pacjenta (IKP) to internetowa aplikacja, dzięki której w szybki i bezpieczny sposób można sprawdzić informacje związane ze swoim zdrowiem.

Znajdują się tu informacje o:

- e-receptach wystawionych, zrealizowanych, a także o tych, które zostały zrealizowane częściowo,
- dawkowaniu leku, który przepisał lekarz,
- bezpłatnych lekach dla osób 65+ i do 18. roku życia,
- historii wizyt w przychodni/u lekarza oraz innych zdarzeniach medycznych, również finansowanych prywatnie,
- pomocy, jakiej udzielono, a także, ile NFZ zapłacił za świadczenia,
- wystawionych skierowaniach i e-skierowaniach,
- wystawionych e-zleceniach na wyroby medyczne,
- e-zwolnieniach i zaświadczeniach lekarskich wystawionych w związku z chorobą i macierzyństwem,
- szczepieniach,
- historii leczenia osoby bliskiej, która udzieliła stosownego upoważnienia – a także dziecka do 18. roku życia,
- tym, kto i kiedy zgłosił zainteresowanego do ubezpieczenia zdrowotnego, o wysokości opłaconych składek czy dacie zarejestrowania ostatniej składki,
- lekach (można sprawdzić każdy lek dopuszczony do obrotu w Polsce),
- wyrobach medycznych zrefundowanych przez NFZ,

- elektronicznej dokumentacji medycznej (EDM) np. wyniki badań np. wyniki i opisy badań, diagnozy lekarzy, wypis ze szpitala, dokumenty z SOR, o ile lekarz lub placówka umieścili ją w systemie,
- indywidualnym planie opieki medycznej (IPOM) wraz z harmonogramem leczenia.

Poprzez IKP jest możliwość:

- odbioru e-recepty SMS-em lub e-mailem – wystarczy podać swój numer telefonu lub adres e-mail,
- odbioru kolejnej e-recepty bez wizyty w gabinecie (w przypadku choroby przewlekłej i po konsultacji, np. telefonicznej, z lekarzem),
- zamówienia online e-recepty na stałe leki, o ile placówka odbiera zgłoszenia,
- zapisania dziecka w wieku 12 i 13 lat na bezpłatne szczepienie przeciw HPV,
- zmiany lekarza, pielęgniarki lub położnej podstawowej opieki zdrowotnej
- upoważnienia kogoś bliskiego lub medyka do odbioru recept lub wglądu do dokumentacji medycznej,
- upoważnienia tego rodzica, który nie zgłaszał dziecka do ubezpieczenia, do dostępu do jego IKP,
- złożenia wniosku o wydanie EKUZ – Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego,
- uzyskania e-skierowania na bezpłatne badania w ramach programu Profilaktyka 40 plus oraz zapisania się od razu na badania,
- zmiany e-recepty na transgraniczną,
- pobrania Unijnego Certyfikatu COVID (UCC).

Jak zalogować się do IKP?

Żeby się zalogować, można użyć **profilu zaufanego**. Oddziały wojewódzkie NFZ (OW NFZ) potwierdzają profil zaufany który umożliwia logowanie do IKP.

Można również zalogować się przez e-dowód, aplikację mObywatel lub konto internetowe w banku (Możliwość taką oferują: iPKO lub Inteligo w PKO BP, Pekao SA, BOŚ, BNP Paribas, VeloBank, Crédit Agricole, mBank, Bank Millennium, ING Bank Śląski, Bank Spółdzielczy w Brodnicy, Kasa Stefczyka lub banki spółdzielcze z Grupy PBS).

Aktualne informacje o IKP znajdują się na stronie:

<https://pacjent.gov.pl/internetowe-konto-pacjenta>

Aplikacja mojejKP

To bezpłatna aplikacja na telefon, która daje dostęp do najważniejszych funkcji Internetowego Konta Pacjenta. Zapewnia m.in. wygodny dostęp do e-recept i e-skierowań, ułatwia wykup leków i przypomina o ich zażywaniu, zapewnia dostęp do dokumentów dziecka i osób, które upoważnią użytkownika aplikacji. Aplikację można pobrać na systemy Android z Google Play lub iOS z App Store.

INFORMATOR O TERMINACH LECZENIA

Informator o Terminach Leczenia to funkcjonalna i przyjazna wyszukiwarka, dzięki której możesz sprawdzić, gdzie najszybciej skorzystasz ze świadczeń opieki zdrowotnej realizowanych przez placówki mające umowę z NFZ.

Informator **znajduje się na stronie:** <https://terminyleczenia.nfz.gov.pl/#>

Korzystając z wyszukiwarki dowiesz się także:

- ile osób oczekuje aktualnie na leczenie w danej placówce,
- czy w szpitalu lub poradni znajdują się udogodnienia dla pacjentów takie jak: parking, podjazd dla wózków, winda, łazienka dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością.

Można znaleźć tam również adresy, numery telefonów do poszczególnych poradni i szpitali oraz sprawdzić na mapie, gdzie znajduje się dana placówka.

Informacje o terminach leczenia są przekazywane do NFZ bezpośrednio przez placówki medyczne, które są do tego zobowiązane. Jeżeli termin podany przy umawianiu się na wizytę jest inny od tego z informatora, można to zgłosić bezpośrednio poprzez stronę informatora w polu: zgłoś uwagę. Zostanie to wyjaśnione z placówką medyczną.

POMOC MEDYCZNA DLA OBYWATELI UKRAINY

Zgodnie z ustawą z 12 marca 2022 roku o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa, obywatele Ukrainy, którzy przybyli do Polski od 24 lutego 2022 roku, mają prawo do korzystania ze świadczeń medycznych i refundacji leków na **analogicznych zasadach, jak ubezpieczeni w Polsce**.

Prawo do świadczeń w Polsce jak dla osób ubezpieczonych obejmuje:

- obywateli Ukrainy, którzy przybyli z terytorium Ukrainy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,

- nieposiadających obywatelstwa ukraińskiego małżonków obywateli Ukrainy, którzy przybyli z terytorium Ukrainy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- obywateli Ukrainy z Kartą Polaka, którzy przybyli do Rzeczypospolitej Polskiej,
- członków najbliższej rodziny obywatela Ukrainy z Kartą Polaka, którzy przybyli do Rzeczypospolitej Polskiej – **którzy przybyli do Polski od 24 lutego 2022 roku.**

Ww. osoby z Ukrainy mają prawo do świadczeń opieki zdrowotnej, udzielonych w Polsce, na analogicznych zasadach i analogicznym zakresie, jak osoby ubezpieczone w Polsce, z wyjątkiem:

- leczenia uzdrowiskowego,
- rehabilitacji uzdrowiskowej,
- prawa do leczenia za granicą,
- zwrotu środków za leczenie za granicą na podstawie dyrektywy „transgranicznej”.

Szczegółowe informacje dostępne są na stronie <https://www.nfz.gov.pl/dla-pacjenta/dla-pacjenta-z-ukrainy>

7.3.1. Telefoniczna Informacja Pacjenta – TIP

Telefoniczna Informacja Pacjenta (TIP) to wspólny numer telefonu Rzecznika Praw Pacjenta oraz Narodowego Funduszu Zdrowia.

Działa pod bezpłatnym, ogólnopolskim numerem: 800 190 590, czynnym 24 godziny na dobę 7 dni w tygodniu. Z TIP mogą skorzystać wszyscy, którzy chcą uzyskać szybką, kompleksową i przejrzystą informację dotyczącą praw pacjenta oraz funkcjonowania systemu ochrony zdrowia w Polsce.

Infolinia Rzecznika Praw Pacjenta informuje między innymi o:

- prawach, jakie przysługują pacjentom, w tym przysługujących w konkretnej opisananej przez pacjenta sprawie,
- sposobach rozwiązania zgłaszanego problemu m.in. wskazuje praktyczne wskazówki i działania, które warto podjąć dochodząc swoich praw; instytucjach lub urzędach, do których można zgłosić skargę lub które w ramach swoich kompetencji mogą rozwiązać problem, pomaga rozwiązać wątpliwości odnośnie ewentualnego naruszenia praw pacjenta,

- zasadach korzystania z podstawowej opieki zdrowotnej,
- szczególnych uprawnieniach do świadczeń opieki zdrowotnej,
- drogach dochodzenia odszkodowania i zadośćuczynienia,
- sposobach sprzeciwu wobec opinii albo orzeczenia lekarza,
- możliwościach zgłaszania działań niepożądanych leków,
- uzyskania świadczenia kompensacyjnego.

Infolinie Narodowego Funduszu Zdrowia informują między innymi o:

- danych teleadresowych placówek medycznych mających umowę z NFZ,
- danych teleadresowych placówek NFZ,
- zasadach korzystania z podstawowej opieki zdrowotnej,
- zasadach i miejscach udzielania pomocy medycznej w nocy, weekendy i święta,
- zasadach udzielania świadczeń i funkcjonowania systemu powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego,
- dokumentach potwierdzających prawo do świadczeń, systemie e-WUŚ, wysokości składki,
- zasadach uzyskania Europejskiej Karty Ubezpieczenia Zdrowotnego,
- zasadach koordynacji systemów zabezpieczenia zdrowotnego w krajach Unii Europejskiej,
- zasadach korzystania z leczenia uzdrowiskowego,
- zasadach składania i rozpatrywania skarg i wniosków,
- zasadach koordynacji systemów zabezpieczenia zdrowotnego w krajach Unii Europejskiej,
- zasadach korzystania i miejscach wykonywania świadczeń w ramach programów profilaktycznych finansowanych przez NFZ.

Więcej informacji o zasadach korzystania z systemu ochrony zdrowia można znaleźć na stronie internetowej www.pacjent.gov.pl

TIP to również infolinia informacyjna Krajowej Sieci Onkologicznej:

Po połączeniu z infolinią należy wybrać:

- 1 (połączenie z konsultantem Narodowego Funduszu Zdrowia),
- następnie należy wybrać 3.

Na infolinii Krajowej Sieci Onkologicznej można uzyskać informacje:

- jak zapobiegać chorobom nowotworowym,
- gdzie wykonać badania,
- z których programów profilaktyki nowotworowej można skorzystać.

PORTALE INTERNETOWE NFZ:

• Portal Akademia NFZ

Portal Akademia NFZ to strona dla całej rodziny. Dzięki prostemu wyszukiwaniu treści, materiały dla siebie znajdą tu dzieci i ich rodzice, kobiety, mężczyźni, seniorzy.

Na Akademii NFZ znajdują się:

- intuicyjne przekierowanie do najważniejszych usług NFZ i przydatnych wyszukiwarek,
- multimedia o zdrowych nawykach i aktywności fizycznej, w tym: e-booki, filmy, podcasty, magazyny, quizy,
- artykuły o profilaktyce,
- informacje umożliwiające przekierowanie do innych stron poświęconych profilaktyce,
- kalendarz badań profilaktycznych.

Kalendarza badań profilaktycznych to:

- pigułka informacji o profilaktyce, które mają przypominać o regularnych badaniach profilaktycznych i samokontroli,
- lista zalecanych badań przypisana do użytkownika na podstawie wieku i płci,
- odpowiedzi jak i gdzie zapisać się na badanie,
- podstawowa oferta profilaktyczna dla dzieci od urodzenia do 18. roku życia,
- informacje o dodatkowych uprawnieniach i profilaktyce dla kobiet w ciąży.

Wystarczy wybrać płeć, wpisać swój wiek, a kalendarz wygeneruje spis zalecanych badań. W kalendarzu badań NFZ przypomina także o podstawowej ofercie profilaktycznej dla dzieci i młodzieży. Nie zapomina także o kobietach w ciąży, dla których system również wygeneruje zalecenia.

Link do strony: <https://akademia.nfz.gov.pl/>

• Portal Diety NFZ

Diety NFZ to miejsce, w którym Narodowy Fundusz Zdrowia promuje zdrowe nawyki żywieniowe i wspiera osoby z chorobami przewlekłymi w wyborze odpowiedniego menu.

Portal jest dla każdego, a szczególnie dla osób, które:

- interesują się zdrowym odżywianiem,
- chcą zmienić nawyki żywieniowe,
- są zdrowe,
- mają zdiagnozowaną chorobę przewlekłą i szukają zbilansowanej diety.

Co znajduje się na portalu:

- 19 planów żywieniowych opartych na diecie DASH (ang. Dietary Approaches to Stop Hypertension - dieta w leczeniu i zapobieganiu nadciśnienia), które można dopasować do swoich preferencji – liczba planów sukcesywnie wzrasta,
- plan żywieniowy dla całej rodziny,
- listę zakupów do przepisów z planu żywieniowego,
- ponad 8 tys. przepisów opracowanych przez dietetyków,
- kilkadziesiąt filmów z poradami żywieniowymi i przepisami,
- artykuły z poradami na temat zdrowego odżywiania,
- e-booki z przepisami – znajdują się w nich m.in. zestawy przepisów dostosowanych do różnych problemów zdrowotnych, ale też do pół roku.

Wszystkie jadłospisy, przepisy, artykuły i materiały są bezpłatne. Aby korzystać z portalu, wystarczy założyć bezpłatne konto. Po zalogowaniu każdy użytkownik korzysta z menu przygotowanego na 28 dni. Zalogowany użytkownik może wybierać liczbę posiłków w ciągu dnia – od 3 do 5 oraz wykluczać z jadłospisu produkty, które zawierają np. gluten, laktozę, ryby i owoce morza czy mięso.

Link do strony: <https://diety.nfz.gov.pl/>

7.4. Wypożyczalnia sprzętu ortopedycznego i pomocniczego

Fundacja Pomoc Krakowskiemu Hospicjum Wypożyczalnia sprzętu medycznego, 31-927 Kraków, os. Centrum B bl. 6, tel. 12 644 65 50
wypozyczalnia@fundacja.krakow.pl
<https://www.fundacja.krakow.pl/wypozyczalnia-sprzetu-medycznego/>
Czynne: poniedziałek, środa i piątek w godz. 8:00–16:00, wtorek i czwartek w godz. 10:00–18:00

Stowarzyszenie Filantropów im. Brora Hanssona w Krakowie, 30-513 Kraków, ul. Smolki 9, tel. 507 274 615
(z wyjątkiem dni świątecznych)
www.facebook.com/pg/Stowarzyszenie-Filantropow-im-Brora-Hanssona-183582561736751/about
Czynne: czwartek w godz. 16:00–18:00

Towarzystwo Solidarnej Pomocy
30-969 Kraków, ul. Ujastek 3, pawilon 0, tel. 12 644 09 68, 501 669 765
kontakt@tspkrakow.pl; www.tspkrakow.pl
Czynne od poniedziałku do piątku w godz. 8:00–15:00

Spółdzielnia Socjalna Klika

30-084 Kraków, ul. Podchorążych 3
(wjazd na teren stadionu Wawelu,
nr budynku 96), tel. 503 710 900

info@wypożyczalnia-klika.pl

www.wypożyczalnia-klika.pl

Biuro i punkt odbioru czynne: ponie-
działek, środa, piątek w godz. 13:30–
17:00; wtorek, czwartek w godz.
10:30–14:00

**Wypożyczalnia Sprzętu Medycznego
Dar Serca J.D.G. Caritas Archidiecezji
Krakowskiej**, 30-427 Kraków,

ul. Żywiecka 16, tel. 729 978 773 (tyl-
ko w godzinach otwarcia wypożyczalni)

wypożyczalnia@med-darserca.pl

<https://med-darserca.pl/>

Czynne: poniedziałek – czwartek
w godz. 8:00–15:00

**STANMED24 Sklep Medyczny i Wy-
pożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego**
Oddział Kraków, 31-209 Kraków,
ul. Fieldorfa-Niła 10, lokal 59

(obok Żabki), tel. 732 668 882

krakow@stanmed24.pl

www.stanmed24.pl

Czynne od poniedziałku do piątku
w godz. 9:00–17:00

Wypożyczalnia Medyczna

32-086 Węgrzce, ul. Forteczna 12
tel. 692 769 360, 504 086 550 (telefony
są odbierane w godz. 8:00–21:00)

biuro@wypożyczalniamedyczna.pl

www.wypożyczalniamedyczna.pl

Czynne: poniedziałek – środa w godz.
9:00–16:00, czwartek w godz. 9:00–
17:00, piątek w godz. 9:00–15:00

**Wypożyczalnia Sprzętu Rehabilita-
cyjnego Miejskiego Ośrodka Pomocy
Społecznej w Krakowie**, 31-970 Kra-
ków, os. Zielone 15, tel. 780 511 840
wypożyczalnia@mops.krakow.pl;
<https://wypożyczalnia.mops.krakow.pl>

Czynne: od poniedziałku do środy
w godz. 8:00–15:00

7.5. Biura ds. osób z niepełnosprawnościami krakowskich uczelni i pełnomocnicy rektorów ds. osób niepełnosprawnych

Uniwersytet Jagielloński Centrum Dostępności UJ
Collegium Paderevianum II

31-120 Kraków, al. Mickiewicza 9a/410

tel. 12 663 43 40, e-mail: cd@uj.edu.pl; www.cd.uj.edu.pl

Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek 7:30–15:30.

Dyżury dla studentów: poniedziałek, wtorek i czwartek w godz. 10:00–15:00,
środa – dzień wewnętrzny, piątek w godz. 10:00–14:00.

- **Mgr Ireneusz Białek – Dyrektor Centrum Dostępności UJ**
tel. 12 663 43 40, e-mail: ireneusz.bialek@uj.edu.pl

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych

31-510 Kraków, ul. Rakowicka 27, Budynek: Biblioteka Główna, Pokój nr 229 (II piętro), tel. 12 293 51 20, 695 608 630, 695 608 640 lub 881 921 211 (tylko SMS – telefon wyłącznie dla osób niesłyszących); faks 12 293 51 19, e-mail: bon@uek.krakow.pl

<https://bon.uek.krakow.pl/> lub www.facebook.com/BONUUEK

Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek 8:00–16:00, sobota (w niektóre soboty) 8:00–13:00.

Akademia Górniczo Hutnicza

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych

30-059 Kraków, ul. Reymonta 17/10 (Dom Studencki Alfa)
tel. 12 617 46 30, e-mail: bon@agh.edu.pl; www.bon.agh.edu.pl

Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek 10:00–14:00.

- **Prof. Barbara Gąciarz – Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych**

Uniwersytet Pedagogiczny

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych

30-084 Kraków, ul. Podchorążych 2/p.52,
tel. 12 662 66 70, e-mail: bon@up.krakow.pl; <https://bon.uken.krakow.pl>
Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek: 7:30–15:30.

Politechnika Krakowska

Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych

31-155 Kraków, ul. Warszawska 24 (wejście od ul. Szlak, pawilon przy budynku Wydziału Inżynierii i Technologii Chemicznej)
tel. 12 628 20 08; e-mail: bonpk@interia.pl; <https://bon.pk.edu.pl/>

- **Mgr inż. Jan Ortyl – Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych PK**
tel. 506 285 397, e-mail: ortylj@interia.pl

Uniwersytet Rolniczy

Pełnomocnik Rektora UR ds. Studentów Niepełnosprawnych

31-120 Kraków, al. Mickiewicza 21, pokój 416
tel. 12 662 43 68, e-mail: rrpula@urk.edu.pl

Godziny otwarcia: poniedziałek 12:00–13:00, czwartek 14:00–15:00.

- **Dr hab. inż. Joanna Puła – Pełnomocnik Rektora ds. Osób z Niepełnosprawnościami**
e-mail: joanna.pula@urk.edu.pl

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego**Biuro ds. Studentów Niepełnosprawnych**e-mail: bon@afm.edu.pl; www.bon.ka.edu.pl

Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek 8:00–16:00.

- **Mgr Katarzyna Wójcik-Pyrć – Pełnomocnik Rektora ds. Osób Niepełnosprawnych**
tel./fax 12 252 45 12, e-mail: pełnomocnik@afm.edu.pl

Uniwersytet Papieski Jana Pawła II w Krakowie**Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych**

31-069 Kraków, ul. Bernardyńska 3/57

tel. 12 889 85 80, 519 323 345, e-mail: bon@upjp2.edu.pl; <https://bon.upjp2.edu.pl>

Godziny otwarcia: poniedziałek – piątek 7:00–15:00.

- **Dr Katarzyna Kutek-Sładek – Pełnomocnik Rektora ds. Osób z Niepełnosprawnościami**
e-mail: katarzyna.kutek_sladek@upjp2.edu.pl

Wyższa Szkoła Zarządzania i Bankowości**Pełnomocnik ds. Studentów Niepełnosprawnych**

- **Kancelerz dr inż. Bohdan Makary**
30-079 Kraków, al. Kijowska 14, I piętro pok. 117, tel. 12 635 68 35,
<https://www.wszib.edu.pl/studenci/studenci-niepelnosprawni/>

7.6. Dostępność budynków Urzędu Miasta Krakowa dla osób z niepełnosprawnościami

- Budynek Magistratu, **plac Wszystkich Świętych 3-4** – platforma przyschodowa w klatce „F”, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej,
- Wydział Geodezji, **ul. Grunwaldzka 8** – podjazd i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym, dostępny schodofaz, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej,
- Wydział Skarbu Miasta, **ul. Kasprowicza 29** – WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej, winda bezpośrednio z podwórka,
- Krakowskie Centrum Świadczeń, Wydział Edukacji, **ul. Stachowicza 18** – podjazd dla niepełnosprawnych od dziedzińca wewnętrznego, winda i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym,

- Wydział Mieszkalnictwa, Wydział ds. Jakości Powietrza, **Rynek Podgórski 1** – podjazd, wideodomofon, szeroka winda, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych na parterze, **Rynek Podgórski 2** – budynek architektonicznie bardzo trudny, wiele ciągów schodowych,
- Wydział Ewidencji Pojazdów i Kierowców, Wydział Spraw Administracyjnych, Wydział Podatków i Opłat, Wydział ds. Przedsiębiorczości i Innowacji, Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego, **ul. Wielicka 28A** – podjazd, winda, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych,
- Urząd Stanu Cywilnego, Wydział Kształtowania Środowiska, Wydział Ewidencji Pojazdów i Kierowców, Wydział Spraw Administracyjnych, Wydział Podatków i Opłat, Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego, **os. Zgody 2** – podjazd, winda i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym,
- Wydział Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Wydział Gospodarki Komunalnej i Klimatu, Biuro ds. Dzielnic, **ul. Wielopole 17a** – dostępny schodółaz, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej,
- Wydział Spraw Administracyjnych, Wydział Ewidencji Pojazdów i Kierowców, Wydział Podatków i Opłat, Zarząd Infrastruktury Sportowej, Wydział Egzekucji Administracyjnej i Windykacji, Kancelaria Prezydenta, **al. Powstania Warszawskiego 10** – dwa podjazdy, winda, WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym,
- Urząd Stanu Cywilnego, **ul. Lubelska 27** – dostępny schodółaz, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej,
- Urząd Stanu Cywilnego, **ul. Lubelska 29** – WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej,
- Wydział Kontroli Wewnętrznej i Ewidencji Mienia, Wydział Organizacji i Nadzoru, **ul. Sarego 4** – schodółaz, WC przystosowane, możliwość zejścia urzędnika do osoby niepełnosprawnej,
- Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia, **ul. Dekerta 24** – winda i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, obsługa w języku migowym,
- Wydział Miejskiego Inżyniera Ruchu, **ul. Wielopole 1** – jest winda, ale WC i wejście do budynku nieprzystosowane dla osób niepełnosprawnych,
- Wydział Architektury i Urbanistyki, Wydział Planowania Przestrzennego, **ul. Mogińska 41** – winda i WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, pętle indukcyjne,

- Wydział Podatków i Opłat, **ul. Nowohucka 1** – WC przystosowane dla osób niepełnosprawnych, pętle indukcyjne,
- Wydział Ewidencji Pojazdów i Kierowców, Wydział Spraw Administracyjnych lokal **ul. Bora-Komorowskiego 1** – dostępny,
- Wydział Ewidencji Pojazdów i Kierowców, Wydział Spraw Administracyjnych lokal **ul. Kamieńskiego 1** – dostępny,
- Wydział Ewidencji Pojazdów i Kierowców, Wydział Spraw Administracyjnych, lokal **ul. Stawowa 61** – dostępny,
- Urząd Stanu Cywilnego, **ul. Wadowicka 8W** - dostępny.

7.7. Wykaz ogólnodostępnych toalet miejskich dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnością

Lp.	Lokalizacja	Godziny otwarcia (miesiące)	Dni pracy
1.	ul. Kościuszki	9:00–17:00	codziennie
2.	plac Szczepański	8:00–20:00 (IV – X) 9:00–18:00 (XI – III)	codziennie
3.	ul. Straszewskiego	8:00–20:00 (IV – X) 9:00–18:00 (XI – III)	codziennie
4.	ul. Rakowicka	8:00–16:00	codziennie
5.	ul. Smocza	9:00–20:00 (IV – X) 9:00–17:00 (XI – III)	codziennie
6.	ul. Powiśle	9:00–20:00 (IV – X) 9:00–17:00 (XI – III)	codziennie
7.	ul. Prądnicka	9:00–17:00	pon. – piątek
8.	plac Bohaterów Getta	9:00–18:00 9:00–17:00	pon. – piątek sob. – niedz.
9.	rondo Czyżyńskie	8:00–17:00	pon. – piątek
10.	Rynek Podgórski	9:00–18:00 10:00–16:00	pon. – piątek sob. – niedz.
11.	Park Jordana I	10:00–19:00 (IV-X) 10:00–17:00 (XI-III)	codziennie
12.	Park Jordana II	10:00–19:00 (IV-X) 10:00–17:00 (XI-III)	codziennie
13.	ul. Warszawska (w przejściu podziemnym)	9:00–17:00	pon. – piątek
14.	Sukiennice – Rynek Główny	8:00–24:00	codziennie

15.	Błonia od al. 3 Maja	10:00–19:00 (IV–X) 10:00–17:00 (XI–III)	codziennie
16.	w przejściu pod ul. Konopnickiej	9:00–17:00	pon. – piątek
17.	na terminalu Czerwone Maki	8:00–18:00 9:00–16:00	pon. – piątek sob. – niedz.
18.	Park Krakowski	9:00–18:00 10:00–16:00	pon. – piątek sob. – niedz.
19.	Wielicka	9:00 – 17:00	codziennie
20.	Al. Róż (męska)	9:00 – 17:00	pon. – piątek
21.	Al. Róż (damska)	9:00 – 17:00	pon. – piątek
22.	Al. Solidarności	9:00 – 17:00	pon. – piątek
23.	ul. Sienna	8:00 – 21:00	codziennie
24.	ul. Chodowieckiego	całodobowo	codziennie
25.	Park Ratuszowy	całodobowo	codziennie
26.	Park Zaczarowana Dorożka	całodobowo	codziennie
27.	ul. Starowiślna/Dietla	całodobowo	codziennie
28.	Bagry/Kacza	całodobowo	codziennie
29.	ul. Focha	całodobowo	codziennie
30.	Park Lotników Polskich	całodobowo	codziennie
31.	ul. Bulwarowa	całodobowo	codziennie
32.	Rynek Dębnicki	całodobowo	codziennie
33.	Wadowicka/ Rondo Mateczne	całodobowo	codziennie
34.	Rondo Maczka ul. Andegawerska	całodobowo	codziennie
35.	Park Jerzmanowskich	całodobowo	codziennie
36.	Park Czyżyny (os. AVIA)	całodobowo	codziennie
37.	ul. Naczelną/ Park nad Sudołem	całodobowo	codziennie
38.	Rondo Mogiłskie	całodobowo	codziennie
39.	Młynówka Królewska	całodobowo	codziennie
40.	Hala Targowa/ Grzegórzecka	całodobowo	codziennie
41.	ul. Darwina	całodobowo	codziennie
42.	ul. Podmiłków	całodobowo	codziennie
43.	Park Solvay (ul. Żywiecka)	całodobowo	codziennie

44.	pętla autobusowa Prądnik Czerwony	całodobowo	codziennie
45.	pętla tramwajowa Bronowice Małe	całodobowo	codziennie
46.	Rondo Kocmyrzkowskie	całodobowo	codziennie
47.	Park Bednarskiego	całodobowo	codziennie
48.	Swoszowice PKP (P+R)	całodobowo	codziennie
49.	Mydlniki (cmentarz)	całodobowo	codziennie
50.	Centrum Kultury Podgórze (ul. Gumniska)	całodobowo	codziennie
51.	Bagry (kładka kolejowa)	całodobowo	codziennie
52.	Bagry (tężnia solankowa)	całodobowo	codziennie
53.	Park Krowoderski	całodobowo	codziennie
54.	Park Maćka i Doroty	całodobowo	codziennie
55.	Przegorzały (plac zabaw, ul. Jodłowa)	całodobowo	codziennie
56.	Park Tetmajera	całodobowo	codziennie
57.	Park Łągiewnicki (ul. Fredry)	całodobowo	codziennie
58.	Bagry / Kozia	całodobowo	codziennie
59.	P+R Górka Narodowa	całodobowo	codziennie
60.	Złotego Wieku	całodobowo	codziennie
61.	P+R Mydlniki	całodobowo	codziennie
62.	pętla autobusowa Borek Fałęcki	całodobowo	codziennie

7.8. Apteki ogólnodostępne działające w Krakowie w systemie całodobowym, w pełnym zakresie usług farmaceutycznych w 2024 roku

Lp.	Adres apteki	Telefon	Dni i godziny pracy apteki
1.	Apteka ul. Karmelicka 23 31-131 Kraków	12 631 19 80	Całodobowo 7 dni w tygodniu
2.	Apteka ul. Kalwaryjska 94 30-504 Kraków	infolinia: 800 110 110	Całodobowo 7 dni w tygodniu

3.	Apteka os. Kazimierzowskie 30 31-844 Kraków	571 601 679	Całodobowo 7 dni w tygodniu
4.	Apteka ul. Kronikarza Galla 26 30-053 Kraków	infolinia: 800 110 110	Całodobowo 7 dni w tygodniu
5.	Apteka os. Centrum A, bl. 4 31-923 Kraków	infolinia: 800 110 110	Całodobowo 7 dni w tygodniu
6.	Apteka ul. Wolska 1 30-663 Kraków	12 657 13 16	Całodobowo 7 dni w tygodniu
7.	Apteka ul. Zielińska 3 31-227 Kraków	infolinia: 800 110 110	Całodobowo 7 dni w tygodniu

Informacja została sporządzona w oparciu o załącznik do Uchwały Nr CXXIII/3360/23 Rady Miasta Krakowa z dnia 22 listopada 2023 r. w sprawie określenia rozkładu godzin pracy aptek ogólnodostępnych na terenie Gminy Miejskiej Kraków w 2024 roku.

7.9. Przydatne strony www

- „Bez barier” – Serwis poświęcony osobom niepełnosprawnym w Miejskiej Platformie Internetowej Magiczny Kraków: www.krakow.pl/bezbarier
- „NGO – organizacje pozarządowe” portal dla organizacji pozarządowych w Miejskiej Platformie Internetowej Magiczny Kraków: www.ngo.krakow.pl
- Portal Edukacyjny Miasta Krakowa: www.portaledukacyjny.krakow.pl
- Portal Stowarzyszenia Przyjaciół Integracji – głównym założeniem portalu jest udzielanie aktualnych informacji o wydarzeniach związanych z osobami niepełnosprawnymi, aktualnymi przepisami: www.integracja.org; www.niepelnosprawni.pl
- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej – zawiera informacje dotyczące Polityki państwa w zakresie pomocy społecznej oraz działań na rzecz osób niepełnosprawnych: www.mpips.gov.pl
- Serwis w portalu organizacji pozarządowych prowadzony przez Stowarzyszenie Klon/Jawor: www.klon.org.pl
- Vademecum Wiedzy dla Pracodawców Osób z Niepełnosprawnościami: <https://vademecumwiedzy.pl/>
- Internet dla niepełnosprawnych – w portalu znajduje się wiele ciekawych informacji przydatnych dla osób niepełnosprawnych. Znajdują się tutaj również wirtualne serwery lokalne: www.idn.org.pl

- „Krakowski Informator o formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin”: <http://www.bip.krakow.pl/zalaczniki/dokumenty/n/177390/karta>

7.10. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami na terenie Gminy Miejskiej Kraków

**Towarzystwo Przyjaciół Dzieci
Małopolski Oddział Regionalny
Towarzystwo Przyjaciół Dzieci
Oddział Miejski Krakowski**
ul. Lenartowicza 14, 31-138 Kraków
tel. 12 633 72 47, 12 630 15 45,
biuro@tpd.pl

Caritas Archidiecezji Krakowskiej
ul. Michała Ossowskiego 5, 30-656
Kraków, tel. 12 637 07 12,
12 638 07 08, krakow@caritas.pl

**Chrześcijańskie Stowarzyszenie Osób
Niepełnosprawnych, Ich Rodzin
i Przyjaciół „Ognisko”, ul. Lubelska 21,**
30-003 Kraków, tel. 12 423 12 31,
fax: 12 422 96 38, biuro@ognisko.org.pl

**Duszpasterskie Stowarzyszenie Osób
z Upośledzeniem Umysłowym**
os. Centrum C, bl. 7, 31-930 Kraków
tel. 12 425 97 53, mbwtz@interia.pl

**Fundacja Aktywnej Rehabilitacji –
Oddział Małopolski Biuro FAR**
ul. Jana Pawła Woronicza 3, 31-409
Kraków, tel: 509 447 061,
biuro.malopolskie@far.org.pl

Fundacja „Artes”
ul. Brzozowa 4/4a, 31-050 Kraków
tel. 12 292 60 20, 12 446 68 10,
601 571 919, fundacja_artes@op.pl;
biuroartes@gmail.com

Fundacja Bariera, ul. Belwederczyków
7/13, 31-242 Kraków, tel. 607 696 606,
12 292 81 11,
fundacjabariera@poczta.fm

Fundacja im. Brata Alberta
Radwanowice 1, 32-064 Rudawa
tel. 12 283 90 80, 12 283 87 59,
faks 12 258 59 10, zarzad@albert.krakow.pl

Fundacja dr Clown – Oddział Kraków
ul. Nad Potokiem 6/68;
30-830 Kraków, tel. 694 400 073,
justyna.mlynarczyk@drclown.pl

Fundacja Pełna Życia
ul. Dunajewskiego 5/29,
31-133 Kraków, tel. 726 301 040,
698 281 366, fundacja@pelna-zycia.pl

**Fundacja na Rzecz Chorych na SM
im. bł. Anieli Salawy**
ul. Dunajewskiego 5, 31-133 Kraków
tel. 661 709 005, 12 430 07 58,
biuro@fundacja-sm.org

**Fundacja Pomocy Chorym
Psychicznie im. Tomasza Deca**
ul. Babińskiego 29, 30-393 Kraków
tel. 12 652 44 67,
biuro@fundacjadeca.org

**Małopolska Fundacja Pomocy
Ludziom Dotkniętym Chorobą
Alzheimera**, os. Słoneczne 15,
31-958 Kraków, tel. 12 410 54 20,
12 410 54 21, fundacja@alzheimer-krakow.pl

MATIO Fundacja Pomocy Rodzinom i Chorym na Mukowiscydozę

ul. Celna 6, 30-507 Kraków
tel. 12 292 31 80,

krakow@mukowiscydoza.pl

Fundacja Na Rzecz Dzieci z Chorobą Nowotworową „Wyspy Szczęśliwe”

ul. Wielicka 265, 30-663 Kraków
tel. 12 333 92 20,

fundacja@wyspyszczesliwe.org.pl

Fundacja Na Rzecz Osób Niewidomych i Słabowidzących, ul. Tyniecka 6,

30-319 Kraków, tel. 12 267 03 52,
501 749 143, fax 12 345 47 98,

niewidomi.org@onet.eu

Fundacja „Szkoła bez Barier” na Rzecz Edukacji Dzieci i Młodzieży ze

Sprzężonymi Niepełnosprawnościami

ul. Dobczycka 20, 30-620 Kraków,
ul. Dygasińskiego 25, 30-820 Kraków
tel. 503 033 585, 510 486 378,

biuro: fundacja@szkolabezbarier.org;

szkolenia: kursy@szkolabezbarier.org

Fundacja Sztuki Osób Niepełnosprawnych Galeria Stańczyk, ul. Królewska

94, 30-079 Kraków, tel. 12 636 85 84,
galeriastanczyk@vp.pl

Fundacja Urszuli Smok „Podaruj Życie”

Ośrodek Pomocy Osobom z Chorobami Krwi i Nowotworami, os. Albertyńskie 16/18, 31-852 Kraków, tel. 12 647 38 37,
fundacja@podarujzycie.org

Fundacja Wspólnota Nadziei

ul. Ogrodowa 17, Więckowice,
32-082 Bolechowice, tel. 12 378 43 58,
606 837 302, biuro@farma.org.pl

Fundusz Pomocy Żołnierzom Armii

Krajowej im. płk W. Żakowskiego

ps. „Zagraj”, Rynek Kleparski 4,
31-150 Kraków, tel. 12 422 01 42

Krajowe Towarzystwo Autyzmu

– Oddział w Krakowie,

al. Grottgera 3, 30-035 Kraków

tel. 12 631 30 15, biuro@kta.krakow.pl

Krakowska Fundacja „Hamlet”

ul. Józefa 1, 31-056 Kraków

tel. 600 994 127, 12 430 68 31,

hamlet@ceti.pl

Stowarzyszenie „Lajkonik”

ul. Podchorążych 3/96,

30-084 Kraków, tel. 695 182 810, 885

538 450, danutasanetra@interia.pl;

ester@strusiowo.pl

Krakowskie Stowarzyszenie Osób

Dotkniętych Chorobą Parkinsona

im. Świętego Jana Pawła II Wielkiego

ul. Mikołajska 2, 31-027 Kraków

tel. 12 422 19 55,

ksodchp@parkinson.krakow.pl

Krakowskie Stowarzyszenie Pomocy

Osobom z Upośledzeniem

Umysłowym „Dajmy Szansę”

ul. Ujastek 3/123, 31-752 Kraków

tel. 12 680 61 40, 12 680 61 42,

dajmy.szansę.krakow@gmail.com

Krakowskie Towarzystwo „Amazonki”

ul. Garncarska 11, 31-115 Kraków

tel. 12 634 82 35,

amazonkikrakow@amazonki.krakow.pl

Polski Związek Emerytów, Rencistów

i Inwalidów – Zarząd Oddziału

Okręgowego z siedzibą w Krakowie

ul. Krowoderska 4, 31-142 Kraków

tel. 12 422 84 71, emeryci.krakow@op.pl

Polski Związek Głuchych – Oddział Małopolski w Krakowie
ul. Św. Jana 18 (III piętro),
31-018 Kraków, tel. 12 422 39 94,
fax 12 421 39 10, oddzial@pzg.krakow.pl

Polski Związek Niewidomych – Okręg Małopolski, ul. Olszańska 5,
31-513 Kraków, tel. 12 262 53 59,
tel./fax 12 262 53 14
asystent.pzn.zom@gmail.com

Polskie Towarzystwo Stomijne POL-ILKO – Oddział Regionalny w Krakowie, siedziba: ul. Pomorska 1,
30-039 Kraków (Salon medyczny Life+),
adres do korespondencji:
ul. Ściegiennego 89/31, 30-809 Kraków,
tel. 512 617 810, krakow@polilko.pl

Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski „Arkadia”
ul. Zamoyskiego 100, 30-523 Kraków
tel. 12 656 46 03,
arkadia.cracovia@gmail.com

Polskie Towarzystwo Zwalczania Chorób Alergicznych – Oddział w Krakowie, ul. Skawińska 8, 31-066
Kraków, tel. 12 430 52 66 wew. 314,
tel/faks 12 431 23 45, ptzca.okr@op.pl

Stowarzyszenie Miłosierdzia św. Wincentego a'Paulo
ul. Stradomska 4, 31-058 Kraków
tel. 12 422 88 77 wew. 318,
aicpolska@misjonarze.pl

Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci ze Schorzeniami Neurologicznymi „Chmurka”
ul. Lucjana Rydla 7, 30-122 Kraków
tel. 607 658 809, fax 12 637 35 23,
stowarzyszenie_chmurka@poczta.onet.pl

Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych i Ich Przyjaciół „Familia”
ul. Siewna 21D/17, 30-231 Kraków
tel. 12 415 64 12,
familia_krakow@interia.pl

Stowarzyszenie Pomocy Niepełnosprawnym „Bądźcie z Nami”
ul. Piekarska 3, 31-067 Kraków
tel. 12 430 63 13, 12 637 33 94,
602 188 766, spnslonko@poczta.fm

Fundacja Pomocy Poszkodowanym „Razem”, al. Beliny-Prażmowskiego 49A/2,
31-514 Kraków, tel. 12 418 90 00,
cymer@post.pl

Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci Niewidomych i Słabowidzących „Nadzieja”, ul. Tyniecka 6, 30-319 Kraków,
tel. 602 174 181,
biuro@nadzieja-krakow.org.pl

Stowarzyszenie Rodziców i Przyjaciół Dzieci z Zespołem Downa „Tęcza” w Krakowie, os. Wandy 23, 31-907
Kraków, tel. 503 131 288,
biuro@stowarzyszenieteczka.org

Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski „Dom Nadziei”
os. Zgody 4B, 31-949 Kraków
tel. 12 685 50 07, 694 742 977,
biuro@domnadziei.org

Ognisko TKKF „Przyjaciół Konika”
Fort 49 1/4 Grębatów (wjazd z ul. Kocmyrzowskiej), 30-969 Kraków
Adres do korespondencji:
30-969 Kraków 28 skr. poczt. 87
tel. 12 645 46 16, 604 077 669,
przyjaciolkonika@onet.pl

**Oddział Regionalny Olimpiady
Specjalne Polska – Małopolskie**
ul. Zamoyskiego 100, 30-523 Kraków,
tel. 601 993 443, 608 498 263,
608 382 732, mtlalka-dlugosz@wp.pl;
niuie@wp.pl

**Stowarzyszenie Dar Serca Dla Serc Wielu
na Rzecz Dzieci Specjalnej Troski**
ul. Praska 64, 30-322 Kraków
tel. 12 269 35 50,
biuro@darserca.krakow.pl

**Stowarzyszenie „Wielkie Serce”
na rzecz S.O.S-W. nr 1 w Krakowie**
ul. Szwedzka 42, 30-324 Kraków
tel. 12 266 01 40, 12 269 02 70, 601
240 901, 500 665 230,
wielkieserce@wielkieserce.pl

**Stowarzyszenie Pomocy Osobom Nie-
pełnosprawnym „Przystanek Betlejem”**
os. Tysiąclecia 86, 31-610 Kraków
tel. 12 647 51 31, 693 499 199,
spon@przystanekbetlejem.pl

**Stowarzyszenie Pomocy Socjalnej
„Gaudium et Spes”, os. Szkolne 35,
31-978 Kraków, tel. 12 643 80 50,
gaudium@gaudiumetspes.pl**

**Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepeł-
nosprawnych „Wspólna Radość”**
ul. Łanowa 41, 30-725 Kraków,
tel. 12 650 56 00, wspolnaradosc@op.pl

**Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju
Psychiatrii i Opieki Środowiskowej**
pl. Sikorskiego 2/8, 31-115 Kraków
tel./faks 12 422 50 67,
biuro@stowarzyszenie-rozwoju.eu

Fundacja Anny Dymnej „Mimo Wszystko”
ul. Prof. Stefana Myczkowskiego 4,
30-198 Kraków, tel. 12 422 69 03,

fax 12 312 51 40,
fundacja@mimowszystko.org

**Oddział Krakowski PTTK
im. ks. Karola Wojtyły – Koło nr 52
„Krzeszowiacy”, ul. Zybkiewicza 2b,
31-029 Kraków, tel. 12 422 20 94,
12 422 26 76, biuro@krakowpttk.pl;
bort@krakowpttk.pl**

**Taneczne Ognisko Towarzystwa Krze-
wienia Kultury Fizycznej przy ZSOI nr 3**
ul. Strąkowa 3a, 30-410 Kraków
tel. 12 260 13 30, 12 260 13 31

**Salezański Ruch Troski o Młodzież
„Saltrom”, ul. Różana 5, 30-305 Kraków**
tel. 12 269 30 00, 12 269 31 10,
fax 12 269 31 10 wew. 111,
saltrom@saltrom.pl

**Katolickie Stowarzyszenie Osób Niepeł-
nosprawnych i Ich Przyjaciół „Klika”**
ul. Stolarska 12, 31-043 Kraków,
tel. 12 633 64 81, 12 416 53 05,
sotola@poczta.onet.pl;
klika.krakow@gmail.com

Krakowski Ośrodek Terapii
ul. Helclów 23A, 31-148 Kraków
tel. 12 422 18 58, fax 12 426 12 05,
e-mail: kot@mjo.krakow.pl

**Małopolski Oddział Okręgowy
Polskiego Czerwonego Krzyża**
ul. Studencka 19, 31-116 Kraków
tel. 12 422 91 15, krakow@pck.org.pl

**Polskie Stowarzyszenie Diabetyków
Oddział Rejonowy w Krakowie**
al. Pokoju 4/72, 31-548 Kraków
tel. 12 633 02 85, 668 397 183,
sekretariat@diabetyk.org.pl;
psdkrakow@op.pl

Polskie Towarzystwo Stwardnienia Rozsianego Oddział w Krakowie
ul. Kalwaryjska 32/11, 30-504 Kraków
tel. 12 341 50 36, 513 173 192,
krakow@ptsr.org.pl; cism@ptsr.org.pl

Krakowska Rada Niepełnosprawnych
os. Albertyńskie 16/3, 31-852 Kraków
tel. 669 888 810, zofia.sowa@vp.pl

Stowarzyszenie Emerytów, Rencistów i Inwalidów „Kazimierz”
ul. Józefa 5, 31-056 Kraków,
tel. 508 792 111

Między Uszami – Krakowska Fundacja Rozwoju Edukacji

Niestyszących im. Marka Mazurka
ul. Salwatorska 5/8, 30-109 Kraków
tel. 501 756 767, 888 987 527, faks 12 422 68 22, kontakt@miedzysuszami.pl

Stowarzyszenie Unicorn
ul. Śniadeckich 5, 31-531 Kraków
tel. 602 129 125, unicorn@unicorn.org.pl

Centrum Psychoonkologii UNICORN
ul. Zielony Dół 4, 30-228 Kraków,
tel. 694 414 253, unicorn@unicorn.org.pl

Polskie Stowarzyszenie Terapii Behawioralnej, os. Wysokie 7 (budynek Szkoły Podstawowej Nr 104 – II piętro), 31-819 Kraków, tel. 12 642 27 90, 505 232 756, bezpłatna infolinia: 800 155 221, biuro@pstb.org

Fundacja Instytut Rozwoju Regionalnego, ul. Świętokrzyska 14, 30-015 Kraków, tel. 12 444 73 49, fax 12 350 63 04, biuro@firr.org.pl

Fundacja dla Dzieci, Młodzieży i Dorosłych Niepełnosprawnych Intelktualnie, ul. Ułanów 25, 31-450 Kraków, tel. 12 417 38 48, fundacja@bci.pl

Fundacja „Agape” Pomocy Osobom Niepełnosprawnym im. Hanny Chrzanowskiej, ul. Nawojki 6/147, 30-072 Kraków, tel. 783 232 206, fundacjaagape@gmail.com; info@fundacjaagape.pl

Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Zdrowia Psychicznego Nowe Braterstwo
ul. Józefa 1/1, 30-056 Kraków,
tel. 12 430 68 31

Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Zdrowia Psychicznego Braterstwo Serc
plac Sikorskiego 2/8, 31-115 Kraków,
tel. 12 633 38 14

Małopolski Klub Rekreacji i Turystyki Konnej
ul. Bolesława Prusa 6B/1A, 30-109 Kraków, tel. 510 141 421, 510 141 422, burzany@interia.pl

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Osób Dializowanych
ul. Wilczy Stok 12, 30-237 Kraków
tel. 12 625 46 13, 605 448 693, osod@osod.info

Stowarzyszenie Socjalne „Misja Lux Salutis Franciszka z Asyżu”
ul. Vlastimila Hofmana 23, 30-210 Kraków, tel. 515 366 982, 530 747 781, luxsalutis2009@wp.pl

Fundacja Helpful Hand
ul. Kalwaryjska 32/11, 30-504 Kraków
tel. 12 341 50 36, 513 173 192, biuro@fundacjahh.org

Koło Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski „Równi Sobie” przy Zarządzie Wojewódzkim TPD, os. Oświecenia 35/3, 31-636 Kraków, tel. 12 648 81 93

Alma Spei Hospicjum dla Dzieci

ul. Dożynkowa 88a, 31-234 Kraków
tel. 12 446 64 76, faks 12 446 65 94,
hospicjum@almaspei.pl,
zgłoszenie do hospicjum:
tel. 666 722 753, lekarz@almaspei.pl

Fundacja Bez Tajemnic

ul. Witosa 27/12, 30-612 Kraków
tel. 505 638 476, fax 12 444 75 53,
fundacja@beztajemnic.org

Fundacja Brak Barier

ul. Mogilska 69 A, 31-545 Kraków
tel. 577 128 888, kontakt@brakbarier.org

Fundacja Dostępny Świat

ul. Siemiradzkiego 19/1,
31-137 Kraków, tel. 601 701 107, 12
314 90 18, kontakt@dostepnyswiat.pl

Fundacja Edukacji Empatii Rozwoju

„FEER”, ul. Lipowa 3D, 30-702 Kraków
tel. 578 599 703, 662 594 011,
kontakt@feer.org.pl

Fundacja Geriatrics

ul. Sądowa 7/39, 31-542 Kraków,
biuro: ul. Drożdżowa 2,
30-898 Kraków, tel. 798 921 638,
e.zytynskachwast@interia.pl

Fundacja im. Heleny i Tadeusza

Augustyn, ul. Grochowska 24,
31-521 Kraków, tel. 603 359 864,
fundacjaahita@gmail.com

**Fundacja Inicjatyw Twórczych i Społeczno-
-Edukacyjnych KURDYBANEK**

ul. Kalwaryjska 26/6, 30-504 Kraków
tel. 791 969 626, kontakt@kurdybanek.com

Fundacja JMP Inspiracje w Edukacji

ul. Prof. W. M. Bartła 19E/25,
30-389 Kraków, tel. 660 416 242,
biuro@fundacjajmp.pl

Fundacja „Kto ukradł jutro?”

ul. Jakuba Majora 54/6, 31-422 Kraków
tel. 603 312 118,
ktoukradljutro@gmail.com

Fundacja Licytuje-Pomagam

ul. Dembowskiego 1, 32-020 Wieliczka
tel. 534 988 478, 500 000 658,
licytuje.pomagam@gmail.com

Fundacja Mam Marzenie

ul. Św. Krzyża 7, 31-028 Kraków
tel. 12 426 31 11,
fundacja@mammarzenie.org

**Fundacja na Rzecz Osób Niepełno-
sprawnych – Bona Fide**

ul. Telimeny 9, 30-838 Kraków
tel. 12 654 18 92, 606 311 244,
518 355 533, bonafide@onet.pl

Fundacja Nieskończone Możliwości

ul. Rydygiera 29 lok. 21,
30-695 Kraków, tel. 606 556 675,
n.mozliwosci@gmail.com

Fundacja Obraz w pigułce

ul. Obozowa 116/44, 30-383 Kraków
tel. 602 487 153,
kontakt@obrazwpigulce.pl

Fundacja Pro NGO

ul. Chałubińskiego 18, 30-698 Kraków
tel. 511 614 144, biuro@pro-ngo.pl

Fundacja Promocji i Rozwoju Sportu

Proland-Sport, os. Oświecenia 8/12,
31-635 Kraków, tel. 601 440 331,
prolandsport@gmail.com

Fundacja Psychopozytywni

ul. Królewska 47/46, 30-040 Kraków
tel. 661 248 244,
fundacja.psychopozytywni@gmail.com

Fundacja Quo Vadis

Rynek Podgórski 9, 30-518 Kraków
tel. 733 070 440,
fundacja@quovadis.malopolska.pl

**Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości
i Walki z Bezrobociem im. św. Józefa**

ul. Na Ogrody 5A, 32-087 Zielonki
k/Krakowa, tel. 12 285 01 91,
fundacja.wieliczka@gmail.com

Fundacja Sustinae

ul. Szlak 65, 31-153 Kraków,
tel. 692 954 213, 734 171 551,
695 130 060,
kontakt@fundaciasustinae.org

**Fundacja Wspomagająca
Wychowanie – ARCHEZJA**

ul. Łokietka 5, 32-043 Skała
tel. 883 425 557, biuro@archezja.com

Fundacja Wszyscy Obecni

ul. Dworcowa 3/29, 30-559 Kraków
tel. 533 422 791,
wszyscyobecni@gmail.com

Internationaler Bund Polska

ul. Daszyńskiego 22, 31-534 Kraków
tel. 12 686 53 80,
ib-polska-krakow@ib.de

Klub Żeglarski Horn Kraków

ul. Kozia 22, 30-733 Kraków
tel. 12 653 05 08, 726 467 675,
biuro@hornkrakow.pl

Krakowski Klub Sermierzy

ul. B. Czerwieskiego 16,
31-319 Kraków, tel. 883 773 767,
kks@kks.krakow.pl

**Krakowski Związek Emerytów, Renci-
stów i Osób Niepełnosprawnych**
os. Tysiąclecia 42, 31-610 Kraków
tel. 515 337 555

Fundacja Poland Business Run

ul. Siemiradzkiego 17/2,
31-137 Kraków, tel. 504 458 979,
biuro@polandbusinessrun.pl

Krakowskie Forum Organizacji

Społecznych, ul. Kapelanka 60 (parter,
lok. 08), 30-347 Kraków, tel. 12 421 22 88,
biuro@krafos.pl

Międzynarodowa Fundacja Talentów

Artystycznych, al. Ignacego Daszyńskiego 3,
31-537 Kraków, tel. 12 345 41 50,
info@arsveritas.org

Ogólnopolski Związek Inwalidów

Narządu Ruchu, al. Daszyńskiego 22,
31-534 Kraków, tel. 12 422 80 63

**Polskie Stowarzyszenie Osób
z Niepełnosprawnościami**

al. Słowackiego 48, 30-018 Kraków
tel. 12 419 80 00, pson@pson.org.pl

**Polskie Towarzystwo Przeciwdziałania
Wykluczeniu Społecznemu**

ul. Młodej Polski 7, 30-131 Kraków
tel. 793 003 743, ptpws.projekt@gmail.com

Stowarzyszenie Chorych na Boreliozę

ul. Rzemieślnicza 3, 62-002 Suchy Las
tel. 664 925 003,
stowarzyszenie.borelioza@gmail.com;
lymepoland@gmail.com

Stowarzyszenie Chorych na Reumatyzm

al. Focha 33, 30-119 Kraków,
tel. 12 427 30 59

**Fundacja Kropla Nadziei im. Ojca Leona
Knabita**, ul. Skotczanka 28, 30-398 Kraków,

tel. 501 616 434,
fundacja@kroplanadziei.pl;
fundajakroplanadziei@gmail.com

